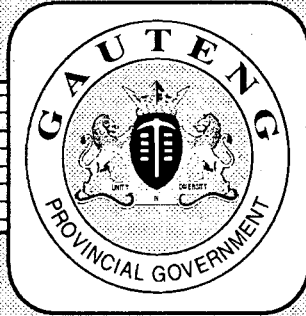

**THE PROVINCE OF
GAUTENG**

**DIE PROVINSIE
GAUTENG**

**Provincial Gazette Extraordinary
Buitengewone Provinsiale Koerant**

Selling price • Verkoopprys: **R2,50**
Other countries • Buitelands: **R3,25**

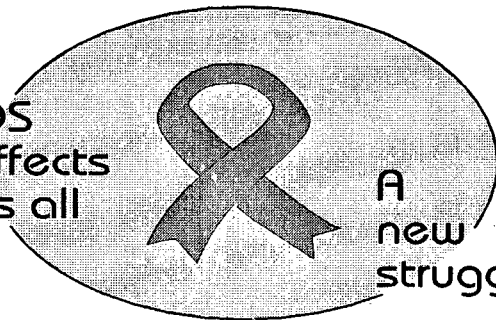
Vol. 9

**PRETORIA, 21 MAY
MEI 2003**

No. 119

We all have the power to prevent AIDS

**AIDS
affects
us all**

**A
new
struggle**

Prevention is the cure

**AIDS
HELPLINE**

0800 012 322

DEPARTMENT OF HEALTH

9771682452005

03119

CONTENTS • INHOUD

<i>No.</i>	<i>Page No.</i>	<i>Gazette No.</i>
GENERAL NOTICE		
1255 Gauteng Public Passenger Road Transport Act (7/2001): Publication of the Afrikaans, isiZulu and Sesotho versions of The Act.....	3	119

GENERAL NOTICE

NOTICE 1255 OF 2003

DEPARTMENT OF PUBLIC TRANSPORT, ROADS AND WORKS

**GAUTENG PUBLIC PASSENGER ROAD TRANSPORT ACT, 2001
(ACT NO. 7 OF 2001)**

The Gauteng Public Passenger Road Transport Act, 2001 (Act No. 7 of 2001) which was published in English in Premier's Notice No. 1 of 3 January 2002 (*Provincial Gazette Extraordinary* No. 2), is hereby published in Afrikaans, iSiZulu and Sesotho.

ALGEMENE KENNISGEWING

KENNISGEWING 1255 VAN 2003

DEPARTEMENT VAN OPENBARE VERVOER, PAAIE EN WERKE

**GAUTENG WET OP OPENBARE PADPASSASIEVERVOER, 2001
(WET NO. 7 VAN 2001)**

Die Gauteng Wet op Openbare Padpassasiersvervoer, 2001 (Wet No. 7 van 2001) wat in Engels in Premierskennisgewing No. 1 van 3 Januarie 2002 (*Buitengewone Provinsiale Koerant* No. 2) gepubliseer is, word hierby in Afrikaans, iSiZulu en Sesotho gepubliseer.

**GAUTENG WET OP OPENBARE
PADPASSASIEVERVOER, 2001 (WET NO. 7 VAN 2001)**

WET

Om die wette van Gauteng betreffende openbare padpassasiersvervoer te verander, en om daardie doel—

om voorsiening te maak vir 'n openbare padpassasiersvervoerstelsel as deel van 'n geïntegreerde stelsel van landvervoer vir Gauteng wat met die nasionale landvervoerstelsel en die landvervoerstelsels van die ander provinsies bestaanbaar is;

om voorsiening te maak vir die beplanning van openbare padpassasiersvervoerondernemings en -infrastruktuur wat met grondgebruikbeplanning geïntegreer is;

om voorsiening te maak vir die regulering en beheer van openbare padpassasiersvervoer deur provinsiale en plaaslike regering;

om institusionele strukture te vestig om bostaande doelwitte te verwesenlik;

om die Gauteng Tussentydse Wet op Minibus Taxi-tipe Dienste, 1997 (Wet No. 11 van 1997) en die Gauteng Tussentydse Wet op Padvervoer, 1998 (Wet No. 2 van 1998) te herroep;

om provinsiale openbare padpassasiersvervoerwetgewing in lyn te bring met Hoofstuk 2 van die Nasionale Oorgangswet op Landvervoer, 2000 (Wet No. 22 van 2000) en om Hoofstuk 3 van daardie Wet te vervang met betrekking tot provinsiale openbare padpassasiersvervoeraangeleenthede; en

om voorsiening te maak vir aangeleenthede wat daarmee in verband staan.

(Engelse teks deur die Premier onderteken)
(Goedgekeur op 19 Desember 2001)

DAAR WORD BEPAAL deur die Provinsiale Wetgewer van Gauteng soos volg:—

INHOUD

DEEL 1: INLEIDENDE BEPALINGS

1. Doel van hierdie Wet
2. Woordomskrywings

DEEL 2: OPENBARE PADPASSASIEVERVOERDIENSTE

3. Beginsels om openbare padpassasiersvervoerdienste in vervoerplanne te spesifiseer
4. Vrystellings
5. Bepalings betreffende bestuurders en voertuie
6. Kategorië van dienste
7. Tuk-tukdienste
8. Gemeterde taxidienste
9. Minibus taxi-tipe dienste
10. Bus-tipe dienste
11. Onderwysdienste
12. Toeristedienste
13. Huurdienste
14. Personeeldienste
15. Hoflikheidsdienste
16. Luukse bus-tipe dienste
17. Pendeldienste
18. Kategorië van voertuie

DEEL 3: BEVOEGDHEDE EN PLIGTE VAN DIE LUR EN MUNISIPALITEITE

19. Bevoegdhede van die LUR
20. Pligte van die LUR
21. Regulasies
22. Verordeninge
23. Inligtingsvoorskrifte en terugvoerstelsels
24. Delegasie

DEEL 4: OPENBARE PADPASSASIEVERVOERBEPLANNING

25. Beginsels vir openbare padpassasiersvervoerbeplanning
26. Openbare padpassasiersvervoerplanne
27. Pligte van vervoerowerhede, kernstede en munisipaliteite betreffende beplanning
28. Oorgangsbepalings betreffende beplanning

DEEL 5: DIE GAUTENG VERVOERBEDRYFSLISENSIËRINGSRAAD

29. Stigting en samestelling van Gauteng Vervoerbedryfslisensiëringsraad
30. Bedanking, ontruiming en ontheffing van amp van Raadslede
31. Bevoegdhede van die Raad
32. Vergaderings en besluite van die Raad
33. Stigting van adviespaneel vir die Raad
34. Stigting van vervoer bedryfslisensie administratiewe organe

DEEL 6: BEDRYFSLISENSIES

35. Omskepping van permitte in bedryfslisensies
36. Dienskontrakte
37. Verval en kansellasië van bedryfslisensies en permitte met betrekking tot kontrakte
38. Aansoeke betreffende bedryfslisensies
39. Afhandeling van 'n aansoek om 'n bedryfslisensie
40. Interprovinsiale vervoer
41. Oorgrenspadvervoer
42. Publikasie van 'n aansoek met betrekking tot 'n bedryfslisensie
43. Geldigheidsduur en hernuwing van 'n bedryfslisensie
44. Uitreiking van 'n bedryfslisensie en bepalinge daarvan
45. Rekords van bedryfslisensies
46. Tydelike vervanging van 'n voertuig waarop 'n permit of bedryfslisensie betrekking het
47. Pligte van die houër van 'n permit of bedryfslisensie
48. Magtiging verleen deur 'n bedryfslisensie
49. Intrekking, opskorting of verandering van 'n bedryfslisensie
50. Kansellering van bedryfslisensies wat nie in gebruik gestel is nie
51. Intrekking van surplus-bedryfslisensies of -permitte
52. *Ad hoc*-magtigings
53. Bedryfslisensies vir spesiale geleenthede
54. Sekere tariefverhogings voor aansoek om wysiging van betrokke permit of bedryfslisensie

DEEL 7: GAUTENG OPENBARE PASSASIEERSAPPÈLRAAD

55. Stigting, samestelling en funksies van Gauteng Openbare Passasiersappèlraad
56. Bedanking, ontruiming en ontheffing van amp van lede van die Appèlraad
57. Bevoegdhede van die Appèlraad
58. Vergaderings en besluite van die Appèlraad
59. Appèl na Appèlraad teen besluit van Raad of Registrateur

DEEL 8: GAUTENG VERVOERREGISTRATEUR EN REGISTRASIE VAN VERENIGINGS EN OPERATEURS

60. Aanstelling van Gauteng Vervoerregistrator en paneel van assessore
61. Bedanking, ontruiming en ontheffing van amp van Registrateur en assessore
62. Pligte van die Registrateur
63. Bevoegdhede van die Registrateur
64. Vergaderings en besluite van die Registrateur en assessore
65. Aansoek om registrasie
66. Uitreiking van sertifikate en onderskeidingstekens by registrasie
67. Verenigings, lede en nie-lede wat interprovinsiale vervoer onderneem
68. Reservering van voorregte vir geregistreeerde verenigings en operateurs

DEEL 9: REGISTRASIE VAN MINIBUS TAXIVERENIGINGS EN OPERATEURS

69. Verpligte registrasie van verenigings, lede en nie-lede met betrekking tot minibus taxi-tipe dienste
70. Verenigings en operateurs geregistreer kragtens Wet 11 van 1997
71. Verkiesings en referendums
72. Registrasie van verenigings
73. Registrasie van lede van geregistreeerde verenigings
74. Nuwe lede van geregistreeerde verenigings
75. Registrasie van nie-lede
76. Dissiplinêre maatreëls

DEEL 10: REGISTRASIE VAN GEMETERDE TAXIVERENIGINGS EN -OPERATEURS

77. Registrasie van gemeterde taxiverenigings, lede en nie-lede
78. Registrasie van gemeterde taxiverenigings
79. Registrasie van nie-lede wat gemeterde taxidienste bedryf
80. Spesiale voorskrifte vir bestuurders van voertuie betrokke by gemeterde taxidienste

DEEL 11: REGISTRASIE VAN BUS-TIPE EN LUKKSE BUS-TIPE VERENIGINGS EN OPERATEURS

81. Registrasie van verenigings, lede en nie-lede wat bus-tipe en luukse bus-tipe dienste bedryf
82. Registrasie van verenigings van operateurs van bus-tipe en luukse bus-tipe dienste
83. Registrasie van nie-lede wat bus-tipe en luukse bus-tipe dienste bedryf

DEEL 12: VERVOERFORUMS

84. Algemene bepalings
85. Provinsiale Openbare Passasiersvervoerforum
86. Funksies van die Provinsiale Openbare Passasiersvervoerforum
87. Metropolitaanse vervoerforums
88. Funksies van metropolitaanse vervoerforums
89. Metropolitaanse taxiforums
90. Funksies van metropolitaanse taxiforums
91. Plaaaslike taxiskakelkomitees
92. Stigting en funksionering van ander metropolitaanse of plaaslike skakelforums

DEEL 13: WETSTOEPASSING

93. Spesiale noodmaatreëls
94. Misdrywe
95. Strawwe
96. Aanwysing van inspekteurs
97. Skut en verbeurdverklaring van voertuie
98. Vermoedens

- 99. Ander bevoegdheid van gemagtigde beamptes
- 100. Strafstelsel

DEEL 14: ALGEMEEN

- 101. Verpligte versekering vir operateurs van openbare padpassasiersvervoer
- 102. Maatreëls om openbare padpassasiersvervoer te bevorder
- 103. Oorgangsbepalings
- 104. Herroep van wette en uitsluitings
- 105. Wet bind die Staat
- 106 Korttitel en inwerkingtreding

BYLAE A: KATEGORIË VAN VOERTUIG/SOORTE OPENBARE PASSASIER-SVERVOERDIENSTE

BYLAE B: KATEGORIË VAN OPENBARE PASSASIER-SVERVOERDIENSTE MET BETREKKING TOT BEPLANNINGSBEGINSELS (TOEKOMS)

BYLAE C: KATEGORIË VAN OPENBARE PASSASIER-SVERVOERDIENSTE MET BETREKKING TOT BEPLANNINGSBEGINSELS (OORGANG)

DEEL 1: INLEIDENDE BEPALINGS

Doel van hierdie Wet

1. (1) Die doel van hierdie Wet is om voorsiening te maak vir 'n doeltreffende openbare padpassasiersvervoerstelsel vir Gauteng en om dit te bevorder. Dit kan bereik word deur die primêre doelwitte van die Wet te verwesenlik, naamlik om—

- (a) provinsiale en nasionale regeringsbeleid met betrekking tot openbare padpassasiersvervoerdienste en -fasiliteite uit te voer, en om die uitvoer van sodanige provinsiale beleid te monitor, om ondersoek in te stel na aangeleenthede wat uit die implementering van sodanige beleid voortspruit en om die nodige beleidsverstellings te maak;
- (b) die verhoogde gebruik en ontwikkeling van openbare padpassasiersvervoer in die Provinsie te bevorder en te fasiliteer;
- (c) die beplanning en ontwikkeling van openbare vervoer te gebruik as 'n meganisme vir die herstrukturering van die samelewing om—
 - (i) werkers aan te moedig en in staat te stel om nader aan hulle werksplekke te woon, veral waar vorige diskriminerende beleid nadelige nedersettings as gevolg gehad het;
 - (ii) aan te moedig dat woongebiede nader aan werksplekke gevestig word;
 - (iii) vryer beweging van persone in die Provinsie te bevorder;
 - (iv) stedelike vernuwing, invulling en gemengde grondgebruik te bevorder;
- (d) openbare passasiersvervoermodusse en vervoerbeplanning met grondgebruiks- en ontwikkelingsbeplanning te integreer en te koördineer, om mobiliteit deur middel van 'n doeltreffende openbare padpassasiers-

- vervoerstelsel te bevorder;
- (e) die nodige stappe te doen om koördinerings tussen vervoerowerhede en ander beplanningsowerhede in die Provinsie, of tussen sodanige owerhede en die Provinsie, te bevorder, met die doel om duplisering van werk uit te skakel;
 - (f) koördinerings tussen openbare padpassasiersvervoermodusse, en die onbelemmerde beweging van passasiers in die stelsel, te bevorder;
 - (g) openbare raadpleging en deelname te bevorder voordat 'n besluit geneem word of 'n amptelike handeling uitgevoer word, en om die prosedures in daardie verband voor te skryf;
 - (h) openbare padpassasiersvervoerdienste te beheer en reguleer deur bedryfslisensies aan operateurs van daardie dienste uit te reik, en om te verhoed dat persone sodanige dienste bedryf sonder dat hulle in besit is van 'n geldige en spesifieke bedryfslisensie;
 - (i) motorvoertuie toe te laat om vir openbare padpassasiersvervoerdienste gebruik te word slegs met betrekking tot die soort dienste wat aangebied word;
 - (j) voorsiening te maak vir die registrasie van operateurs, asook verenigings van sodanige operateurs, wat bepaalde soorte openbare padpassasiersvervoerdienste verskaf;
 - (k) die veiligheid en belange van passasiers wat openbare padpassasiersvervoerdienste gebruik, te bevorder;
 - (l) institusionele strukture te skep om die doelwitte van hierdie Wet te ondersteun;
 - (m) effektiewe en doeltreffende wetstoepassing te bevorder betreffende wette wat op openbare padpassasiersvervoer betrekking het, sowel as padverkeers- en padveiligheidswette;
 - (n) professionele bedryfspraktyke deur operateurs van openbare padpassasiersvervoerdienste te bevorder;
 - (o) die gekoördineerde verskaffing van genoegsame en toeganklike openbare passasiersvervoerinfrastruktuur te bevorder, behoudens spesifieke wetgewing oor paaie, spoorlyne en ander vervoerinfrastruktuur;
 - (p) 'n stelsel te bevorder waar gebruikers betaal vir dienste wat hulle ontvang, behalwe in gevalle waar subsidies nodig is om bekostigbare vervoer en effektiewe grondgebruik moontlik te maak, om voorsiening te maak vir die toeganklikheid en mobiliteit van spesiale kategorie van passasiers of om ander gesonde beleidsredes, en om toe te sien dat dienste slegs in daardie omstandighede gesubsidieer word;
 - (q) voorsiening te maak vir mededingende tenderprosedures vir gesubsidieerde openbare padpassasiersvervoerdienste;
 - (r) voorsiening te maak vir doeltreffende en geïntegreerde databasisse en bestuurligtingstelsels vir openbare padpassasiersvervoerondernemings;
 - (s) voorsiening te maak vir 'n strafstelsel vir operateurs van openbare padpassasiersvervoerdienste; en
 - (t) klein-, medium- en mikro-ondernemings en -operateurs aan te help wat voorheen deur onbillike diskriminasie benadeel is.
- (2) Hierdie Wet vervang Hoofstuk 3 van die Nasionale Wet met betrekking

tot aangeleenthede wat in hierdie Wet behandel word.

Woordomsrywings

2. In hierdie Wet, tensy die samehang anders aandui, beteken—

"aangepaste ligte afleweringervoertuig" 'n ligte afleweringervoertuig waar die voertuig en enige van sy oorskakelingsonderdele vir die vervoer van persone vervaardig of ingerig is deur 'n geregistreerde vervaardiger in ooreenstemming met die Nasionale Padverkkerswet;

"ad hoc-magtiging" 'n magtiging om openbare padpassasiersvervoerdienste op 'n *ad hoc*-basis te onderneem soos in artikel 52 beoog;

"ambulans" 'n motorvoertuig wat spesiaal vervaardig of ingerig is met die doel om siek of beseerde persone na of vanaf 'n plek te vervoer vir mediese behandeling en wat as 'n ambulans ingevolge betrokke padverkeerswetgewing geregistreer is;

"Appèlraad" die Gauteng Openbare Passasiersappèlraad beoog in artikel 55;

"bedryfslisensie" 'n openbare vervoerbedryfslisensie vereis deur artikel 33 van die Nasionale Wet en wat ingevolge Deel 6 toegestaan en uitgereik is;

"bus-tipe diens" 'n geskeduleerde openbare padpassasiersvervoerdienste vir meer as agt passasiers, wat op spesifieke roetes of netwerke bedryf word ooreenkomstig gepubliseerde tariewe wat goedgekeur moet word in die geval van dienste wat deur die regering gesubsidieer word, soos bedoel in artikel 10;

"bustrein" 'n motorvoertuig wat—

- (a) bestaan uit twee dele wat verbind is om 'n eenheid te vorm;
- (b) in 'n horisontale vlak by die verbinding tussen sodanige dele kan klink;
- (c) uitsluitlik of hoofsaaklik ontwerp of ingerig is vir die vervoer van die bestuurder en minstens 100 ander persone;
- (d) 'n aaneenlopende gang oor die lengte daarvan het;

"Departement" die Departement in die Provinsie wat verantwoordelik is vir openbare vervoer;

"dienste" openbare padpassasiersvervoerdienste;

"Gauteng Tussentydse Wet op Minibus Taxi-tipe Dienste" die Gauteng Tussentydse Wet op Minibus Taxi-tipe Dienste, 1997 (Wet No. 11 van 1997);

"Gauteng Wet op Toerisme" die Gauteng Wet op Toerisme, 1998 (Wet No. 18 van 1998);

"geïntegreerde vervoerplan" 'n geïntegreerde vervoerplan beoog in artikel 27 van die Nasionale Wet;

"gemagtigde beampte"—

- (a) 'n inspekteur;
- (b) 'n lid van die Suid-Afrikaanse Polisie, met insluiting van 'n lid van 'n munisipale polisie soos omskryf in artikel 1 van die Wet op die Suid-Afrikaanse Polisie, 1995 (Wet No. 68 van 1995);
- (c) iemand in diens van die Departement of 'n munisipaliteit, wat die plig het om om motorvoertuie of lisensies vir motorvoertuie te inspekteer of om verkeer te beheer;
- (d) 'n padvervoeringsinspekteur bedoel in artikel 39 van die Wet op Oorgrenspadvervoer, 1998 (Wet No. 4 van 1998);

"gemeterde-taxidiens" 'n openbare padpassasiersvervoerdienst wat deur middel van 'n motorvoertuig bedryf word wat ontwerp of wetlik ingerig is in ooreenstemming met die Nasionale Padverkeerswet, om minder as nege sittende persone, met insluiting van die bestuurder, te vervoer, waar daardie voertuig—

- (a) beskikbaar is om deur middel van aanroeping, telefoon of andersins gehuur te word;
- (b) by 'n staanplek mag staan om gehuur te word; en
- (c) toegerus is met 'n geseëde meter in 'n goeie werkende toestand om die betaalbare reisgeld te bepaal;

"geregistreeerde vervaardiger" ook 'n vervaardiger, invoerder of bouer van motorvoertuie geregistreer ingevolge artikel 5 van die Nasionale Padverkeerswet;

"geskeduleerde diens" 'n openbare padpassasiersvervoerdienst wat op 'n bepaalde roete of roetes ooreenkomstig 'n tydfabel bedryf word;

"gesubsidieerde dienskontrak" 'n ooreenkoms, behalwe 'n tussentydse kontrak of 'n lopende tenderkontrak, gesluit tussen die Departement, 'n vervoerowerheid, 'n munisipaliteit of 'n kernstad aan die een kant, en 'n operateur aan die ander kant, om 'n geskeduleerde diens te bedryf waarkragtens die operateur, bykomstig die passasiersreisgelde wat betaal word, finansiële ondersteuning uit hoofde van die tenderkontrak ontvang;

"Grondwet" die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika, 1996 (Wet No. 108 van 1996);

"hierdie Wet" ook regulasies daarkragtens uitgevaardig;

"hoflikheidsdiens" 'n komplimentêre vervoerdienst verskaf deur 'n instelling wat nie 'n operateur is nie, vir sy klante of kliënte, waar die instelling sy eie voertuig voorsien of waar 'n voertuig deur 'n operateur verskaf word ingevolge 'n kontrak met daardie instelling waar die passasiers nie 'n direkte reisgeld hoef te betaal nie;

"houer" die houer van 'n geldige permit of bedryfslisensie;

"huurdiens" 'n openbare padpassasiersvervoerdienst wat die huur van 'n voertuig met

'n bestuurder vir 'n rit teen 'n tarief wat vooraf met die operateur gereël is, behels, waar—

- (a) reisgeld nie, óf deur die operateur óf deur die bestuurder, teen die passasiers individueel gehef word nie;
- (b) die persoon wat die diens huur die reg het om die roete, datum en tyd van vervoer te bepaal; en
- (c) die passasiers na 'n gemeenskaplike bestemming vervoer word;

"Inkomstebelastingwet" die Wet op Inkomstebelasting, 1962 (Wet No. 58 van 1962);

"inspekteur" 'n inspekteur kragtens artikel 96 aangewys;

"interprovinsiale vervoer" 'n openbare padpassasiersvervoerdiens wat tussen twee of meer provinsies bedryf word;

"intraprovinsiale vervoer" 'n openbare padpassasiersvervoerdiens wat binne die grense van die Provinsie bedryf word;

"kapasiteit" die wettige aantal passasiers wat deur 'n voertuig vervoer mag word, met uitsluiting van die bestuurder, soos aangedui op 'n padwaardigheidsertifikaat wat met betrekking tot die voertuig uitgereik is;

"kernstad" 'n munisipaliteit wat kragtens artikel 4 van die Wet op Stedelike Vervoer, 1977 (Wet No. 78 van 1977), as die kernstad van 'n metropolitaanse vervoergebied aangewys is, en sluit in 'n munisipaliteit wat, na die inwerkingtreding van hierdie Wet, aldus aangewys is;

"kontrak" 'n gesubsidieerde dienskontrak, nie-gesubsidieerde dienskontrak, lopende tenderkontrak of tussentydse kontrak;

"kontrakterende owerheid"—

- (a) die Nasionale Departement van Vervoer;
- (b) die Departement;
- (c) 'n vervoerowerheid;
- (d) 'n munisipaliteit of kernstad,

wat verbind is tot 'n kontrak of konsessie-ooreenkoms wat met 'n operateur gesluit is;

"langafstanddiens" 'n geskeduleerde of nie-geskeduleerde openbare padpassasiersvervoerdiens wat nie 'n pendeldiens is nie, wat verder as die grens van die gebied wat deur 'n vervoerplan gedek is, verskaf word, en reisgelde individueel teen passasiers gehef word;

"leunwa" 'n leunwa soos in artikel 1 van die Nasionale Padverkeerswet omskryf;

"limousine" 'n luukse motorvoertuig met 'n kapasiteit van vier tot agt persone wat deur die Raad as 'n limousine goedgekeur is;

"lopende tenderkontrak" 'n kontrak gesluit voor die inwerkingtreding van die

Nasionale Wet vir die bedryf van 'n openbare padpassasiersvervoerdiens tussen die Nasionale Departement van Voervoer en die Provinsie aan die een kant, en 'n operateur aan die ander kant, aan wie 'n tender vir die verskaffing van 'n diens deur die Staatstenderraad of die Gauteng Tenderraad, gestig ingevolge die Wet op die Gauteng Tenderraad, 1994 (Wet No. 2 van 1994) toegeken is, en wat nog tussen hulle bindend is, die termyn waarvan slegs na die inwerkingtreding van hierdie Wet verstryk, en sluit in 'n kontrak wat bindend is tussen die—

- (a) operateur en die Provinsie as gevolg van die oormak van sy regte en verpligtinge deur sodanige Nasionale Departement aan die Provinsie, ongeag of die oormak daarvan voor of na die inwerkingtreding van die Nasionale Wet plaasgevind het; of
- (b) operateur en 'n vervoerowerheid, munisipaliteit of kernstad aan wie die Provinsie, na die inwerkingtreding van die Nasionale Wet—
 - (i) sy regte en verpligtinge mag oorgemaak het; of
 - (ii) na gelang van die geval, verder die regte en verpligtinge mag oorgemaak het wat aan hom deur die Nasionale Departement ingevolge paragraaf (a) oorgemaak is;

"luukse bus" 'n luukse motorvoertuig met lugreëlingfasiliteite, 'n publieke omroepstelsel en ander eienskappe wat by regulasie of deur die Raad voorgeskryf mag word;

"luukse bus-tipe diens" 'n geskeduleerde openbare padpassasiersvervoerdiens wat deur middel van 'n luukse bus onderneem word en op voorafbepaalde roetes en teen voorafbepaalde tariewe bedryf word, soos beoog in artikel 16;

"metropolitaanse owerheid" ook 'n metropolitaanse munisipaliteit of distriksmunisipaliteit, soos omskryf in artikel 1 van die Wet op Plaaslike Regering: Munisipale Strukture, 1998 (Wet No. 117 van 1998);

"midibus" 'n motorvoertuig deur 'n geregistreerde vervaardiger in ooreenstemming met die Nasionale Padverkeerswet ontwerp of wetlik ingerig om tussen 19 en 35 sittende persone, met uitsluiting van die bestuurder, te vervoer;

"minibus" 'n motorvoertuig deur 'n geregistreerde vervaardiger in ooreenstemming met die Nasionale Padverkeerswet ontwerp of wetlik ingerig om tussen nege en 18 sittende persone, met uitsluiting van die bestuurder, te vervoer;

"minibus taxi-tipe diens" 'n nie-geskeduleerde openbare padpassasiersvervoerdiens wat op 'n spesifieke roete of roetes, of, waar paslik, binne 'n bepaalde gebied, deur middel van 'n motorkar, minibus, midibus of aangepaste ligte afleweringsvoertuig, bedryf word;

"motorkar" 'n motorvoertuig wat nie 'n motorfiets, motordriewiel of motorvierwiel is nie, soos daardie voertuie in die Nasionale Padverkeerswet omskryf is, wat deur 'n geregistreerde vervaardiger ontwerp of wetlik ingestel is om hoogstens agt persone, met uitsluiting van die bestuurder, te vervoer;

“motorvoertuig” en **“voertuig”** ‘n motorvoertuig soos in artikel 1 van die Nasionale Padverkeerswet omskryf;

“munisipaliteit” ook alle munisipaliteite beoog in artikel 155(6) van die Grondwet, en in die geval van ‘n kategorie C munisipaliteit beoog in artikel 155(1)(c) daarvan, ook die kategorie B munisipaliteite beoog in artikel 155(1)(b) binne sy gebied;

“Nasionale Padverkeerswet” die Nasionale Padverkeerswet, 1996 (Wet No. 93 van 1996);

“Nasionale Wet” die Nasionale Oorgangswet op Landvervoer, 2000 (Wet No. 22 van 2000);

“nie-gekontrakteerde diens” ‘n openbare padpassasiersvervoerdienst wat nie uit hoofde van ‘n nie-gesubsidieerde dienskontrak, gesubsidieerde dienskontrak, lopende tenderkontrak of tussentydse kontrak bedryf word nie;

“nie-geskeduleerde diens” ‘n openbare padpassasiersvervoerdienst wat op ‘n bepaalde roete of roetes of, waar van toepassing, binne ‘n bepaalde gebied bedryf word, sonder ‘n tydtafel, waar reisgeld individueel teen passasiers gehef word;

“nie-gesubsidieerde dienskontrak” ‘n kommersiële dienskontrak soos beoog in die Nasionale Wet, synde ‘n ooreenkoms gesluit tussen ‘n kontrakterende owerheid en ‘n operateur, ingevolge waarvan die operateur—

- (a) ‘n openbare padpassasiersvervoerdienst waarvoor voorsiening gemaak is in ‘n vervoerplan, moet bedryf;
- (b) se vergoeding bestaan uit reisgelde betaal deur die passasiers wat vervoer word en, waar passasiers konsessiereisgelde betaal, ook die terugbetaling daarvan aan die operateur deur die kontrakterende owerheid; en
- (c) nie ‘n subsidie of ander finansiële bystand vanaf ‘n orgaan in enige regeringsfeer ontvang nie, en vir die doeleindes van hierdie paragraaf word terugbetalings aan die operateur met betrekking tot konsessiereisgelde nie as ‘n subsidie of ander vorm van finansiële bystand beskou nie;

“nie-lid” enige persoon, hetsy ‘n natuurlike of regspersoon, wat nie ‘n lid van ‘n vereniging is nie;

“onderwysdiens” ‘n openbare padpassasiersvervoerdienst beperk tot die geskeduleerde vervoer van leerlinge, studente, voorskoolkinders, en toesighouers tussen hulle woonplekke en onderwysinstellings en op nie-geskeduleerde ritte na en vanaf hulle onderwysinstellings, wat uitsluitlik met onderwys-verwante aangeleenthede verband hou, soos beoog in artikel 11;

“ongemagtigde openbare padpassasiersvervoer” openbare padpassasiersvervoer wat nie deur ‘n bedryfslisensie of permit gemagtig is nie en sluit in sodanige vervoer deur die houër van ‘n bedryfslisensie of permit teenstrydig met die bepalings van die bedryfslisensie of permit;

"oorgrenspadvervoer" internasionale oorgrenspadvervoer soos in die Wet op Oorgrenspadvervoer, 1998 (Wet No. 4 van 1998) omskryf;

"openbare padpassasiersvervoer", behoudens artikel 4, 'n diens vir die vervoer van passasiers per pad, hetsy die diens aan 'n kontrak onderhewig is of nie, waar die diens teen 'n reisgeld of ander vergoeding of beloning verskaf word, met inbegrip van die volgende dienste:

- (a) 'n tuk-tukdiens;
- (b) 'n gemetered taxidiens;
- (c) 'n minibus taxi-tipe diens;
- (d) 'n bus-tipe diens;
- (e) 'n onderwysdiens;
- (f) 'n toeristediens;
- (g) 'n huurdiens;
- (h) 'n personeeldiens;
- (i) 'n hofflikheidsdiens;
- (j) 'n luukse bus-tipe geskeduleerde diens;
- (k) 'n pendeldiens;

"operateur" 'n openbare vervoeroperateur soos in die Nasionale Wet omskryf, wat 'n openbare padpassasiersvervoerdien as 'n besigheid bedryf;

"ope-verdiepingbus" 'n verdiepingbus wat spesiaal deur 'n geregistreerde vervaardiger in ooreenstemming met die Nasionale Padverkeerswet vir toeriste of huurdiens ontwerp of ingestel is en wat aan voorgeskrewe veiligheidsstandaarde voldoen en deur die Raad vir daardie doel goedgekeur is;

"pendeldiens" 'n openbare padpassasiersvervoerdien wat in 'n beperkte gebied of op bepaalde roetes verskaf word en wat op aanvraag geskeduleer, of nie-geskeduleer, mag wees, soos beoog in artikel 17;

"permit" 'n openbare padvervoerpermit of soortgelyke magtiging wat ingevolge 'n vorige wet, soos omskryf in die Nasionale Wet, uitgereik is, en wat by die inwerkingtreding van hierdie Wet kragtens artikel 78 van die Nasionale Wet van krag is;

"personeeldiens" 'n openbare padpassasiersvervoerdien verskaf deur middel van 'n voertuig wat deur 'n werkgewer besit word of 'n voertuig verskaf deur 'n operateur uit hoofde van 'n kontrak met die werkgewer, wanneer dit uitsluitlik vir die vervoer van die werkgewer se werknemers tussen hulle woon- en werksplekke, of vir werkverwante ritte en sonder direkte vergoeding, gebruik word;

"Provinsiale Openbare Passasiersvervoerforum" die Provinsiale Openbare Passasiersvervoerforum gestig ingevolge artikel 85;

"Provinsie" die Provinsie Gauteng;

"Raad" die Gauteng Vervoerbedryfsliensensieringsraad deur artikel 29 ingestel;

"Registrateur" die Gauteng Vervoerregistrateur aangestel ingevolge artikel 60;

"staatsorgaan" 'n staatsorgaan soos omskryf in artikel 239 van die Grondwet;

"standaardbus" 'n motorvoertuig deur 'n geregistreerde vervaardiger in ooreenstemming met die Nasionale Padverkeerswet ontwerp of wetlik aangepas, met 'n kapasiteit van tussen 36 en 70 sittende passasiers en die getal staande passasiers wat deur die betrokke padwaardigheidsertifikaat gemagtig is;

"Toerismewet" die Wet op Toerisme, 1993 (Wet No. 72 van 1993);

"toeristediens" 'n openbare padpassasiersvervoerdienst vir die vervoer van toeriste na of vanaf toeristeaantreklikhede, waar die toeriste deur 'n toergids vergesel word wat ingevolge artikel 21 van die Toerismewet geregistreer is;

"tuk-tuk" 'n driewielmotorvoertuig met 'n kapasiteit van minder as vier passasiers;

"tuk-tukdiens" 'n nie-geskeduleerde openbare padpassasiersvervoerdienst vir hoogstens drie passasiers, wat op voorgeskrewe stedelike roetes of netwerke binne beperkte gebiede bedryf word, teen 'n spoed minder as 45 kilometer per uur, soos beoog in artikel 7;

"tussentydse kontrak" 'n kontrak wat nie 'n lopende tenderkontrak is nie, vir die bedryf van 'n gesubsidieerde geskeduleerde diens, die termyn waarvan na die datum van inwerkingtreding van die Nasionale Wet verstryk, en wat—

- (a) voor daardie datum tussen die Provinsie en die Nasionale Departement van Voervoer aan die een kant en die operateur wat die diens moet bedryf aan die ander kant, gesluit is, en nog tussen hulle bindend is of slegs bindend is tussen die Provinsie en daardie operateur; of
- (b) bindend is tussen daardie operateur en 'n vervoerowerheid, kernstad of munisipaliteit as gevolg van die oormak aan laasgenoemde na die inwerkingtreding van hierdie Wet, van die regte en verpligtinge van die Provinsie in terme van die kontrak bedoel in paragraaf (a);

"verdiepingbus" 'n motorvoertuig met twee verdiepings met 'n kapasiteit van hoogstens 110 passasiers;

"vereniging" 'n groepering van persone wat openbare padpassasiersvervoerdienste bedryf en—

- (a) wat sonder winsbejag gestig is;
- (b) die doelwit waarvan is om die belange van sy lede te bevorder; en
- (c) die fondse waarvan aangewend moet word om daardie belange te bevorder;

"vervoer bedryfslisensie administratiewe orgaan" 'n vervoer bedryfslisensie administratiewe orgaan beoog in artikel 34;

"vervoerowerheid" 'n owerheid beoog in artikel 10(1) van die Nasionale Wet;

"vervoerplan" 'n plan waarvoor in artikel 19 van die Nasionale Wet voorsiening gemaak is;

"voorgeskryf" by regulasie voorgeskryf;

"Wet op die Vervoerappéltribunaal" die Wet op die Vervoerappéltribunaal, 1998 (Wet No. 39 van 1998).

DEEL 2: OPENBARE PADPASSASIEVERVOERDIENSTE

Beginsels om openbare padpassasiersvervoerdienste in vervoerplanne te spesifiseer

3. (1) Strategië moet bevorder word om integrasie van modusse, toeganklike vervoer vir persone met ongeskikthede en transformasie en ontwikkeling van klein sakeondernemings en persone benadeel deur vorige onbillike diskriminasie, te verweselik.

(2) Vervoerowerhede, kernstede en munisipaliteite moet die openbare padpassasiersvervoerdienste bepaal en spesifiseer wat in hulle vervoerplanne verskaf sal word in terme van—

- (a) gesubsidieerde dienskontrakte vir geskeduleerde dienste;
 - (b) nie-gesubsidieerde dienskontrakte vir—
 - (i) geskeduleerde dienste;
 - (ii) nie-geskeduleerde dienste;
 - (iii) gebiedsdienste;
 - (c) nie-gekontraakteerde dienste vir—
 - (i) geskeduleerde dienste;
 - (ii) nie-geskeduleerde dienste;
 - (iii) gebiedsdienste;
 wat sonder subsidie bedryf word.
- (3) Iemand wat 'n openbare padpassasiersvervoerdienste onderneem moet—
- (a) in besit wees van die nodige permit, bedryfslisensie of *ad hoc*-magtiging; en
 - (b) kragtens hierdie Wet geregistreer wees in die geval van minibus taxi-tipe dienste, gemeterde taxidienste en bus-tipe en luukse bus-tipe dienste, behoudens artikels 69, 77 en 81.
- (4) 'n Vereniging mag nie die houër van 'n permit of bedryfslisensie wees nie.
- (5) Slegs een bedryfslisensie word vir 'n bepaalde motorvoertuig uitgereik.

Vrystellings

4. By die toepassing van hierdie Wet word die omskrywing van "openbare padpassasiersvervoer" geag die volgende nie in te sluit nie:

- (a) die vervoer van 'n pasiënt deur middel van 'n ambulans na of vanaf 'n plek waar sodanige pasiënt mediese behandeling gaan ontvang;
- (b) die vervoer van persone deur middel van 'n motorkar as deel van

'n saamryklub, synde 'n klub waar elke lid 'n beurt het om die ander lede, of persone aangewys deur die ander lede, te vervoer of te laat vervoer, na of vanaf 'n gespesifiseerde plek vir 'n gespesifiseerde doel, waar geen direkte of indirekte betaling vir die vervoer ontvang word nie.

Bepalings betreffende bestuurders en voertuie

5. (1) Die LUR kan gedragskodes voorskryf vir bestuurders van voertuie wat vir die onderskeie soorte openbare padpassasiersvervoerdienste gebruik word, en sodanige bestuurders moet te alle tye terwyl daardie dienste onderneem word—

- (a) skoon en netjies aangetrek wees;
- (b) nie rook nie; en
- (c) 'n goeie kennis hê van die gebied waarin die dienste bedryf word.

(2) Subartikel (1) is nie van toepassing op personeeldienste in gevalle wat duidelik onvanpas is nie.

(3) Die LUR kan voorskrifte neerlê dat bestuurders van voertuie wat vir openbare padpassasiersvervoerdienste gebruik word, opleidingskursusse moet bywoon.

(4) Die Raad—

- (a) moet die soort en toestand van voertuie goedkeur wat vir bepaalde openbare padpassasiersvervoerdienste gebruik staan te word;
- (b) of 'n gemagtigde beampte kan 'n aansoeker om 'n bedryfslisensie aansê om 'n voertuig vir hertoetsing te neem waar vermoed word dat die voertuig nie padwaardig is nie, ondanks die feit dat 'n geldige padwaardigheidsertifikaat met betrekking tot die voertuig uitgereik is; en
- (c) kan weier om 'n bedryfslisensie uit te reik as 'n voertuig na sy oordeel nie padwaardig is nie.

(5) Voertuie wat vir openbare padpassasiersvervoerdienste gebruik word moet binne en buite skoon wees as hulle 'n depot verlaat, ooreenkomstig voorgeskrewe riglyne, indien enige, of, in die geval van 'n kontrak, riglyne wat in die kontrak bepaal is.

(6) Benewens die vereistes van die Nasionale Padverkeerswet, moet voertuie wat vir openbare padpassasiersvervoerdienste gebruik word, binne en buite in 'n goeie toestand gehou word.

(7) (a) 'n Voertuig wat vir openbare padpassasiersvervoerdienste gebruik word moet met minstens een vuurblusser in werkende toestand, en 'n noodhulpkassie bevattende die voorgeskrewe artikels, toegerus wees.

(b) Die vuurblusser en noodhulpkassie moet op die voorgeskrewe wyse en plek in of op die voertuig geplaas of vasgemaak word, en vuurblussers moet teen voorgeskrewe tye vervang word.

Kategorië van dienste

6. (1) Bedryfslisensies vir openbare padpassasiersvervoerdienste word met betrekking tot die volgende dienste uitgereik:

- (a) 'n tuk-tukdiens beoog in artikel 7;
- (b) 'n gemeterde taxidiens beoog in artikel 8;

- (c) 'n minibus taxi-tipe diens beoog in artikel 9;
 - (d) 'n bus-tipe diens beoog in artikel 10;
 - (e) 'n onderwysdiens beoog in artikel 11;
 - (f) 'n toeristediens beoog in artikel 12;
 - (g) 'n huurdiens beoog in artikel 13;
 - (h) 'n personeeldiens beoog in artikel 14;
 - (i) 'n toeganklike vervoerdiens;
 - (j) 'n pendeldiens beoog in artikel 17;
 - (k) 'n hoflikheidsdiens beoog in artikel 15;
 - (l) 'n luukse bus-tipe geskeduleerde diens beoog in artikel 16.
- (2) Die LUR kan dienste tot die lys verskaf in subartikel (1) byvoeg, of die lys wysig of dienste daarvan verwyder, deur middel van 'n kennisgwing in die *Provinsiale Koerant*, na oorleg met die Provinsiale Openbare Passasiersvervoerforum.
- (3) Die kategorië van dienste gelys in subartikel (1) met betrekking tot die beginsels gemeld in artikel 3 vir die toekoms is uiteengesit in Bylae B, en dië vir die oorgangstydperk in Bylae C.

Tuk-tukdienste

7. 'n Tuk-tukdiens—
- (a) vervoer nie meer as drie passasiers nie;
 - (b) word slegs deur 'n tuk-tukvoertuig verskaf, waar die Raad in die betrokke bedryfslisensie—
 - (i) 'n stedelike roete of padnetwerk waarop, of 'n gebied waarbinne, dit bedryf kan word, voorskryf; en
 - (ii) a maksimum bedryfspoed van 45 kilometer per uur voorskryf.

Gemeterde taxidienste

8. (1) 'n Gemeterde taxidiens word slegs deur 'n motorkar of minibus verskaf, maar—
- (a) die voertuig moet toegerus wees met 'n geseëldde meter in goeie werkende toestand wat aan voorgeskrewe vereistes voldoen, om die koste van die rit te bepaal;
 - (b) in die geval van 'n minibus moet die soort en kapasiteit van die voertuig deur die Raad goedgekeur word, na oorlegpleging met die gemeterde taxiverenigings wat in die gebied dienste bedryf;
 - (c) die Raad moet die maksimum getal passasiers voorskryf wat vervoer kan word, wat minder as nege moet wees, en wat minder as die kapasiteit van die voertuig kan wees;
 - (d) die Raad kan bepaalde gebiede voorskryf waar passasiers opgelaai kan word;
 - (e) as meer as vier persone vervoer word, moet die voertuig 'n gedeelde meterfasiliteit hê;
 - (f) die voertuig moet op die voorgeskrewe wyse gemerk word.
- (2) Die Raad kan minimum of maksimum reisgelde vir gemeterde taxidienste bepaal, wat in die *Provinsiale Koerant* gepubliseer moet word.

(3) Die LUR kan 'n graderingstelsel vir gemeterde taxidienste voorskryf en spesiale merke bepaal wat deur die onderskeie grade van gemeterde taxis getoon moet word, en as so 'n bepaling gemaak is moet dit in die betrokke bedryfslisensie gemeld word.

- (4) Gemeterde taxis kan hulle bepaalde bedryfsgebiede verlaat as—
- (a) dieselfde passasiers na en vanaf hulle bestemmings vervoer word;
 - (b) die taxi leeg terugkeer; of
 - (c) dit verpligtend is uit hoofde van 'n deur die Raad goedgekeurde kontrak.

(5) Ondanks subartikel (1) kan 'n gemeterde taxi bedryf word teen 'n reisgeld wat nie deur die meter bepaal is nie, as die reisgeld vir die bepaalde rit ooreengekom is voordat die rit 'n aanvang geneem het.

Minibus taxi-tipe dienste

9. (1) Minibus taxi-tipe dienste word slegs deur middel van motorkarre, minibusse, midibusse of aangepaste ligte afleweringvoertuie verskaf.

(2) Die bedryfslisensie wat vir 'n minibus taxi-tipe diens toegestaan is stipuleer dat die diens roete- of netwerkgebaseer is, behalwe in die uitsonderlike gevalle wat deur hierdie Wet toegelaat word.

(3) Minibus taxi-tipe dienste is nie-geskeduleerde openbare padpassasiersvervoerdienste vir hoogstens 35 passasiers wat nie aan beperkings met betrekking tot reisgelde en tydtafels onderworpe is nie.

Bus-tipe dienste

10. (1) Bus-tipe dienste word slegs deur middel van minibusse, midibusse, standaardbusse, leunwaens, verdiepingbusse of bustreine verskaf.

(2) In die geval van 'n verdiepingbus of bustrein kan die Raad die diens in die bedryfslisensie tot gespesifiseerde gebiede of padnetwerke beperk.

(3) Bus-tipe dienste moet geskeduleerde dienste wees wat op gespesifiseerde roetes of netwerke ingevolge gepubliseerde tariewe en tydtafels bedryf word, wat, in die geval van gesubsidieerde dienste, deur die owerheid wat die subsidie betaal goedgekeur moet word.

Onderwysdienste

11. (1) Onderwysdienste moet geskeduleer wees vir die vervoer van leerlinge, studente, voorskoolkinders en toesighouers tussen hulle woon- en onderwysplekke, maar kan nie-geskeduleerde ritte insluit na en van die betrokke onderwysinstelling as dit uitsluitlik op onderwysverwante bedrywigheede betrekking het.

(2) Onderwysdienste kan deur middel van motorkarre, minibusse, midibusse, standaardbusse, verdiepingbusse, bustreine of aangepaste ligte afleweringvoertuie verskaf word.

(3) Voordat 'n aansoek om die toestaan, hernuwing, wysiging of oordrag van 'n bedryfslisensie vir onderwysdienste oorweeg word, moet die Raad die aansoek op die voorgeskrewe wyse na die betrokke skool of ander onderwysinstelling vir kommentaar en aanbevelings verwys, en moet hy sodanige kommentaar en

aanbevelings wat ontvang word, oorweeg.

Toeristedienste

12. (1) Toeristedienste moet voorafbespreekte dienste wees gerig op ontspanningsvervoer waar die toeriste deur 'n toergids geregistreer ingevolge artikel 21 van die Toerismewet, vergesel word.

(2) 'n Bedryfslisensie wat toeristedienste magtig word nie toegestaan nie tensy die Raad aanbevelings van 'n toerisme-owerheid erken deur die LUR verkry en oorweeg het, maar die Raad kan sonder sodanige aanbevelings voortgaan waar sodanige owerheid dit nie binne die tyd gespesifiseer in die Raad se versoek, verskaf het nie.

(3) Waar die Raad 'n bedryfslisensie vir toeristedienste toestaan kan hy voorwaardes oplê dat die voertuig met 'n klankstelsel, lugreëling, kombuistoerusting of ander toerusting deur die Raad bepaal, of 'n toilet waar dele van ritte 200 kilometer te bowe gaan, toegerus moet wees, of kan die Raad ander voorwaardes oplê.

(4) Die Raad kan die maksimum getal passasiers bepaal wat deur 'n voertuig gebruik vir toeristedienste vervoer kan word, ondanks die feit dat die kapasiteit van die voertuig groter is.

(5) Waar paslik kan die Raad omskrewe gebiede of roetes vir die bedryf van 'n toeristediens bepaal.

(6) Die bestuurder van 'n voertuig gebruik vir toeristedienste moet te alle tye wanneer sodanige dienste onderneem word, aan voorskrifte voldoen wat deur toerismewetgewing bepaal is of wat voorgeskryf is.

(7) Toeristedienste word nie deur middel van bustreine verskaf nie.

Huurdienste

13. (1) Huurdienste word slegs verskaf waar passasiers na 'n gemeenskaplike bestemming vervoer word en waar die bestemming, datum en tyd van vertrek deur die persoon of instelling wat die rit bespreek, voorafbepaal is.

(2) Huurdienste word nie deur middel van tuk-tuks verskaf nie.

Personeeldienste

14. Personeeldienste word deur middel van voertuie goedgekeur deur die Raad verskaf, maar met uitsluiting van tuk-tuks, en slegs indien die bedryfslisensie wat vir die personeeldiens toegestaan is, bepaal dat die diens roete- of netwerkgebaseer, of gebiedsverbond, is.

Hoflikheidsdienste

15. Hoflikheidsdienste word nie deur middel van 'n verdiepingbus of bustrein verskaf nie.

Luukse bus-tipe dienste

16. (1) 'n Luukse bus-tipe diens word slegs deur middel van 'n luukse bus

verskaf, maar—

- (a) sitplekke moet vir alle passasiers verskaf word;
 - (b) die voertuig moet toegerus wees met 'n toilet waar passasiers vir dele van ritte wat 200 kilometer oorskry, vervoer sal word;
 - (c) die diens moet op 'n geskeduleerde basis op voorafbepaalde roetes en teen voorafbepaalde tariewe bedryf word.
- (2) Die Raad kan bykomstige eienskappe vir luukse busse voorskryf.

Pendeldienste

17. (1) 'n Pendeldiens word slegs deur middel van 'n limousine, motorkar, minibus, midibus, standaardbus, verdiepingbus of luukse bus verskaf.

(2) Pendeldienste moet 'n voorafbepaalde tarief per roete behels wat op 'n manier goedgekeur deur die Raad bekend gemaak is.

(3) Die Raad kan 'n maksimum getal passasiers bepaal wat op 'n voertuig gebruik vir pendeldienste vervoer kan word, ondanks die feit dat die kapasiteit van die voertuig groter is.

(4) Die Raad moet vir 'n pendeldiens—

- (a) 'n beperkte gebied of vaste roetes vir die bedryf van die pendeldiens voorskryf, en
- (b) voorskryf of die diens nie-geskeduleer op aanvraag is, of 'n geskeduleerde diens is.

(5) By die toestaan van 'n bedryfslisensie vir 'n pendeldiens kan die Raad voorwaardes opleë dat die voertuig toegerus moet wees met lugreëling of ander toerusting wat die Raad bepaal.

Kategorië van voertuie

18. (1) Die volgende soorte motorvoertuie kan vir openbare padpassasiersvervoerdienste gebruik word, maar slegs tot die mate en op die wyse in Bylae A aangedui, of soos andersins in artikels 7 tot 17 bepaal:

- (a) tuk-tuks;
- (b) limousines;
- (c) motorkarre;
- (d) minibusse;
- (e) midibusse;
- (f) standaardbusse;
- (g) verdiepingbusse;
- (h) bustreine;
- (i) aangepaste ligte aflewingsvoertuie;
- (j) leunwaens;
- (k) luukse busse.

(2) Die LUR kan voertuie byvoeg tot of verwyder van die lys verskaf in subartikel (1), of dit wysig, deur middel van 'n kennisgewing in die *Provinsiale Koerant*, na oorlegpleging met die Provinsiale Openbare Passasiersvervoerforum.

(3) Die kategorië motorvoertuie in verhouding tot dienssoorte is in Bylae A uiteengesit.

(4) 'n Ligte aflewingsvoertuig kan slegs vir openbare padpassasiersvervoer-

dienste gebruik word as dit 'n aangepaste ligte afleweringvoertuig is.

DEEL 3: BEVOEGDHEDE EN PLIGTE VAN DIE LUR EN MUNISIPALITEITE

Bevoegdhede van die LUR

19. Benewens die bevoegdhede elders in hierdie Wet en in die Nasionale Wet vermeld, kan die LUR in oorleg met die LUR vir Finansies—

- (a) navorsing oor openbare padpassasiersvervoerdienste finansier;
- (b) demonstrasie- of loodsprojekte oor sodanige dienste finansier;
- (c) inligting met betrekking tot sodanige dienste deur middel van die pers, radio, televisie of ander media, versprei;
- (d) munisipaliteite bystaan wat nie die nodige personeel of kapasiteit het nie, by die uitvoer van die funksies wat deur hierdie Wet aan hulle opgedra is;
- (e) opleiding vir operateurs, bestuurders en administrateurs van sodanige dienste finansier;
- (f) leiding gee aan verenigings of groeperings van persone wat meewerk tot die bevordering van openbare padpassasiersvervoer;
- (g) ooreenkomste sluit met ander provinsies betreffende die interprovinsiale beweging van voertuie wat vir openbare padpassasiersvervoerdienste gebruik word, en verwante aangeleenthede.

Pligte van die LUR

20. Die LUR moet—

- (a) die toepassing van provinsiale openbare padpassasiersvervoer-beleid monitor, ondersoek instel na aangeleenthede voortspruitend uit die uitvoering van die beleid en die nodige beleidsverstellings maak;
- (b) die verhoogde gebruik van openbare padpassasiersvervoer in die Provinsie bevorder en fasiliteer;
- (c) die nodige stappe doen om koördinering tussen vervoerowerhede en ander beplanningsowerhede in die Provinsie, of tussen sodanige owerhede en die Provinsie, te bevorder, om sodoende duplisering van werk te vermy;
- (d) doeltreffende en kommersiële gedrag deur operateurs by die verskaffing van openbare padpassasiersvervoerdienste, en mededingende tenderpraktyke vir kontrakte en konsessies, aanmoedig;
- (e) waar hierdie Wet openbare oorlegpleging en deelname voorskryf voordat 'n besluit geneem word of 'n amptelike handeling uitgevoer word, die prosedures voorskryf wat in daardie verband gevolg moet word;
- (f) pogings aanwend om te verseker dat befondsing verskaf deur die Provinsie en vervoerowerhede vir openbare padpassasiersvervoer,

- op 'n doeltreffende, koste-effektiewe, billike en deursigtige wyse aangewend word;
- (g) die ontwikkeling van passasiersvervoer aanmoedig op 'n wyse wat—
- (i) nasionale en internasionale hoogtemerke en beste praktyk in ag neem;
 - (ii) die veiligheid van passasiers binne oorhoofse landvervoerdoelwitte bevorder;
 - (iii) doeltreffende, mededingende en kommersiële gedrag by die verskaffing van openbare padpassasiersvervoer aanmoedig;
 - (iv) 'n strategiese en geïntegreerde benadering tot die verskaffing van openbare padpassasiersvervoer bevorder deur die integrasie van openbare passasiersvervoer-fasiliteite, -infrastruktuur en -dienste;
 - (v) doeltreffende brandstofgebruik bevorder en skadelike omgewingsimpakte verminder;
- (h) openbare padpassasiersvervoer bevorder om sodoende—
- (i) doeltreffendheid by die vervulling van aanvraag te bereik;
 - (ii) doeltreffendheid by die gebruik van hulpbronne;
 - (iii) die hoogste kwaliteit en toeganklikheid van dienste, en doeltreffende infrastruktuur, bestaanbaar met redelike koste; en
 - (iv) operasionele veiligheid van passasiers en ander padgebruikers, te verwesenlik.
- (i) koördinerende en integrasie binne en tussen openbare padpassasiersvervoermodusse te fasiliteer, om toeganklikheid en gerieflikheid te bevorder en om reistye te verminder.

Regulasies

21. (1) Die LUR kan regulasies uitvaardig om—
- (a) die inligting wat saam met 'n aansoek om die toestaan, hernuwing, wysiging of oordrag van 'n bedryfslisensie ingedien moet word;
 - (b) die wyse waarop en vorm waarin aansoeke met betrekking tot bedryfslisensies gedoen moet word;
 - (c) die prosedure wat deur 'n vervoer bedryfslisensie administratiewe orgaan of die Raad by die afhandeling van 'n aansoek gevolg moet word;
 - (d) die inligting wat saam met 'n appèl na die Appèlraad teen 'n handeling, opdrag of beslissing van die Raad of Registrateur ingedien moet word;
 - (e) die inligting wat deur die Raad of Registrateur aan die Appèlraad of die appellant met betrekking tot 'n appèl verskaf moet word, en die wyse waarop en tyd waarbinne die inligting verskaf moet word;
 - (f) die prosedure wat deur die Appèlraad by afhandeling van 'n appèl gevolg moet word;

- (g) die misdrywe wat die Raad by die oorweging van aansoeke om bedryfslisensies ingevolge artikel 38 in ag moet neem;
- (h) die nommering van roetes en toewysing daarvan aan bepaalde verenigings of houers, en die formaat en uitreiking van onderskeidingstekens in daardie verband;
- (i) reëls vir die onderneem van onderwysdienste;
- (j) die oplos van verskille en arbitrasieprosedures by geskille tussen verenigings of operateurs;
- (k) 'n graderingstelsel vir operateurs of bestuurders betrokke by openbare padpassasiersvervoerdienste;
- (l) norme en standaarde vir openbare padpassasiersvervoer in die Provinsie;
- (m) die voorbereiding, hersiening, opdatering en uitvoering van vervoerplanne, benewens regulasies en voorskrifte wat kragtens die Nasionale Wet voorgeskryf is;
- (n) die verskaffing en regulering van die gebruik van openbare padpassasiersvervoerfasiliteite in die Provinsie;
- (o) voorskrifte met betrekking tot—
 - (i) openbare padpassasiersvervoerinligting;
 - (ii) openbare verhoor en deelname by padpassasiersvervoerbepanning en -beleidsformulering;
 - (iii) prestasie-ouditering van die vordering gemaak deur vervoerowerhede, kernstede en munisipaliteite by die uitvoering van openbare padpassasiersvervoerbeleid;
- (p) die gevolge waar nie voldoen is aan 'n tydsbeperking bepaal deur hierdie Wet nie;
- (q) spesifikasies en voorskrifte waaraan 'n motorvoertuig gebruik vir openbare padpassasiersvervoer moet voldoen, behoudens dié wat deur padverkeerswetgewing voorgeskryf is;
- (r) rekords wat deur iemand betrokke by openbare padpassasiersvervoer gehou moet word en opgawes en inligting wat deur sodanige persoon aan die Raad of 'n ander persoon of instelling ingedien moet word;
- (s) gelde of toelaes betaalbaar aan iemand wat aangesê is om voor die Raad of die Registrateur te verskyn om getuienis af te lê of om 'n boek, plan of ander stuk of voorwerp oor te lê;
- (t) reëls met betrekking tot die veiligheid en gemak van passasiers op openbare padpassasiersvervoervoertuie, en verwante aangeleenthede;
- (u) die aard en formaat van 'n onderskeidingsteken, identifikasie, bedryfslisensie, kennisgewing of ander stuk wat in terme van hierdie Wet vereis of uitgereik word, asook die formaat, vatsoen, grootte en kleur van, en die inligting wat in sodanige stukke vervat moet word, of wat die Raad of Registrateur magtig om die formaat daarvan voor te skryf;
- (v) die wyse waarop 'n onderskeidingsteken, identifikasie, bedryfslisensie, kennisgewing of ander stuk of geskrif wat ingevolge hierdie Wet, of 'n voorwaarde daarkragtens opgelê, op

- of in 'n motorvoertuig getoon of gedra moet word, en die posisie daarvan op of in die motorvoertuig;
- (w) reëls vir die bedryfsveiligheid van voertuie wat by openbare padpassasiersvervoer gebruik word;
 - (x) die formaat van registrasiesertifikate vir operateurs en hulle verenigings;
 - (y) die soorte voertuie wat vir die onderskeie soorte openbare padpassasiersvervoer gebruik kan word;
 - (z) die minimum getal lede wat verenigings moet hê om te kwalifiseer vir registrasie;
 - (aa) die minimum tydperk waarvoor verenigings moet bestaan het om te kwalifiseer vir registrasie;
 - (bb) ander bykomende vereistes waaraan 'n vereniging moet voldoen om te kwalifiseer vir registrasie;
 - (cc) wat die wyse van ondersoek na bewerings van onbetaamlike gedrag deur geregistreerde verenigings, lede of nie-lede bepaal;
 - (dd) die wyse waarop 'n vereniging of nie-lid aansoek moet doen om registrasie, die vorm waarin sodanige aansoek ingedien moet word, die gelde betaalbaar aan die Registrateur met betrekking tot 'n aansoek en jaargelde wat 'n vereniging of nie-lid aan die Registrateur moet betaal;
 - (ee) die verskaffing van opleiding vir bestuurders of operateurs wat openbare padpassasiersvervoerdienste onderneem;
 - (ff) die vervoer van leerlinge en studente;
 - (gg) die ledetal en werking van plaaslike taxi skakelkomitees beoog in artikel 91 of plaaslike skakelforums beoog in artikel 92, en prosedures vir en frekwensie van vergaderings daarvan;
 - (hh) voorskrifte en standaarde vir meters wat in gemeterde taxis geïnstalleer moet word;
 - (ii) jaargelde betaalbaar deur houers van permitte of bedryfslisensies wat vir langer as een jaar geldig is;
 - (jj) enige ander aangeleentheid wat die doelstellings van hierdie Wet sal bevorder,

voor te skryf.

(2) Die LUR kan regulasies uitvaardig wat die betaling van gelde voorskryf met betrekking tot—

- (a) 'n aansoek om die toestaan, wysiging, hernuwing of oordrag van 'n bedryfslisensie;
- (b) 'n appèl na die Appèlraad teen 'n handeling, opdrag of besluit van die Raad;
- (c) die uitreik deur 'n vervoer bedryfslisensie administratiewe orgaan van 'n onderskeidingsteken of ander stuk of a duplikaat daarvan,

en wat die bedrag van die gelde voorskryf, die omstandighede waaronder gelde in geheel of gedeeltelik verbeur of terugbetaal moet word, die bedrag van 'n gedeeltelike terugbetaling en die omstandighede waaronder 'n betaling, na die oordeel van die Raad of die Appèlraad, in geheel verbeur moet word of in geheel of gedeeltelik terugbetaal moet word.

(3) Die LUR kan 'n Minimum Standaardgrondwet vir verenigings en 'n

Gedragkode vir nie-lede voorskryf, en kan bykomende reëls uitvaardig oor die wyse waarop—

- (a) 'n geregistreerde vereniging en sy lede hulle sake moet bedryf;
- (b) 'n geregistreerde nie-lid sy of haar sake moet bedryf.

(4) Verskillende regulasies uitgevaardig kragtens hierdie artikel kan op verskillende gebiede in Gauteng van toepassing wees en op nuwe verenigings, in teenstelling met gevestigde verenigings.

(5) Regulasies beoog in hierdie artikel of 'n ander artikel van hierdie Wet kan bepaal dat iemand wat 'n bepaling daarvan oortree of versuim om daaraan te voldoen, skuldig is aan 'n misdryf en strafbaar is by skuldigbevinding met 'n boete of gevangesetting vir 'n tydperk van hoogstens ses maande.

(6) Regulasies uitgevaardig kragtens 'n wet wat deur hierdie Wet herroep of uitgesluit is, en wat onmiddellik voor die inwerkingtreding van hierdie Wet van krag is met betrekking tot aangeleenthed waaroor die LUR kragtens hierdie artikel bevoeg is om regulasies uit te vaardig, word vir doeleindes van hierdie Wet beskou as regulasies uitgevaardig kragtens hierdie artikel totdat die LUR 'n vervangende regulasie kragtens hierdie artikel uitvaardig.

Verordeninge

22. (1) 'n Metropolitaanse owerheid kan ooreenkomstig 'n toepaslike geïntegreerde vervoerplan—

- (a) die grootte of getal motorvoertuie wat vir openbare padpassasiersvervoerdienste gebruik word, wat 'n bepaalde deel van sy jurisdiksiegebied mag binnegaan, reël en die tyd of tye bepaal wanneer so 'n voertuig wel so 'n deel mag binnegaan;
- (b) die toegang van so 'n motorvoertuig tot 'n bepaalde deel gedurende 'n bepaalde tydperk reël of verbied;
- (c) die op- of aflaai van passasiers deur sodanige voertuig in 'n bepaalde deel gedurende 'n bepaalde tydperk verbied, en die tyd of tye bepaal wanneer die op- of aflaai mag geskied.

(2) 'n Munisipaliteit kan verordeninge uitvaardig om die doelstellings van hierdie Wet te bevorder wat nie met hierdie Wet of regulasies daarkragtens uitgevaardig, in stryd is nie, wat insluit, maar nie beperk is nie, tot—

- (a) die nommering van roetes en die toewys daarvan aan bepaalde verenigings of operateurs wat openbare padpassasiersvervoerdienste onderneem, en die formaat en uitreiking van onderskeidingstekens in daardie verband;
- (b) die toewys van fasiliteite aan bepaalde operateurs of verenigings en die hef van gelde in daardie verband;
- (c) die aanstelling en gedrag van staanplekrangeerders;
- (d) die gedrag van bestuurders van voertuie wat vir openbare padpassasiersvervoerdienste gebruik word, wat ook werwing en toetery vir die aanlok van passasiers kan verbied.

(3) 'n Munisipaliteit kan ooreenkomste met persone of instellings sluit met betrekking tot die toewys of gebruik van fasiliteite vir openbare padpassasiersvervoerdienste geleë op privaateiendom, ooreenkomstig regulasies of riglyne deur die LUR uitgevaardig, indien die toewysing of gebruik uit hoofde van betrokke vervoerplanne

geskied.

Inligtingsvoorskrifte en terugvoerstelsels

23. Die LUR—

- (a) moet 'n inligting- en terugvoerstelsel vir openbare padpassasiersvervoer in samewerking met munisipaliteite en vervoerowerhede ontwikkel en onderhou om inligting in te win wat relevant is tot die doelwitte van hierdie Wet of by nasionale of provinsiale landvervoerbeleid;
- (b) kan vanaf 'n datum bepaal deur die LUR bewilligings of toekennings terughou van 'n munisipaliteit of vervoerowerheid tensy die owerheid voldoen het aan die terugvoervereistes bedoel in paragraaf (a);
- (c) moet voorskrifte of regulasies in die *Provinsiale Koerant* publiseer om die stelsel beoog in paragraaf (a) voor te skryf;
- (d) kan die inwin van inligting met betrekking tot openbare padpassasiersvervoer onderneem en dit beskikbaar stel aan belanghebbende persone, en inligting in verband met sodanige vervoer deur middel van die pers, radio, televisie of ander media versprei.

Delegasie

24. Die LUR kan 'n bevoegdheid of plig wat aan die LUR toegewys of opgelê is aan 'n amptenaar in die Departement delegeer of oplê, behalwe die bevoegdheid om regulasies uit te vaardig, en kan so 'n delegasie of oplegging te eniger tyd intrek.

DEEL 4: OPENBARE PASSASIEVERVOERBEPLANNING

Beginsels vir openbare padpassasiersvervoerbeplanning

25. Die volgende beginsels is van toepassing op openbare padpassasiersvervoerbeplanningsbedrywighede in die Provinsie:

- (a) geïntegreerde, allesinsluitende beplanning moet binne 'n breër ontwikkelingsvisie plaasvind wat vervoer en ruimtebeplanning integreer;
- (b) vervoerplanne moet modale opsies identifiseer;
- (c) alhoewel vervoerowerhede nie in die kort- en mediumtermyn verskaffers van spoordienste sal wees nie, moet spooraspekte volledig by geïntegreerde vervoerplanne ingelyf word in oorleg met verskaffers van spoordienste.
- (d) deurkaartjies en soortgelyke meganismes moet gebruik word om reistye te verminder en om passasiersgerief te bevorder;
- (e) toepaslike vervoerplanne moet aandui watter spesiale maatreëls getref is of sal word om passasiers met spesiale behoeftes, soos persone met ongeskikthede, te akkommodeer.

Openbare padpassasiersvervoerplanne

26. (1) By die voorbereiding van 'n openbare vervoerplan ingevolge artikel 26 van die Nasionale Wet, moet die volgende, onder andere, oorweeg word:
- (a) alle betrokke kontrakte;
 - (b) roetes waarop beide gesubsidieerde en nie-gesubsidieerde dienste onderneem word.
- (2) Sodanige planne word op die volgende, onder andere, gebaseer:
- (a) roetes wat in detail langs gespesifiseerde paaie of strate getoon word, in teenstelling met punt-na-puntbeskrywings;
 - (b) tydtafels vir geskeduleerde dienste;
 - (c) bestaande kapasiteit wat op sodanige roetes bepaal is;
 - (d) passasiersaanvraag op sodanige roetes;
- en sluit in die soorte dienste wat in artikel 6 gelys is, soos wat voorgeskryf mag word.
- (3) Sodanige planne bevat die inligting by regulasie of deur ander nasionale of provinsiale wetgewing voorgeskryf.
- (4) Sodanige planne bevat genoeg inligting om die vervoerowerheid in staat te stel om die aanbod en aanvraag vir dienste op elke roete waarop openbare padpassasiersvervoerdienste verskaf word, te kan bepaal.
- (5) By die proses om sodanige planne voor te berei onderneem vervoerowerhede die voorgeskrewe openbare oorlegplegingprosedures en verskaf hulle aan belanghebbende persone 'n redelike tyd om kommentaar te lewer en verhoër te rig oor aangeleenthede in die planne wat hulle belange kan raak.

Pligte van vervoerowerhede, kernstede en munisipaliteite betreffende beplanning

27. (1) Elke vervoerowerheid sluit kontrakte met operateurs van dienste op roetes binne sy jurisdiksiegebied vir dienste beoog in provinsiale en nasionale beleid.
- (2) Waar daar 'n behoefte is vir bykomende dienste op 'n roete wat nie kragtens 'n kontrak verskaf is of sal word nie, nooi die owerheid aansoeke uit na die Raad om bedryfslisensies vir sodanige dienste, gebaseer op sy vervoerplanne, ooreenkomstig artikel 38.
- (3) Vervoerowerhede, kernstede en munisipaliteite verseker, sover moontlik, deur paslike aanbevelings aan die Raad, dat die toestaan van bedryfslisensies op so 'n wyse plaasvind dat passasiers op die betrokke roetes van vervoer voorsien is, behoudens die beskikbaarheid van fondse, en dat oorvoorsiening van dienste vermy word.
- (4) Waar 'n vervoerplan 'n oorvoorsiening van dienste op 'n roete toon, moet die vervoerowerheid—
- (a) geen aansoeke om nuwe bedryfslisensies uitnooi op daardie roete nie;
 - (b) die Raad skriftelik versoek om geen nuwe bedryfslisensies uit te reik nie en om geen bestaande bedryfslisensies te wysig om bykomende dienste op die roete te magtig nie;
 - (c) aktief stappe doen deur wetstoepassingsmaatreëls of deur die intrek van surplus bedryfslisensies kragtens artikel 51 van die Nasionale Wet, saamgelees met hierdie Wet, of deur ander voorgeskrewe maatreëls, om die oorvoorsiening in lyn te bring met

die aanvraag.

(5) By die beplanning van gekontrakteerde dienste oorweeg owerhede roetes in geheel, dit wil sê neem hulle gesubsidieerde en nie-gesubsidieerde dienste in ag, en ken hulle waar paslik kontrakte toe wat 'n kombinasie is van gesubsidieerde en nie-gesubsidieerde dienste.

Oorgangsbepalings met betrekking tot beplanning

28. (1) 'n Vervoerplan wat kragtens artikel 6(1) van die Wet op Stedelike Vervoer, 1977 (Wet No. 78 van 1977) goedgekeur is en 'n streekspassasiersvervoerplan wat deur 'n streeksdiensteraad kragtens die Wet op Streeksdiensterade, 1985 (Wet No. 109 van 1985) opgetrek is, bly van krag tot dat dit deur 'n betrokke vervoerplan kragtens die Nasionale Wet gewysig of vervang is.

(2) 'n Lopende openbare vervoerrekord wat kragtens artikel 3 van die Nasionale Wet op Tussentydse Reëlings Betreffende Vervoer oor Land, 1998 (Wet No. 45 van 1998) voorberei is, word geag 'n rekord voorgeskryf deur artikel 23 van die Nasionale Wet.

(3) Vir doeleindes van praktiese reëlings wat uit subartikel (1) voortspruit, kan die LUR by ooreenkoms verantwoordelike aan bepaalde vervoerowerhede of munisipaliteite toeken deur middel van 'n kennisgewing in die *Provinsiale Koerant*.

(4) Waar by die inwerkingtreding van hierdie Wet die Provinsie openbare vervoerbeplanning onderneem het, behalwe van dienste beoog in artikel 20(4) van die Nasionale Wet, wat kragtens die Grondwet deur munisipaliteite onderneem moet word, tref die LUR en die betrokke beplanningsowerhede reëlings vir die oordrag van die beplanningsfunksies na die betrokke beplanningsowerhede.

DEEL 5: DIE GAUTENG VERVOERBEDRYFSLISENSIËRINGSRAAD

Stigting en samestelling van Gauteng Vervoerbedryfslisensiëringsraad

29. (1) Die naam van die Gauteng Vervoerpermittraad gestig deur artikel 2 van die Gauteng Tussentydse Wet op Padvervoer, 1998 (Wet No. 2 van 1998) word verander na die Gauteng Vervoerbedryfslisensiëringsraad en word geag die raad bedoel in artikel 30(1) van die Nasionale Wet.

(2) Die Raad bestaan uit 'n voorsitter en die getal ander lede deur die LUR bepaal, wat persone moet wees met wye ondervinding van, en bekwaamheid aan die dag gelê het in verband met, openbare passasiersvervoer of nywerheids-, handels-, finansiële of regsangeleenthede of in verband met die bestuur van openbare sake.

(3) Die lede van die Gauteng Vervoerpermittraad wat voor die inwerkingtreding van hierdie Wet aangestel is, behou hulle ampte as Raadslede totdat hulle aanstellingstermyne verstryk, tensy die LUR so 'n aanstelling vroeër beëindig.

(4) (a) Voordat Raadslede aangestel word, publiseer die LUR 'n kennisgewing van die voorneme om dit te doen en versoek die LUR dat aansoeke om lidmaatskap ingedien word, in minstens een koerant wat in die Provinsie sirkuleer, in Engels en minstens een ander amtelike taal wat algemeen in die Provinsie gebruik word.

(b) Voordat so 'n lid aangestel word, publiseer die LUR op dieselfde wyse die name van die persone wat die LUR van voorneme is om by die Raad aan te stel, en

versoek die LUR dat kommentaar en vertoë met betrekking daartoe ingedien word.

(c) Die LUR moet kommentaar en vertoë wat aldus ontvang word behoorlik oorweeg.

(5) Iemand mag nie as 'n Raadslid aangestel word of as sodanig aanbly nie as hy of sy—

(a) of sy of haar eggenoot, eggenote, metgesel, huisgesin, afhanklikes, besigheidsvennoot of werkgewer 'n finansiële belang het by 'n openbare padpassasiersvervoerbesigheid of 'n gekose amptenaar is van 'n vereniging, of betrokke is by 'n bedrywigheid wat, na die oordeel die LUR, sal inmeng met die onpartydige uitvoer van die funksies van sy of haar amp;

(b) ly aan 'n regsonbevoegdheid;

(c) 'n ongerehabiliteerde insolvent is; of

(d) skuldig bevind is aan 'n misdryf wat oneerlikheid behels of van 'n openbare amp as gevolg van wangedrag onthef is.

(6) Wanneer die aanstelling van iemand as 'n Raadslid oorweeg word, moet daardie persoon skriftelik aan die LUR enige belang uitwys wat hy of sy in enige deel van die openbare padpassasiersvervoerbedryf het, en as so iemand in gebreke bly om so 'n belang uit te wys, pleeg hy of sy 'n misdryf.

(7) Die voorsitter van die Raad word vir hoogstens drie jaar aangestel en ander Raadslede vir hoogstens twee jaar, en, behoudens hierdie Wet, beklee hulle amp op voorwaardes betreffende besoldiging en andersins as wat die LUR by hulle aanstelling bepaal.

(8) As die amp van voorsitter van die Raad of van 'n Raadslid vakant is of sal word, doen die LUR onverwyld stappe om die amp te vul deur die aanstelling, ooreenkomstig hierdie artikel, van 'n bekwame en geskikte persoon wat nie aan 'n diskwalifikasie vermeld in subartikel (5) onderworpe is nie.

(9) Iemand kan as Raadslid heraan gestel word as sy of haar ampstermyn verstryk het.

(10) Die Hoof van die Departement verskaf die nodige personeel om die Raad by die uitvoer van sy funksies by te staan, behoudens die wette wat die Staatsdiens reguleer.

Bedanking, ontruiming en ontheffing van amp van Raadslede

30. (1) 'n Raadslid kan bedank deur twee maande vooruit skriftelike kennis aan die LUR te gee.

(2) Die LUR kan 'n Raadslid van sy of haar amp onthef—

(a) wat versuim het om aan 'n voorwaarde van sy of haar aanstelling te voldoen;

(b) wat skuldig is aan onbetaamlike gedrag of gereeld sy of haar pligte as Raadslid versuim het, of versuim het om sodanige pligte regverdig en onpartydig uit te voer;

(c) wat nie in staat is om sy of haar pligte as Raadslid doeltreffend uit te voer nie;

(d) wat sonder goeie rede versuim het om drie agtereenvolgende Raadsvergaderings by te woon.

(3) 'n Raadslid ontruim sy of haar amp as die lid ingevolge—

- (a) artikel 29(5) onderworpe word aan enige diskwalifikasie vir aanstelling;
- (b) subartikel (2) van sy of haar amp onthef is.

Bevoegdhede van die Raad

31. (1) Benewens die ander bevoegdhede deur hierdie Wet verleen kan die Raad—

- (a) 'n aangeleentheid wat binne die bestek van hierdie Wet val, ondersoek en aanbevelings daaroor aan die LUR voorlê;
- (b) ooreenkomstig die bepalings van hierdie Wet oorweging skenk aan en 'n beslissing gee oor, of andersins handel met 'n aansoek wat daarkragtens by hom gedoen word—
 - (i) om die toestaan van 'n bedryfslisensie wat openbare padpassasiersvervoer binne Gauteng magtig;
 - (ii) om die toestaan van 'n bedryfslisensie wat sodanige vervoer magtig wat in Gauteng begin en ook in 'n ander provinsie gelewer word, met die instemming van die raad van die ander provinsie;
 - (iii) om die hernuwing, wysiging of oordrag van 'n bedryfslisensie wat hy toegestaan het;
- (c) ooreenkomstig die bepalings van hierdie Wet, 'n bedryfslisensie uitreik wat hy toegestaan, hernieu, gewysig of oorgedra het;
- (d) om te kan handel met 'n aangeleentheid wat ingevolge hierdie Wet voor hom dien—
 - (i) na goeë dunde, iemand wat geraak word of belang het by daardie aangeleentheid, of die behoorlike gemagtigde verteenwoordiger van so iemand, toelaat om voor hom te verskyn en—
 - (aa) om getuienis af te lê of mondelinge verhoë te rig wat by die aangeleentheid ter sake is; of
 - (bb) om getuies te roep en getuienis aan te voer op enige vraag wat by die aangeleentheid ter sake is; of
 - (cc) om iemand wat getuienis by die aangeleentheid afgelê het, te ondervra;
 - (ii) deur skriftelike kennisgewing soos voorgeskryf en op die voorgeskrewe wyse beteken, iemand aansê om voor hom te verskyn om getuienis af te lê of 'n boek, plan of ander stuk of voorwerp in sy of haar besit of onder sy of haar beheer, oor te lê;
 - (iii) iemand wat in of op die plek waar met genoemde aangeleentheid deur die Raad gehandel word, aanwesig is, aansê om voor hom te verskyn om getuienis af te lê of 'n boek, plan of ander stuk of voorwerp wat die persoon by hom of haar het, oor te lê;
 - (iv) iemand wat as 'n getuie voor hom verskyn, ondervra;
 - (v) weier om iemand aan te hoor wat as 'n getuie voor hom verskyn en wat weier om beëdig of bevestig te word.

(2) Die persoon wat op 'n vergadering van die Raad voorsit waarby iemand as 'n getuie verskyn soos in subartikel (1) beoog, kan 'n eed of bevestiging van die persoon wat aldus verskyn, afneem.

(3) Die Raad moet op versoek belanghebbende partye voorsien van skriftelike redes vir 'n besluit wat hy geneem het.

Vergaderings en besluite van die Raad

32. (1) Raadsvergaderings word gehou ooreenkomstig voorgeskrewe prosedures, te voorgeskrewe tye en by voorgeskrewe lokale.

(2) 'n Kworum vir Raadsvergaderings bestaan uit die voorsitter en minstens twee ander Raadslede.

(3) 'n Besluit van die meerderheid Raadslede wat by 'n vergadering teenwoordig is, is 'n besluit van die Raad met betrekking tot daardie verrigtinge en in die geval van gelyke stemme het die persoon wat by die vergadering voorsit 'n beslissende stem behoudens sy of haar gewone stem.

(4) As die voorsitter van die Raad nie in staat is om 'n Raadsvergadering by te woon nie, wys hy of sy 'n ander Raadslid aan om by sodanige vergadering voor te sit.

(5) Geen handeling, opdrag of besluit van die Raad word ongeldig geag nie bloot op grond daarvan dat, toe daardie handeling verrig of opdrag gegee of besluit geneem is, 'n vakature in die Raad bestaan het of iemand wat volgens artikel 29(5) onbevoeg was om lid van die Raad te wees wel so 'n lid daarvan was, hetsy daardie persoon se instemming tot die verrigting van daardie handeling of gee van daardie opdrag of neem van daardie besluit nodig was of nie.

Stigting van adviespaneel vir die Raad

33. (1) Die LUR kan as die Raad aldus 'n versoek rig, 'n adviespaneel stig om die Raad te adviseer, wat bekend sal wees as die Gauteng Bedryfslisensieringsraad Adviespaneel.

(2) Die Paneel adviseer die Raad oor beleidsaangeleenthede en neem nie deel aan afsonderlike besluite van die Raad nie tensy die Raad hom spesifiek aldus versoek, en, indien so 'n versoek gerig is, verskaf hy slegs advies van 'n algemene en beleidsgerigte aard.

(3) (a) Die Paneel bestaan uit die volgende lede wat deur hulle onderskeie organisasies genomineer moet word, indien die organisasie òf kragtens hierdie Wet geregistreer is òf deur die LUR vir dié doel erken is, en word deur die LUR aangestel:

- (i) een verteenwoordiger van die Departement;
- (ii) een verteenwoordiger van elke metropolitaanse owerheid;
- (iii) een verteenwoordiger van die minibus taxibedryf;
- (iv) een verteenwoordiger van die gemeterde taxibedryf;
- (v) een verteenwoordiger van die georganiseerde busbedryf;
- (vi) een verteenwoordiger van die opkomende of kleinbusbedryf;
- (vii) een verteenwoordiger van die spoorpendelbedryf;
- (viii) een verteenwoordiger van verskaffers van onderwysdienste;
- (ix) een verteenwoordiger van elk van die ander soorte openbare padpassasiersvervoerdienste wat in hierdie Wet omskryf is, indien die LUR aldus besluit;

- (x) hoogstens drie persone wat in staat is, na die oordeel van die LUR, om die belange van passasiers te verteenwoordig, wat elkeen passasiers van 'n verskillende kategorie dienste verteenwoordig;
- (xi) hoogstens drie verteenwoordigers van georganiseerde arbeid wat betrekking het op die openbare vervoerbedryf, wat elkeen werkers van 'n verskillende kategorie dienste verteenwoordig.

(b) As een van die aangestelde verteenwoordigers beoog in paragraaf (a) nie beskikbaar is nie, kan die betrokke organisasie sodanige verteenwoordiger vervang, maar sodanige vervanging is nie permanent nie.

(4) Die voorsitter van die Raad is die voorsitter van die Paneel.

(5) Die Paneel wys een van sy lede aan om as voorsitter op te tree wanneer die voorsitter nie in staat is om 'n Paneelvergadering by te woon nie.

(6) Die lede van die Paneel word op 'n *ad hoc*-basis byeengeroep soos deur die Raad benodig, maar hou minstens twee vergaderings per jaar.

(7) 'n Lid van die Paneel wat in die heelydse diens van die Staatsdiens is, beklee sy of haar amp solank die LUR behaag en enige ander lede word aangestel vir hoogstens twee jaar en beklee, behoudens die bepalinge van hierdie Wet, sy of haar amp op die voorwaardes betreffende besoldiging en andersins wat die LUR, met die instemming van die Lid van die Uitvoerende Raad vir Finansies, bepaal wanneer daardie lid aangestel word.

Stigting van vervoer bedryfslisensie administratiewe organe

34. (1) Die Hoof van die Departement wys een of meer amptenare van die Departement aan om by die kantore van elke metropolitaanse owerheid gestasioneer te word om die funksies van vervoer bedryfslisensie administratiewe organe op die voorgeskrewe wyse uit te voer.

(2) 'n Vervoer bedryfslisensie administratiewe orgaan ontvang voltooide aansoekvorms om bedryfslisensies met betrekking tot dienste wat in sy metropolitaanse gebied begin, tesame met aansoekgelde, en gaan dit na om te kyk of die aansoekvorms behoorlik voltooi is en dat alle nodige bygaande stukke ingedien en geldig en aanvaarbaar is, en teken hy op die voorgeskrewe wyse besonderhede van die aansoeke in die betrokke databanke aan.

(3) Die vervoer bedryfslisensie administratiewe orgaan lê die aansoek dan voor op die voorgeskrewe wyse aan sy metropolitaanse owerheid, betrokke munisipaliteite in die metropolitaanse gebied, die betrokke forum en betrokke skakelkomitees vir aanbevelings.

(4) By die verskaffing van aanbevelings moet metropolitaanse owerhede verseker dat die aansoek in ooreenstemming is met betrokke vervoerplanne en ander relevante vervoer- en grondgebruiksplanne, en moet hy faktore oorweeg soos behoeftes of aanvraag op 'n roetebasis, beskikbaarheid van staanplekke, verkeer en ander metropolitaanse of plaaslike oorwegings.

(5) As geen forum of skakelkomitee met betrekking tot 'n roete of gebied op die betrokke tydperk bestaan nie, lê die vervoer bedryfslisensie administratiewe orgaan die aansoek vir kommentaar en aanbevelings voor aan alle betrokke verenigings, tensy die vereniging alreeds op die aansoekvorm kommentaar gelewer het.

(6) Die vervoer bedryfslisensie administratiewe orgaan win alle verdoë in en lê dit voor aan die Raad saam met die aansoekvorm en ander stawende stukke vir 'n

beslissing.

(7) Waar die voorgestelde vervoer ook in die metropolitaanse gebied van 'n ander vervoer bedryfslisensie administratiewe orgaan sal plaasvind, moet die eerste vervoer bedryfslisensie administratiewe orgaan die aansoek na die ander vervoer bedryfslisensie administratiewe orgaan verwys, wat die stappe moet doen soos beoog in subartikels (3) tot (6) en die aansoek met betrokke aanbevelings dan na die eerste vervoer bedryfslisensie administratiewe orgaan terugstuur.

(8) Waar die raad van 'n ander provinsie 'n aansoek na die Raad verwys het vir kommentaar met betrekking tot 'n aansoeker wat in 'n ander provinsie gebaseer is, moet die Raad die aansoek na die betrokke vervoer bedryfslisensie administratiewe orgaan verwys sodat laasgenoemde kommentaar en aanbevelings kan inwin soos beoog in subartikel (3).

DEEL 6: BEDRYFSLISENSIES

Omskepping van permitte in bedryfslisensies

35. (1) Permitte bly geldig tot 'n datum bepaal kragtens artikel 32(2) van die Nasionale Wet.

(2) Permitte word omskep in bedryfslisensies wat kragtens die ooreenstemmende bepalings van hierdie Wet uitgereik word, voor of op die datum gemeld in subartikel (1), by gebreke waarvan dit verval.

(3) Permitte wat nie vir die tydperk wat die LUR by kennisgewing in die *Provinsiale Koerant* bepaal, gebruik is nie, word nie omskep in bedryfslisensies nie en verval op die datum gespesifiseer in sodanige kennisgewing.

(4) In die geval van 'n permit wat vir 'n bepaalde tydperk uitgereik is, is die bedryfslisensie geldig vir die onverstreke deel van die geldigheidsduur van die permit.

(5) In die geval van 'n permit wat vir 'n onbepaalde tydperk uitgereik is, is die bedryfslisensie ook vir 'n onbepaalde tydperk geldig, behoudens die bepalings van hierdie Wet met betrekking tot intrekking, opskorting, wysiging en verval van permitte en bedryfslisensies.

(6) 'n Permit word nie in 'n bedryfslisensie omskep nie tensy 'n geldige geskiktheid- of padwaardigheidsertifikaat vir die betrokke voertuig voorgelê is, en artikel 5(4) is in hierdie verband van toepassing.

(7) Permitte vir geskeduleerde dienste wat bedryf binne 'n bepaalde gebied magtig, word omskep in bedryfslisensies wat elke roete in detail, en die tydtafels vir sodanige roetes, beskryf.

(8) Permitte vir geskeduleerde dienste wat ooreenkomstig tussentydse kontrakte en lopende tenderkontrakte verskaf word, word omskep in bedryfslisensies wat spesifiek is tot sodanige kontrakte.

(9) Permitte vir nie-geskeduleerde dienste, behalwe gemeterede taxi en tuk-tukdienste, wat bedryf binne 'n bepaalde gebied of radius magtig, word omskep in bedryfslisensies wat die roete of roetes in detail beskryf, maar 'n bepaalde gebied kan in buitengewone omstandighede gemagtig word, soos in die geval van informele nedersettings waar geen omskrewe paaie bestaan nie.

(10) Permitte vir gemeterde taxidienste word omskep in bedryfslisensies wat 'n bepaalde bedryfsgebied vir die optel van passasiers spesifiseer, behoudens artikel

8.

(11) Aansoeke kragtens subartikel (2) word volgens die voorgeskrewe prosedure en op die voorgeskrewe wyse ingedien.

Dienskontrakte

36. (1) 'n Kontrakterende owerheid sluit nie 'n gesubsidieerde dienskontrak nie tensy 'n tender ooreenkomstig regulasies deur die LUR uitgevaardig, aanvaar is nie, behoudens die Nasionale Wet.

(2) Subartikel (1) geld ook vir nie-gesubsidieerde dienskontrakte, tensy die LUR bepaalde dienste of soorte kontrakte vrygestel het van die toepassing van genoemde voorskrif by kennisgewing in die *Provinsiale Koerant*.

(3) Kontrakte word deur die Departement of die betrokke vervoerowerheid ooreenkomstig sy vervoerplanne toegeken, behoudens artikel 39(5), wat met die nodige aanpassings van toepassing is.

Vervalling en kansellasië van bedryfslisensies en permitte met betrekking tot kontrakte

37. (1) Wanneer 'n kontrak eindig verval alle permitte of bedryfslisensies waarkragtens die dienste uit hoofde van die kontrak verskaf is op die datum van beëindiging en moet dit binne sewe dae nadat dit verval het, aan die Raad oorgelê word.

(2) Wanneer tenders vir 'n gesubsidieerde dienskontrak aangevra word—

(a) kan 'n operateur nie vir so 'n kontrak tender nie tensy die operateur alle permitte en bedryfslisensies wat deur sodanige operateur gehou word, en wat bedryf op die roetes betrokke by sodanige dienste magtig, aan die Raad oorgelê het vir kansellasië;

(b) moet die Raad op versoek van die kontrakterende owerheid enige permit of bedryfslisensie intrek wat dienste op die roetes betrokke by sodanige kontrak magtig, mits die houer ooreenkomstig die riglyne bedoel in artikel 51(4) van die Nasionale Wet vergoed word.

(3) Geen vergoeding is ten opsigte van die kansellering van 'n bedryfslisensie of permit kragtens paragraaf (a) van subartikel (2) betaalbaar nie.

Aansoeke betreffende bedryfslisensies

38. (1) As 'n vervoerplan 'n behoefte vir bykomende dienste op 'n roete toon, kan die vervoerowerheid aansoeke om bedryfslisensies aanvra om openbare padpassasiersvervoerdienste op daardie roete te verskaf, welke dienste nie aan 'n kontrak onderworpe is nie.

(2) 'n Persoon of instelling wat openbare padpassasiersvervoerdienste, behalwe 'n diens beoog in artikel 52(1), wil onderneem, moet by die Raad aansoek doen om die toestaan van die toepaslike bedryfslisensie.

(3) 'n Houer kan by die Raad aansoek doen om die hernuwing of wysiging van 'n bedryfslisensie.

(4) 'n Persoon of instelling wat oordrag van 'n bedryfslisensie wil neem, kan, met die skriftelike toestemming van die houer, by die Raad aansoek doen om oordrag van die bedryfslisensie.

- (5) Aansoeke kragtens subartikels (1), (2), (3) of (4)—
- (a) word gerig op die basis van een aansoek per voertuig;
 - (b) word op die voorgeskrewe wyse gerig;
 - (c) word op die voorgeskrewe vorm gerig;
 - (d) word saam met die voorgeskrewe gelde en die koste van die publisering van die aansoek ingevolge artikel 42, soos deur die Raad geskat, ingedien, maar geen gelde is betaalbaar waar die bedryfslisensie op 'n kontrak gebaseer gaan word nie;
 - (e) spesifiseer die voertuig wat gebruik gaan word om die betrokke dienste te verskaf;
 - (f) word in die geval van 'n aangepaste ligte afleweringvoertuig saam met die voorgeskrewe besonderhede van die spesifikasies van die voertuig, ingedien;
 - (g) sluit in 'n gedetailleerde beskrywing van die roete of roetes waarop die aansoeker dienste bedryf of voornemens is om te bedryf, asook alle punte waar passasiers op- of afgelaai word of sal word;
 - (h) word by die vervoer bedryfslisensie administratiewe orgaan wat vir die betrokke metropolitaanse gebied gestig is, ingedien.
- (6) Die aansoekvorm met betrekking tot aansoeke beoog in subartikels (1), (2) en (3) in die geval van minibus taxi-tipe dienste, maak voorsiening vir aanbevelings van die taxivereniging wat op die roete, roetes of netwerk bedryf, waarvan die aansoeker 'n lid is, welke vorm voor indiening van die aansoek deur die vereniging voltooi moet word, of 'n verklaring wat aandui dat 'n vereniging nie bestaan nie of dat die aansoeker 'n geregistreerde nie-lid is.
- (7) Aansoekers moet op die aansoekvorm onder eed of bevestiging verklaar of hulle aan misdrywe van die voorgeskrewe aard skuldig bevind is, en, indien wel, die skuldigbevindings lys en verklaar of hulle of hulle eggenote, eggenotes, metgeselle, huisgesinne, afhanklikes, besigheidsvennote of werkgewers gemagtide beamptes is of amptenare is van die Staatsdiens of Provinsiale Administrasie of van 'n munisipale administrasie.
- (8) (a) Die Raad lê aansoeke om nie-gekontrakteerde dienste voor aan die betrokke metropolitaanse vervoerforum beoog in artikel 87 vir aanbevelings, op die voorgeskrewe wyse, voordat die aansoek afgehandel word.
- (b) Waar 'n raad of forum wat deur die LUR erken is, vir die soorte dienste wat van toepassing is, bestaan, moet die metropolitaanse vervoerforum daarmee op die voorgeskrewe wyse oorleg pleeg voor hy sy aanbevelings aan die Raad voorlê.
- (9) Die Raad kan, op aansoek op die voorgeskrewe wyse en teen betaling van die voorgeskrewe gelde, 'n tussentydse bedryfslisensie vir hoogstens 60 dae uitreik waar 'n kontrak aan die aansoeker deur 'n Staatsorgaan toegestaan is en die betrokke bedryfslisensie beoog in artikel 39(1) teen die aanvangsdatum van die kontrak nog nie uitgereik is nie.
- (10) Op aansoek deur die houer van 'n permit of bedryfslisensie reik die Raad uit, op die voorgeskrewe wyse en teen betaling van die voorgeskrewe gelde, 'n afskrif van 'n permit of bedryfslisensie, gesertifiseer deur 'n beampte van die Raad, vir gebruik deur die houer ingevolge artikel 47(b), waar 'n aansoek om oordrag of wysiging daarvan by die Raad ingedien en hangende is.

Afhandeling van 'n aansoek om 'n bedryfslisensie

39. (1) (a) Waar 'n kontrak aan 'n tenderaar toegeken is die tenderaar geregtig op die uitreiking van 'n bedryfslisensie vir elke voertuig wat die dienste sal bedryf wat deur die kontrak gemagtig is, en moet die tenderaar op die voorgeskrewe wyse by die Raad aansoek doen om so 'n bedryfslisensie vir die termyn van die kontrak.

(b) Geen aansoekgelde is betaalbaar ten opsigte van so 'n aansoek nie.

(2) 'n Beampte van die Raad vir dié doel deur die Raad aangewys is geregtig om bedryfslisensies beoog in subartikel (1) uit te reik, ondanks teenstrydige bepalings elders in hierdie Wet.

(3) Die Raad reik nie 'n nuwe bedryfslisensie uit en wysig nie 'n bedryfslisensie sodat die dienste wat daarkragtens verskaf word sal vermeerder nie, tensy die betrokke vervoerplanne 'n behoefte vir die diens op die betrokke roete aandui, behoudens subartikel (5).

(4) As 'n betrokke plan 'n behoefte vir die diens waarvoor aansoek gedoen is, aandui, moet die Raad die aansoek toestaan, behoudens voorwaardes wat ingevolge die plan opgelê is, tensy die Raad met verwysing na die aangeleenthede gelys in paragrawe (a) tot (d) van subartikel (7) van oordeel is dat die aansoeker of voertuig nie bevoeg of geskik is om die diens te verskaf nie.

(5) As planne nog nie voorberei of afgehandel is nie, moet die Raad oorweging skenk aan die aangeleenthede gelys in paragrawe (a) tot (j) van subartikel (7) by die besluit of 'n aansoek toegestaan of geweier moet word.

(6) As die Raad meer aansoeke om bedryfslisensies ontvang as wat hy kragtens 'n betrokke plan mag toestaan, word voorkeur verleen aan aansoekers om hernuwing van hulle bedryfslisensies, en, as die plan bykomstige dienste kan akkommodeer, moet die Raad die aangeleenthede gelys in paragrawe (a) tot (j) van subartikel (7) by die afhandeling van die aansoeke oorweeg.

(7) By die besluit om 'n aansoek om die toestaan, hernuwing of wysiging van 'n bedryfslisensie om 'n nie-gekontrakteerde diens te bedryf, goed te keur al dan nie, en by bepaling van die voorwaardes wat by die bedryfslisensie opgelê moet word, moet die Raad—

(a) oorweging skenk aan en optree ooreenkomstig die behoeftes van die voervoerowerheid met betrekking tot sy voervoerplanne, indien enige, en sy aanbevelings in daardie verband, indien enige; en

(b) moet hy in ag neem—

(i) of die fabriek, model, vervaardigingsjaar, toestand, kapasiteit en aanvaarbaarheid van die voertuig waarop die bedryfslisensie betrekking het geskik is vir die diens wat bedryf sal word;

(ii) of, na die oordeel of kriteria van die Raad, soos voorgeskryf, die aansoeker oor die vermoë beskik om die diens waarvoor die bedryfslisensie gebruik sal word, op 'n wyse bevredigend vir die publiek te verskaf;

(iii) alle vertoë behoorlik ten opsigte van die aansoek gerig;

(iv) relevante vorige veroordelings vir oortredings gepleeg deur die aansoeker, na die Raad se oordeel of in terme van voorgeskrewe kriteria;

(v) die grootte van die aansoeker se besigheid, waar voorkeur aan kleiner sakeondernemings verleen word;

- (vi) die feit dat die aansoeker voorheen benadeel is, waar voorkeur aan vorige benadeelde persone verleen word;
- (vii) die aantal permitte en bedryfslisensies wat reeds deur die aansoeker gehou word, waar voorkeur aan houers van geen of minder permitte en bedryfslisensies verleen word;
- (viii) die tydperk wat die houer 'n diensverskaffer was, waar voorkeur aan houers wat vir die langste tydperk dienste verskaf het, verleen word;
- (ix) as die Raad aldus besluit, 'n staanpleklisensie of soortgelyke magtiging uitgereik kragtens munisipale verordeninge en wat die gebruik van 'n staanplek of rangeerplek magtig, of aanbevelings van betrokke munisipaliteite dat staanplek beskikbaar is;
- (x) ander faktore wat, na die Raad se oordeel, die wenslikheid om die aansoek toe te staan of af te keur, kan beïnvloed.

(8) Die Raad oorweeg nie 'n aansoek om 'n bedryfslisensie van 'n werknemer van die vervoerowerheid, van 'n wetstoepassingsowerheid of van 'n firma wat verantwoordelik is vir die monitering van openbare padpassasiersvervoerdienste in die gebied nie.

(9) Ondanks ander bepalings van hierdie Wet kan 'n beampte van die Raad 'n aansoek toestaan om 'n ander voertuig met dieselfde of minder kapasiteit in terme van 'n bedryfslisensie te vervang mits die voertuig in 'n kategorie val wat vir die betrokke diens uit hoofde van Bylae A gebruik kan word, nadat die beampte—

- (a) oorweeg het of die nuwe voertuig geskik is vir die dienste wat deur die bedryfslisensie gemagtig is en dat 'n geldige padwaardigheidsertifikaat vir die voertuig uitgereik is, behoudens artikel 5(4); en
- (b) toegesien het dat die aansoeker die voorgeskrewe inligting verskaf het,

en so 'n aansoek hoef nie ingevolge artikel 42 gepubliseer te word nie.

(10) Die Raad kan weier om 'n aansoek vir die toestaan, hernuwing, wysiging of oordrag van 'n bedryfslisensie te oorweeg indien hy 'n vorige aansoek oorweeg en geweier het wat na sy oordeel dieselfde of in hoofsaak dieselfde oogmerk gehad het as eersgenoemde aansoek, welke vorige aansoek ontvang is binne die tydperk van ses maande wat die datum voorafgaan waarop eersgenoemde aansoek ontvang is.

(11) By die toestaan van 'n aansoek kan die Raad voorwaardes oplê wat nie teenstrydig is met hierdie Wet of die Nasionale Wet nie.

Interprovinsiale vervoer

40. (1) Aansoeke met betrekking tot interprovinsiale vervoer moet by die Raad ingedien word indien die betrokke dienste in Gauteng, of in Gauteng sowel as 'n ander provinsie, begin.

(2) By die toepassing van hierdie artikel word dienste geag op 'n plek te begin waar persone opklim op 'n motorvoertuig deur middel waarvan die vervoer uitgevoer word, ten einde na 'n ander plek vervoer te word, en op daardie ander plek te eiendig.

(3) Waar daar twyfel is oor die plek waar die dienste begin, moet aansoek gedoen word in die provinsie waar die betrokke motorvoertuig geregistreer is.

(4) Die Raad staan nie 'n aansoek toe om 'n bedryfslisensie wat dienste

magtig wat in 'n ander provinsie begin nie, of om die hernuwing of oordrag van so 'n bedryfslisensie, of om wysiging van 'n bedryfslisensie wat die lewering van dienste in 'n ander provinsie raak nie, sonder die instemming van die owerheid wat in die ander provinsie gestig is om bedryfslisensies aldaar uit te reik.

(5) As die Raad by 'n verwysing beoog in subartikel (4) nie in staat is om die nodige terugvoering te kry vanaf die owerheid wat in 'n ander provinsie gestig is om bedryfslisensies uit te reik nie, of nie in staat is om binne die voorgesrewe tydperk die instemming van die ander Raad te kry nie, moet die Raad die aangeleentheid as 'n appél na die Vervoerappèltribunaal gestig deur die Wet op die Vervoerappèltribunaal verwys op die wyse wat in daardie Wet voorgeskryf is.

(6) Appèlle betreffende interprovinsiale dienste word by die Vervoerappèltribunaal aangeteken soos vereis deur die Wet op die Vervoerappèltribunaal.

(7) By interprovinsiale dienste moet passasiers by hulle vertrekpunte en bestemmings op- of afgelaai word tensy daar geen alternatiewe diens is tussen sodanige vertrekpunt of bestemming en die op- of aflaaipunt, of, in die geval van minibus taxi-tipe dienste, die betrokke verenigings wie se lede op die roete of roetes dienste bedryf tot die teendeel ingestem het.

Oorgrenspadvervoer

41. Aansoeke om oorgrenspadvervoer vir internasionale dienste word gerig na die Reëlingskomitee ingevolge die Wet op Oorgrenspadvervoer, 1998 (Wet No. 4 van 1998) op die in daardie Wet voorgeskrewe wyse.

Publikasie van 'n aansoek met betrekking tot 'n bedryfslisensie

42. (1) Behoudens subartikel (2) moet die Raad voor oorweging van 'n aansoek om die toestaan, hernuwing, wysiging of oordrag van 'n bedryfslisensie, sodanige besonderhede van die aansoek as wat voorgeskryf mag word in die nasionale *Staatskoerant* en ook op die voorgeskrewe wyse laat publiseer, en kennis van sodanige aansoek op 'n kennisgewingbord by sy kantore vir die voorgeskrewe tydperk ophang.

(2) 'n Aansoek hoef nie kragtens subartikel (1) gepubliseer te word nie waar dit 'n aansoek is—

(a) om die besonderhede van dieselfde voertuig gespesifiseer in die bedryfslisensie te wysig; of

(b) wat op 'n kontrak beoog in artikel 39(1) gebaseer is.

(3) 'n Belanghebbende persoon wat verhoë aan die Raad wil rig om beswaar te maak teen 'n aansoek wat ingevolge subartikel (1) gepubliseer is of om dit te ondersteun, moet dit op die voorgeskrewe wyse en binne die voorgeskrewe tydperk rig, en die Raad—

(a) moet iemand wat binne die voorgeskrewe tyd verhoë gerig het om 'n aansoek te bestry, toelaat om die aansoeker se aansoekvorm en bygaande dokumentasie by die Raad se kantore teen betaling van die voorgeskrewe gelde te inspekteer; en

(b) kan op versoek van so 'n iemand hom of haar van afskrife daarvan teen betaling van die voorgeskrewe gelde voorsien.

(4) Die Raad moet die applikant dienooreenkomstig toelaat om by sy kantore gratis verhoë wat beswaar maak teen die aansoek of wat dit ondersteun, te inspekteer,

en om afskrifte te maak teen betaling van die voorgeskrewe gelde.

Geldigheidsduur en hernuwing van 'n bedryfslisensie

43. (1) (a) Bedryfslisensies wat voertuie magtig om dienste ooreenkomstig kontrakte te bedryf word vir 'n tydperk nie langer as die tydsduur van die kontrak en behoudens die terme en voorwaardes van die kontrak toegestaan.

(b) By afloop van die kontrak moet die bedryfslisensies wat daarop betrekking het binne sewe dae aan die Raad terugbesorg word.

(2) Waar 'n kontrak afgeloop het en 'n vervangende kontrak nie gesluit is nie of die reëlings in verband met laasgenoemde kontrak nog nie afgehandel is nie om die houer in staat te stel om die dienste betyds te begin, kan die Raad op versoek van die kontrakterende owerheid, die tydsduur van die betrokke bedryfslisensies verleng vir die tydperk soos deur sodanige owerheid aangevra.

(3) Behoudens artikel 35(5) moet bedryfslisensies vir die bedryf van nie-gekontraakteerde dienste vir 'n vaste tydperk van nie langer as vyf jaar op aanbeveling van die vervoerowerheid uitgereik word, met oorweging van—

- (a) huidige en beoogde tendense met betrekking tot aanvraag langs die roete of roetes of in die bepaalde gebied;
- (b) doeltreffendheid van die voorgestelde dienste om aanvraag te bevredig;
- (c) die bestaan van 'n kontrak vir dienste wat deur die dienste waarvoor aansoek gedoen is, beïnvloed kan word;
- (d) die waarskynlikheid dat die bedryfslisensie waarvoor aansoek gedoen is nie meer uit hoofde van betrokke vervoerplanne nodig mag wees nie; en
- (e) die waarskynlikheid dat die dienste waarvoor aansoek gedoen is aan 'n tender onderhewig gestel mag word.

(4) 'n Bedryfslisensie vir 'n nie-gekontraakteerde diens word nie hernu nie tensy die betrokke vervoerowerheid die hernuwing uit hoofde van die betrokke vervoerplanne aanbeveel het, behoudens artikel 39(5).

Uitreiking van 'n bedryfslisensie en bepalings daarvan

44. (1) Behoudens subartikel (2) reik die Raad deur die betrokke vervoer bedryfslisensie administratiewe orgaan, en op die voorgeskrewe wyse, 'n bedryfslisensie uit wat hy kragtens hierdie Wet toegestaan, hernu, gewysig of oorgedra het, en wat in die geval van 'n aansoek om 'n nuwe bedryfslisensie, vir die voertuig in die aansoekvorm gespesifiseer, uitgereik moet word.

(2) Die Raad reik nie 'n bedryfslisensie uit nie tensy—

- (a) 'n geldige padwaardigheidsertifikaat vir die betrokke voertuig uitgereik op of na 'n datum soos op die voorgeskrewe wyse bepaal, aan hom voorgelê is, behoudens artikel 5(4); en
- (b) die houer bewys tot oortuiging van die Raad voorgelê het dat die houer as 'n belastingbetaler ingevolge die Inkomstebelastingwet geregistreer is of kragtens daardie Wet nie verplig is om as sodanig te registreer nie.

(3) Bedryfslisensies spesifiseer—

- (a) die naam en identiteitsnommer van die houer of sy registrasienommer in die geval van 'n maatskappy, beslote korporasie, trust of soortgelyke liggaam;
- (b) die registrasienommer, fabrikaat, voertuigidentifikasienommer, jaar van vervaardiging, soort en passasierskapasiteit van die voertuig waarvoor die bedryfslisensie toegestaan is;
- (c) die soorte dienste waarvoor dit toegestaan is;
- (d) die tydperk waarvoor dit toegestaan is;
- (e) waar die bedryfslisensie toegestaan is vir 'n voertuig wat uit hoofde van 'n kontrak bedryf word—
 - (i) die soort kontrak;
 - (ii) die kontrak se verwysingsnommer;
 - (iii) die name en adresse van die kontrakterende partye;
- (f) waar die bedryfslisensie toegestaan is om 'n voertuig te magtig om geskeduleerde dienste te bedryf—
 - (i) die punte waartussen en 'n gedetailleerde beskrywing van die roete of roetes of die bepaalde gebied waarvoor dit toegestaan is deur die straatname, padnommers, bakens of grondbeskrywings vir elke voorstad, dorp, stad of nedersetting te spesifiseer;
 - (ii) die betrokke tydtafels;
- (g) waar die bedryfslisensie toegestaan is om 'n voertuig te magtig om 'n minibus taxi-tipe diens te bedryf—
 - (i) die punte waartussen en 'n gedetailleerde beskrywing van die roete of roetes of die bepaalde gebied waarvoor dit toegestaan is deur die straatname, padnommers, bakens of grondbeskrywings vir elke voorstad, dorp, stad of nedersetting te spesifiseer;
 - (ii) waar van toepassing, die gemagtigde optel- en aflaai-punte;
- (h) ander voorwaardes wat die Raad kragtens artikel 39(11) opgelê het, en
 - (i) ander voorgeskrewe gegewens.

(4) Alle bedryfslisensies wat deur die Raad uitgereik is moet deur sy voorsitter onderteken word of deur 'n persoon wat skriftelik deur die voorsitter gemagtig is.

(5) 'n Bedryfslisensie word nie uitgehuur nie behalwe waar die voertuig ingevolge 'n sub-kontrak uit hoofde van 'n nie-gesubsidieerde dienskontrak of 'n gesubsidieerde dienskontrak bedryf word.

Rekords van bedryfslisensies

45. Die Raad hou by sy besigheidsplek aan 'n duplikaat-oorspronklike van elke bedryfslisensie wat hy uitgereik het, asook wysigings daarvan, en teken hy voorgeskrewe besonderhede daarvan en ook van die houer van die bedryfslisensie en van betrokke voertuie aan in die voorgeskrewe gerekenariseerde inligtingstelsel.

Tydlike vervanging van 'n voertuig waarop 'n bedryfslisensie of permit betrekking het

46. (1) As 'n voertuig wat in terme van 'n bedryfslisensie of permit gebruik word, onklaar geraak het of tydelik nie gebruik word as gevolg van 'n botsing nie, kan die Raad of 'n lid daarvan deur die voorsitter aangewys, skriftelik vergunning verleen dat 'n ander motorvoertuig in sy plek gebruik word, behoudens subartikels (2) and (3).

(2) Die passasierskapasiteit van die vervangende voertuig moet in 'n kategorie val wat ingevolge Bylae A vir die betrokke diens gebruik kan word.

(3) Die vervangende voertuig kan vir 'n vaste termyn nie langer as 42 dae gebruik word soos die Raad of lid bepaal, welke tydperk na die Raad se oordeel by verdere aansoek verleng kan word.

(4) Die vervangende voertuig word gedurende die vervangingstydperk geag die voertuig waarvoor die bedryfslisensie of permit uitgereik is.

Pligte van die houer van 'n permit of bedryfslisensie

47. Die houer van 'n permit of bedryfslisensie moet—

- (a) die diens deur die permit of bedryfslisensie gemagtig ooreenkomstig die voorwaardes daarvan en die toepaslike voervoerplanne bedryf;
- (b) die oorspronklike of duplikaat-oorspronklike van die permit of bedryfslisensie of die skriftelike vergunning beoog in artikel 46(1), of 'n afskrif beoog in artikel 38(10), en die houer se registrasiesertifikaat uitgereik kragtens artikel 66, in die voertuig hou en dit op aanvraag van 'n gemagtigde beampte toon: maar die Raad kan skriftelik gelas dat die bylaes van 'n permit of bedryfslisensie nie in die voertuig gehou hoef te word nie waar dit te lywig is om prakties aldus gehou te word;
- (c) die permit of bedryfslisensie en duplikaat-oorspronklikes daarvan in so 'n toestand hou dat alle letters en syfers daarop duidelik leesbaar is en, as die permit of bedryfslisensie beskadig raak of nie meer duidelik leesbaar is nie, 'n duplikaat op die voorgeskrewe wyse aanvra;
- (d) die naam, adres en aard van die houer se besigheid op die motorvoertuig waarop die permit of bedryfslisensie betrekking het, laat aanbring, op 'n sigbare plek op die voorgeskrewe wyse of 'n ander wyse wat die Raad in 'n bepaalde geval skriftelik mag goedkeur;
- (e) die ander besonderhede wat die Raad mag voorskryf, vertoon;
- (f) alle onderskeidingstekens ingevolge hierdie Wet uitgereik, op die voorgeskrewe wyse op die voertuig aanheg en aangeheg hou;
- (g) nie later as 30 dae voor verstryking van die permit of bedryfslisensie, aansoek doen om hernuwing daarvan in die geval van 'n bedryfslisensie of, in die geval van 'n permit, vir omskepping van die permit in 'n bedryfslisensie, soos die geval mag wees, as hy of sy dit wil hernu of omskep;
- (h) toesien dat alle inligting in die permit of bedryfslisensie vervat op

- datum gehou word deur paslike ansoeke om wysiging daarvan;
- (i) 'n permit of bedryfslisensie wat gekanselleer of ingetrek is, of wat verval het, binne 14 dae aan die Raad terugbesorg;
 - (j) in die geval van 'n langafstanddiens, 'n passasierslys in die betrokke voertuig hou met betrekking tot die passasiers wat vervoer word, op die voorgeskrewe wyse en in die voorgeskrewe formaat.

Magtiging verleen deur 'n bedryfslisensie

48. 'n Bedryfslisensie wat kragtens hierdie Wet uitgereik is—
- (a) magtig nie die houer om vervoer op 'n openbare pad in die jurisdiksiegebied van 'n munisipaliteit te bedryf nie as dit ingevolge 'n ordonnansie, regulasie of verordening van sodanige munisipaliteit onwettig is nie;
 - (b) stel die houer nie vry van die verpligting om te voldoen aan enige vereiste opgelê deur 'n wet, lisensie of permit deur 'n ander owerheid uitgereik nie.

Intrekking, opskorting of verandering van 'n permit of bedryfslisensie

49. (1) As 'n bedryfslisensie op sterkte van 'n kontrak toegestaan is, moet die kontrakterende owerheid die Raad versoek om die bedryfslisensie in te trek waar die kontrak om enige rede beëindig is.

(2) Behoudens subartikel (3), waar 'n bedryfslisensie of permit nie op sterkte van 'n kontrak toegestaan is nie, kan die Raad te eniger tyd die bedryfslisensie of permit, intrek, opskort of wysig vir die tydperk wat hy goed ag, waar—

- (a) die houer van die bedryfslisensie of 'n werknemer van die houer skuldig bevind is aan 'n misdryf ingevolge hierdie Wet of 'n wet met betrekking tot motorvoertuie, die regulering van verkeer, bedryfsveiligheid of arbeidsverhoudinge;
- (b) die houer na die Raad se oordeel nie die voorwaardes van die bedryfslisensie nagekom het nie;
- (c) as die houer van die bedryfslisensie versuim het om die diens gemagtig deur die bedryfslisensie of 'n deel daarvan binne 90 dae na uitreiking van die bedryfslisensie in werking te stel nie; of
- (d) as die houer van die bedryfslisensie die diens of 'n deel daarvan vir 180 agtereenvolgende dae gestaak het.

(3) Die Raad mag nie ingevolge subartikel (1) of (2) 'n bedryfslisensie intrek of opskort nie tensy—

- (a) minstens 21 dae skriftelike kennis van sy voorneme om dit te doen, met redes, per aangetekende of gesertifiseerde pos aan die houer gegee is;
- (b) die houer geleentheid gegee is om of persoonlik of deur middel van 'n verteenwoordiger, voor die Raad te verskyn en getuienis aan te voer of verhoër te word in verband met die voorgestelde optrede; en
- (c) die vervoerowerheid, of as 'n vervoerowerheid nie gestig is nie, die betrokke munisipaliteit geleentheid gegee is om verhoër te word en om alternatiewe reëlins te tref.

Kansellinging van bedryfslisensies wat nie in gebruik gestel is nie

50. (1) Waar die Raad agterkom dat 'n bedryfslisensie wat vanaf 'n permit omskep is, of 'n nuwe bedryfslisensie wat hy uitgereik het, nie binne 90 dae vanaf uitreiking daarvan in gebruik gestel is nie, moet die Raad deur skriftelike kennis die houer versoek om redes tot sy bevrediging en binne die tydperk gemeld in die kennisgewing aan te voer waarom—

- (a) hy of sy nie die openbare padpassasiersvervoerdiens waarop die bedryfslisensie betrekking het, nie ingestel het nie; en
- (b) die Raad nie daardie bedryfslisensie moet kanselleer nie.

(2) As die Raad deur die redes wat verskaf is oortuig is, moet hy die houer van daardie bedryfslisensie 'n verdere tydperk gee soos deur hom gespesifiseer, maar nie langer as 30 dae nie, om die bedryf van daardie diens in te stel, en die houer skriftelik dienooreenkomstig in kennis stel.

(3) As die Raad nie aldus oortuig is nie, of die houer versuim het om redes binne die tyd in die kennisgewing toegelaat aan te voer, moet die Raad die bedryfslisensie kanselleer en die houer skriftelik aldus in kennis stel en die houer gelas om die bedryfslisensie tesame met die onderskeidingstekens wat daarmee in verband staan binne sewe dae na die datum van die kennisgewing aan die Raad oor te lê.

Intrekking van surplus bedryfslisensies of permitte

51. As die Raad oortuig is dat—

- (a) 'n vervoerowerheid deur sy vervoerplan bepaal het dat daar 'n oorvoorsiening van dienste op 'n bepaalde roete, roetes of netwerk is;
- (b) die vervoerowerheid met 'n houer wat op die roete, roetes of netwerk bedryf, in oorleg met die betrokke vervoerforums, onderhandel het met die oog daarop om die kansellinging van die surplus bedryfslisensies te bewerkstellig;

moet die Raad die betrokke bedryfslisensie of permit ingevolge artikel 51 van die Nasionale Wet intrek, mits 'n ooreenkoms met die houer gesluit is om hom of haar vir die verlies van ekonomiese voordele op 'n billike en redelike wyse te vergoed, welke vergoeding ooreenkomstig die riglyne kragtens artikel 51(4) van die Nasionale Wet bepaal, bereken moet word.

Ad hoc-magtigings

52. (1) Niemand onderneem openbare padpassasiersvervoerdienste met betrekking tot 'n bepaalde gebeurtenis, soos 'n sportbyeenkoms, begrafnis of troue nie behalwe kragtens die magtiging van 'n *ad hoc*-magtiging wat ingevolge hierdie artikel uitgereik en voltooi is.

(2) Subartikel (1) is nie van toepassing nie waar—

- (a) 'n huurdiens ingevolge 'n toepaslike bedryfslisensie of permit bedryf sal word; of
- (b) die operateur die diens in terme van 'n bedryfslisensie of permit sal verskaf wat alreeds die betrokke vervoer op die betrokke roete of in die betrokke gebied magtig.

(3) 'n Houer kan by die Raad aansoek doen om die uitreiking, teen betaling van die voorgeskrewe gelde, van 'n reeks *ad hoc*-magtigings.

(4) Die Raad nommer *ad hoc*-magtigings wat hy uitreik op 'n agtereenvolgende basis en hou 'n register van die magtigings met die naam van die houer aan wie dit uitgereik is.

(5) Die betrokke houer moet, voordat dienste beoog in subartikel (1) 'n aanvang neem, 'n *ad hoc*-magtiging vir die betrokke rit op die voorgeskrewe wyse voltooi en die magtiging in die betrokke motorvoertuig te alle tye wanneer die diens onderneem word, hou, en die magtiging op versoek van 'n gemagtigde beampte toon.

(6) Die houer moet so spoedig moontlik, maar nie later as 72 uur na voltooiing van die betrokke dienste nie, 'n voltooide afskrif van die *ad hoc*-magtiging aan die Raad voorlê, en in die geval van 'n minibus taxi-tipe diens, ook aan die vereniging waarvan hy of sy 'n lid is, as die houer 'n lid van 'n vereniging is, en aan die betrokke geregistreerde vereniging, indien enige, wat op die betrokke roete of netwerk bedryf.

(7) Die Raad kan weier om *ad hoc*-magtigings aan 'n houer uit te reik wat gereeld tydelike vervoerdienste onderneem sonder om die nodige magtigings te voltooi, of wat gereeld *ad hoc*-magtigings misbruik.

(8) *Ad hoc*-magtigings moet in die voorgeskrewe formaat wees.

(9) *Ad hoc*-magtigings kan slegs gebruik word om passasiers vir eenmalige gebeurtenisse te vervoer en, terwyl dit gebruik word—

(a) mag passasiers nie langs die roete op- of afgelaai word nie;

(b) moet die houer van die *ad hoc*-rit met dieselfde passasiers terugkeer; en

(c) mag die houer nie minibus taxi-tipe dienste plaaslik onderneem terwyl hy of sy vir passasiers wag nie.

Bedryfslisensies vir spesiale geleenthede

53. (1) Waar die LUR kragtens artikel 93(2) opgetree het om roetes te sluit, kan die LUR die Raad aansê om aansoeke om spesiale geleentheidsbedryfslisensies te versoek om dienste op daardie roetes te bedryf.

(2) Aansoeke kragtens subartikel (1) word op die voorgeskrewe wyse en teen betaling van die voorgeskrewe gelde gedoen.

(3) Die Raad oorweeg 'n aansoek wat kragtens subartikel(1) aan hom gerig is en kan na sy oordeel die aansoek in geheel of gedeeltelik goedkeur, in beide gevalle behoudens die voorwaardes wat die Raad mag oplê, of die aansoek afkeur.

(4) Bedryfslisensies vir spesiale geleenthede word vir 'n vaste tydperk, wat nie 21 dae te bowe gaan nie, uitgereik.

(5) Die Raad kan sy bevoegdhede kragtens hierdie artikel aan 'n lid of beampte van die Raad deleger.

Sekere tariefverhogings voor aansoek om wysiging van betrokke permit of bedryfslisensie

54. As 'n permit of bedryfslisensie wat vervoer teen vergoeding magtig, bepaal dat die houer moet voldoen aan 'n voorwaarde dat die vervoer teen tariewe wat die Raad goedgekeur of vasgestel het, onderneem moet word, kan daardie houer te eniger tyd na styging van die prys van petroleumbrandstof in die Republiek die tariewe verhoog

met soveel, maar nie meer as 10%, as wat die houer in staat sal stel om sy of haar verhoogde uitgawe aan petroleumbrandstof wat regstreeks deur daardie styging veroorsaak word, te verhaal, mits die houer binne 10 dae na die inwerkingtreding van die aldus verhoogde tariewe, by die Raad kragtens hierdie Wet aansoek doen om 'n gepaste wysiging van die betrokke permit of bedryfslisensie.

DEEL 7: GAUTENG OPENBARE PASSASIERSAPPÈLRAAD

Stigting, samestelling en funksies van Gauteng Openbare Passasiersappèlraad

55. (1) Die naam van die Provinsiale Vervoerkommissie gestig deur artikel 27 van die Gauteng Tussentydse Minibus Taxi-tipe Dienstewet word verander na die Gauteng Openbare Passasiersappèlraad en word geag 'n provinsiale vervoerappèlraad beoog in artikel 128(1) van die Nasionale Wet.

(2) Die Appèlraad bestaan uit 'n voorsitter en minstens een ander lid aangestel deur die LUR—

- (a) waarvan minstens een gepaste ondervinding in praktyk as 'n advokaat of prokureur het; en
- (b) die ander wye ondervinding het van, of bekwaamheid aan die dag gelê het in verband met, openbare passasiersvervoer.

(3) Die lede van sodanige Kommissie wat voor die inwerkingtreding van hierdie Wet aangestel is, behou hulle ampte as lede van die Appèlraad totdat hulle aanstellingstermyne verstryk, tensy die LUR so 'n aanstelling vroeër beeindig.

(4) (a) Voordat lede van die Appèlraad aangestel word, publiseer die LUR 'n kennisgewing van die voorneme om dit te doen en versoek die LUR dat aansoeke om lidmaatskap ingedien word, in minstens een koerant wat in die Provinsie sirkuleer, in Engels en minstens een ander amtelike taal wat algemeen in die Provinsie gebruik word.

(b) Voordat so 'n lid aangestel word, publiseer die LUR op dieselfde wyse die name van die persone wat die LUR van voorneme is om by die Appèlraad aan te stel, en versoek die LUR dat kommentaar en verhoë met betrekking daartoe ingedien word.

(c) Die LUR moet kommentaar en verhoë wat aldus ontvang word behoorlik oorweeg.

(5) Niemand mag as 'n lid van die Appèlraad aangestel word of as sodanig aanbly nie as hy of sy—

- (a) of sy of haar eggenoot, eggenote, metgesel, huisgesin, afhanklikes, besigheidsvennoot of werkgewer 'n finansiële belang het by 'n openbare passasiersvervoerbesigheid of 'n gekose amptenaar is van 'n vereniging, of betrokke is by 'n bedrywigheid wat, na die oordeel die LUR, sal inmeng met die onpartydige uitvoer van die funksies van sy of haar amp nie;
- (b) aan 'n regsonbevoegdheid ly;
- (c) 'n ongerehabiliteerde insolvent is; of
- (d) skuldig bevind is aan 'n misdryf wat oneerlikheid behels of van 'n openbare amp onthef is as gevolg van wangedrag.

(6) As die aanstelling van iemand as 'n lid van die Appèlraad oorweeg word, moet daardie persoon skriftelik aan die LUR enige belang uitwys wat hy of sy in enige deel van die openbare padpassasiersvervoerbedryf het, en as so 'n persoon in gebreke

bly om dit te doen pleeg hy of sy 'n misdryf.

(7) Die voorsitter van die Appèlraad word vir hoogstens drie jaar aangestel en ander lede van daardie raad vir hoogstens twee jaar, en, behoudens hierdie Wet, beklee hulle amp op voorwaardes betreffende besoldiging en andersins wat die LUR by hulle aanstelling bepaal.

(8) As die amp van voorsitter of 'n lid van die Appèlraad vakant is of sal word, doen die LUR onverwyld stappe om die amp te vul deur die aanstelling, ooreenkomstig hierdie artikel, van 'n bekwame en geskikte persoon wat nie aan 'n diskwalifikasie gemeld in subartikel (5) onderworpe is nie.

(9) Iemand kan as Raadslid heraangestel word as sy of haar ampstermyn verstryk het.

(10) Behoudens die wette wat die Staatsdiens reguleer, voorsien die Hoof van die Departement die nodige personeel om die Appèlraad by die uitvoer van sy funksies by te staan.

(11) Die Appèlraad se funksie is om appèlle met betrekking tot aansoeke vir intraprovisiale vervoer aan te hoor.

Bedanking, ontruiming en onthefing van amp van lede van die Appèlraad

56. (1) 'n Lid van die Appèlraad kan bedank deur twee maande vooruit skriftelike kennis aan die LUR te gee.

(2) Die LUR kan 'n lid van die Appèlraad van sy of haar amp onthef—

(a) wat versuim het om aan 'n voorwaarde van sy of haar aanstelling te voldoen;

(b) wat skuldig is aan onbetaamlike gedrag of gereeld sy of haar pligte as lid van daardie raad versuim het of versuim het om sodanige pligte regverdig en onpartydig uit te voer;

(c) wat nie in staat is om sy of haar pligte as lid van daardie raad doeltreffend uit te voer nie;

(d) wat sonder goeie rede versuim het om drie agtereenvolgende vergaderings van daardie raad by te woon.

(3) 'n lid van die Appèlraad ontruim sy of haar amp as die lid—

(a) aan 'n aanstellingsdiskwalifikasie beoog in artikel 55(5) onderworpe word;

(b) ingevolge subartikel (2) uit sy of haar amp onthef is.

Bevoegdhede van die Appèlraad

57. (1) Behoudens die ander bevoegdhede deur hierdie Wet verleen kan die Appèlraad ten einde 'n aangeleentheid wat kragtens hierdie Wet voor hom dien te kan afhandel—

(a) na goëddunke, iemand wat geraak word of belang het by daardie aangeleentheid, of die behoorlik gemagtigde verteenwoordiger van so iemand, toelaat om voor hom te verskyn en om—

(i) getuienis af te lê of mondelinge vertoë te rig wat by die appèl ter sake is; of

(ii) getuies te roep en getuienis aan te voer op enige vraag wat by die appèl ter sake is; of

- (iii) iemand wat getuienis by die appè afgelê het, te ondervra;
 - (b) deur skriftelike kennisgewing soos voorgeskryf en op die voorgeskrewe wyse beteken, iemand aansê om voor hom te verskyn om getuienis af te lê of 'n boek, plan of ander stuk of voorwerp in sy of haar besit of onder sy of haar beheer oor te lê;
 - (c) iemand wat in of op die plek waar met genoemde aangeleentheid deur die Appèlraad gehandel word, aanwesig is, aansê om voor hom te verskyn om getuienis af te lê of 'n boek, plan of ander stuk of voorwerp wat die persoon by hom of haar het, oor te lê;
 - (d) iemand wat as 'n getuie voor hom verskyn, ondervra;
 - (e) weier om iemand aan te hoor wat as 'n getuie voor hom verskyn en wat weier om beëdig of bevestig te word.
- (2) Die persoon wat op 'n vergadering van die Appèlraad voorsit waarby iemand as 'n getuie verskyn soos in subartikel (1) beoog, kan 'n eed of bevestiging van die persoon wat aldus verskyn, afneem.
- (3) Die Appèlraad voorsien belanghebbende partye op versoek van skriftelike redes vir 'n besluit wat hy geneem het.

Vergaderings en besluite van die Appèlraad

58. (1) Vergaderings van die Appèlraad word gehou ooreenkomstig voorgeskrewe prosedures, te voorgeskrewe tye en by voorgeskrewe lokale.
- (2) Die voorsitter en minstens een ander lid van die Appèlraad is 'n kworum vir vergaderings van daardie raad.
- (3) As die voorsitter van die Appèlraad nie in staat is om 'n vergadering van daardie raad by te woon nie, wys hy of sy 'n ander lid van daardie raad aan om by sodanige vergadering voor te sit.
- (4) 'n Besluit van die meerderheid lede van die Appèlraad wat by 'n vergadering teenwoordig is, is 'n besluit van daardie raad met betrekking tot bedoelde verrigtinge en in die geval van gelyke stemme het die persoon wat by die vergadering voorsit 'n beslissende stem behoudens sy of haar gewone stem.
- (5) Geen handeling, opdrag of besluit van die Appèlraad word ongeldig geag nie bloot op grond daarvan dat, toe daardie handeling verrig of opdrag gegee of besluit geneem is, 'n vakature in daardie raad bestaan het of iemand wat volgens artikel 55(5) onbevoeg was om lid te wees wel so 'n lid daarvan was, hetsy daardie persoon se instemming tot die verrigting van daardie handeling of gee van daardie opdrag of neem van daardie besluit nodig was of nie.
- (6) Die Appèlraad hoor appèlle aan binne 60 dae na ontvangs van die appèlkennisgewing en moet besluite daarop binne die voorgeskrewe tydperk aan alle betrokke partye bekend stel.

Appèl na Appèlraad teen besluit van Raad of Registrateur

59. (1) Behoudens andersluidende bepalings van hierdie Wet en subartikel (2), kan iemand wat—
- (a) by die Raad aansoek gedoen het om die toestaan, hernuwing, wysiging of oordrag van 'n permit of bedryfslisensie of wie se permit of bedryfslisensie deur die Raad ingetrek, verander of opgeskort is;

- (b) die houer is van 'n permit of bedryfslisensie deur die Raad uitgereik;
- (c) op die wyse en binne die tydperk voorgeskryf, vertoë aan die Raad gerig het; of
- (d) by die Registrateur om registrasie kragtens hierdie Wet aansoek gedoen het, of die onderwerp was van 'n ondersoek wat die Registrateur uitgevoer het,

en deur 'n besluit van die Raad of Registrateur geraak word, op die voorgeskrewe wyse en binne die voorgeskrewe tydperk by die Appèlraad appèl aanteken.

(2) Waar die Raad iemand van 'n besluit beoog in subartikel (1) deur middel van 'n skriftelike stuk in kennis stel, word die datum van daardie skriftelike stuk geag die datum te wees waarop die besluit gegee is.

(3) Die Appèlraad moet 'n appèl wat behoorlik by hom aangeteken is, oorweeg, en kan na goeë dunde—

- (a) die appèl van die hand wys en die besluit bekragtig; of
- (b) die appèl handhaaf, die besluit ter syde stel, en—
 - (i) die Raad se besluit met 'n ander besluit vervang; of
 - (ii) die aangeleentheid na die Raad terugverwys vir heroorweging; of
- (c) die appèl gedeeltelik handhaaf en die besluit verander.

(4) Die Appèlraad kan 'n aansoek om opskorting van die werking van 'n besluit van die Raad of Registrateur waarteen geappelleer word, goedkeur of afkeur, en sodanige aansoek moet op die voorgeskrewe wyse en binne die voorgeskrewe tydperk gedoen word.

DEEL 8: GAUTENG VERVOERREGISTRATEUR EN REGISTRASIE VAN VERENIGINGS EN OPERATEURS

Aanstelling van Gauteng Vervoerregistrator en paneel van assessore

60. (1) Die Provinsiale Registrateur aangestel kragtens artikel 4 van die Gauteng Tussentydse Minibus Taxi-tipe Dienstewet word geag die Gauteng Vervoerregistrator beoog in artikel 53(1) van die Nasionale Wet.

(2) Die LUR kan 'n paneel van assessore aanstel bestaande uit die getal van sodanige assessore deur die LUR bepaal, om die Registrateur met sy of haar funksies by te staan en van raad te bedien, wat persone moet wees met wye ondervinding van, en wat bekwaamheid aan die dag gelê het in verband met, openbare passasiersvervoer.

(3) Die assessore wat voor die inwerkingtrede van hierdie Wet kragtens artikel 9 van die Gauteng Tussentydse Minibus Taxi-tipe Dienstewet aangestel is, behou hulle ampte as assessore totdat hulle aanstellingstermyne verstryk, tensy die LUR hulle aanstellings vroeër beëindig.

(4) (a) Voordat die Registrateur of 'n assessor aangestel word, publiseer die LUR 'n kennisgewing van die voorneme om dit te doen, en versoek die LUR dat aansoeke ingedien word, in minstens een koerant wat in die Provinsie sirkuleer, in Engels en minstens een ander amtelike taal wat algemeen in die Provinsie gebruik word.

(b) Voordat die Registrateur of 'n assessor aangestel word, publiseer die LUR

op dieselfde wyse die name van die persone wat die LUR van voorneme is om aan te stel, en versoek die LUR dat kommentaar en verhoë met betrekking daartoe ingedien word.

(c) Die LUR moet kommentaar en verhoë wat aldus ontvang word behoorlik oorweeg.

(5) Niemand mag as Registrateur of 'n assessor aangestel word of as sodanig aanbly nie as hy of sy—

(a) of sy of haar eggenoot, eggenote, metgesel, huisgesin, afhanklikes, besigheidsvennoot of werkgewer 'n finansiële belang het by 'n openbare padpassasiersvervoerbesigheid of 'n gekose amptenaar is van 'n vereniging, of betrokke is by 'n bedrywigheid wat, na die oordeel die LUR, sal inmeng met die onpartydige uitvoer van die funksies van sy of haar amp nie;

(b) aan 'n regsonbevoegdheid ly;

(c) 'n ongerehabiliteerde insolvent is; of

(d) skuldig bevind is aan 'n misdryf wat oneerlikheid behels of van 'n openbare amp verwyder is as gevolg van wangedrag.

(6) As die aanstelling van iemand as Registrateur of assessor oorweeg word, moet so iemand skriftelik aan die LUR enige belang uitwys wat hy of sy in enige deel van die openbare padpassasiersvervoerbedryf het, en as hy of sy in gebreke bly om dit te doen pleeg hy of sy 'n misdryf.

(7) Die Registrateur en assessore word vir hoogstens drie jaar aangestel en, behoudens hierdie Wet, beklee hulle amp op voorwaardes betreffende besoldiging en andersins wat die LUR by hulle aanstelling bepaal.

(8) As die amp van Registrateur vakant is of sal word, moet die LUR 'n nuwe Registrateur aanstel wat 'n regter of landdros is of was, of 'n prokureur of advokaat wat vir minstens vyf jaar aldus gepraktiseer het, of wat, na die oordeel van die LUR, 'n ekwivalente regsagtergrond of ondervinding het, om die funksies deur hierdie Wet aan die Registrateur opgedra, uit te voer.

(9) As die amp van 'n assessor vakant is of sal word, moet die LUR 'n nuwe assessor aanstel wat iemand moet wees met wye ondervinding van, en wat bekwaamheid aan die dag gelê het in verband met, openbare padpassasiersvervoer.

(10) Iemand kan as Registrateur of assessor heraangestel word as sy of haar ampstermyn verstryk het.

(11) Die Hoof van die Departement voorsien die nodige personeel om die Registrateur by die uitvoer van sy of haar funksies by te staan, behoudens die wette wat die Staatsdiens reguleer.

Bedanking, ontruiming en onthefing van amp van Registrateur en assessore

61. (1) Die Registrateur of 'n assessor kan bedank deur twee maande vooruit skriftelike kennis aan die LUR te gee.

(2) Die LUR kan die Registrateur of 'n assessor van sy of haar amp onthef—

(a) wat versuim het om aan 'n voorwaarde van sy of haar aanstelling te voldoen;

(b) wat skuldig is aan onbetaamlike gedrag of gereeld sy of haar pligte versuim het of versuim het om sodanige pligte regverdig en onpartydig uit te voer;

- (c) wat nie in staat is om sy of haar pligte doeltreffend uit te voer nie;
 - (d) wat, in die geval van 'n assessor, sonder aanvaarbare rede versuim het om drie agtereenvolgende vergaderings van die assessore by te woon.
- (3) Die Registrateur of 'n assessor ontruim sy of haar amp as hy of sy—
- (a) aan 'n aanstellingsdiskwalifikasie beoog in artikel 60(5) onderworpe word;
 - (b) ingevolge subartikel (2) uit sy of haar amp onthef is.

Pligte van die Registrateur

62. Die Registrateur moet—
- (a) oorweging skenk aan en 'n besluit neem oor aansoeke om registrasie van verenigings, lede en nie-lede ingevolge hierdie Wet, en registrasie aan dié wat kwalifiseer, toestaan;
 - (b) op die voorgeskrewe wyse 'n register van geregistreeerde verenigings, hulle lede, en nie-lede instel en op datum hou;
 - (c) hou by die voorgeskrewe vorms van die register en sertifikate wat kragtens hierdie Wet gehou, in stand gehou of uitgereik moet word;
 - (d) die voldoening deur geregistreeerde verenigings en hul lede aan die bepalinge van voorgeskrewe minimum standaardgrondwette of, in die geval van 'n nie-lid, aan die voorgeskrewe gedragskode, monitor;
 - (e) die LUR op versoek van inligting met betrekking tot die Registrateur se funksies voorsien;
 - (f) advies verskaf en bystand verleen aan aansoekers om registrasie;
 - (g) 'n jaarverslag vir elke kalenderjaar aan die LUR voorlê oor vordering wat met die uitvoer van die Registrateur se funksies gemaak is;
 - (h) op skriftelike versoek en teen betaling van die voorgeskrewe gelde, enige persoon van statistiese inligting vanuit die register voorsien, tensy sodanige inligting potensieel sensitief kan wees uit 'n kommersiële oogpunt of die besigheids- of kommersiële belange of bestaanbaarheid van 'n besondere persoon, organisasie of entiteit kan benadeel, of direk of indirek kan lei tot die identifikasie van so 'n persoon, organisasie of entiteit;
 - (i) oorweging skenk aan en 'n besluit neem oor die opskorting of kansellering van die registrasie van 'n vereniging of enige lid daarvan of enige nie-lid.

Bevoegdhede van die Registrateur

63. (1) By die afhandeling van 'n aangeleentheid beoog in artikel 62(a) of (i) kan die Registrateur—
- (a) iemand wat geraak word of belang het by daardie aangeleentheid, of die behoorlik gemagtigde verteenwoordiger van so iemand, toelaat om voor die Registrateur te verskyn en om—
 - (i) getuienis af te lê of mondelinge verhoër te rig wat by die

- aangeleentheid ter sake is;
- (ii) getuies te roep en getuienis aan te voer oor enige vraag wat by die verrigtinge voor die Registrateur ter sake is;
 - (iii) iemand wat getuienis by die verrigtinge afgelê het, te ondervra;
- (b) 'n getuiedagvaarding in die voorgeskrewe formaat uitreik en op die voorgeskrewe wyse beteken, wat iemand aansê om voor die Registrateur te verskyn om getuienis af te lê of 'n boek, plan, dokument of ander rekord, of enige voorwerp, item of stuk, in sy of haar besit of onder sy of haar beheer, oor te lê;
 - (c) iemand wat in of op die plek waar die verrigtinge gehou word, aanwesig is, aansê om voor die Registrateur te verskyn om getuienis af te lê of 'n boek, plan, dokument of ander rekord of enige voorwerp, item of stuk wat in die fisiese besit van die persoon by daardie plek is, oor te lê;
 - (d) iemand wat as 'n getuie verskyn, ondervra;
 - (e) vereis dat enige mondelinge getuienis onder eed of bevestiging afgelê word en, om daardie doel, 'n eed of 'n bevestiging van enige getuie afneem;
 - (f) weier om enige mondelinge getuienis of vertoë van enige persoon aan te hoor tensy die persoon ingesweer is of 'n bevestiging as 'n getuie gemaak het.

(2) Die Registrateur kan 'n eed of bevestiging van die persoon wat voor die Registrateur as getuie verskyn, afneem.

(3) Die Registrateur moet op versoek skriftelike redes aan belanghebbende partye verskaf vir 'n besluit wat hy of sy geneem het.

Vergaderings en besluite van die Registrateur en assessore

64. (1) Vergaderings van die Registrateur en assessore word ooreenkomstig voorgeskrewe prosedures, te voorgeskrewe tye en by voorgeskrewe lokale gehou.

(2) Besluite by sodanige vergaderings word eenstemmig geneem en die Registrateur het finale seggenskap by gebrek aan eenstemmigheid.

(3) Geen besluit by so 'n vergadering word ongeldig geag nie bloot op grond daarvan dat, toe daardie handeling verrig is, 'n vakature by die assessore bestaan het of iemand wat volgens artikel 60(5) onbevoeg was om 'n assessor te wees, as 'n assessor opgetree het.

Aansoek om registrasie

65. (1) 'n Vereniging, lid of nie-lid wat geregistreer wil word moet by die Registrateur op die voorgeskrewe wyse en in die voorgeskrewe formaat, 'n aansoek om registrasie indien, met die voorgeskrewe aansoekgelde, indien enige, en die inligting deur hierdie Wet en deur die Registrateur vereis.

(2) Indien die Registrateur na oorweging van die aansoek en bevestiging van die inligting wat ingedien is, oortuig is dat die aansoeker aan die nodige vereistes voldoen het, moet die Registrateur die aansoeker registreer.

(3) Indien die Registrateur na oorweging van die aansoek nie oortuig is dat die aansoeker aan die nodige vereistes voldoen het nie, moet die Registrateur die aansoeker in kennis stel van die vereistes waaraan nie voldoen is nie en kan die Registrateur advies aan die aansoeker verskaf of bystand aan die aansoeker verleen om die aansoeker in staat te stel om aan die vereistes te voldoen.

Uitrek van sertifikate en onderskeidingstekens by registrasie

66. (1) As 'n vereniging, lid of nie-lid geregistreer is, moet die Registrateur die voorgeskrewe besonderhede daarvan in die provinsiale vervoerregister aanteken, 'n registrasienommer aan die vereniging, lid of nie-lid toeken en 'n registrasiesertifikaat in die voorgeskrewe formaat, aan die vereniging, lid of nie-lid uitrek.

(2) Die Registrateur moet ook 'n onderskeidingsteken, op die voorgeskrewe wyse en in die voorgeskrewe formaat, vir elke voertuig van die geregistreerde lid of nie-lid uitrek wat kragtens die magtiging van 'n toepaslike permit of bedryfslisensie gebruik word.

Verenigings, lede en nie-lede wat interprovinsiale vervoer onderneem

67. (1) By registrasie van 'n vereniging, lid of nie-lid wat interprovinsiale vervoer onderneem, stuur die Registrateur 'n afskrif van die registrasiesertifikaat en alle geregistreerde besonderhede na die registrateur, of departement belas met vervoeraangeleenthede, in elke provinsie waarna of waarvan die lede van die vereniging, of die nie-lid, dienste bedryf.

(2) As die Registrateur deur die registrateur van 'n ander provinsie in kennis gestel word dat 'n vereniging, lid of nie-lid in daardie ander provinsie geregistreer is, moet die Registrateur sodanige feit, asook die besonderhede daarvan soos deur die ander registrateur verskaf, in sy of haar rekords aanteken.

Reservering van voorregte vir geregistreerde verenigings en operateurs

68. (1) Bystand wat die Gauteng Provinsiale Regering aan verenigings en operateurs verleen mag slegs aan dié wat kragtens hierdie Wet geregistreer is, verleen word.

(2) 'n Operateur of 'n verteenwoordiger van 'n vereniging mag nie op 'n taxiforum, of 'n soortgelyke verteenwoordigende liggaam wat deur hierdie Wet ingestel is, verteenwoordiging hê nie, tensy die operateur of vereniging ingevolge hierdie Wet geregistreer is nie.

DEEL 9: REGISTRASIE VAN MINIBUS TAXI-VERENIGINGS EN -OPERATEURS

Verpligte registrasie van verenigings, lede en nie-lede met betrekking tot minibus taxi-tipe dienste

69. Na 'n datum deur die LUR deur middel van kennisgewing in die *Provinsiale Koerant* bepaal mag 'n operateur nie minibus taxi-tipe dienste onderneem nie en mag 'n vereniging nie as sulks sake doen nie, tensy hy, sy of dit ingevolge hierdie Wet

geregistreer is nie.

Verenigings en operateurs kragtens Wet 11 van 1997 geregistreer

70. (1) 'n Vereniging wat ten volle kragtens artikel 7 van die Gauteng Tussentydse Minibus Taxi-Tipe Dienstewet geregistreer is, word geag kragtens hierdie Wet geregistreer te wees.

(2) Iemand wat ten volle kragtens artikel 7 van die Gauteng Tussentydse Minibus Taxi-tipe Dienstewet as 'n lid van 'n geregistreerde vereniging of as 'n nie-lid geregistreer is, word geag kragtens hierdie Wet as sodanig geregistreer te wees.

Verkiesings en referendums

71. (1) Die LUR kan 'n vereniging deur middel van 'n geskrewe kennisgewing aansê om 'n verkiesing vir die vereniging se uitvoerende raad te hou of om 'n referendum te hou oor aangeleenthede wat konflik of spanning binne die vereniging, of tussen die vereniging en 'n ander vereniging of vereenigings, veroorsaak, binne 'n tydperk gemeld in sodanige kennisgewing, en kan die LUR in die kennisgewing gelas dat die verkiesing of referendum onafhanklik gemonitor word deur—

- (a) 'n persoon of persone deur die LUR aangestel en besoldig; of
- (b) 'n persoon of persone deur die vereniging op sy eie koste aangestel en besoldig.

(2) Die Registrateur kan die registrasie van 'n vereniging opskort of kanselleer wat versuim om aan 'n lasgewing kragtens subartikel (1) uitgereik, te voldoen.

Registrasie van verenigings

72. Die Registrateur staan registrasie toe aan 'n vereniging wat op aansoek die Registrateur oortuig—

- (a) dat dit vir 'n tydperk nie minder as die minimum voorgeskrewe tydperk bestaan het;
- (b) dat sy ledetal aan die voorgeskrewe minimum voldoen;
- (c) dat die grondwet en gedragkode wat die vereniging voorgelê het deur elk van sy lede onderteken en aanvaar is;
- (d) dat sodanige grondwet en gedragkode bestaanbaar is met en voldoen aan die voorgeskrewe voorskrifte;
- (e) dat die vereniging die ondersteuning van betrokke munisipaliteite en vervoerowerhede geniet;
- (f) dat elke lid van die vereniging 'n geldige permit of bedryfslisensie hou vir elke motorvoertuig wat hy of sy bedryf en dat sodanige bedryf binne die gesag daarvan val;
- (g) dat elke lid van die vereniging bewys tot oortuiging van die Registrateur gelever het dat die lid as 'n belastingbetaler ingevolge die Inkomstebelastingwet geregistreer is of kragtens daardie Wet nie verplig is om as sodanig te registreer nie, en
- (h) dat alle inligting ingevolge hierdie Wet of andersins deur die Registrateur vereis word, verskaf is, en sodanige inligting op die voorgeskrewe wyse bevestig is.

Registrasie van lede van geregistreerde verenigings

73. Wanneer 'n vereniging geregistreer is moet die Registrateur elke lid daarvan in verband waarmee die vereiste inligting in die betrokke aansoekvorm verskaf is en wat 'n geldige en gepaste permit of bedryfslisensie hou, as 'n lid van daardie vereniging registreer.

Nuwe lede van geregistreerde verenigings

74. (1) As 'n geregistreerde vereniging 'n nuwe lid tot lidmaatskap toegelaat het wat 'n gepaste permit of bedryfslisensie vir die betrokke roete of roetes hou, moet die vereniging die Registrateur binne 14 dae na sodanige toelating skriftelik in kennis stel en die Registrateur van die voorgeskrewe besonderhede van sodanige nuwe lid voorsien, waarop die Registrateur daardie persoon as 'n lid van daardie vereniging moet registreer.

(2) As 'n vereniging 'n operateur voorlopig tot lidmaatskap toegelaat het wat nie 'n gepaste permit of bedryfslisensie vir die betrokke roete of roetes hou nie, moet die vereniging die Raad binne 14 day van sodanige toelating skriftelik in kennis stel en die Raad van die voorgeskrewe besonderhede voorsien.

(3) 'n Operateur beoog in subartikel (2) moet binne 14 dae nadat hy of sy tot voorlopige lidmaatskap toegelaat is, aansoek doen om die gepaste bedryfslisensie, en bewys van die aansoek aan die Registrateur lewer.

(4) Die feit dat 'n operateur voorlopig kragtens subartikel (2) toegelaat is, of dat so 'n operateur soos beoog in subartikel (3) aansoek gedoen het om 'n bedryfslisensie, magtig nie die operateur om 'n openbare padpassasiersvervoerdiens te bedryf nie.

(5) Indien die Raad 'n gepaste bedryfslisensie aan so 'n voorlopig-toegelate lid uitreik, stel die Raad die Registrateur binne 14 dae in kennis en verskaf die Raad aan die Registrateur 'n afskrif van sodanige bedryfslisensie en die besonderhede van die lid wat die betrokke vereniging aan die Raad verskaf het.

(6) By ontvangs van so 'n afskrif en besonderhede, registreer die Registrateur die persoon as 'n lid van die vereniging.

(7) Indien so 'n voorlopig-toegelate operateur versuim om binne die tydperk in subartikel (3) toegelaat, aansoek te doen om die nodige bedryfslisensie, of as die Raad die operateur in kennis stel dat sodanige aansoek nie geslaag het nie, moet die vereniging die toelating van daardie operateur binne sewe dae nadat die tydperk gemeld in subartikel (3) verstryk het, of na ontvangs van sodanige kennisgewing, na gelang van die geval, beëindig.

Registrasie van nie-lede

75. (1) 'n Nie-lid kwalifiseer vir registrasie en moet op aansoek daarvoor, geregistreer word waar die nie-lid—

- (a) die voorgeskrewe gedragskode onderteken het; en
- (b) 'n gepaste bedryfslisensie of permit vir elke voertuig deur middel waarvan die nie-lid 'n openbare padpassasiersvervoerdiens bedryf, hou;
- (c) die openbare padpassasiersvervoerdiens waarop sodanige

- bedryfslisensie of permit betrekking het, ingevolge die terme van en voorwaardes geheg aan, die permit of bedryfslisensie, bedryf;
- (d) bewys gelewer het tot oortuiging van die Registrateur dat die nie-lid as 'n belastingbetaler ingevolge die Inkomstebelastingwet geregistreer is of kragtens daardie Wet nie verplig is om as sodanig te registreer nie; en
- (e) aansoek gedoen het om registrasie as 'n nie-lid as gevolg van die volgende oorsake:
- (i) daar geen geregistreerde vereniging met betrekking tot die roete of roetes, of, waar van toepassing, in die gebied waar die aansoeker se openbare padpassasiersvervoer-diens bedryf word, bestaan nie;
- (ii) as so 'n geregistreerde vereniging wel bestaan, as—
- (aa) die aansoeker se aansoek om lidmaatskap van die vereniging afgekeur is;
- (bb) die vereniging se toelatingsvereistes om lidmaatskap onbillik is;
- (cc) in die lig van heersende omstandighede nie van die aansoeker redelik verwag kan word nie om 'n lid van die vereniging te word; of
- (dd) daar 'n redelike verwagting is dat die aansoeker, indien hy of sy tot lidmaatskap van die vereniging toegelaat word, aan onbillike diskriminasie gewerp sal word.

(2) As 'n nie-lid aansoek wil doen om 'n bedryfslisensie, moet die nie-lid eers by die Registrateur op die voorgeskrewe wyse in die die voorgeskrewe formaat aansoek doen om registrasie as 'n nie-lid.

(3) Die Registrateur stel vas of die aansoeker wat kragtens subartikel (2) aansoek doen, aan die vereistes van subartikel (1) voldoen, en, indien wel, reik 'n sertifikaat tot dien effekte aan die aansoeker uit vir voorlegging aan die Raad.

(4) As die Raad 'n gepaste bedryfslisensie aan so 'n nie-lid toestaan en uitreik, moet die Raad die Registrateur binne 14 dae in kennis stel en die Registrateur voorsien van 'n afskrif van die bedryfslisensie.

(5) By ontvangs van sodanige besonderhede registreer die Registrateur die nie-lid.

Dissiplinêre maatreëls

76. (1) Die Registrateur kan die registrasie van 'n vereniging of operateur opskort of intrek waar hulle versuim het om aan hierdie Wet of aan die reëls bevat in die minimum standaardgrondwet, of gedragskode vir nie-lede, na gelang van die geval, te voldoen, of vir ander gedrag wat as onbetaamlik voorgeskryf is.

(2) By ontvangs van 'n klag, beskuldiging of bewering of op grond van inligting wat tot sy of haar kennis gekom het, kan die Registrateur 'n ondersoek op die voorgeskrewe wyse instel.

(3) Voor hy of sy 'n ondersoek uitvoer, rig die Registrateur 'n skriftelike waarskuwing aan die vereniging of operateur wat hom, haar of dit aansê om die versuim binne die in die kennisgewing vermelde tyd, reg te stel, welke tydperk nie minder as 21

dae mag wees nie.

(4) As die ondersoek sodanige versuim of gedrag uitwys, kan die Registrateur—

- (a) 'n boete oplê wat die voorgeskrewe bedrag nie oorskry nie;
- (b) 'n skriftelike bevel, deur die Registrateur onderteken, van tydelike opskorting van die registrasiesertifikaat stuur; of
- (c) 'n skriftelike bevel, deur die Registrateur onderteken, ter intrekking van die registrasiesertifikaat, stuur.

(5) Onverwyld nadat hy of sy 'n bevel uitgereik het dat die naam van 'n vereniging of nie-lid van die Register geskrap moet word, moet die Registrateur 'n gesertifiseerde afskrif daarvan aan die Raad, en aan 'n senior amptenaar in 'n Staatsdepartement of -instelling wat voordele of bystand aan die vereniging of sy lede, of aan daardie operateur, verleen, aanstuur.

DEEL 10: REGISTRASIE VAN GEMETERDE TAXIVERENIGINGS EN -OPERATEURS

Registrasie van gemeterde taxiverenigings, lede en nie-lede

77. Artikels 69, 73, 74 en 76 is met die nodige aanpassings van toepassing op die registrasie van gemeterde taxiverenigings, lede and nie-lede, en in daardie artikels moet die uitdrukking "gemeterde taxidienste" vir die uitdrukking "minibus taxi-tipe dienste" gelees word.

Registrasie van gemeterde taxiverenigings

78. Die Registrateur staan registrasie toe aan 'n gemeterde taxivereniging wat op aansoek die Registrateur oortuig dat—

- (a) dit vir 'n tydperk nie minder as die minimum voorgeskrewe tydperk bestaan het;
- (b) die grondwet en gedragskode wat die vereniging voorgelê het deur elk van sy lede onderteken en aanvaar is;
- (c) sodanige grondwet en gedragskode bestaanbaar is met, en voldoen aan, die voorgeskrewe vereistes;
- (d) dat die vereniging die ondersteuning van betrokke munisipaliteite en vervoerowerhede geniet;
- (e) dat elke lid van die vereniging 'n geldige bedryfslisensie of permit vir elke motorvoertuig wat hy of sy bedryf hou en dat sodanige bedryf binne die magtiging daarvan val;
- (f) dat elke lid van die vereniging in besit is van 'n geldige radiofrekwensielisensie;
- (g) dat elke lid van die vereniging bewys tot oortuiging van die Registrateur gelewer het dat die lid as 'n belastingbetaler ingevolge die Inkomstebelastingwet geregistreer is of kragtens daardie Wet nie verplig is om as sodanig te registreer nie, en
- (h) dat alle inligting wat ingevolge hierdie Wet of andersins deur die Registrateur vereis word, verskaf is, en sodanige inligting op die

voorgeskrewe wyse bevestig is.

Registrasie van nie-lede wat gemeterde taxidienste bedryf

79. (1) 'n Nie-lid wat gemeterde taxi-dienste bedryf of wil bedryf kwalifiseer vir registrasie en moet op aansoek daarvoor, geregistreer word waar die nie-lid—
- (a) die voorgeskrewe gedragskode onderteken het;
 - (b) 'n gepaste permit of bedryfslisensie vir elke voertuig deur middel waarvan die nie-lid 'n gemeterde taxidiens bedryf, hou;
 - (c) die gemeterde taxidiens waarop sodanige permit of bedryfslisensie betrekking het, ingevolge die terme van, en voorwaardes geheg aan, die permit of bedryfslisensie bedryf;
 - (d) in besit is van 'n geldige radiofrekwensie-lisensie;
 - (e) bewys tot oortuiging van die Registrateur gelewer het dat die nie-lid as 'n belastingbetaler ingevolge die Inkomstebelastingwet geregistreer is of kragtens daardie Wet nie verplig is om as sodanig te registreer nie; en
 - (f) alle inligting wat kragtens hierdie Wet of andersins deur die Registrateur vereis word, verskaf is en sodanige inligting op die voorgeskrewe wyse bevestig is.
- (2) As 'n nie-lid aansoek wil doen om 'n bedryfslisensie, moet die nie-lid eers by die Registrateur op die voorgeskrewe wyse en in die voorgeskrewe formaat aansoek doen om registrasie as 'n nie-lid.
- (3) Die Registrateur stel vas of 'n aansoeker wat kragtens subartikel (2) aansoek gedoen het, aan die vereistes van subartikel (1) voldoen, en, indien wel, reik hy of sy 'n sertifikaat tot dien effekte aan die aansoeker uit vir voorlegging aan die Raad.
- (4) As die Raad 'n gepaste bedryfslisensie aan so 'n nie-lid toestaan en uitreik, moet die Raad die Registrateur binne 14 dae in kennis stel en die Registrateur van 'n afskrif van die bedryfslisensie voorsien.
- (5) By ontvangs van sodanige besonderhede registreer die Registrateur die nie-lid.

Spesiale voorskrifte vir bestuurders van voertuie betrokke by gemeterde taxidienste

80. (1) Vanaf 'n datum wat die LUR deur middel van 'n kennisgewing in die *Provinsiale Koerant* bepaal, mag niemand 'n motorvoertuig bestuur wat gemeterde teaxidienste verskaf nie tensy die bestuurder die voorgeskrewe toetse op die voorgeskrewe wyse geslaag het, en 'n sertifikaat tot dien effekte op die voorgeskrewe wyse en in die voorgeskrewe formaat deur die LUR of 'n munisipaliteit aan hom of haar uitgereik is.
- (2) Die voorskrifte van subartikel (1) geld benewens die vereistes van die Nasionale Padverkeerswet, en vervang dit nie.

DEEL 11: REGISTRASIE VAN BUS-TIPE EN LUKKSE BUS-TIPE VERENIGINGS EN OPERATEURS

Registrasie van verenigings, lede en nie-lede wat bus-tipe en luukse bus-tipe dienste bedryf

81. Artikels 69, 73, 74 en 76 is met die nodige aanpassings van toepassing op die registrasie van verenigings, lede and nie-lede wat bus-tipe en luukse bus-tipe dienste bedryf, en in daardie artikels moet die uitdrukking "bus-tipe dienste" of "luukse bus-tipe dienste", na gelang van die geval, vir die uitdrukking "minibus taxi-tipe dienste" gelees word.

Registrasie van verenigings van operateurs van bus-tipe en luukse bus-tipe dienste

82. Die Registrateur staan registrasie toe aan 'n vereniging van operateurs van bus-tipe en luukse bus-tipe dienste wat op aansoek die Registrateur oortuig dat—

- (a) dit vir 'n tydperk nie minder as die minimum voorgeskrewe tydperk bestaan het;
- (b) die getal lede aan die voorgeskrewe minimum voldoen;
- (c) die grondwet en gedragskode wat die vereniging voorgelê het deur elk van sy lede onderteken en aanvaar is;
- (d) sodanige grondwet en gedragskode bestaanbaar is met, en voldoen aan, die voorgeskrewe vereistes;
- (e) die vereniging die ondersteuning van betrokke munisipaliteite en vervoerowerhede geniet;
- (f) elke lid van die vereniging 'n geldige bedryfslisensie of permit vir elke motorvoertuig wat hy of sy bedryf, hou en dat sodanige bedryf binne die gesag daarvan val;
- (g) elke lid van die vereniging bewys tot oortuiging van die Registrateur gelewer het dat die lid as 'n belastingbetaler ingevolge die Inkomstebelastingwet geregistreer is of kragtens daardie Wet nie verplig is om as sodanig te registreer nie, en
- (h) alle inligting wat kragtens hierdie Wet of andersins deur die Registrateur vereis word, verskaf is en sodanige inligting op die voorgeskrewe wyse bevestig is.

Registrasie van nie-lede wat bus-tipe en luukse bus-tipe dienste bedryf

83. (1) 'n Nie-lid wat bus-tipe of luukse bus-tipe dienste bedryf of wil bedryf kwalifiseer vir registrasie en moet op aansoek daarvoor geregistreer word waar die nie-lid—

- (a) die voorgeskrewe gedragskode onderteken het;
- (b) 'n gepaste permit of bedryfslisensie vir elke voertuig deur middel waarvan die nie-lid die bus-tipe of luukse bus-tipe diens bedryf, hou;
- (c) die dienste waarop sodanige permit of bedryfslisensie betrekking het, ingevolge die terme van, en voorwaardes geheg aan, die permit of bedryfslisensie bedryf; en

- (d) bewys tot oortuiging van die Registrateur gelewer het dat die nie-lid as 'n belastingbetaler ingevolge die Inkomstebelastingwet geregistreer is of kragtens daardie Wet nie verplig is om as sodanig te registreer nie.
- (2) As 'n nie-lid aansoek wil doen om 'n bedryfslisensie, moet die nie-lid eers by die Registrateur op die voorgeskrewe wyse in die die voorgeskrewe formaat aansoek doen om registrasie as 'n nie-lid.
- (3) Die Registrateur stel vas of 'n aansoeker wat kragtens subartikel (2) aansoek gedoen het, voldoen aan die vereistes van subartikel (1), en, indien wel, reik hy of sy 'n sertifikaat tot dien effekte aan die aansoeker uit vir voorlegging aan die Raad
- (4) As die Raad 'n gepaste bedryfslisensie aan so 'n nie-lid toestaan en uitreik, moet die Raad die Registrateur binne 14 dae in kennis stel en die Registrateur van 'n afskrif van die bedryfslisensie voorsien.
- (5) By ontvangs van sodanige besonderhede registreer die Registrateur die nie-lid.

DEEL 12: VERVOERFORUMS

Algemene bepalinge

84. (1) Die LUR kan groeperings van gebruikers of operateurs van openbare padpassasiersvervoerdienste, of bestuurders van voertuie wat vir sodanige dienste gebruik word, soos byvoorbeeld metropolitaanse taxirade, vir doeleindes van hierdie Deel, as verteenwoordigend van gebruikers, operateurs of bestuurders, erken.
- (2) Benewens die forums en komitees deur hierdie Deel ingestel, kan die LUR die stigting van ander strukture voorskryf, óf om 'n bepaalde openbare padpassasiersvervoermodus óf 'n groepering van sodanige modusse, te verteenwoordig.

Provinsiale Openbare Passasiersvervoerforum

85. (1) Die LUR moet 'n Provinsiale Openbare Passasiersvervoerforum (POPVF) instel en daartoe lede aanstel waarvan, op die voorgeskrewe wyse, nie meer as—
- (a) drie die Department moet verteenwoordig;
 - (b) een elke metropolitaanse owerheid in die Provinsie moet verteenwoordig;
 - (c) twee die gemeenskappe wat die vervoerstelsel gebruik moet verteenwoordig;
 - (d) twee die minibus taxibedryf moet verteenwoordig en elk 'n lid van 'n metropolitaanse taxiforum of -raad moet wees;
 - (e) twee die gemeterde taxibedryf moet verteenwoordig en lede van 'n metropolitaanse vervoerforum moet wees;
 - (f) twee die busbedryf moet verteenwoordig en elk lede van 'n metropolitaanse vervoer- of busforum moet wees;
 - (g) een die spoorpendelbedryf moet verteenwoordig en 'n lid van 'n metropolitaanse vervoerforum moet wees;
 - (h) een elk van die volgende dienste moet verteenwoordig as die LUR van oordeel is dat die volume van sodanige dienste in die Provinsie dit

regverdig:

- (i) tuk-tukdienste;
- (ii) onderwysdienste;
- (iii) toeristedienste;
- (iv) huurdienste;
- (v) personeeldienste;
- (vi) hoflikheidsdienste;
- (vii) luukse bus-tipe geskeduleerde dienste;
- (viii) pendeldienste;

(j) een 'n lid van die Raad moet wees;

(j) twee erkende deskundiges in die openbare padpassasiersvervoerbedryf moet wees of persone met wye ondervinding van, of wat bekwaamheid aan die dag gelê het in verband met, aageleenthede wat met vervoer, omgewingsake of finansiële aangeleenthede in verband staan;

(k) twee bestuurder-vakbonde moet verteenwoordig.

(2) As 'n aangestelde verteenwoordiger nie beskikbaar is nie, kan die LUR sodanige verteenwoordiger vervang, maar sodanige vervanging mag nie permanent wees nie.

(3) Voor die LUR lede van die POPVF aanstel, moet hy of sy nominasies van betrokke liggame of organisasies deur middel van 'n kennisgewing aanvaar wat op die deur die LUR bepaalde wyse gestuur of gepubliseer word.

(4) As nominasies nie binne die tydperk in die kennisgewing vermeld ontvang word nie, kan die LUR, behoudens hierdie artikel, persone as lede van die POPVF aanstel soos wat die LUR goeddink.

(5) Die voorsitter van die POPVF is 'n amptenaar van die Departement. Lede wys een van hulle getal as ondervoorsitter aan, wat die funksies van die voorsitter moet uitvoer as laasgenoemde nie beskikbaar is nie.

(6) Die POPVF bepaal prosedures by en frekwensie van sy vergaderings, maar vergader nie minder as een keer per kwartaal nie.

(7) 'n Lid van die POPVF ontruim sy of haar amp as hy of sy ingevolge subartikel (8) van sodanige amp onthef word of deur middel van skriftelike kennis aan die LUR, bedank.

(8) Die LUR kan 'n lid van die POPVF van sy of haar amp onthef wat—

- (a) skuldig is aan onbetaamlike gedrag of gereeld sy of haar pligte as lid van die POPVF versuim het;
- (b) nie in staat is om sy of haar pligte as lid van die POPVF doeltreffend uit te voer nie;
- (c) sonder 'n rede wat vir die LUR aanvaarbaar is, versuim het om drie agtereenvolgende vergaderings van die POPVF by te woon;
- (d) in so 'n mate ongesteld is om nie sy of haar pligte te kan uitvoer nie; of
- (e) nie meer die organisasie of bedryf verteenwoordig wat hy of sy aangestel is om te verteenwoordig nie.

Funksies van die Provinsiale Openbare Passasiersvervoerforum

86. Die funksies van die POPVF is om die LUR van raad te bedien op versoek van die LUR oor die volgende aangeleenthede in die Provinsie:

- (a) die doeltreffendheid van openbare passasiersvervoerbeleid en die verdere ontwikkeling van sodanige beleid;
- (b) die wyse waarop openbare passasiersvervoerbeleid uitgevoer word;
- (c) die koördinerings van vervoer;
- (d) die behoefte aan bykomstige of wysigende wetgewing vir die realisering van openbare passasiersvervoerbeleid;
- (e) regstellende aksie, transformasie en veranderingsbestuur by instellings betrokke by openbare padpassasiersvervoer;
- (f) die inwin en verspreiding van openbare passasiersvervoerinligting;
- (g) kommunikasie tussen openbare passasiersvervoermodusse;
- (h) integrasie tussen openbare passasiersvervoermodusse, met inbegrip van deurkaartjies;
- (i) skakeling met passasiers en groeperings of instellings wat passasiers verteenwoordig, en die afhandeling van klagtes en belange van passasiers.

Metropolitaanse vervoerforums

87. (1) Elke metropolitaanse owerheid in die Provinsie moet 'n metropolitaanse vervoerforum (MVF) vir sy jurisdiksiegebied instel.

(2) Van die lede van die MTF moet nie meer as—

- (a) drie die betrokke metropolitaanse owerheid verteenwoordig, verkieslik van die departemente van die owerheid wat belas is met padvervoeraangeleenthede en beplanning;
- (b) een die Departement verteenwoordig;
- (c) twee die passasiers wat die vervoerstelsel in die gebied gebruik verteenwoordig;
- (d) twee die minibus taxibedryf verteenwoordig en elk 'n lid wees van die betrokke metropolitaanse taxiraad of -forum;
- (e) twee die gemeterde taxibedryf verteenwoordig;
- (f) twee die busbedryf verteenwoordig;
- (g) twee die spoorpendelbedryf verteenwoordig;
- (h) twee bestuurder-vakbonde verteenwoordig;
- (i) een persone met ongeskikthede verteenwoordig;
- (j) twee erkende deskundiges in die openbare padpassasiersvervoerbedryf wees of persone met wye ondervinding van, of wat bekwaamheid aan die dag gelê het in verband met, aangeleenthede wat met vervoer, omgewingsake of finansiële aangeleenthede in verband staan.

(3) As 'n aangestelde verteenwoordiger nie beskikbaar is nie, kan die metropolitaanse owerheid sodanige verteenwoordiger vervang, maar die vervanging mag nie permanent wees nie.

(4) Voor die metropolitaanse owerheid lede van die MVF aanstel, moet hy nominasies van betrokke liggame of organisasies aanvra deur middel van 'n kennisgewing wat op die voorgeskrewe wyse, gestuur of gepubliseer word.

(5) As nominasies nie binne die tydperk in die kennisgewing vermeld ontvang word nie, kan die metropolitaanse owerheid, behoudens hierdie artikel, persone as lede

van die MVF aanstel soos wat hy goeddink.

(6) Die metropolitaanse owerheid stel een van sy verteenwoordigers as voorsitter aan. Lede wys een van hulle getal as ondervoorsitter aan, wat die funksies van die voorsitter moet uitvoer as laasgenoemde nie beskikbaar is nie.

(7) Die MVF vergader by tye en op die wyse en volgens prosedures soos voorgeskryf.

(8) 'n Lid van die MVF ontruim sy of haar amp as hy of sy ingevolge subartikel (9) van sodanige amp onthef is of deur middel van skriftelike kennis aan die betrokke munisipaliteit of vervoerowerheid, bedank het.

(9) Die metropolitaanse owerheid kan 'n lid van die MVF van sy of haar amp onthef wat—

- (a) versuim het om aan 'n voorwaarde van sy of haar aanstelling te voldoen;
- (b) skuldig is aan onbetaamlike gedrag of gereeld sy of haar pligte as lid van die MVF versuim het;
- (c) nie in staat is om sy of haar pligte as lid van die MVF doeltreffend uit te voer nie;
- (d) sonder aanvaarbare rede versuim het om drie agtereenvolgende vergaderings van die MVF by te woon;
- (e) in so 'n mate ongesteld is om nie sy of haar pligte te kan uitvoer nie; of
- (f) nie meer die organisasie of bedryf verteenwoordig wat hy of sy aangestel is om te verteenwoordig nie.

Funksies van metropolitaanse vervoerforums

88. Metropolitaanse vervoerforums moet—

- (a) as skakel tussen die betrokke metropolitaanse owerheid en die openbare padpassasiersvervoerbedryf dien;
- (b) as 'n meganisme optree om probleme en geskilpunte by die openbare padpassasiersvervoerbedryf op te los en om die beregting van geskille in die betrokke gebied te fasiliteer;
- (c) inligting oor nuwe verwickelinge en ander aangeleenthede wat die openbare padpassasiersvervoerbedryf aanraak, versprei;
- (d) insette gee by gesamentlike beleid en aksieplanne oor aangeleenthede soos, maar nie beperk nie, tot—
 - (i) vaardigheidsopleiding en -ontwikkeling;
 - (ii) regulering en beheer;
 - (iii) oplos van geskille;
 - (iv) reisgeldstrukture;
 - (v) bestuurder- en werknemerverhoudings en werksomstandighede;
 - (vi) modale integrasie;
 - (vii) inligting en databanke;
 - (viii) staanplekke, parkeerplekke, terminusse en ander fasiliteite en die ontwikkeling daarvan;
 - (ix) veiligheidsaangeleenthede; en
 - (x) die skedulering van dienste.

- (e) insette gee vir openbare padpassasiersvervoerbeplannings-owerhede, die Raad en ander owerhede, en
- (f) ander funksies onderneem wat die LUR voorskryf of wat in munisipale verordeninge voorgeskryf is, of in riglyne gepubliseer deur die LUR of die metropolitaanse owerheid, aanbeveel is.

Metropolitaanse taxiforums

- 89.** (1) Elke metropolitaanse owerheid stig 'n metropolitaanse taxiforum.
- (2) Die volgende instansies word op die metropolitaanse taxiforum op die voorgeskrewe wyse verteenwoordig:
- (a) die betrokke metropolitaanse owerheid;
 - (b) alle plaaskike taxiskakelkomitees in die gebied;
 - (c) 'n verteenwoordiger van die taxiraad of soortgelyke instansie, as daar is, en as so 'n raad of instansie nie bestaan nie, alle geregistreerde taxiverenigings wat in die jurisdiksiegebied van sodanige owerheid dienste bedryf;
 - (d) verteenwoordigers van instansies soos bestuurder-vakbonde;
 - (e) verteenwoordigers van betrokke passasiersverenigings of -groepeerings;
 - (f) ander persone en instansies soos voorgeskryf.
- (3) As een van die verteenwoordigers beoog in subartikel (2) nie beskikbaar is nie, kan die betrokke owerheid sodanige verteenwoordiger vervang, maar sodanige vervanging mag nie permanent wees nie.
- (4) Die metropolitaanse taxiforum verkies een van sy lede as voorsitter.
- (5) Metropolitaanse taxiforums vergader by tye en op die wyse en volgens prosedures soos voorgeskryf.

Funksies van metropolitaanse taxiforums

- 90.** Metropolitaanse taxiforums moet—
- (a) as skakel tussen plaaslike regering en die taxibedryf in die gebied van die metropolitaanse owerheid dien;
 - (b) as skakel tussen taxiverenigings dien;
 - (c) optree as 'n meganisme om probleme en geskille by die taxibedryf op te los en om beregting van geskille te fasiliteer, en aktief vrede in die bedryf na te streef;
 - (d) inligting oor nuwe verwickelinge en ander aangeleenthede by die taxibedryf te versprei;
 - (e) insette gee by gesamentlike beleid en aksieplanne oor aangeleenthede soos, maar nie beperk nie, tot—
 - (i) vaardighedsopleiding en -ontwikkeling;
 - (ii) regulering en beheer;
 - (iii) oplos van geskille;
 - (iv) reisgeldstrukture;
 - (v) bestuurder- en werknemerverhoudings en werksomstandighede;
 - (vi) modale integrasie;

- (vii) inligting en databanke;
- (viii) staanplekke en ander fasiliteite en die ontwikkeling daarvan, en
- (ix) veiligheidsaangeleenthede.
- (f) insette gee vir openbare padpassasiersvervoerbepannings-owerhede en ander owerhede;
- (g) toesien dat verenigings-relevante inligting aan hulle lede versprei;
- (h) toesien dat alle verenigings op die forum en betrokke plaaslike taxiskakelkomitees verteenwoordig is;
- (i) aanbevelings aan die Raad verskaf oor aansoeke om bedryfslisensies;
- (j) verdoë aan provinsiale en nasionale regering deur die Provinsiale Openbare Passasiersvervoerforum rig met betrekking tot bestaande of beoogde openbare passasiersbeleid en wetgewing, en die aangeleenthede beoog in paragraaf (e);
- (k) maatreëls oorweeg om winsgewendheid en ekonomie by taxibedrywighe te verbeter;
- (l) ander funksies onderneem soos in munisipale verordeninge voorgeskryf of in riglyne aanbeveel.

Plaaslike taxiskakelkomitees

91. (1) Elke munisipaliteit wat nie 'n metropolitaanse owerheid is nie stig 'n plaaslike taxiskakelkomitee met betrekking tot sy jurisdiksiegebied of vir bepaalde gebiede binne daardie gebied.

(2) Die funksies van 'n plaaslike taxiskakelkomitee is om insette te gee by die betrokke metropolitaanse taxiforum met betrekking tot die aangeleenthede in artikel 90 gelys.

(3) Die LUR kan regulasies uitvaardig wat die lidmaatskap en funksionering van sodanige skakelkomitees voorskryf, en prosedures vir sy vergaderings en die frekwensie daarvan, behoudens subartikel (4).

(4) Lidmaatskap van plaaslike taxiskakelkomitees is beperk tot geregistreerde plaaslik-gebaseerde verenigings en geregistreerde nie-lede.

Stigting en werking van ander metropolitaanse of plaaslike skakelforums

92. 'n Munisipaliteit kan 'n metropolitaanse of plaaslike skakelforum, na gelang van die geval, vir ander openbare padpassasiersvervoerdienste of -modusse met betrekking tot sy jurisdiksiegebied stig.

DEEL 13: WETSTOEPASSING

Spesiale noodmaatreëls

93. (1) Die LUR kan 'n gebied deur middel van 'n kennisgewing in die *Provinsiale Koerant* verklaar waarin die spesiale maatreëls beoog in hierdie artikel van toepassing sal wees, waar hy of sy van oordeel is dat dit nodig is om die situasie in die

gebied te normaliseer wat deur geweld, oproerigheid of onstabiliteit geteister is.

(2) (a) Die LUR kan regulasies uitvaardig wat bepaal dat een of meer bepaalde roetes of staanplekke, of alle roetes en staanplekke sonder spesifikasie, vir die bedryf van openbare padpassasiersvervoerdienste in 'n gebied wat kragtens subartikel (1) verklaar is, vir 'n tydperk in die kennisgewing gemeld gesluit is, en dat niemand bepaalde dienste op die betrokke roete of roetes of in die betrokke staanplek of staanplekke gedurende gemelde tydperk mag bedryf nie.

(b) Die regulasies kan bepaal dat oortreding daarvan 'n misdryf sal wees en strawwe daarvoor voorskryf.

(3) Voordat hy of sy regulasies kragtens subartikel (2) uitvaardig moet die LUR 'n kennisgewing in die *Provinsiale Koerant* of in 'n koerant wat in die gebied sirkuleer, laat publiseer, wat uiteensit—

- (a) 'n kort beskrywing van die aard en doel van die beoogde aksie;
- (b) die roete of roetes en staanplek of staanplekke wat gesluit sal word, of dat dit beoog word om alle roetes of staanplekke in die verklaarde gebied te sluit;
- (c) die tydperk waarvoor die voorgestelde regulasies van krag sal wees;
- (d) dat belanghebbende of geraakte persone redes vir die voorgestelde regulasies kan aanvra;
- (e) dat belanghebbende of geraakte persone verhoër kan rig;
- (f) die tydperk waarbinne die verhoër gerig kan word, wat nie minder as 24 uur mag wees nie;
- (g) die adres waarna verhoër gerig moet word; en
- (h) die wyse waarop verhoër gerig kan word.

(4) Die LUR moet alle verhoër wat ingevolge subartikel (3) ontvang word, oorweeg voordat regulasies kragtens subartikel (2) uitgevaardig word.

Misdrywe

94. (1) Iemand is skuldig aan 'n misdryf—

- (a) wat 'n openbare padpassasiersvervoerdienste strydig met artikel 3(3) of 69 bedryf;
- (b) wat 'n openbare padpassasiersvervoerdienste strydig met die bepalings en voorwaardes van 'n bedryfslisensie of permit onderneem of bedryf;
- (c) wat 'n ander bepaling van hierdie Wet oortree;
- (d) wat, synde die houër van 'n bedryfslisensie of permit of die agent of werknemer van sodanige houër, iemand anders toelaat om daardie bedryfslisensie of permit vir 'n voertuig anders as dié gespesifiseer in in die bedryfslisensie of permit te gebruik;
- (e) as hy of sy aansoek doen om 'n bedryfslisensie of dit bekom wetende dat 'n lopende bedryfslisensie alreeds vir dieselfe voertuig uitgereik is;
- (f) as hy of sy, met die opset om te bedrieg, 'n bedryfslisensie, permit of ander amptelike dokument kragtens hierdie Wet uitgereik, vervals, verander, skend, beskuldig of iets daarby voeg;
- (g) as hy of sy, wetende dat 'n dokument nie 'n bedryfslisensie of permit of sodanige ander amptelike dokument is nie, of dat dit verander, geskend, beskuldig of iets daarby gevoeg is, die dokument uitgee of gebruik;

- (h) as hy of sy valse inligting met betrekking tot 'n aansoek voor die Raad of die Registrateur, of in die proses om in enige verrigtinge, ondersoek of ondervraging voor die Raad of Registrateur te verskyn, verskaf;
 - (i) as hy of sy voorgee om 'n gemagtigde beampte te wees;
 - (j) as hy of sy opsetlik 'n gemagtigde beampte wat besig is om die pligte van die betrokke amp uit te voer, belemmer of hinder;
 - (k) as hy of sy weier of versuim om te voldoen aan 'n wetlike bevel van 'n gemagtigde beampte;
 - (l) as hy of sy versuim om 'n permit, bedryfslisensie, registrasiesertifikaat of onderskeidingsteken aan die Registrateur of die Raad, na gelang van die geval, terug te besorg waar dit deur hierdie Wet vereis word;
 - (m) as hy of sy, sonder goeie rede—
 - (i) weier of versuim om voor die Raad of Registrateur te verskyn ter voldoening aan 'n bevel of getuiedagvaarding kragtens hierdie Wet uitgereik; of
 - (ii) weier of versuim om na die beste van sy of haar kennis en vermoë, enige vraag wat wetlik aan hom of haar deur 'n lid van die Raad of die Registrateur, na gelang van die geval, gestel is, te antwoord; of
 - (iii) weier of versuim om 'n boek, stuk, plan, rekord of voorwerp ter voldoening aan so 'n bevel of getuiedagvaarding oor te lê;
 - (n) as hy of sy as 'n passasier op 'n voertuig by die bedryf van 'n openbare padpassasiersvervoerdienst vervoer word, en—
 - (i) versuim om die reisgeld wat vir die rit betaalbaar is, te betaal, waar betaling deur die bestuurder of kondukteur van die betrokke voertuig geëis word; of
 - (ii) op daardie voertuig rook teenstrydig met 'n kennisgewing daarop wat rook verbied; of
 - (iii) opsetlik op so 'n manier optree dat ander passasiers gehinder word; of
 - (iv) 'n redelike aanwysing van die bestuurder of kondukteur van daardie voertuig verontagsaam, welke aanwysing die doel het om orde te handhaaf of om oproerigheid te beëindig of om 'n noodtoestand wat op daardie voertuig bestaan of voortspruit te beheer; of
 - (v) opsetlik 'n handeling in of op sodanige voertuig uitvoer wat beserings kan veroorsaak of die lewe van iemand in gevaar stel of skade aan enige eiendom kan berokken;
 - (o) as hy of sy, synde die houer van 'n bedryfslisensie of permit of die bestuurder van 'n voertuig waarop daardie bedryfslisensie of permit betrekking het, versuim om te voldoen aan 'n plig of verpligting waarmee hy of sy deur hierdie Wet belas is.
- (2) Wanneer 'n bestuurder, agent of werknemer van die houer van 'n bedryfslisensie of permit 'n daad verrig of versuim begaan wat 'n misdryf kragtens subartikel (1) van hierdie Wet sou wees indien daardie houer dit persoonlik verrig of begaan het, is daardie houer skuldig aan sodanige misdryf as—
- (a) die houer—
 - (i) daardie daad of versuim oogluikend toegelaat of veroorloof het; of
 - (ii) nie alle redelike maatreëls getref het om 'n daad of versuim van die betrokke aard te voorkom nie; en

- (b) 'n daad of versuim, hetsy wettig of onwettig, van die ten laste gelegde aard binne die bestek van die bevoegdheid of in die loop van die diens van daardie bestuurder, agent of werknemer geval het.

Strawwe

95. Iemand wat skuldig bevind is weens 'n misdryf kragtens hierdie Wet is strafbaar by skuldigbevinding met gevangenisstraf vir 'n tydperk van hoogstens een jaar of 'n boete van hoogstens R100 000 of met daardie gevangenisstraf sowel as daardie boete.

Aanwysing van inspekteurs

96. Die Hoof van die Departement kan 'n beampte of werknemer van die Departement as 'n vervoerinspekteur aanwys.

Skut en verbeurdverklaring van voertuie

97. (1) Waar 'n gemagtigde beampte op redelike gronde oortuig is dat 'n voertuig vir openbare padpassasiersvervoer gebruik word en vasstel dat die nodige permit, bedryfslisensie, *ad hoc*-magtiging of geskrewe toestemming beoog in artikel 46(1) nie in die voertuig is nie soos vereis deur artikel 47(b) of 52(4), moet die beampte die voertuig skut.

(2) 'n Voertuig wat kragtens subartikel (1) geskut is moet aan die depot beoog in subartikel (6) oorgelê word, en moet in die depot gehou word en aan die betrokke persoon vrygestel word slegs nadat—

- (a) 'n geldige permit, bedryfslisensie, *ad hoc*-magtiging of sodanige geskrewe toestemming aan 'n gemagtigde beampte getoon is, wat skriftelik bevestig het dat dit getoon is, en die operateur die boete vir die misdryf kragtens artikel 94(1)(o) ten opsigte van versuim om die nodige stukke in die voertuig te hou betaal het, as so 'n boete opgelê is; of
- (b) so iemand 'n gemagtigde beampte oortuig het dat die voertuig nie vir openbare padpassasiersvervoer gebruik is nie, en sodanige beampte dit skriftelik bevestig het; of
- (c) alle aanklagte vir misdrywe met betrekking tot die betrokke ongemagtigde openbare padpassasiersvervoer teruggetrek is of die persoon van die telastegelegde misdryf vrygespreek is.

(3) As die voertuig nie binne 90 dae na die skut daarvan vrygestel is nie, word dit aan die Provinsie verbeurd verklaar, tensy bewys word dat verdragings om die vrystelling te verkry nie aan die persoon wat sodanige vrystelling verlang, toe te skryf is nie.

(4) 'n Verbeurdverklaring kragtens subartikel (3) maak geen inbreuk op regte wat iemand op die voertuig het nie indien bewys word dat daardie persoon nie geweet het dat die voertuig vir ongemagtigde openbare padpassasiersvervoer gebruik is of gebruik sou word nie, of dat hy of sy sodanige gebruik nie kon verhoed nie.

(5) Artikel 35 (4) van die Strafproseswet, 1977 (Wet No. 51 van 1977) is met die nodige aanpassings van toepassing met betrekking tot 'n verbeurdverklaing

ingevolge subartikel (3).

(6) Die LUR of 'n munisipaliteit kan deur middel van 'n kennisgewing in die *Provinsiale Koerant* 'n lokaal wat in die kennisgewing beskryf is as 'n depot vir doeleindes van hierdie artikel aanwys, en kan op dieselfde wyse so 'n kennisgewing wysig of intrek.

(7) By die skut van voerue ingeolge hierdie artikel moet gemagtigde beamptes volgens voorgeskrewe prosedures optree en die voorgeskrewe dokumentasie voltooi.

Vermoedens

98. By 'n vervolging ingeolge hierdie Wet word vermoed dat—

- (a) iemand wat 'n persoon deur middel van 'n motorvoertuig vervoer het of wat die vervoer op daardie wyse van 'n persoon benewens die bestuurder van die voertuig toegelaat het, daardeur openbare padpassasiersvervoer onderneem het, tensy die teendeel bewys word.
- (b) die eienaar van 'n motorvoertuig waarin iemand vervoer is, daardie persoon vervoer het tensy bewys word dat hy of sy nie die bestuurder an die motorvoertuig op die tydstip van die betrokke vervoer was nie en nie die gebruik van die voertuig vir die vervoer gemagtig of toegelaat het nie.

Ander bevoegdhe van gemagtigde beamptes

99. (1) 'n Gemagtigde beampte kan ingeolge 'n bevel van die Raad, beslag lê op 'n permit of bedryfslisensie wat verstryk het of ingeolge hierdie Wet ingetrek, opgeskort of gekanselleer is.

(2) Benewens die pligte en bevoegdhe beoog in hierdie Wet kan 'n gemagtigde beampte met betrekking tot openbare padpassasiersvervoer—

- (a) 'n motorvoertuig op die voorgeskrewe wyse laat stilhou en sodanige voertuig betree en die voertuig en die dokumentasie wat die vervoer magtig, ondersoek ten einde vas te stel of dit vir openbare padpassasiersvervoer gebruik word of ten einde enige ander bevoegdheid uit te oefen of plig of gemagtigde handeling uit te voer;
- (b) eis dat die bestuurder van 'n motorvoertuig sy of haar naam en adres en enige dokumentêre bewys ter staving daarvan en die naam en adres van die eienaar van die voertuig, asook besonderhede van die besigheid in verband waarmee die voertuig gebruik word, verstrek;
- (c) eis dat die bestuurder of ander persoon in beheer van 'n motorvoertuig daar en dan enige stukke of ander rekords in die voertuig of in sy of haar besit wat enigsins betrekking het op die persone wat deur middel van die voertuig vervoer word, vir ondersoek toon;
- (d) eis dat iemand in 'n motorvoertuig wat, na vermoed word, vir openbare padpassasiersvervoer gebruik word of, iemand wat, na

- vermoed word, onlangs op so 'n voertuig gewees het, sy of haar volle naam en adres en enige dokumentêre bewys ter staving daarvan verstrek, en eis dat hy of sy verklaar of hy of sy vergoeding betaal het of moet betaal vir sy of haar vervoer op gemelde voertuig, en die naam en adres verstrek van die persoon aan wie hy of sy sodanige vergoeding betaal het of moet betaal;
- (e) eis dat die rekords wat ingevolge hierdie Wet gehou moet word, deur die bestuurder van 'n motorvoertuig of deur die kondukteur, indien enige, vir ondersoek getoon word;
- (f) enige perseel op enige redelike tyd betree ten einde 'n ondersoek binne die omvang van sy of haar pligte as gemagtigde beampte in te stel en kany hy of sy terwyl hy of sy op die perseel is of op enige ander redelike tyd—
- (i) iedereen ondervra wat na sy of haar mening in staat mag wees om enige inligting deur hom of haar verlang, te verstrek;
- (ii) eis dat enigiemand daar en dan, of op 'n tyd en plek deur hom of haar bepaal, aan hom of haar alle boeke en geskrifte oorhandig, wat volgens sy of haar oordeel as bewys kan dien van die pleeg van 'n misdryf of 'n beweerde misdryf ingevolge hierdie Wet; en
- (iii) so 'n boek of geskrif ondersoek en uittreksels daaruit of afskrifte daarvan maak en 'n verduideliking van enige inskrywings in so 'n boek of geskrif eis, maar iemand wat aldus ondervra word of 'n verduideliking moet verstrek is geregtig op al die voorregte waarop 'n persoon wat voor 'n hof geuienis aflê, geregtig sou wees;
- (g) eis dat die bestuurder of 'n ander persoon in beheer van 'n motorvoertuig wat vir openbare padpassasiersvervoer gebruik word, stukke oorlê wat deur die Raad of die Registrateur met betrekking tot die voertuig of die vervoer waarvoor dit gebruik word, uitgereik is, en wat volgens wet op die voertuig gehou moet word;
- (h) eis dat die bestuurder of ander persoon in beheer van 'n motorvoertuig wat vir openbare padpassasiersvervoer gebruik word en so gebrekkig is dat dit 'n moontlike gevaar vir persone en eindom is, daar en dan die lopende bedryfslisensie of permit, asook die onderskeidingstekens wat op die voertuig betrekking het, oorhandig en dat hy of sy, sy of haar bedrywighede staak tot tyd en wyl die gebrek herstel is;
- (i) op las van die Raad elke bedryfslisensie of permit in die lasgewing vermeld, in beslag neem en dit aan die Raad oorhandig.

Strafstelsel

100. (1) Behoudens hierdie artikel kan die LUR deur middel van regulasies 'n strafpuntstelsel instel vir persone wat hierdie Wet oortree, in verband met misdrywe wat nie in die Wet op die Administratiewe Beregting van Padverkeersmisdrywe, 1998 (Wet No. 46 van 1998) beoog word nie, en waarby voorsiening gemaak word—

- (a) vir optekening van 'n bepaalde getal strafpunte teen die naam van 'n oortreder vir elke geval waar die oortreder vir sodanige oortredings skuldig bevind is;
 - (b) vir die oplegging van 'n bepaalde boete of strafmaatreël beoog in subartikel (2)(b) teen oortreders wie se strafpunte gelyk is aan 'n bepaalde getal of dit oorskry.
- (2) (a) Sonder afbreuk aan die LUR se bevoegdhede kragtens subartikel (1) in verband met die optekening van strafpunte teen oortreders, kan bepaal word dat die getal strafpunte wat per geval opgeteken kan word, vermeerder kan word na gelang van 'n bepaalde gyskaal of formule—
- (i) vir tweede of daaropvolgende oortredingsgevalle;
 - (ii) na gelang van die erns van die misdryf, met die gevolg dat die getal opgetekende strafpunte na gelang van die erns van die misdryf vermeerder.
- (b) Gevangesetting of 'n boete kan op oortreders by gepaste gevalle opgelê word, of as alternatief—
- (i) 'n berisping en 'n skriftelike waarskuwing;
 - (ii) opskorting van 'n bedryfslisensie of permit deur die oortreder gehou. Die opskorting is vir 'n voorgeskrewe tydperk en word in die skriftelike opskortingskennisgewing aan die oortreder uiteengesit;
 - (iii) intrekking van die bedryfslisensie of permit; of
 - (iv) 'n voorgeskrewe strafmaatreël wat minder is as dié beoog in subparagraaf (ii) of (iii).
- (3) Die LUR gee kennis van die beoogde instelling van die stafpuntestelsel, en in die kennisgewing—
- (a) beskryf hy of sy die beoogde stelsel in die algemeen; en
 - (b) nooi hy of sy belanghebbende persone uit om kommentaar oor die beoogde stelsel te lewer en, in besonder, die voorgestelde boetes en ander strafmaatreëls, en nooi hy hulle uit om geskrewe kommentaar en verhoë nie later as 30 dae na die datum van die kennisgewing in te dien of te rig.
- (4) Die bepalings van die strafpuntestelsel word op die voorgeskrewe wyse gepubliseer en tree in werking en word afdwingbaar en bindend 30 dae na publikasie.
- (5) 'n Boete of ander strafmaatreël word nie kragtens subartikel (2)(b) afdwing nie tensy die reëls van natuurlike geregtigheid met betrekking tot die oortreder toegepas is.

DEEL 14: ALGEMEEN

Verpligte versekering vir operateurs

101. (1) Die LUR kan regulasies uitvaardig wat bepaal dat houers van permitte of bedryfslisensies vir bepaalde soorte openbare padpassasiersvervoerdienste voorsiening moet maak vir openbare versekeringsdekking vir passasiers of ander soorte versekering in die regulasies bepaal, teen bedrae wat die LUR in die regulasies mag bepaal. Die regulasies kan ook kwalifikasies of vereistes vir versekeraars wat sodanige versekering verskaf, bepaal.

(2) (a) Die Raad kan voorwaardes by bedryfslisensies oplê synde voorskrifte vir versekering beoog in subartikel (1), wat nie met sodanige regulasies

strydig is nie.

(b) Die regulasies kan ook bepaal dat bewys van sodanige versekering aan die Raad of ander persone bepaal in die regulasies, binne die aldus bepaalde tydperk, voorgelê moet word.

(3) Die versekering beoog in subartikel (1) verskaf dekking onder andere in verband met verlies of skade wat gely word deur skade aan eiendom, of die dood of besering van iemand, as gevolg van 'n opsetlike of nalatige handeling of versuim deur die operateur of sy of haar agente of werknemers in verband met die verskaffing van openbare padpassasiersvervoerdienste.

(4) Die LUR moet regulasies ingevolge subartikel (1) ten opsigte van toeristedienste binne 180 dae na inwerkingtreding van hierdie Wet uitvaardig.

Maatreëls om openbare padpassasiersvervoer te bevorder

102. (1) Die LUR kan regulasies uitvaardig wat toegewese lane op paaie onder beheer van die Provinsie vir die uitsluitlike gebruik van voertuie wat by openbare padpassasiersvervoerdienste gebruik word, opsysit, ondanks die bepalings van die Nasionale Padverkeerswet.

(2) Die LUR kan finansiële bystand aan vervoerowerhede of munisipaliteite verskaf vir—

- (a) die instelling van parkeer- en ryskemas en die beplanning, aanbou en onderhoud van die nodige infrastruktuur vir sodanige skemas;
- (b) die opsysit van toegewese lane op paaie onder hulle beheer vir die uitsluitlike gebruik van voertuie wat vir openbare padpassasiersvervoerdienste gebruik word;
- (c) die beplanning, aanbou en onderhoud van infrastruktuur om die doeltreffendheid en gerief van openbare padpassasiersvervoerdienste te bevorder.

Oorgangsbepalings

103. (1) Waar, te eniger tyd voor die inwerkingtreding van hierdie Wet—

(a) iemand skuldig bevind is, kragtens 'n wet wat deur artikel 104 herroep is, aan 'n misdryf wat in terme van hierdie Wet 'n misdryf is, word die persoon waar van toepassing vir doeleindes van hierdie Wet, beskou en mee gehandel as iemand wat 'n ooreenstemmede misdryf gepleeg het waarvoor in hierdie Wet voorsiening gemaak is; en

(b) word enige onderskeidingsteken uitgereik kragtens enige sodanige herroepde wet vir 'n voertuig waarop 'n permit betrekking het, beskou en mee gehandel vir doeleindes van hierdie Wet as 'n onderskeidingsteken kragtens hierdie Wet uitgereik, tot tyd en wyl daardie permit verval, omskep is in 'n bedryfslisensie, of kragtens hierdie Wet ingetrek of gekanselleer is.

(2) 'n Aanstelling, aanwysing, regulasie, kennisgewing of stuk kragtens 'n deur artikel 104 herroepde wet uitgevoer, gepubliseer, uitgereik of ander iets gedoen, word geag verklaar, gestig, uitgevoer, gepubliseer, uitgereik of gedoen kragtens die ooreenstemmende bepalings van hierdie Wet.

(3) Vir doeleindes van subartikel (2) word 'n aansoek om die toestaan of

uitreiking van 'n permit wat nie by die inwerkingtreding van hierdie Wet afgehandel is nie, geag 'n aansoek kragtens hierdie Wet vir die toestaan van die toepaslike bedryfslisensie.

(4) Die datum 1 Julie 1999 gepubliseer kragtens artikel 25(1) van die Gauteng Tussentydse Wet op Minibus Taxi-tipe Dienste in Kennisgewing 1211 van 1998 (*Buitengewone Provinsiale Koerant* 495 van 22 Mei 1998) word geag verleng te wees na die datum van inwerkingtreding van Deel 6 van hierdie Wet.

(5) 'n Appèl wat kragtens artikel 8(5) van die Gauteng Tussentydse Wet op Minibus Taxi-tipe Dienste by die LUR aangeteken is maar nie by die inwerkingtreding van hierdie Wet afgehandel is nie, word geag 'n appèl na die Appèlraad kragtens artikel 59.

(6) (a) Wanneer hierdie Wet bepaal dat enige vervoerplan in ag geneem moet word, kan die Raad, kontrakterende owerheid, vervoerowerheid, kernstad of munisipaliteit met die betrokke aangeleentheid voortgaan, met die instemming van die LUR, ondanks die feit dat die betrokke vervoerplan nie voorberei is nie of nie vir vereiste goedkeurings voorgelê is nie of nie ingevolge artikel 29(1) van die Nasionale Wet gepubliseer is nie.

(b) Die LUR kan sodanige goedkeuring óf in die algemeen óf 'n spesifieke gevalle toestaan.

(c) Sodanige Raad, owerheid, kernstad of munisipaliteit moet enige beskikbare vervoerbeplanning of ander aangeleentheid wat hy as relevant beskou, in ag neem.

(7) 'n Bevoegdheid, plig of funksie wat geldig deur die Gauteng Vervoerpermitraad beoog in artikel 29(1) kragtens 'n deur artikel 104 herroepete wet na die inwerkingtreding van die Nasionale Wet uitgevoer is, word geag geldiglik kragtens die ooreenstemmende bepaling van hierdie Wet uitgevoer.

Herroep van wette en uitsluitings

104. (1) Die volgende wette word hierby herroep:

(a) Die Gauteng Tussentydse Wet op Minibus Taxi-tipe Dienste; en

(b) Die Gauteng Tussentydse Wet op Padvervoer, 1998 (Wet No. 2 van 1998).

(2) Die Wet op Padvervoer, 1977 (Wet No. 74 van 1977) word hierby van toepassing in Gauteng uitgesluit.

Wet bind die Staat

105. Hierdie Wet bind die Staat.

Korttitel en inwerkingtreding

106. (1) Hierdie Wet heet die Gauteng Openbare Padpassasiersvervoerwet, 2001, en tree in werking op 'n datum deur die Premier by Proklamasie in die *Provinsiale Koerant* bepaal.

(2) Verskillende dele of artikels van hierdie Wet kan op verskillende datums, of met betrekking tot verskillende gebiede, in werking gestel word.

(3) Artikel 29(1) word geag op 1 Desember 2000 in werking te getree het.

BYLAE A

KATEGORIEË VAN VOERTUIG/SOORTE PASSASIEVERVOERDIENSTE

KATEGORIE VAN VOERTUIG	SOORT DIENS											
	Tuk-tuk diens	Genetere taxidiens	Mini bus taxi-tipe diens	Bus-tipe diens	Onderwysdiens	Toeriste diens	Huurdiens	Person-eeldiens	Pendel diens	Toeganklik e vervoer diens	Hoflikheidsdiens	Luukse Bus-tipe geskeduleerde diens
Minder as 4* bv. tuk-tuk	A B C	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	A B C D	nee
Limousine	nee	nee	nee	nee	nee	ja	ja	G/C	ja	ja	ja	nee
4 tot 8* bv motorkar	nee	ja	GH	nee	ja	ja	N	G/C	ja	ja	ja	nee
9 tot 18* minibus	nee	EFM	G H	ja	ja	ja	N	G/C	ja	ja	ja	nee
19 tot 35* midibus	nee	nee	PQR	ja	ja	ja	N	G/C	ja	ja	ja	nee
36 tot 70* standaardbus	nee	nee	nee	ja	ja	ja	N	G/C	ja	ja	ja	nee
Verdiepingbus	nee	nee	nee	L K	ja	ja	N	G/C	ja	ja	nee	nee
Bus trein	nee	nee	nee	L K	ja	nee	N	G/C	nee	ja	nee	nee
Leunwa	nee	nee	nee	ja	ja	ja	ja	ja	nee	ja	ja	nee
Luukse bus	nee	nee	nee	nee	nee	ja	ja	G/C	nee	ja	ja	ja
Aangepaste LAV	nee	nee	ja	nee	ja	I	I	ja	nee	nee	nee	nee

* insluitende bestuurder

BYLAE B

KATEGORIË PASSASIEDIENSTE MET BETREKKING TOT BEPLANNINGSBEGINSELS (TOEKOMS)

BEGINSEL		SOORT DIENS											
		Tuk-tuk	Gemeterede taxi	Minibus taxi	Bus-tipe	Onderwys	Toeriste	Huurdiens	Personeel	Pendel	Toeganklike vervoerdiens	Hoflikheidsdiens	Luukse bus-tipe
Gesubsidieerde dienskontrakte	geskeduleerde diens	Nee	Nee	Nee	Ja	Ja in beginsel	Nee	Nee	Nee	Ja	Ja	Nee	Nee
Nie-gesubsidieerde dienskontrakte	geskeduleerde diens	Ja in beginsel	Nee	Nee	Ja	Ja	Nee	Nee	Nee	Ja	Ja	Nee	Nee
	nie-geskeduleerde diens	Ja in beginsel	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	Nee	Nee	Ja	Ja	Nee	Nee
	gebiedsdiens	Ja in beginsel	Ja in beginsel	Nee	Nee	Ja	Nee	Nee	Nee	Ja	Ja	Nee	Nee
Nie-gekontraakteerde dienste	geskeduleerde diens	Ja	Nee	Nee	Ja	Ja	Nee	Nee	Nee	Ja	Ja	Nee	Ja
	nie-geskeduleerde diens	Ja	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee
	gebiedsdiens	Ja	Ja	Nee	Nee	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee

BYLAE C

KATEGORIË PASSASIEDIENSTE MET BETREKING TOT BEPLANNINGSBEGINSELS (OORGANG)

BEGINSEL		SOORT DIENS											
		Tuk-tuk	Gemeterde-taxi	Minibus taxi	Bus-tipe	Onderwys	Toeriste	Huur	Person-eel	Pendel	Toegank- like vervoer- diens	Hoflik- heids- diens	Luukse bus-tipe
Gesubsidieerde dienskontrakte	geskeduleerde diens	Nee	Nee	Bespreek te word	Ja	Ja in beginsel	Nee	Nee	Nee	Ja	Ja	Nee	Nee
Nie-gesubsidieerde dienskontrakte	geskeduleerde diens	Ja in principle	Nee	Nee	Ja	Ja	Nee	Nee	Nee	Ja	Ja	Nee	Nee
	Nie-geskeduleerde diens	Ja in beginsel	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	Nee	Nee	Ja	Ja	Nee	Nee
	Gebiedsdiens	Ja in beginsel	Ja in beginsel	Ja	Nee	Ja	Nee	Nee	Nee	Ja	Ja	Nee	Nee
Nie-gekontrakteerde dienste	Geskeduleerde diens	Ja	Nee	Nee	Ja	Ja	Nee	Nee	Nee	Ja	Ja	Nee	Ja
	Nie-geskeduleerde diens	Ja	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee
	Gebiedsdiens	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee

SLEUTEL VIR BYLAE A

- A voertuig slegs op voorgeskrewe stedelike padnetwerk toegelaat
- B voertuig moet binne bepaalde maksimum-spoed bedryf
- C gebied-gebonde diens
- D "hoflike entiteit" moet eienaar van voertuig wees
- E voertuig moet toegerus wees met gesamentlike meterfasiliteit
- F kategorie van voertuig moet aanbeveling van gemeterde taxibedryf wegdra
- G roetebaseerde diens tensy gebied in buitengewone omstandighede toegelaat is
- I beperk tot avontuurtoere
- J voertuig en enige oorskakelingsonderdele moet deur 'n geregistreerde vervaardiger vervaardig of ingerig wees, of volgens voorgeskrewe standaardde ingerig wees
- K beperk te word om nie in bepaalde gebiede or padnetwerke te bedryf nie
- L diens moet voldoen aan huidige verkeersregulasies
- M getal passasiers deur die bedryfslisensie beperk te word (bv Sewe vir minibusse)
- N houer moet reeds 'n openbare passasierspermit vir voertuig (dws minibus taxi-tipe, bus-tipe, onderwys-, luukse bus-tipe of toeristediens)
- O dienste moet in betrokke vervoerplanne gespesifiseer wees
- P toepaslike staanplekfasiliteite moet beskikbaar wees
- Q betrokke verenigings moet toestem

ISIZULU

Ukuvimbela kuwukulapha

ISAZISO SIKANDUNANKULU

IHOVISI LIKANDUNANKULU

3 Janawari 2002

Nombolo 1

Lapha kwaziswa ukuthi uNdunankulu usevumile kuloMthetho olandelayo njengoba ususakwaza ukuze uwonke-wonke athole ulwazi.

Nombolo 7 ka 2001: uMthetho woKuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphkathi eGauteng, 2001

**UMTHETHO WOKUTHUTHA NGOMGWAQO
ABAGIBELI BOMPHAKATHI EGAUTENG, 2001**

UMTHETHO

Ukuguqula umthetho olawula ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi eGauteng, futhi ngaleyonhloso –

Ukunikeza uhlelo lokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi njenge ngxenye yohlelo oluhlangene lwezwe lokuthutha eGauteng, olulingeneyo nohlelo lokuthutha lezwe kazwelonke, kanye nohlelo lokuthutha lezwe lezenye izifunda.

Ukunikeza ukuhlela kwemisebenzi yokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi kanye nenqalasisinda ehlangene nokuhlela okusebenza ezweni.

Ukunikeza isimiselo kanye nomthetho wokuphatha ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi uhulumeni wesifunda kanye nowo masipala.

Ukumisa izikhungo zemfundo ukufinyelela kulezimpokophelo:

Ukuchitha umthetho wesikhashana wokusebenza kohlobo lwamatekisi angamakhumbi eGauteng, 1997 (umthetho nombolo 11 ka 1997) kanye nomthetho wesikhashana wokuthutha ngomgwaqo eGauteng, 1998 (umthetho nombolo 2 ka 1998).

Ukuletha isimiso somthetho wokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi kusifunda sibe semgqeni nesahluko 2 somthetho wokuguquka kokuthutha ngomgwaqo kwezwe kazwelonke, 2000 (umthetho nombolo 22 ka 2002) kanye nokufakelela isahluko 3 salowomthetho njengezinto zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi besifunda, futhi

Ukunikeza ngezinto ezixhumene nalokho

(Amagama esiNgisi asayindwe nguNdunankulu)
(Ovume ngeze 19 Desemba 2001)

WAMISWA yisishayamthetho sesifunda saseGauteng, ngengokulandelayo –

OKUQUKETHWE

ISIGABA 1: IZINHLIZEKO EZINGENISAYO

1. Ihloso yalomthetho
2. Izincazelo

ISIGABA 2: IZINHLIZEKO ZOKUTHUTHA NGOMGWAQO ABAGIBELI BOMPHAKATHI

3. Imigomo yokuchachisa izinhlizeko zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi kuzinhlelo zokuthutha abagibeli bomphakathi.
4. Okukhishiwe
5. Izinhlizeko ezihambelana nabashayeli kanye nezinqola
6. Izigaba zemisebenzi
7. Imisebenzi yama Tuk-tuk
8. Izihlinzeko zamatekisi anquma ibanga
9. Izinhlizeko zohlobo-lwetekisi oluyikhumbi
10. Izinhlizeko zohlobo lwamabhasi
11. Izinhlizeko zemfundo
12. Izinhlizeko zabavakashi
13. Izinhlizeko zokuqashwa
14. Izinhlizeko zezisebenzi
15. Izinhlizeko zezihlonishwa
16. Izinhlizeko-zohlobo lwenkalishi
17. Izinhlizeko zamaShuttle
18. Izinhlobo zezinqola

ISIGABA 3: AMANDLA KANYE NEMISEBENZI KAMEC KANYE NAWOMASIPALA

19. Imisebenzi ka MEC
20. Izimiso
21. Amanda ka MEC
22. Imithetho yamadolobha
23. Ukudingeka kolwazi kanye nezinhlelo zolokuludlisa
24. Izithunywa

ISIGABA 4: UKUHLELA UKUTHUTHA NGOMGWAQO ABAGIBELI BOMPHAKATHI

25. Imigomo yohlelo lokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi
26. Izinhlelo zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi
27. Imisebenzi yezikhulu zokuthutha, amadolobha aqavile kanye nawomasipala maqondana nokuhlela
28. Ukuguquka kwezinto maqondana nokuhlela

ISIGABA 5: IBHODI LAMALAYISENSI OKUSEBENZA UKUTHUTHA EGAUTENG

29. Ukusungulwa kanye nomthethosisekelo weBhodi
30. Ukuyekela, ukushiya kanye nokususwa ehovisi amalunga ebhodi
31. Amandla eBhodi
32. Imihlangano kanye nezinqumo zeBhodi
33. Ukusungulwa kwesigungu sokuxwayisa iBhodi
34. Ukusungulwa kwezinhlangano zokuphatha amalayisensi okusebenza ukuthutha

ISIGABA 6: AMALAYISENSI OKUSEBENZA UKUTHUTHA

35. Ukuguqulwa kwezimvume ziyekumalayisensi okusebenza
36. Izivumelwano zokuhlizeka
37. Ukudlula kwesikhathi kanye nokucishwa kwamalayisensi okusebenza kanye nezimvume maqondana nezivumelwano.
38. Izicelo eziqondene namalayisensi okusebenza
39. Ukuchithwa kwesicelo selayisensi lokusebenza
40. Ukuthutha okuxhuma izifunda
41. Ukuthutha ngomgwaqo okweqa imingcele
42. Ukumemezela isicelo esiqondene nelayisensi lokusebenza
43. Isikhathi kanye nokuvuselela ilayisensi lokusebenza
44. Ukukhishwa kwelayisensi lokusebenza kanye nokuqukethwa
45. Okubhaliwe ngamalayisensi okusebenza
46. Ukufakelela okwesikhashana kwenqola ehambelana nemvume noma ilayisensi lokusebenza
47. Imisebenzi yophethe imvume noma ilayisensi lokusebenza
48. Igunya elidluliswa yilayisensi lokusebenza
49. Ukuhoxiswa, ukumisa okwesikhashana noma ukushinshwa kwelayisensi lokusebenza
50. Ukusulwa kwamalayisensi okusebenza angasetshenziswa
51. Ukuhoxiswa kwezinsalela zamalayisensi okusebenza noma izimvume
52. Izigunyazo ezingahleliwe
53. Ilayisensi lokusebenza lesimo esingavamile
54. Ukwenyuswa kwezinye zezimali ngaphambi kwesicelo sokuguqula imvume noma ilayisensi lokusebenza eliqondene

ISIGABA 7: UMBHALI NOMA IBHODI LEZIKHALO LOKUTHUTHA ABAGIBELI BOMPHAKATHI EGAUTENG

55. Ukusungulwa, umthetho sisekelo kanye nemisebenzi yeBhodi lezikhalo labagibeli bomphakathi
56. Ukusula emsebenzini, ukushiya kanye nokususwa ehovisi kwamalunga eBhodi lezikhalo
57. Amandla eBhodi lezikhalo
58. Imihlangano kanye nezinqumo zebhodi lezikhalo
59. Isikhalo kuBhodi lezikhalo maqondana nezinqumo zeBhodi noma zombhali.

ISIGABA 8: UMBHALI WOKUTHUTHA EGAUTENG KANYE NOKUBHALISWA KWEZINHLANGANO KANYE NABAHLINZEKI

60. Ukuqokwa koMbhali wokuthutha eGauteng kanye nesigungu sabasizi
61. Ukusula emsebenzini, ukushiya kanye nokususwa ehovisi kaMbhali kanye nabasizi
62. Imisebenzi yoMbhali
63. Amandla ombhali
64. Imihlangano kanye nezinqumo zoMbhali kanye nabasizi
65. Isicelo sokubhalisa
66. Ukukhishwa kwezitifiketi kanye nezimpawu ezibonakalisayo uma ubhalisa

67. Izinhlango, amalunga kanye nabangewona amalunga asebenza ukuthutha okuxhuma izifunda.
68. Ukugodlwa kwamalungelo kwezinhlangano kanye nabahlinzeki ababhalisile.

ISIGABA 9: UKUBHALISA IZINHLANGANO ZAMATEKISI ANGAMAKHUMBI KANYE NABAHLINZEKI

69. Ukuphoqeleka kokubhaliswa kwezinhlangano, amalunga maqondana nezinhlizeko zohlobo-lwanmatekisi angamakhumbi
70. Izinhlango kanye nabahlinzeki ababhalise ngaphansi komthetho 11 ka 1997
71. uKhethe kanye nenhlolo-vo
72. Ukubhaliswa kwezinhlangano
73. Ukubhaliswa kwamalunga ezinhlangano ezibhalisile
74. Amalunga amasha ezinhlangano ezibhalisile
75. Ukubhaliswa kwabangewona amalunga
76. Izinyathelo zokuqondiswa kwezigwegwe

ISIGABA 10: UKUBHALISWA KWEZINHLANGANO ZAMATEKISI ANQUMA IBANGA KANYE NABAHLINZEKI

77. Ukubhaliswa kwezinhlangano zamatekisi anquma ibanga, amalunga kanye nabangewona amalunga
78. Ukubhaliswa kwezinhlangano zamatekisi anquma ibanga
79. Ukubhaliswa kwabangewona -amalunga abasebenza izinhlizeko zamatekisi anquma ibanga
80. Izidingo ezingavamile zabashayeli bezingqola abasebenza izinhlizeko zamatekisi anquma ibanga.

ISIGABA 11: UKUBHALISWA KWEZINHLANGANO KANYE NABAHLINZEKI BOHLOBO LWAMABHASI KANYE NOHLOBO LWENKALISHI

81. Ukubhaliswa kwezinhlangano, amalunga kanye nabangewona amalunga abasebenza izinhlizeko zohlobo lwamabhasi
82. Ukubhaliswa kwezinhlangano zabasebenza ukuhlinzeka ngohlobo lwamabhasi kanye nohlobo lwenkalishi
83. Ukubhaliswa kwabangewona-amalunga asebenza ukuhlinzeka ngohlobo-lwamabhasi kanye nohlobo-lwekalishi

ISIGABA 12: IZINKUNDLA ZOKUTHUTHA

84. Imihlinzeko kawonke-wonke
85. Inkundla yokuthutha abagibeli bomphakathi besifunda
86. Imisebenzi yenkundla yabagibeli bomphakathi besifunda
87. Izinkundla zokuthutha zamadolobha amakhulu
88. Imisebenzi yezinkundla zokuthutha zamadolobha amakhulu
89. Izinkundla zamatekisi emadolobheni amakhulu

90. Imisebenzi yezinkundla zamatekisi kumadolobha amakhulu
91. Amakomiti okubonisana amatekisi asendaweni ethile
92. Ukusungulwa kanye nokusebenza kwezinkundla zokubonisana kumadolobha amakhulu noma ezindaweni ezithile

ISIGABA 13: UKUPHOQELELWA KOMTHETHO

93. Izinyathelo zesimo esiphuthumayo esingajwayelekile
94. Amacala
95. Izinhlawulo
96. Ukubizwa kwabahloli
97. Ukuthumba noma ukulahlekelwa yilungelo lezinqola
98. Imicabango
99. Amanye amandla ezikhulu ezigunyaziwe
100. Uhlelo lokungafanele kutuswa

ISIGABA 14: EZIKAWONKE-WONKE

101. Umshwalense ophoqekile wabahlinzeka ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi
102. Izinyathelo zokuxhasa ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi
103. Ukuguquka kwezinhlizeko
104. Ukuchithwa kwemithetho kanye nokushiye
105. Umthetho ubopha uMbuso
106. Isihloko esifushane kanye nokuqalisa

IHLELO A: IZINHLOBO ZEZINQOLA/UHLOBO LWEZINHLIZEKO ZOKUTHUTHA ABAGIBELI BOMPHAKATHI

IHLELO B: IZINHLOBO ZEZINHLIZEKO ZOKUTHUTHA ABAGIBELI BOMPHAKATHI NGOKUHAMBELANA NEMIGOMO YOKUHLELA (ISKHATHI ESIZAYO)

IHLELO C: IZINHLOBO ZEZINHLIZEKO ZOKUTHUTHA ABAGIBELI BOMPHAKATHI (UKUGUQUKA)

ISIGABA 1: IZINHLIZEKO EZINGENISAYO

Inhloso yaloMthetho

1. (1) Inhloso yaloMthetho ukuthuthukisa kanye nokunikeza eGauteng uhlelo olusebenzayo lokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi. Lokhu kungatholakala uma kugcwaliseka izimpokophelo ezisemqoka zalomthetho, eziyi:-

- (a) ukwenza izinhlelo zikahulumeni wesifunda kanye nokazwelonke ezihambelana nezinhlizeko zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi kanye namalungiselelo,

uqaphele ukwenzeka kwalemigomo yesifunda, uqhube nophando ezintweni ezingavela ekwenzeni kwalemigomo futhi wenze nezilinganiselo ezifanele zalemigomo,

- (b) qhubekisa futhi welekelele ukukhula kokusetshenziswa kanye nokuthuthukisa ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi kusifunda
- (c) Sebenzisa ukuhlela kanye nokuthuthukisa ukuthutha umphakathi njengesikhali sokuhlenga umphakathi ukuze u :-
 - (i) phumelelisa kanye nokugqugquzela abasebenzi ukuthi bahlale eduze kwezindawo zokusebenza, ikakhulukazi lapho ukumisakabi kwamalokishi kwenziwa yimigomo yobandlululo yangaphambili,
 - (ii) gqugquzela izindawo zokuhlala zenziwe duze nezindawo zokusebenza;
 - (iii) qhubekisa ukuhamba okulula kwabantu kusifunda
 - (iv) qhubekisa ukuvuselelwa kwamadolobha, ukungaminyani kanye nokusetshenziswa komhlaba ngokuxubile.
- (d) hlanganisa ngokuphelele futhi uqondanise izindlela zokuthutha abagibeli bomphakathi kanye nezinhlelo zokuthutha nokusetshenziswa komhlaba kanye nokuthuthukisa izinhlelo ukuze wenze kangcono amandla okuhamba ngokuqeqesheka uhlelo lokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi.
- (e) Uthathe izinyathelo ezidingekayo ukuqhubekisa ukuqondanisa phakathi kwezikhulu zokuthutha kanye nezinye izikhulu zokuhlela esifundeni, noma phakathi kwalezizikhulu kanye nesifunda, ngenhloso yokugwema ukuphinda imizamo.
- (f) Ukuqhubekisa ukuqondanisa phakathi kwezindlela zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi kanye nokungena okungenamphetho kwabagibeli kuhlelo.
- (g) Ukuqhubekisa ukubonisana nomphakathi kanye nokuzibandakanya ngaphambi kokuthutha izinqumo noma wenze noma yini esemthethweni futhi unqume nemigomo okufanele ilandelwe ngalokho.
- (h) Uphathefuthi uhambise ngomthetho izinhlizeko zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi ngokukhipha amalayisensi okusebenza kubahlinzeki baleyo misebenzi futhi bashiye abantu abangenawo amalayisensi okusebenza futhi asemthethweni ekuhlinzekeni ngalemisebenzi,
- (i) Ukuvumela izinqola ukuba zisetshenziswe imisebenzi yokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi kuphela ngokuhambelana nohlobo lomsebenzi owenzekayo.
- (j) Ukunikeza ngokubhaliswa kwabahlinzeki abanikezana ngezinhlobo ezithile zemisebenzi yokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi kanye nezinhlangano zalabo bahlinzeki,
- (k) Ukuqhubekisa ukuphepha kanye nothando lwabagibeli usebenzise, izinhlizeko zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi;
- (l) Ukusungula izikhungo zemfundo ukuxhasa izimpokophelo zalomthetho.
- (m) Ukuqhubekisa ukuphoqelelwa komthetho okubenzayo nokuqeqeshekile okuhambelana nokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi, okuzofaka imithetho yemigwaqo kanye nokuphepha emgwaqeni.
- (n) Ukuqhubekisa ubungcweti ekusebenzeni ukuhlinzeka ngabahlinzeki bemisebenzi yokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi
- (o) Ukuqhubekisa ukuhlinzeka okulingene nokuhlangene kanye nokufinyelekayo kunqalasisinda yokuthutha abagibeli bomphakathi, ngokuya ngokomthetho othile osebenza ngemigwaqo, ujantshi kaye nezinye izingqalasisinda zokuthutha.
- (p) ukuqhubekisa uhlelo lapho abalisebenzisayo bekhokha ngemisebenzi abayitholayo,

ngaphandle kwalapho kufuneka ukuxhaswa, ukuze kuphumelele ukuthuthwa okukhonekayo kanye nokusetshenziswa komhlaba okusebenzayo ukuze kunikezwe ukufinyeleleka kanye nokuhamba kohlobo lwabagibeli abangavamile kanye nezinye izizathu zemingomo ezwakalayo, futhi kuqiniseke ukuthi imisebenzi ixhaswa kuphela kulezozinto.

(q) Ukunikeza ukuqhudelana kwezilinganiso zezibizo kumisebenzi yokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi exhasiwe.

(r) Ukunikeza ukugcina imininingwane (data bases) okusebenzayo kanye nokuhlangene kanye nokuphatha izinhlelo zolwazi lwezihlizeko zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi.

(s) Ukunikeza uhlelo olukungatuswa abahlinzeki bemisebenzi yokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi

(t) Nokuhubekisa, amakhono amancane, aphakathi kanye namancanyana kanye nabahlinzeki ebabe vinjelwe ngaphambili ngobandlululo olungafanele.

(2) Lomthetho ungenele isahluko 3 somthetho kazwelonke maqondana nezinto ezithintiwe kolomthetho.

IZINCAZELO

2. Kulomthetho, ngaphandle kokuthi ingqikithi isho okunye:

"Inqola eselula elayisha izimpahla eguquliwe" kushiwo inqola elula lapho inqola kanye nezinye izingxonye zokuguqula zenziwe noma ziguqulwe ukuze kuthwalwe abantu ngumenzi obhalisile ngokuhambelana nemithetho yomgwaqo kaZwelonke,

"Ukugunyazwa okugahleliwe" kusho ukuzama ukuhlinzeka ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi ngokungahlelekile njengoba kunikeziwe kusigaba 52,

"Ambulense" isho inqola eyenzelwe ngqo noma eguqulelwe ngenhloso yokuthwala abagulayo noma abantu abalimele ukuya noma ukusuka endaweni yokwelashwa ngemithi kanti futhi ibhaliwe njengenqola ethwala abagulayo ngokuya ngomthetho wemigwaqo.

"Ibhodi lezikhalo" kusho ibhodi lezikhalo labagibeli bomphakathi eGauteng ekhonjiwe kusigaba 55.

"Inhlangano" isho uquqaba lwabantu, abahlinzeka ngemisebenzi yokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi.

(a) Inhloso yabo akukhona ukwenza inzuzo.

(b) Inhloso yabo ukuqhubekisa uthando lwamalunga abo, kanye

(c) Imali yabo kufanele ifakelwe isicelo ekuqhubekiseni lolothando

"Isikhulu esigunyaziwe" kusho

(a) Umhloli

(b) Ilunga elisebenza kumaphoyisa ase Nigizimu Afrika ukufaka nelungu elisebenza kumaphoyisa kamasiphala njengoba kuchaziwe kusigaba 1 somthetho wamaphoyisa aseNigizimu Afrika, 1995 (umthetho namba 68 ku 1995)

(c) Umuntu osebenzela uMnyango noma uMasiphala umsebenzi wakhe ukuhlola izinqola, amalayisensi ezinqola, ukubheka ukuhamba kwezinqola emgwaqeni.

(d). Umhloli wokuthutha emgwaqweni oshiwoyo kusigaba 39 somthetho wokuthula ngomgwaqo ukweqa imingcele, 1998.

(Umthetho namba 4 ka 1998)

"Ibhodi" kusho ibhodi lamalayisensi okusebenza ukuthutha eGauteng elisungulwe ngokwesigaba 29,

"Ibhasi – isitimela kusho inqola e-

(a) eyenziwe ngokuxhunywa kwezingxenywe ezimbili ukwenza eyodwa.

(b) Ingaphenduphenduka endaweni evundlile ekuxhunyweni phakathi kwalezizingxenywe.

(c) Yenzelwe noma iguqulelwe kuphela noma ngokuvamile ukuhambisa umshayeli kanye okungenani abanye abantu abayi 100.

(d) Inendlela ehambayo eqhubekayo kubude bayo.

"Ukuhlinzeka ngohlobo-lwebhasi" kusho ukusebenza ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi okuhleliwe ukudlula kubagibeli abayishiyangalombili, abahlinzeka emizileni eqokiwe noma ukuxhumana ngokuya ngohlelo lwemali olumenyezwe, okumele ligunyazwe lapho kusetshenziswa imisebenzi exhaswa nguhulumeni, eshiwo kusigaba 10.

"Umthamo" kusho inani elisemthethweni labagibeli abangathuthwa yinqola, ngaphandle komshayeli, njengoba kubonisiwe kusitifiketi sokulungela umgwaqo esikhishiwe maqondana nenqola.

"Ukuhlinzeka kokuqashwa" kusho umsebenzi wokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi okuqukethe ukuqashwa kwenqola kanye nomshayeli ngemali, ngohambo oluhlelwe ngaphambili nomhlinzeki, lapho:

(a) Umhlinzeki noma umshayeli angakhokhisi abagibeli imali ngabodwana.

(b) Umuntu oqasha lomsebenzi unelungelo lokuquma umzila usuku kanye nesikhathi sokuhamba, futhi

(c) Abagibeli bathuthelwa endaweni eyodwa.

"Inkalishi" isho inqola enobukhizikhizi ezidinga zifake umoya opholile, uhlobo lokukhuluma nomphakathi kanye nezinye izinto ezinganqunywa ngesimiso seBhodi.

"Izinhlizeko zohlobo lwenkalishi" kisho ukusebenza ukuthutha ngomgwaqo abangibeli bomphakathi oluhleliwe, usebenzisa inkalishi elihlinzeka kumuzila enqunywe ngaphambili kanye nezimali ezishiwoyo kusigaba 16.

"Umthetho sisekelo" kusho umthetho sisekelo wase Ningizimu Afrika, 1996 (Umthetho namba 108 ka 1996)

"Isivumelwano" sisho isivumelwano somsebenzi oxhasiwe, isivumelwano somsebenzi ongaxhaswanga, isivumelwano esikhona sokulinganisa ukubiza, noma sesikhashana.

"I siphathimandla sezivumelwano" kusho:

- (a) uMnyango wokuthutha kaZwelonke
- (b) uMnyango
- (c) Isikhulu sokuthutha
- (d) uMasipala noma idolobha eliphakathi, okuhlanganiswe kusivumelwano noma isivumelwano esiqedwe nomhlinzeki.

"Idolobha eliphakathi elikhulu" kusho umasiphala okhethwe ngaphansi kwesigaba 4 somthetho wase dolobheni, 1997 (umthetho namba 78 ka 1977), njengedolobha elikhulu, futhi efaka nanomamuphi umasiphala loyo owenziwe ngemuva kokuqalwa kwalomthetho.

"Izinhlizeko zabahlonishwa" kusho ukusebenza ukuthutha abagibeli ngesihle noma abamelwe enikezwa yinhlangotho engeyona ngomhlinzeki, lapho inhlangotho ikhipha inqola yayo noma lapho inqola ikhishwa umhlinzeki ngokuya ngesivumelwano nenhlangotho abagibeli bangakhokhiswa ukuthuthwa.

"Ukuthutha ngomgwaqo ukweqa imingcele" kusho ukuthutha kokweqa imingcele yamazwe njengoba kuchaziwe kumthetho wokuthutha ngomgwaqo ukweqa imingcele, 1988 (umthetho namba 4 ka 1998)

"Isivumelwano sokulinganisa izibizo esikhona" kusho isivumelwano okungenwa kuso ngaphambi kokuqala komthetho ka Zwelonke ukuhlizeka ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi phakathi koMnyango wokuthutha kaZwelonke kanye nesifunda eceleni kanye nomhlinzekikwelinye icala lowo onikezwe zokubiza ukwenza lowomsebenzi lezilinganiso sokubiza eGauteng esungulwe ngokomthetho weBhodi lokulinganisa izibizo eGauteng, 1994 (umthetho 2 ka 1994). Futhi osasebenza, isikhathi sawo siphela ngemuva kokuqala kwalomthetho futhi esifaka nesivumelwano esiphokelelayo phakathi ko-

(a) Komhlinzeki kanye nesifunda ngokuya kwaloMnyango kaZwelonke onikeze amalungelo kanye nezibopho kusifunda ngaphandle kokuthi lokho kunikezwe kwenzeke ngaphambi noma ngemuva kokuqalwa kwalomthetho kaZwelonke, noma

(b) Uhlizeki kanye nesikhulusokuthutha, umasipala noma idolobha eliphakathi elikhulu lapho isifunda, ngemuva kokuqala komthetho kaZwelonke-

(i) Unganikeza amalungelo awo kanye nezibopho, noma

(ii) kunganjani, unganikeza futhi ngamalungelo kanye nezibopho anikezwe uMnyango ka Zwelonke ngokwesiqephu (a)

"Umnyango " usho uMnyango kusifunda ophathelene nokuthuthwa komphakathi.

"Ibhasi elihlangene ukuya phezulu" kusho inqola enezicaba ezimbili ukuya phezulu enomthamo ongeqi kubagibeli abangu 110.

"Izinhlizeko zemfundo " kusho ukusebenza ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi egcina kuphela ukuhambisa abafundi, izitshudeni kanye nezingane zasenkulisa, kanye nabahloli phakathi kunezindawo zabo zokuhlala nezikhungo zemfundo kanye nohambo olungahleliwe ukusuka nokuya ezikhungweni zabo zokufunda, eziqondene kuphela nemisebenzi ephathelene nemfundo njengoba kushiwo kusigaba 11,

"Umthetho wesikhashana wokuhlizeka ngohlobo-lwetekisi oluyikhumbi eGauteng" kusho umthetho wesikhashana wokusebenza kohlobo-lwetekisi oluyikhumbi eGauteng, 1997 (umthetho namba 11 ka 1997),

'umthetho wezivakashi eGauteng" usho umthetho wezivakashi eGauteng, 1998 (Umthetho nambolo 18 ka 1998)

"IGazethi" isho iGazethi lesifunda.

"Umgcini" ukusho umnikazi wemvume esemthethweni noma ilayisensi lokusebenza.

"Umthetho wokukhokha intela" kusho umthetho wokukhokha intela, 1962 (umthetho namba 58 ka 1962)

"Umhloli" kusho umhloli obekwe ngaphansi kwesigaba 96.

"Uhlelo lokuthutha oluhlangene" kusho uhlelo lokuthutha oluhlangene olushiwo kusigaba 27 somthetho ka Zwelonke.

"Isivumelwano sesikhashana" kusho isivumelwano, esingenziwe ngesivumelwano sezibizo esikhona, ukuhlizeka kohlelo oluxhasiwe, isikhathi saso siphela ngemuva kokuqala umthetho kaZwelonke futhi-

(a) Ekungenwa kuso ngaphambi kosuku phakathi kwesifunda kanye no Mnyango wokuthutha kaZwelonke kanye nomhlinzeki, noma,

(b) Sibopha phakathi komhlinzeki kanye noma yisiphi isikhulu sokuthutha, idolobha elikhulu eliphakathi noma umasipala ngokunikezwa kwalo kuye, ngemuva kokuqala ngalomthetho, ngamalungelo kanye nezimpokophelo zesifunda ngaphansi kwesivumelwano esishiwo kusiqephu (a)

"Ukuthutha okuxhuma izifunda" kusho umsebenzi wokuthutha ngomgwaqo abgibeli bomphakathi ohlinzekwa phakathi kwezifunda ezimbili noma ngaphezulu.

"Ukuthutha maphakathi kwesifunda" kusho umsebenzi wokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi maphakathi nemingcele yesifunda.

"Ilimozini" isho inqola yobukhizikhizi evunyelwe yiBhodi njengelimozini enomthamo wabagibeli abane ukuya kwabayisishiyagalombili.

"Izinhlizekelo zebanga elide" kusho ukuthutha ngomgwaqo noma ngojantshi abgibeli bomphakathi ngokuhleliwe noma okungahleliwe, ngaphandle komsebenzi wokuhambisa ohlinzekwa ngale kwemingcele embozwe uhlelo lokuthutha lapho abagibeli bekhokhiswa imali ngabodwa,

"Ukuhlinzeka kwetekisi elinquma ibanga" kusho ukusebenza ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi, kusetshenziswa inqola eyenzelwe, noma eguqulwe ngokomthetho ngumenzi obhalisiwe ukuhambelana nomthetho wemigwaqo kaZwelonke, ukugibeza abantu abancane kunabayisishiyagalolunye behlezi, ukubala nomshayeli, lapho leyonqola iyatholakala ukuba iqashwe ngokumemeza, ngocingo noma kanjani,

(b) Ingema ukuba iqashwe kuma renki, futhi

(c) Ifakelwe nisilinganiso esisicilelwe, esikusimo esisebenzayo, ngenhloso yokuhola imali okumelwe ikhokhiwe.

"Isikhulu sedolobha elikhulu" kufaka umasipala wedolobha elikhulu, noma umasipala njengoba kuchaziwe kusigaba 1 sikahulumeni wasekhaya. Umthetho wezakhiwo zikaMasipala, 1998 (umthetho namba 117 ka 1998).

"Ibhasi eliphakathi" kusho inqola eyenziwe noma eguquliwe ngomkomthetho ngumenzi obhalisile ngokuhambisana nomthetho wemigwaqo kaZwelonke, ukugibeza kusukela ku19 ukuya ku35 yabantu abahleli, ngaphandle komshayeli.

"Ikhumbi" kusho inqola eyenziwe noma eguquliwe ngokomthetho ngumenzi obhalisiwe ngokuhambisana nomthetho wemigwaqo ka Zwelonke, ukugibeza kusukela ku 9 kuya ku18 yabantu abahleli, ngaphandle komshayeli.

"Ukuhlinzeka ngohlobo lwetekisisi oluyikhumbi" kusho umsebenzi wokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi ongahleliwe, ohlinzeka kumzila noma eqokiwe noma lapho kwenzeka, maphakathi nendawo ethile, ngkusebenzisa inqola, ikhumbi, ibhasi eliphakathi noma inqola elula yokudiliza izimphahla.

"Imoto" kusho inqola ngaphandle kwesithuthuthu, isithuthuthu samasondo anathathu noma samasondo amane njengoba kuchaziwe kumthetho womgwaqo kaZwelonke, eyenziwe noma eguqulwe ngokomthetho ngumenzi wezinqola obhalisile ngokulandela umthetho wokuthwala abagibeli agangeqi kwaba yishiyagalombili, ngaphandle komshayeli.

"Inqola" kanye " " nemoto" kusho inqola njengoba kuchaziwe kuzigaba zomthetho wemigwaqo kaZwelonke.

"Umasipala" kanye nabobonke omasipala abashiwoyo kusigaba 155 (6) somthethosisekelo, kanti esikhundleni somasipala besigaba c abashiwoyo kusigaba 155 (1)(c) kungena nomasipala besigaba b abashiwoyo kwisigaba 155 (1) (b) kundawo yabo..

"Umthetho kaZwelonke" kusho umthetho womgwaqo kaZwelonke, 2000 (umthetho namba 22 ka 2000)

Umthetho womgwaqo kazwelonke" kusho umthetho womgwaqo ka zwelonke, 1996(umthetho namba 93ka1996), "izihlinzeko ezingenasi vumelwano " sekusebenza wokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi ngaphandle kwalowo ohlinzekwa ngaphansi kwesivumelwano" kusho umsebenza ungaxhasiwe, isivumelwano sekusebenza uxhasiwe, isivumelwano esingaphansi kwesilinganiso sokubiza noma isivumelwano sesikhashana.

“Ongelona ilunga” kusho noma muphi umuntu, noma ngumuntu nje ngokuzalwa noma umuntu ngokomthetho ungelona ilunga lenhlangano, “ibhasi elivulekile elingamabili ukuya phezulu” kusho ibhasi elihlangene abamabili ukuya phezulu elenziwe ngokungavamile noma eliguqulwe ngumenzi wezinqola obhalisile ngokuhambisana nomthetho womgwaqo ka Zwelonke, abavakashi noma imisebenzi yokuqashwa kanti futhi elivumelana namazinga okuphepha anqunyiwe futhi kugunyaziwe yibhodi ngaleyonhloso,

“Ilayisensi lokusebenza” kusho ilayisensi lokusebenza ukuthutha umphakathi elidingwa yisigaba 33 somthetho ka Zwelonke, elinikwe futhi lakhishwa ngokuhambelana nesigaba 6, “Umhlinzeki” kusho umhlinzeki othutha umphakathi njengokuchazwe kumthetho ka Zwelonke kungumuntu oqhuba ibhizinisi lokuhlinzeka umsebenzi wokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi “isitho sikahulumeni” kusho isitho sikahulumeni njengoba kuchaziwe kusigaba 239 somthetho sisekelo, “imvume” kusho imvume yokuthwala emgwaqeni womphakathi noma isigunyazo esifanayo esikhishwa ngaphansi komthetho odlulile, njengoba kuchaziwe kumthetho ka Zwelonke, futhi osaqhubeka ekuqaliseni kwalomthetho ngokwesigaba 78 somthetho ka Zwelonke,

“Okunqunyiwe” kusho okunqunywe ngokwesimiso “isifunda” kusho isifunda sase Gauteng “inkundla yokuthutha abagibeli bomphakathi besifunda esungulwe ngokwesigaba 35, “ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi” ngokuya kwesigaba 4, kusho inhlinzeko yokuthwala abagibeli ngomgwaqo nomangabe ihlinzeko ingeyesivumelwano noma qha, futhi lapho ihlinzeko inikezwa ngokukhokha noma nome ngabe kanjani nome umvuzo, kanye nezinye izinhlizeko ezi:-

- (A) Inhlizeko ye tuk-tuk,
- (B) Inhlizeko yetekisi elinquma ibanga
- (C) Inhlizeko yohlobo- lwetekisi oluyi khumbi.
- (D) Inhlizeko yohlobo-lwebhasi
- (E) Ihlinzeko yezemfundo
- (F) Ihlinzeko yabavakashi
- (G) Ihlinzeko yokuqasha
- (H) Ihlinzeko yezabasebenzi
- (I) Ihlinzeko yezabahlonishwa
- (J) Ihlinzeko ehleliwe yohlobo-lwekalishi
- (K) Ihlinzeko yeshatile

“Umenzi obhalisile” kungena umenzi, umuntu ohwebelana nomenzi ongaphandle noma umenzi wezinqola obhalise ngaphansi kwesigaba 5 somthetho wemigwaqo ka zwelonke, “uMbhali” kusho umbhalo wokuthutha e Gauteng oqokwe ngaphansi kwesigaba 60,

“Izihlinzeko ezihleliwe” umsebenzi wokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi ohlinzekwa kumzila noma imizila eqondene ngokuhambelana nohla lwesikhathi “inqolana” kusho inqodlana njengoba kuchaziwe kusigaba 1 somthetho womgwaqo kaZwelonke.

“Izinhlizeko” izinhlizeko zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi

“Izinhlinzeko zeshatile kusho izihlinzeko ngomgwaqo abagibeli bomphakathi okunikezwa kundawo engandile noma kumizila engaguquki engahlelwe ngokwezidingo noma ingahlelwa njengoba kushiwo kusigaba 17, “izinhlizeko zezisebenzi” kusho inhlizeko zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi enikezwa ngenqola yom qhashi noma inqola enikezwa ngumhlinzeki ngokwesi vumelwano nomqhashi, uma isetshengiswa kuphela ukugibeza abasebenzi bomqhashi

phakathi kwezindawo zokuhlala nezokusebenza noma uhambo oluhambelana nomsebenzi futhi olungakhokhelwa ngqo.

“Tbhasi elijwayelekile” kusho inqola eyenzelwe noma eguqulwe ngokomthetho ngumenzi obhalisile ngokuvumelana noMthetho womgwaqo kazwelonke enomthamo wabagibeli abahleli abangu 30 kuya

ku 40 kanye nabanye abagibeli abamile egunyazwe isitifiketi sokulungela umgwaqo esiqondene,

“Isivumelwano senhlizeko exhasiwe” kusho isivumelwano, ngaphandle kwesivumelwano sesikhashana noma isivumelwano esingaphansi kwesilinganiso sesibizo esiqedwe phakathi komnyango, isikhulu sokuthutha, umasipala noma idolobha elikhulu eliphakathi kolunye uhlangothi, kanye nomhlinzeki ngakolunye uhlangothi, ukuhlinzeka umsebenzi ohleliwe futhi ngokuya kwaso umhlinzeki, ngokungezelela imali ekhokha abagibeli, uthola ukuxhaswa ngezimali ngokwesivumelwano sesilinganiso sesibizo.

“Umthetho” ufaka nezimiso,

“Umthetho wabavakashi” usho umthetho wabavakashi, 1993 (umthetho namba 72 ka 1993)

“Izihlinzeko zabavakashi” kusho izihlinzeko zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi, ukugibezwa abavakashi, ukuya nokusuka kuzindawo eziheha abavakashi lapho abavakashi bephelekezelwa ngumholi wohamba obhalisile ngaphansi kwesigaba 21 somthetho wezokuvakasha

“Umthetho wezinkundla zezikhalo zokuthutha “ kusho umthetho wezinkundla zezikhalo zokuthutha, 1998 (umthetho 39 ka 1998)

“I sikhulu sokuthutha “ kusho igunya elichazwe kusho umuntu ophethe amalayisensi okusebenza ukuthutha kusigaba 10 (1) somthetho ka zwelonke.

“Umuntu ophethe amalayisensi okusebenza ukuthutha oshiwo kusigaba 34,

Uhlelo lokuthutha” kusho uhlelo olunikeziwe kusigaba 19 somthetho kazwelonke.

“Ituk-tuk “ isho izithuthuthu zamasondo amathathu esinomthamo wabagibeli abangaphansi kwesine. ‘Izihlinzeko ngetuk-tuk’ kushiwo ukuhlinzeka ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi ngokungahleliwe kwabagibeli abangeqi kwabathathu, ezisebenza kumizila yasemadolobhemi enqunyiwe noma ukuxhumana phakathi kwezindawo ezibiyelwe ngejubane elingaphansi kwamakhilomitha angu 45 ngehora njengokuboniswa kusigaba 7.

“Ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi ngokungekho emthethweni “ kusho ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi okunga gunyaziwe yilayisensi lokusebenza noma invume futhi kufaka nalokhukuthutha ngokunye ngokuhambalana ngezivumelwano kanye nemibandela yelayisensi lokusebenza noma invume.

“Izihlinzeko ezingahleliwe” kusho ukuhlinzeka ukuthutha ngomgwanqo abagibeli bomphakathi okusetshenzwa kumzila noma imizila ethile, noma umakwenzeka, phakathi nendawo ethile, ngaphandle kohlelo lwesikhathi lapho abagibeli bekhokhiswa imali ngabodwana.

“Isivumelwano sokusebenza esingaxhasiwe” kusho esingaxhasiwe” kusho isivumelwano sokusebenza ngezohwebo osishiwoyo kumthetho kazwelonke, kuyisivumelwano okungenwa kuso phakathi kwesikhulu sezivumelwano kanye nomhlinzeki ngokuya kwaso .

(a) Umhlinzeko : uzohlinzeka ngomsebenzi wokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi, okukhona kuhlelo lokuthutha.

- (b) Imicabango yomhlinzeki equkethe izimali ezikhokhwa ngabagibeli abathuthwa futhi lapha abagibeli bekhokha imali okuvunyelwene ngayo, futhi nembuyekazo eyenziwe yisikhulu sezivumelwano kulowo mhlinzeki, futhi
- (c) Nomhlinzeki angatholi kuxhaswa okuthile noma wuluphi uncedo ngezimali oluvela noma yisiphi isitho kunoma ngumuphi umkhakha ka hulumeni futhi ngenhloso yalesosiqephu, inhlawulo eyenziwa kumhlinzeki maqondana nemali ekhokhwa ngesivumelwano ayingethathwe nje ngo kuxhaswa noma ngabe yiluphi uhlobo loncedo ngezimali.

ISIGABA 2: UKUHLINZEKA UKUTHUTHA NGOMGWAQO ABAGIBELI BOMPHAKATHI.

Imigomo yokuchachisa izihlinzeko zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi kuzinhlelo zokuthutha.

3(1) Amasu kufanele aqhubekiswe okuthola ukuxhaswa kwezinkambiso, ukuthutha okufinyelekayo kubantu abakhubazekile, ukuguqulwa kanye nokuthuthukisa amakhono amabhizinisi amancane kanye nabantu ebabevinjelwe ngaphambili ngubandlululo olingafanele.

(2) Isikhulu sokuthutha ngasinye, idolobha elikhulu eliphakathi kanye momasipala kufanele banqume futhi bacacise izihlinzeko zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi ezizonikezwa kuzinhlelo zokuthutha ngokuya nge :-

(a) Izivumelwano zokusebenza ngokuxhasiwe kumisebenzi ehleliwe,

(b) Izivumelwano zalomsebenzi ngokungaxhasiwe okwe

- (I) Imisebenzi ehleliwe
- (II) Imisebenzi engahleliwe
- (III) Imisebenzi yendawo

© Imisebenzi engenaso isivumelwano so:-

- (I) semisebenzi ehleliwe
- (II) Imisebenzi engahleliwe
- (III) Imisebenzi yendawo
- (IV) eqhutshwa ngaphandle kokuxhaswa

(3) Umuntu osebenzisa izihlinzeko zokuthutha ngomgwaqo abagibeli kufanele --

(a) Abe nemvume efanele, ilayisensi lokusebenza noma isigunyazo sesikhashana futhi

(b) abhaliswe ngokomthetho izihlinzeko zohlobo- lwetekisi eyekhumbi, itekisi elinquma ibanga, uhlobo lwebhasi kanye nohlobo- lwekalishi ngokuya kwesigaba 69, isigaba 77 kanye nesigaba 81

(4) Inhlangothi akufanele ibe nemvume noma ilayisensi lokusebenza okungelayo.

(5) Ilayisensi lokusebenza elilodwa okufanele likhishwe ngenqola eyodwa.

Okukhishiwe

(4) Ngenhloso yalomthetho, incazelo yo kuthutha ngongwaqo abagibeli bomphakathi' kucabangeka ukuthi ikhiphe lokhu okulandelayo:

- (a) Ukuhanjiswa nge ambulensi kwesiguli ukusuka noma ukuya kundawo lapho lesiguli siyothola usizo lwemithi.
- (b) Ukuhanjiswa kwabantu ngemoto njengengxenywe yikilabhu yokukhwelisana, lapho ilunga ngalinye linesikhathi sokuthwala noma lenza ukuthi kuthwalwe amanye amalunga noma abanye abantu abaqokwe ngamanye amalunga ngenhloso ecacisiwe futhi lapho kungenakukhokha okubonakalayo nokufihliwe ngokuhanjiswa.

Izinhlizeko eziqondene nabashayeli kanye nezinqola

(5) . (1) u Mec angamisa inhlanguanisela yemithetho yokuziphatha yabashayeli bezinqola ezisetshenziswa izinhlobo ezihlukene zokuhlinzeka ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi kanti futhi labashayeli kufanele zinkathi zonke uma lezinhlizeko zenziwa:-

- (a) Bahlanzeke futhi bagqoke kahle
- (b) Bangabhemi, futhi
- (c) Babenolwazi olukahle lwendawo lapho ukuhlinzeka kwenzeka khona.

(2) Ingxenywe yesigaba (1) a kufanele isebenze kuzihlizeko zezisebenzi kuzimo ezibonakalayo ukuthi azifanele

(3) u MEC anganquma okudingeka kubashayeli izinqola zabo ezisetshenziswa zihlizeko zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi ukuthi bathathe izifundo zokufundiswa.

(4)Ibhodi –

- (a) kufanele livume uhlobo kanye ne simo sezinqola zokuhlinzeka ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi oluthile,
- (b) noma isikhulu esigunyaziwe singadinga ofake isicelo selayisensi lokusebenza ukuthi alethe inqola ukuthi izohlolwa futhi lapho kusoleka sengathi inqola ayikho kusimo sokulungela umgwaqo, nakuba isitifiketi sokulungela umgwaqo esisemthethweni sikhishiwe ngaleyinqola, futhi
- (c) Linganqaba ukukhipha ilayisensi lokusebenza uma ngombono walo inqola ayikho kusimo esilungele umgwaqo.

(5)Izinqola ezisetshenziswa ukuhlinzeka ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi kufanele zihlanzeke uma zisuka lapho zigcinwa khona, ngaphandle nangaphakathi ngokuvumelana nemihlahlandlela enqunyiwe uma ikhona, noma lapho kunesivumelwano,imihlahlandlela ebekiwe ngokuphambana.

(6) Ukungezelela kuzidingo zomthetho womgwaqo ka Zwelonke izinqola ezisetshenziswa ukuhlinzeka ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi kufanele zigcinwe zikusimo esihle kokubili ngaphandle nangaphakathi.

(7) (a) Inqola esetshenziswa ukuhlinzeka ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi kufanele ihlonyiswe okungenani ngesicima- mlilo esisodwa kusimo esisebenzayo kanye nebhokisi losizo lokuqala eliqukethe izinto ngengoba kunqunyiwe.

(c) Isicima- mlilo kanye nebhokisi losizo lokuqala kufanele libekwe noma ligxivizelwe ngendlela kanye nendawo enqunyiwe enqoleni futhi izicimamlilo kufanele zishinshwe ngezikhathi ezibekiwe

Izigaba zemisebenzi

(6) (1) Amalayisensi okusebenza izihlizeko zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi akhishwa maqondana nezihlizeko ezilandelayo

- (a) Izihlizeko zesithuthuthu ezishiwo kusigaba 7,
- (b) Izihlizeko zetekisi elinquma ibanga ezishiwo kusigaba 8,
- (c) Izihlizeko zohlobo lwetekisi oluyikhumbi ezishiwo kusigaba 9,
- (d) Izihlizeko zohlobo- lwebhasi ezishiwo kusigaba 10,
- (e) Izihlizeko zezemfudo ezishiwo kusigaba 11,
- (f) Izihlizeko zabavakashi ezishiwo kusigaba 12,
- (g) Izihlizeko zokuqashwa ezishiwo kusigaba 13,
- (h) Izihlizeko zezisebenzi ezishiwo kusigaba 14,
- (i) Izihlizeko zokuthutha okufinyelelekayo
- (j) Izihlizeko zeshatile ezishiwo kusigaba 17,
- (k) Izihlizeko zabahlonishwa ezishiwo kusigaba 15,
- (l) Izihlizeko ezihleliwe zohlobo lwenkalishi ezishiwo kusigaba 16,

(2) uMEC angafaka isaziso ku Gazethi futhi ngemva kokubonisana ne Nkundla yoku thutha abagibeli bomphakathi yesifunda, angangeza izihlizeko, aguqule noma asuse ezinye izihlizeko ohlwini olunikeziwe ku nxenye yesigaba (1)

(3) Izigaba zezihlizeko ohlwini kungxenye yisigaba (1) ngokuhambisana nemigomo ebekwe kusigaba 3 yokwesikhathi esizayo zibonisewe kuhlu b, kanye nalezo zesikhathi senguquko ziboniswe kuhlu c

Izihlizeko zesithuthuthu

7. Izihlizeko zesithuthuthu aku:-

- (a) akufanele zithwale abagibeli abadlula kwabathathu
- (b) zinganikezwa kuphela ngesithuthuthu, lapho iBhodi lizanquma kulayisensi lokusebenza eliqondene –
- (i) Umzila wasedolobheni noma ukuxhumana komzila lapho noma indawo ingasebenza khona,
- (ii) Ijubane lokugcina lokusebenza amakhilomitha angama 45 ngehora.

Izihlizeko zetekisi elinquma ibanga

- 8. (i) IziNhlizeko zetekisi elinquma ibanga singanikezwa kuphela ngemoto noma ikhumbi kodwa –
- (a) inqola kufunele ihlonyiswe ngesilinganisano esisicilelwe kusimo esihle sokusebenza esihambalana nezidingo ezinqunyiwe, ukulinganiswa imali yohambo.,
- (b) Kukhumbi, uhlobo kanye nomthamo nenqola kufanele uvunywe yibhodi ngemva kokuboniswa nezihlangano zamatekisi anquma ibanga asebenza endaweni,

- (c) Ibhodi kufanele linqume inani labantu okufanele ligitshezwe , okufanele libe ngapantsi kwesishiyagalolunye, futhi elifanele libe ngaphantsi komthamo wenqola,
- (d) Ibhodi linganquma izindawo ezichaziwe zokugibeza abagibeli.
- (e) Lapho kuthwelwe abantu abadlula kwabayisine inqola kufanele ibe nendawo yesilinganiso ngokunqamulelana.
- (f) Inqola kufanele ibonakale ngendlela enqunyiwe.

(2) iBhodi linganquma imali encane noma ephezulu yezinhlizeko zetekisi- elinquma ibanga okufanele ishicilelwe ku Gazethi

(3)u MEC anganquma uhlelo lokuhlela ngesimo lwezinhlizeko zamatekisi anquma ibanga futhi anqume izimpawu ezingavamile okumele zibekwe. Zibonakale ngamahlelo ahlukene ezinhlizeko zamatekisi anquma ibanga futhi lapho lokunqunywa kwenzikile kufanele kuchazwe kulayisensi lokusebenza eliqondene

(4)Amatekisi anquma ibanga angashiya izindawo zazo zokusebenza ezichaziwe uma:-

- (a).egibeza abagibeli abalingene ukuya nokusuka lapho beya khona,
- (b)itekisi libuye lingathwele muntu noma
- © adingeka ukuba enze lokhu ngokwesivumelwano esivunyiwe yi
Bhodi

(5) Ngaphandle kwengxenye yesigaba (1) , itekisi elinquma ibanga lingasebenza ngemali enganqunyiwe yisilinganiso uma imali yalolohambo kuvunyelwene ngalo ngaphambi kokuqala kohambo.

Izihlizeko zohlobo lwamatekisi olungama khumbi

9 (1) Izihlizeko zohlobo lwamatekisi olungama khumbi zinganikwa kuphela ngezimoto, amakhumbi, amabhasi aphakathi, noma izinqola ezinkulu zokuthwala impahla eziguquliwe.

(2) Ilayisensi lokusebenza elinikezwe ukuhlinzeka ngohlobo- lwetekisi oluyikhumbi kufanele linikeze ukuthi ligxile kumzila noma ekuxhumaneni ngaphandle kwesimo esingavamile asivunyelwe ngalo mthetho

(3) Izihlizeko zohlobo lwamatekisi angamabhasi aphakathi ayizinhlizeko zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi okungahleliwe kwabagibeli abangeqi kwabangu 35 akekho phantsi kwe ncindezi ngokwezimela kanye nezinhlelo zesikhathi.

Izihlizeko zohlobo lwamabhasi

10. (1) Izinhlizeko zohlobo- lwebhasi zinganikezwa kuphela ngamakhumbi, amabhasi phakathi, amabhasi ajwayelekile, ngenqodlana, amabhasi angamabiliukuya phezulu kanye nebhasi – sitimela

(2)Esikhundleni sebhasi elihlangene ngaphezulu noma ibhasi sitimela ibhodi lingavimbela ukusebenza kwelayisensi lokusebenza kuzindawo ezicacisiwe noma imigwaqo exhumene.

(3) Izinhlizeko zohlobo- lwebhasi kufanele kube yizinhlizeko ezihleliwe, ezisebenza kumizila ecacisiwe noma kwimigwaqo exhumene ngokuya kwezimali ezishicilelwe kanye nezinhlole zesikhathi lapho esikhundle sezinhlizeko ezixhasiwe kufanele zivunye yisikhulu esikhokha imali yokuxhasa.

Izinhlizeko zezemfundo

- 11(1) Izinhlizeko zezemfundo kufanele zihlelwe ukugibeza abafundi, izitshudeni, izingane zase nkulisa, kanye nabahloli phakathi kwezindawo zokuhlala kanye nezemfundo, kodwa zingafaka nohambo olungahleliwe ukuya nokusuka ezikhungweni zemfundo lezo uma lapho kubhekwe kuphela unemisebenzi ehambelana nezemfundo.
- (2) Izihlinseko zezemfundo zinganikezwa ngezimoto, amakhumbi, amabhasi aphakathi, amabhasi ajwayelekile, amabhasi ahlange ngamabili ukuyaphezulu, amabhasi- zitimela kanye nezinqola zokuthwala impahla eziguquliwe.
- (3) Ngaphambi kokubukwa kwesicelo sokunikezwa, ukuvuselela, ukuguqula noma ukushintsha ilayisensi lokusebenza lezinhlizeko zezemfundo, ibhodi kufanele lithumele isicelo kusikole esiqondene noma ezinye izikhungo zemfundo ukuba ziphawule futhi zenze neziphakamiso ngendlela enqunyiwe, futhi kufanele libheke lokuphawula naleziphakamiso elizitholile.

Izinhlizeko zabavakashi

- 12.(1) Izinhlizeko zabavakashi zingabekelwa indawo ngaphambili ephathelene nohambo lokuhlala ikhefu lapho abavakashi bephelekezelwa umqaphi wohambo obhalisile ngaphansi kwesigaba 21 somthetho wezivakashi.
- (2) alikho ilayisensi lokusebenza eligunyaza izinhlizeko zabavakasha okufanele linikezwe ngaphandle kokuthi ibhodi lithule futhi libukisise iziphakamiso nezincomo ezibuya kusukhulu sezokuvakasha ezazwa ngu MEC, kodwa ibhodi lingaqhubeka ngaphandle kwalezincomo lapho lesisikhulu sengabathumela ngesikhathi esicaciswa kusicelo sebhodi
- (3) ekunikezweni kwelayisensi lokusebenza izihlinzeko zabavakashi iBhodi linganquma imibandela yokuthi inqola kufanele ihlonjiswe ngohlelo lokukhuluma kuzwakale, isiqandisi, izintozasekhishini noma ezinye izinto ezinqunywe yibhodi, noma indlu yangasese lapho izigaba zohambo zingeqa amakhilomitha angu 200, eminye imibandela
- (4) ibhodi linganquma inani elikhulu labagibeli abanga thwalwa yinqola

- esetshenziswa kuzinhlizeko zabavakashi, kwala umthamo wenqola.
- (5) Lapho kufanele, iBhodi linganquma izindawo ezichaziwe noma imizila yokusebenza ukuhlinzeka izivakashi.
- (6) Umshayeli wenqola esetshenziswa izihlinzeka zabavakashi kufanele zinkathi zonke uma lezinhlizeko zenzeka zahambisane nezidingo ezinqunywe izimiso zabavakashi futhi njengoba kuchaziwe.
- (7) Izihlinzeka zabavakashi akufanele zinikezwe ngamabhasi sitimela.

Izinhlizeko zokuqashwa

13. (1) Izihlinzeka zokuqashwa zinganikezwa kuphela lapho abagibeli beyiswa endaweni eyodwa futhi lapho indawo abaya kuyo, usuku kanye nesikhathi sokuhamba zingunywe ngaphambili ngumuntu noma inhlango ecele uhambo.
- (2) Izihlinzeka zokuqashwa akumele zinikezwe ngezithuthu.

Izinhlizeko zezisebenzi

14. Izihlinzeka zezisebenzi zinganikezwa ngokusebenzisa izinqola ezivinywe yibhodi ngaphandle kwesithuthu, umangabe ilayisensi lokusebenza elinikeziwe lomsebenzi wezisebenzi likhomba ukuthi inhlizeko igxile kumzila noma ekuxhumaneni noma kundawo.

Izinhlizeko zabahlonishwa

15. Izihlinzeka zabahloniswa akufanele zinikezwe ngamabhasi ahlangane ngamabili ukuya phezulu noma ibhasi- sitimela.

Izihlinzeka zohlobo- lwenkalishi

16. (1) Izihlinzeka zohlobo-lwenkalishi kufanele zinikwezwe kuphela ngenkalishi kodwa.
- (a) Izihlalo kufanele zinikezwe bonke abagibeli.
- (b) Inqola kufanele ibe nendlu yangasese lapho abagibeli Bayothwala izigaba zohambo ezidlula amakhilomitha angu 200.
- © Izihlinzeka kufanele isebenze ngohlobo lokuhlela kumizila enqunywe ngaphambili kanye nemali enqunywe ngaphambili.
- (2) Bhodi linganquma izici ezingaphezulu zamankalishi.

Izinhlizeko zeshatile

- 17(1) Izihlinzeka yeshatile inganikezwa kuphela ngokusebenzisa ilimozini, imoto, ikhumbi, ibhasi eliphakathi, ibhasi elijwayelikile

- ibhasi elihlangene nelinye ngaphezulu noma inkalishi.
- (2) Izihlinzeko zeshatile kufanele zifake imali enqunywe ngaphambili ngomzila ngokwaziswa ngendlela evunywe yiBhodi.
- (3)Ibhodi linganquma inani elikhulu labagibeli abangathwalwa yinqola esetshenziswa ukuhlinzeka ngeshatile, ngaphezu kokuba umthamo wenqola mkhulu.
- (4)iBhodi kufanele linqume ukuhlinzeka ngashatili
- (a)indawo encane noma imizila engaguquki yokusebenza ukuhlinzeka nge shatile futhi
- (b)nomangabe inhlizeka ayihleliwe ngokwezidingo noma inhlizeko ehleliwe.
- (5)ekunikezeni ilayisensi lokusebenza ngenhlizeko yeshatili, ibhodi linganquma imibandela yokuthi inqola kufanele ifakelwe isibandisi moya noma ezinye zezinto ezinqunywe yiBhodi.

Izinhlobo zezinqola

- 18.(1) lezinhlobo zezinqola ezilandelayo zingasetshenziswa ukuhlinzeka ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi, kuphela kufikela futhi ngendlela ebonisiwe kuhlwa noma ngokunikeziwe ngendlela thize kuzigaba 7 kuya ku 17:
- (a) Izithuthu
- (b) Amalimozini
- (c) Izimoto
- (d) Amakhumbi
- (e) Amabhasi aphakathi
- (f) Amabhasi ajwayelekile
- (g) Amabhasi ahlange ngamabili phezulu
- (h) Amabhasi-zitimela
- (i) Izingqola ezilula zokuthwala impahla eziguquliwe
- (j) Izingqodlana
- (k) Amankalishi
- (2)u MEC angandisa ngesaziso kuGazethi ngemuva kokubonisana nenkundla yokuthutha abagibeli bomphakathi besifunda, angaguqula noma asule izingqola ohlwini olunikiziwe kungxanye yesigaba (1)
- (3)Izinhlobo zezinqola ngokuhambisana nezinhlobo zezihlinzeko zibonisiwe kuhlwa A
- (4)Inqola elula yokuthutha impahla eguquliwe ingasetshenziswa ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi kuphela umangabe iyinqola elula yokuthwala impahla eguquliwe.

ISIGABA 3: AMANDLA KANYE NEMISEBENZI KA MEC KANYE NAWO MASIPALA**Amandla ka MEC.**

19. Ngaseceleni kwamandla ashiwo kwenye indawo kulomthetho, kanye nakumthetho kazwelonke u MEC ngokubonisana no MEC wezezimali anga:
- (a) xhasa ngemali ucwaningo kuzinhlizeko zokuthutha ngomgwaqo
 - (b) xhasa isikhombiso noma izinhlelo zokuhlala ngalezizinhlinzeko
 - (c) sabalalisa ulwazi ngalezizinhlinzeko ngokusebenzisa amaphepha umsakazo umabonakude kanye neminye imithombo yezindaba,
 - (d) Ncedisa omasipala abangenazo izisebenzi ezifanele noma ulwazi ekwenzeni imisebenzi enikezelwe kubo ngaphansi kwalomthetho.
 - (e) xhasa ngemali ukuqeqesha abahlinzeki, abashayeli kanye nabaphathi balezizinhlinzeko,
 - (f) nika iziluleko kuzinhlango noma abantu abaningi abasebenzela ukuqhubekisa ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi
 - (g) ngena kuzivumelwano nezinye izifunda maqondana nokuhamba kwezinqola okuxhuma izifunda ezisetshenziswa izinhlizeko zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi kanye nokunye okuhlobene.

Imisebenzi ka MEC**20. uMEC kufanele:-**

- (a) abheke ukusetshenziswa komgomo wokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi, uqhube uphenyo kuzinto ezivela ekusebenziseni umgomo futhi enze izinguquko ezidingekayo kumgomo.
- (b) aqhubekisa futhi alekelele ukukhuphuka kokusebenzisa ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi kusifunda.
- (c) athathe izinyathelo ezidingekayo ukuqhubekisa ukusebenzisana phakathi kakhulu zokuthutha kanye nezinye izikhulu zokuthela kusifunda, noma phakathi kwalezizikhulu kanye nesifunda ngenhloso yokugwema ukuphindwa kwemizamo.
- (d) ukugqugquzela ukuziphatha okuqeqeshekile kanye nokuhweba kungxenye yabahlinzeki ekunikezini kwabo ngesinhlinzeko zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi futhi agqugquzele ukuphikisana ekulinganisweni kwezibizo zezivumelwano kanye nezimvume.
- (e) Lapho lomthetho udinga ukubonisana nomphakathi kanye nokubamba iqhaza ngaphambi kokuthutha noma siphi isinqumo noma ekwenzeni noma muphi umsebenzi womthetho, nquma imigomo okufanele ilandelwe ngalokho,
- (f) Zama ukuqiniseka ukuthi ukuxhasa ngezimali ezinikezwe yisifunda kanye nezikhulu zokuthutha, ngomgwaqo abagibeli bomphakathi isetshenziswa ngokunekhono, ngendlela eyongayo, elingene kanye nechachayo.
- (g) Ukuqhubekisa ukuthuthusa kokuthutha abagibeli ngendlela

- (i) ethathela phezulu izilinganiso zezwe kanye nezakwamanye amazwe kanye nokuziphatha okuhle.
- (ii) eqhubekisa, ngaphakathi kwazonke izimpokophelo zokuthutha ezweni, ukukhuseleka kwabagibeli,
- (iii) egqugquzela ukuziphatha okunekhono, kokuqhudelana kanye nokohwebo ekunikizeni ngokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi.
- (iv) ekuqhubekiseni indlela enamasu kanye nexubile ekuhlinzekeni ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi ngokuhlanganisa izindawo zokuthutha abagibeli bomphakathi, ingqalasizinda kanye nezinhlizeko.
- (v) eqhubekiso amandla anekhono futhi inciphise amagalelo esimo sendawo ovimbayo.
- (h) ukuqhubekisa ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi ukuze kutholakale :-
 - (i) impumelelo ekuhlangabezani nezidingo
 - (ii) ubuciko ekusebenziseni ingcebo
 - (iii) uhlobo oluphezulu kanye nokufinyeleka kwezihlinzeko kanye nengqalasizinda esebenzayo evumelana nezindlela ezifanele kanye.
 - (iv) nokusebenzisana okuphephile kwabagibeli kanye nabanye abasebenzisa umgwaqo.
- (i) alekelele ukusebenzisana kanye nokuxhumana naphakathi kanye naphakathi kwezindlela zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi ukuqhubekisa ukufinyeleka kanye nethuba elifanele futhi kunciphe nezikhathi zokuhamba

Izimiso

21.(1) uMEC angenza izimiso anqume:-

- (a) imininingwane okufanele ithunyelwe nesicelo sokunikezelwa, ukuvuselela, ukuguqula noma ukushinsha ilayisensi yekusebenza.
- (b) indlela kanye nesimo isicelo maqondana namalayisensi okusebenza okufanele enziwe,
- (c) umgomo okufanele ulandelwe yinhlangano ephethe amalayisensi okusebenza ukuthutha noma ibhodi ekusebenzeni nesicelo.
- (d) imininingwane okufanele ithunyelwe nesicelo kuBhodi lezikhalo enqwamene nesenzo, isiyalo noma isinqumo .
- (e) imininingwane okufanele idluliselwe kubhodi, noma umbhali kuBhodi, noma umbhali kubhodi lezikhalo noma ofake isikhalo maqondana nesikhalo, kanye nendlela okukanye nesikhathi okufanele ngaso kuthunyelwe umniningwane.
- (f) umgomo okufanele landelwe yiBhodi lezikhali ekusebenzeni ngesikhalo,
- (g) amacala ibhodi okufanele liwabheke ekuhloleni izicelo zamalayisensi
- (h) ukubhala izinombolo kumizila kanye nokuyinikeza futhi kuzinhlangano ezithile noma abaphathi kanye nefomu kanye nokukhishwa kwezimpawu ezibonikalisayo kulokho,
- (i) imithetho yokusebenza ngezihlinzeko zemfundo
- (j) imigomo yokuzazulula ukungaboni ngasolinye kanye nesinqumo

- somlamuli phakathi kwenhlangano noma abahlinzeki.
- (k)uhlelo lokuhlunga abahlinzeki noma abashayeli abaphathelene nezinhlizeko zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi.
- (l)inkambiso kanye nemigomo yokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi kusifunda.
- (m)ukulungisa, ukubuyekeza, ukugcwalisa kanye nokwenza njengeziphakamiso izinhlelo zokuthutha ukugcwalisela kuzimiso kanye nezimfuneko ezinqunyiwe ngaphansi komthetho kazwelonke,
- (n)ukuhlinzeka kanye nesemiso sokusebenzisa izindawo zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi kusifunda.
- (o) okudingekayo maqondana ne:-
- (i)ulwazi lokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi
- (ii) inkundla yomphakathi kanye nokubamba iqhaza komphakathi ekuhlelini ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi kanye nokwenza imigomo.
- (iii) ucwaningo ngomsebenzi wokuqhubela phambili kwezi phathimandla zokuthutha, amadolobha amakhulu kanye nomasipala ekusebenziseni imigomo yokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi.
- (p) igalelo lokungahambisani nesikhathi esibekiwe esinqunyiwe ngaphantsi kwalomthetho.
- (q)izincaziselo kanye nezidingo lezo inqola esetshenziswa ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi okufanele zivumelane, ukuthasisela kulezo ezinqunyiwe isimiso, somthetho womgwaqo.
- (3)imilando kufanele igcinwe ngumuntu obambe iqhaza ekuthutheni ngomgwaqo abagibeli bomphakathi kanye namaphepha entela kanye nemininingwane okufanele inikezwe ngulomuntu kuBhodi noma komunye umuntu noma isikhungo.
- (s) imali noma nezindleko ezikhokhelwa umuntu obekade edingeka ukuba avele ngaphambi kwebhodi noma umbhali ezonika ubufakazi noma ezobonisa ibhuku, uhlelo noma elinye iphepha noma impahla,
- (t) imithetho ephathelene nokuphepha kanye nokunethezeka kwabagibeli ezinqoleni ezithutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi kanye nezinye izindaba ezihambelana nalokho.
- (u)uhlobo kanye nesimo sophawu olubonakalisayo, umazisi, ilayisensi lo kusebenza, isaziso noma ngelinye iphepha elikhishiwe noma edingekayo ngokwalomthetho, kanye nohlobo, isimo, ubukhulu kanye nombala, kanye nemininingwane okufanele iqukethwe ku, lezozincwadi, noma ukugunyazwa iBhodi noma umbhali anqume ifomu lelo.
- (v)indlela uphawu olubonakalisayo umazisi ilayisensi lokusebenza, isaziso noma elinye iphepha noma umbhalo okufanele uboniswe noma uthwalwe noma enqoleni ngokomthetho noma umbandela onqunyiwe ngaphansi kwalokho, kufanele ibekwe ibonakale noma ithwalwe kanye nendawo lapho kuyo noma enqoleni.
- (w)imithetho yokusebenzisa izinqola ngokuphepha ezisebenza ukuthutha

- ngomgwaqo abagibeli bomphakathi.
- (x) ifomu lezitifiketi zokubhalisa labahlinzeki kanye nezinhlangano zayo.
- (y) izinhlobo zezinqola ezingasetshenziswa kwizinhlobo ezihlukene zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi.
- (z) inani elincane lamalunga inhlango okufanele ibe nawo ukuze ibenakho ukubhaliswa.
- (aa) isikhathi esincane lapho izinhlangano okufanele ngabe zinaso ukuze ilungele ulubhaliswa.
- (bb) ezinye izidingo zokuthasisela okufanele inhlango ivumelane nazo ukuze ilungele ukubhaliswa.
- (cc) ukunquma indlela yokuphenya izinsolo zokungazi phathikahle kwezinhlangano ezibhalisile, amalunga noma abangewona amalunga.
- (dd) indlela okumele inhlango noma ongelona ilunga okumele ayisebenzise ukubhalisa, ifomu okufanele lezicelo zenziwe kulo, imali ekhokhwa kumbhali ngokwesicelo kanye nemali yonyaka okufanele inhlango noma ongelona ilungu okufanele ikhokhwe kumbhali.
- (ee) ukulungiselela ukuqeqesha abashayeli noma abahlinzeki abasebenza ukuhlinzeka ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi.
- (ff) ukuthuthwa kwabafundi kanye nezitshudeni,
- (gg) ubulunga kanye nokusebenza kwamakomidi okuxoxisana amatekisi asekhaya abonisiwe kusigaba 91 noma izinkundla zokuxoxisana ezikhonjiwe kusigaba 92, kanye nendlela yenqubo kanye nokuvama kwimihlangano yabo.
- (hh) izidingo kanye nezingale izilinganiso okufanele zifakwe kumatekisi anquma ibanga.
- (ii) imali yonyaka ekhokhiwa ngabaphethe izimvume noma amalayisensi ekusebenza asemthethweni ukudlula unyaka owodwa.
- (jj) noma yiphi indaba engaqhubekisa impokophelo yalomthetho.
- (2) uMEC owenza izimiso ezidinga ukukhokhwa kwezimali ze:-
- (a) zesicelo sokunikezwa kuvuselela, ukuguqula noma ukushinshwa kwelayisensi lokusenza.
- (b) isikhalo kuBhodi lezikhalo nokwenza, ukulayeza noma isinqumo se Bhodi.
- © ukukhiswa kophawu olubonakalisayo noma ezinye izincwadi noma izimpindakabili zalokho yinhlangano ephethe amalayisensi okusebenza ukuthutha kanye nokunqunywa kwemali yalokho, izimo lezo mali ekhokhiwe izakudliwa khona noma ibuyiselwe yonke noma ingxenye, imali eyingxenye ezobuyiselwe emuva kanye nezimo lezo imaliekhokhiwe ngokuthanda Bhodi noma iBhodi lezikhalo engadliwa yonke noma ibuyiselwe emuva yonke noma ingxenye
- (3) u MEC anganquma umthetho sisekelo osezingeni eliphantsi wezunhlango kanye nenhlanganisele yemithetho yokuziphatha yabangewona amalunga futhi ingenza imithetho ethasisela indlela lapho:-
- (a) inhlango ebhalisile kanye namalunga ayo efanele ukuqhuba izindaba zayo.

(b) ongelona- ilunga elibhalisile kufanele aqhube ibhizinisi lakhe

(4) Izimiso ezihlukene ezenziwe ngaphantsi kwalesigaba singasebenza ezindaweni ezihlukene e Gauteng kanye nezinhlango ezintsha ukuhluka kulezi ezikhona.

(5) Izimiso ezibhekiwe kulesigaba noma esinye isigaba salomthetho singanikeza ukuthi umuntu ophula lemibandela noma ohluleka ukuhambisana nayo uzothweswa icala futhi kungenzeka uma elahlwa yicala akhokhe inhlawulo noma agqunywe ejele izinyanga ezingeqi kweziyisithupa.

(6) Nomayisiphi isimiso esenziwe ngokomthetho sichithwe noma sishiywe yilomthetho futhi sisebenze masishane ngaphambi kokuqalisa ngalomthetho maqondana nezindaba ezihambelana nalezo UmeC ukwaziyo ukwenza izimiso ngokwalesigaba sithathiwe ngenhloso yalomthetho, njengezimiso ezenziwe ngokwalesigaba ukufakela uMEC enze ezinye izimiso ezizoba ngaphezu kwalezi ngaphansi kwesigaba.

Imithetho yamadolobha

22.(1) Isikhulu sedolobha elikhulu ngokuhambisana nohlelo lokuthutha ohuhlangane oluqondene singa :-

(a) Hlela ngomthetho ubukhulu noma inani lezinqola ezisetsheziswa izinhlizeko zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi abangangena indawo ekhanyisweyo echachisiwe yendawo egunyazwe ngumthetho futhi singanquma nesikhathi noma izikhathi lapho lezozinqola kufanele zingene kuleyondawo.

(b) Hlela noma senqaba ukungena kwaleyonqola kundawo echachisiwe ngezikhathi ezibikiwe,

© nqaba ukugitshezwa noma ukwehliswa kwaba gibeli yilenqola kwindawo ecacisiwe ngesikhathi esibekiwe, futhi sinqume nesikhathi lapho ukugitshezwa noma ukwehliswa kungenzeka khona.

(2) umasipala angathatha imithetho yamadolobha ukuqhubekisa izimpokophelo zalomthetho ezingashayisani nalomthetho wona izimiso ezinziwe ngaphantsi kwalowo, kanye, kodwa kungacini ku-

(a) Ukunikeza imizila izinombolo kanye nokuyika izinhlanga no ezithile noma abahlinzeki abasebenza izinhlizeko zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi, kanye nefomu kanye

nokukhishwa kwezimpawu ezibonakalisayo kulokho.

(b) ukunikezwa kwezindawo kubahlinzeki abathile noma izinhlangano kanye nemali ebiziwe kulokho;-

© ukuqokwa kanye nokuziphatha kuba komashali berenki

(d) ukuziphatha kwabashayeli bezinqola ezisetsheziswa ukuhlinzekaukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi, okungafaka ukunqaba ukufuna abantu noma ukupopoza ukuheha abagibeli.

(3) umasipala angenza izivumelwano nabantu noma izikhungo maqondana nokunikezwa noma ukusebenzisa izindawo ukuhlinzeka ukuthutha ngomgwagqo abagibeli bomphakathi ezitholakala ezindaweni eziphethwe ngasese, ngokuhambisana nezimo noma imihlahlandlela eyenziwe ngu MEC uma ukunikezwa noma ukusebenza kuhambisana nezinhlelo zokuthutha eziqondene.

Ukudingeka kolwazi kanye nezinhlelo zokuludlulisa.

23. u MEC-

(a) kufenele athuthukise futhi agcine ulwazi kanye nohlelo lokuludlulisa lokuthutha ngomgwagqo abagibeli bomphakathi ngokusebenzisane nabomasipala kanye nezikhulu zokuthutha ukuqokelela ulwazi oluqondene nezimpokophelo zalomthetho noma zomgomo wokuthutha ka zwelonke, noma wesifunda.

(b) angagodla amalungelo noma izabelo kumasipala noma izikhulu zokuthutha kusukela kusuku olunqunywe nguyena ngaphandle kokuthi isikhulu sivumelane nezidingo zokuludlulisa ulwazi okukhonjiwe kusiqephu (9)

©kufanele asakaze izidingo noma izimiso ezinquma uhlelo olubonisiwe kusiqephu (a) ku Gazethi.

(d) angathathela kuye ukuqoqwa kolwazi olumaqondana nokuthutha ngomgwagqo abagibeli bomphakathi futhi alwenze lutholakale kubantu abaluthandayo futho asabalalise ulwazi maqondana nalokhu kuthutha ngokusebenzisa amaphephandaba, umsakazo, umabonakude noma eminye imithombo yezindaba.

Izithunywa

24. uMEC anganxusa noma anganika amandla noma umsebenzi othweswe noma obekwe yena kusikhulu somnyango, ngaphandle kwamandla okwenza izimiso, kanti futhi angahoxisa ukukunxusa noma umsebenzi noma ngasiphi isikhathi. Imigomo yokuhlela ukuthutha ngomgwagqo abagibeli bomphakathi.

ISIGABA 4: UKUHLELA UKUTHUTHA NGOMGWAQO ABAGIBELI BOMPHAKATHI

25. Iemigomo elandelayo izosebenza kumizamo yokuhleka ukuthutha ngomgwagqo abagibeli bomphakathi kusifunda

(a) ukuhlela okunzulu, okuhlangene kufanele kwenzeke phakathi kombono wokuthuthuka obanzi ohlanganisa ukuthutha kanye

nokuhlela okugqagqelene,

- (b) izinhlelo zokuthutha kufanele zikhomise izinkambiso zokukhetha

©noma izikhulu zokuthutha zingeke zaba ngabahlinzeki bemisebenzi kajantshi ngesikhathi esifushane kanye nesiphakathi, izibonelo zikajantshi kufanele zihlanganiswe ngokugcwele kuzinhlelo zokuthutha ezihlangene ngokubukisana nabahlinzeki bemisebenzi kajantshi

- (d) ngamathikithi kanye nezinye izindlela ezifana naleyo kufanele zisetsheziwe ukunciphisa isikhathi sokuhamba kanye nokungeza ukunethezeka kubagibeli..

- (e) izinhlelo zokuthutha ezifanele kufanele zikhombise ukuthi zinyathelo zini ezingavamile ezithathiwe noma ezizothathwa ukulungisela abagibeli ngezidingo ezingavamile, ngingabantu abakhubazekile.

Izinhlelo zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi.

26.(1) Uma ulungisa uhlelo lokuthutha umphakathi ngokwesigaba 26 somthetho kaZwelonke okulandelayo, phakathi

kwezinye izinto, kufanele kubhekwe:

- (a) zonke izivumelwano eziqondene

- (b) imizila lapho kokubili ubuhlinzeka okuxhasiwe nokungaxhasiwe lapho kokubili ubuhlinzeka okuxhasiwe nokungaxhasiwe lapho kwenzekakhona.

(2) lezozinhlelo kufanele ziyame kulokho okulandelayo, phakathi kwezinye izinto.

(a) imizila eboniswe ngokucacile njengelandela imigwaqo noma Izitaladi ezicacisiwe nje ngephikisana nemizila

yalapha na aphaya

- (b) uhlelo lwezikhathi kumihlinzeko ehleliwe

© umthamo okhona unqunywe kulemizila,

(d) isidingo kungagibeli kulemizila enze, futhi kufanele ifake nezinhlobo zezinhlizeko ezihlelwe kusigaba 6

njengoba kunganqunyiwe

(3) lezozinhlelo kufanele ziqukathe imininingwane enqunyiwe yisimiso noma ngesinye isimiso sikazwelonke noma esesifunda.

(4) lezozinhlelo kufanele ziqukethe imininingwane eyanele ezokwenza isikhulu sokuthutha ukuba sinqume ukunikwa kanye nokufunwa kwezihlinzeko kumzila ngamunye lapho kunikezwa izihlinzeko zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi khona.

(5) kunqubo yokulungisa lizizinhlelo, izikhulu zokuthutha kufanele zithathele kuzo imigomo yokubonisana nomphakathi enqunyiwe futhi kufanele inike abantu abanothando isikhathi esanele sokubeka umbono futhi beze nezincomo ngezinto ezihleliwe ezingathunaza intshiseko yabo.

Imisebenzi yezikhulu zokuthutha, amadolobha amakhulu aqavile kanye nomasipala maqondana nokuhlela.

27.(1) Isikhulu sokuthutha ngasinye kufanele singene kuzivumelwano kanye nabahlinzeki bemisebenzi ngemizila ngaphakathi kuzindawo zabo zomthetho ngezihlizeko ezicabangelwe kumgomo wesifunda kanye nokaZwelonke.

(2) lapho kunesidingo sokungeza izihlizeko kumzila ongakaze futhi ongeke unikezwe ngokwesivumelwano, isikhulu kufanele simeme isicelo kuBhodi lamalaysensi okusebenza zalezihlizeko ngokuya

kwezinhlelo zokuthutha zabo ngokuhambelana nesigaba 38.

(3) izikhulu zokuthutha, amadoloba amakhulu, omasipala kufanele baqiniseke, ngokwanele, ngezincomo e kuBhodi, ukuthi ukunikezwa lwamalaysensi okusebenza kwenzeka ngendlela ethi abagibeli kumzila eqondene banikezwa ngezinto zokuthutha ngokuya ngokukhona kwemali nokuthi ukunikezwa okweqile kwezihlizelo kuyagwemeka.

(4)lapho uhlelo lokuthutha lubonisa ukunikezwa okweqile kwezihlizeko kumzila, isikhulu sokuthutha sifanele.

(a)singamema izicelo zamalaysensi okusebenza amasha kulowomzila.

(b)sicele iBhodi ngokubhala phantsi ukuthi lingakhiphi amanye amasha amasayisensi okusebenza noma siguqule noma liphi ilaysensi lokusebenza ukugunyaza ukuhlinzeka okungenziwa kulowomzila, futhi.

©sithathe izinyathelo ezibonakalayo ngezinyathelo zokuqhoqelela umthetho noma ngokuhoxisa amalaysensi okusebenza eqile ngokwesigaba 51 somthetho kazwelonko ufundwa nalomthetho, noma ngeminye imizamo enqunyiwe ukuletha ukunikezwa okweqile kulayini nokudingekayo.

(5) ekuhleleni izihlizeko ezinesivumelwano izikhulu kufanele zibheke imizila ngobubanzi, lokhu kusho ukuthi bathathe ngokubalulekile izihlinzeko ezixhaswayo kanye nezingaxhaswanga futhi kufanele lapho banikeze isivumelwano izeyihlanganisela yezihlizeko ezixhasiwe kanye nezingaxhasiwe

Ukuguquka kwezinto maqondana nokuhlela.

28. (1) Uhlelo lokuthutha elivunywe ngaphantsi kwesigaba 6 (1) somthetho

wokuthutha edolobheni,1977 (umthetho namba 78 ka 1977) kanye naluphi uhlelo lokuthutha abagibeli besifunda olubhalwe ngumkhandlu wezinhlizeko wesifunda ngokomthetho wemikhandlu yokuhlinzeka wesifundam 1985 (umthetho namba109 ka 1995) uzohlala ukhona kufikela uguqulwe noma ushinshwe yizinhlelo

zokuthutha eziqondene ngaphantsi komthetho kaZwelonke.

(2) noma kuphi okubhaliwe kokuthutha umphakathi okulungiswe ngokwesigaba 3 somthetho wokuhlela ukuthutha okwesikhashana kaZwelonke, 1998 (umthetho namba 45 ka 1998) uzothathwa njengobhaliwe odingwa yisigaba 23 somthetho ka Zwelonke.

(3) ngenhloso yamalungiselelo enzekayo avela kungxenye yesigaba (1), uMEC anganikeza amagunya ngokwesivumelwano kuzikhulu zokuthutha eziqondene noma omasipala ngesaziso ku Gazethi

(4) lapho ekuqaleni kwamthetho, isifunda besizenzela izinhlelo zokuthutha abagibeli, ngaphandle kwezinhlizeko ezikhonjiswe kusigaba 20 (4) somthetho kaZwelonke, lapho ngokomthetho sisekelo kufanele nenziwe

ngomasipala, u MEC kanye nezikhulu zokuhlela eziqondene kufanele zenze amalungiselelo okushinshela imisebenzi yokuhlela kuzikhulu zokuhlela ezifanele.

ISIGABA 5: IBHODI LAMALAYISENSI OKUSEBENZA UKUTHUTHA EGAUTENG.

Ukusungulwa kanye ne Bhodi lamalayisensi okusebenza ukuthutha eGauteng.

29.(1) Igama leBhodi yezimvume zokusebenza ukuthutha e Gauteng esungulwe ngaphantsi kwesigaba 2 somthetho wokuthutha ngomgwaqo wesikhashana e Gauteng, 1998 (umthetho namba 2 ka 1998) uguqulelwe kuBhodi lamalayisensi okusebenza ukuthutha e Gauteng futhi kusho ukuthi yi Bhodi okushiwo lona kusigaba 30 (1) somthetho kaZwelonke.

(2)Ibhodi kufanele libe nomgcinisihlalo, kanye nenani lamanye amalunga elinqunywe ngu mec, abazoba ngabona Bantu abanesipiliyoni esibanzi, futhi ababonise nekhono ekuthutheni abagibeli bomphakathi kwezohwebo, ezemisebenzi, ezezimali kanye nezindaba zomthetho noma ekuziphatheni kwezindaba zomphakathi,

(3)amalunga eBhodi lizimvume zokuthutha e Gauteng aqokwe ngaphambi kokuqala kwalomthetho azakuqhubeka ehovisi njengama lunga eBhodi ukuze izikhathi zokuqokwa kwabo ziphele, ngaphandle kokuthi u MEC aphelise ukuqokwa kwabo ngaphambi kwesikhathi.

4(a) ngaphambi kokuqoka amalunga e Bhodi, u MEC kufanele asakaze isicelo sonhloso yokwenze njalo, futhi amena isicelo zobulunga, okungenani kuphepha-ndaba elilodwa eliitholakala kusifunda, ngesingisi futhi okungenani olunye ulimi olusemthethweni olulodwa olukhulunywa ngabaningi kusifunda.

(b) ngaphambi kokuqoka nomaliphi ilunga, u MEC kufanele asakaze, ngendlela efanayo, amagama abantu yena afisa ukubaqoka kuBhodi, futhi ameme isithasiselo kanye neziphakamiso ngalokhu.

●u MEC kufanele aqwalasele kahle noma siphi isithasiselo kanye nesiphakamiso esitholakele.

(5)umuntu akufanele aqokwe noma ahlale ayilunga le Bhodi uma yena:-

(a) noma ashade naye noma umgani, ilungu lomndeni eliseduze, abancike kuye, ohlanganyele naye ibhizinisi noma umqashi, enentshiseko yemali kubhizinisi lokuthutha ngomgwaqo abagibeli

bomphakathi noma ongakhethiwe onesikhundla kunhlangano, noma ethathekile ekusebenzeni lapho ngokubuka kuka MEC lokho kuzokhubaza

ukusebenza imisebenzi yehovisi lakhe ngendlela engachamile.

(b) uma engaphantsi komthetho waba khubazekile

©uma engasnakuphuma ezikweleteni

(d) watholwa enecala eliphathelene nokungathembeki noma wasuswa ehovisi lomphakathi ngokungaziphathi kahle.

(6) uma ukuqokwa kwanoma muphi umuntu njengelunga le Bhodi kucatshanga lowo muntu kufanele adalule ngokubhala phantsi noma ngabe yiphi intshiseko angaba nayo kunomayiphi ingxanye yohwebo lokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi kanti ukuhluleka ukwana njalo kwenza incala.

(7) umgcinisihlalo weBhodi kufanele aqokwe isikhathi esingadluli iminyaka emiththu, kanti amanye amalunga eBhodi isikhathi esingeqi kuminyaka emibili ngokuya ngalomthetho, bazobamba ihovisi ngezimo zokukhokhelwa kanye nokunye njengoba uMEC ezonquma umabeqokiwe.

(8) uma ihovisi lomgcinisihlalo weBhodi noma ilunga leBhodi alisena noma lizobe lingenamuntu, u MEC kufanele athathe izinyathelo ezisheshayo ukugcwalisa isikhala ngokuqoka, ngokuhambe lana nalesigaba umuntu ophilile futhi ofanele ongenakungena kulokhu kususwa okuchazwe kungxanye yesigaba(5)

(9) umuntu osikhathi sakhe sehovisi njengelunga leBhodi sesidlulile, ufanelekile ukuqokwa futhi.

(10) isikhulu somnyango kufanele ngokuya ngemithetho engamele umsebenzi womphakathi anikezene, ngezisebenzi ezidingekayo ukuncedisa ibhodi ekwenzeni imisebenzi yalo, ukuyekela, ukushiya kanye nokususwa ehovisi amalunga eBhodi

(Missing)

30. (1) Ilunga le Bhodi lingayekela ukusebenza ngesicelo esibhaliwe sezinyanga ezimbili ku MEC.

(2) uMEC angasusa ehovisi ilunga leBhodi:-

(a) elihlulekile ukuhambisana nombandela wokuqokwa kwakhe.

(b) elitholwe linecala lokungaziphathi kahle noma obengasanaki ngesikhathi esifanayo imisebenzi yakhe njengelunga le Bhodi noma ohlulekile ukwenza leyomisebenzi ngendlela eqotho futhi engachamile.

©ohluleka ukwenza ngokuqeqeshile imisebenzi yakhe njengelunga le Bhodi

(d)ohlulekile ukubungaza imihlangano emithathu ngokulandelana kwayo ye Bhodi ngaphandle kwesizathu esizwakalayo.

(3)ilunga le Bhodi lingashiya ihovisi lalo uma ilunga:-

(a) uma siba ngaphantsi kwanoma yikuphi ukungafanelwa ukuqokwa okushiwo kusigaba 29 (5)

(b) lisuswe ehovisi ngaphantsi kwengxanye yesigaba(2)

AMANDLA EBHODI

31.(1) ngokwehluka kwamanye amandla anikezwe yilomthetho, ibhodi linga:-

(a) phanda ngendaba ewela ngaphakathi kwelungelo lalomthetho, futhi lidhulise izincomo ngalokho ku MEC,

(b) bukafuthi linike isinqumo noma ngokunye ukwazana, ngokuvumelana nolomthetho isicelo esenziwe kulo salokhu okungezantsi :-

(i) sekunikeza ilayisensi lokusebenza eligunyaza lokho ukuthutha ngomgwaqo abagibelibomphakathi eGauteng.

(ii) sekunikezwa ilayisensi lokusebenza eligunyaza lokhu kuthutha okusuka e Gauteng futhi kwenzake nomakwesinye isifunda ngokuvumelana ne Bhodi lakwesinye isifunda,

(iii) sokuvuselela, ukuguqula noma ukushintsha ilayisensi lokusebenza elakhishwe yilona,

©likhiphe, ngokuvumelana nezinhlizeko zalomthetho, ilayisensi yokusebenza elakhishwa lavuselelwa, laguqulwa noma lashinshwa yilona,

(d) ngenhloso yokusebenza ngodaba oluphambi kwalo ngokwalomthetho-

(1) ngokuhlakanipha kwalo livumele umuntu othiphakani onothando kulodaba, noma ummeli walowomuntu ogunyazwe ngokuphelele, ukuba avele phambi kwalo azo-

(aa) nikeza ubufakazi noma enze ukumela ngokukhuluma okuqondene nodaba.

(bb) Azobiza ofakazi baqhube ubufakazi ngombuzo oqondene nodaba, noma

(cc) Abuze umuntu othule ubufakazi njengofakazi kudaba.

(ii) ngesaziso esibhaliwe njengoba kunqunyiwe futhi kwenzoka ngendlela enqunyiwe, lidinga uumuntu avele phambi kwalo ezonika ubufakazi noma ezoletsa incwadi, uhlelo noma impahla ekuyena noma ngaphansi komthetho wakhe.

(iii) Libize umuntu okhona kuleyondawo lapho iBhodi lidingida lolodaba, avele phambi kwalo azothula ubufakazi noma adhulise incwadi, uhlelo noma elinye iphepha noma impahla ekuyena.

(iv) Libuze umuntu ovele phambi kwalo njengofakazi

(v) Linganqaba ukulalela umuntu ovele phambi kwalo njengofakazi owenqabayayo ukuba afungiswe noma avume.

(vi)

(2) Umuntu ophethe isihlalo emhlanganweni weBhodi umuntu evela khona njengofakazi njengoba kulayeliwe kungxenywe yesigaba (1), angangamela isifungo noma ukuvuma kumuntu ovele kanjalo.

(3) Ibhodi linganikezana ngabantu abanentshiseko lapho ngezizathu ezibhalwe phansi ngesinqumo elisithathile.

Imihlangano kanye nezinqumo zebhodi

32.(1). Imihlangano yeBhodi kufanele ngokwemigomo enqunyiwe futhi ngezikhathi kanye nezindawo ezinqunyiwe.

- (2) Umgcinisihlalo kanye okungenani amalunga amabili eBhodi bazokwenza isabelo sabantu okufanele babekhona emihlanganweni yeBhodi.
- (3) Isinqumo samalunga amaningi eBhodi akhona emhlanganweni kuzoba yisinqumo seBhodi ngokuya ngalezozinqubo kanti lapho kunenani elilinganayo lamavoti, umuntu ohola umhlangano unevoti lokuphoswa ekungezeni phezu kwevoti lakhe lokukhuluma.
- (4) Uma umgcinisihlalo weBhodi engakhoni ukubungaza umhlangano weBhodi, umgcinisihlalo angakhetha elinye ilunga leBhodi libe ngumgcinisihlalo kulowomhlangano.
- (5) Akukhosenzo, kulayelwa noma isinquma seBhodi esingathathwa njengesingekho emthethweni ngokwe qiniso, uma isenzo senziwa noma ukulayezwa noma isiqumo sanikezwa, isikhala sabakhona kuBhodi noma umuntu wayeyilunga leBhodi owasuswa ngaphansi kwesigaba 29 (5) ukuba abe yilunga, kufanele noma kungafanele lesosenzo salowomuntu sasidingeka ekwenzeni lesosenzo sakhe noma enikeza lokho kulayela noma isiqumo.

Ukusungulwa kwesigungu sokuxwayisa ibhodi

33.(1) UMEC anga, uma enxuswa yiBhodi, sungula isigungu sokuxwayisa iBhodi lamalayisensi okusebenza eGauteng ukuba sixwayise iBhodi.

- (2) Isigungu kufanele sixwayise iBhodi ngezinto eziphathelele nemigomo futhi akufanele sihlanganyele kuzinqumo zongobodwa zeBhodi nga phandle lokucelwa yibhodi uqobo kanti uma beceliwe njalo, kufanele banikeze isixwayiso nje futhi sehlobo lomgomo.
- (3) (a) Isigungu kufanele sibe nalamalunga alandelayo, okufanele baphakanyiswe izinhlangano zabo ngokufanayo, uma inhlango ibhalisiwe ngokuya ngalomthetho noma ivunywe ngokomthetho nguMEC, futhi yaqokwa nguMEC.

(h) (i) umbhekeli oyedwa obuya kuMnyango.

- (ii) umbhekeli oyedwa obuya kudolobha elikhulu ngalinye.
- (iii) umbhekeli oyedwa obuya kuhwebo lwetekisi eyikhumbi.
- (iv) umbhekeli oyedwa obuya kuhwebo lwetekisi elinquma ibanga
- (v) umbhekeli oyedwa obuya kuhwebo oluhleliwe lwamabhasi.
- (vi) umbhekeli oyedwa obuya kuhwebo olusafufusa noma amabhasi amancane.
- (vii) umbhekeli oyedwa obuya kuhwebo labahamba ngojantshi
- (viii) umbhekeli oyedwa obuya kwabahlizeka ngemisebenzi yemfundo.
- (ix) umbhekeli oyedwa kwezinye izinhlobo zabahlizeka ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi okuchaziwe kulomthetho, uma kunjalo esenqumile u MEC
- (x) bangeqi kubantu abathathu abanekhono, ngombono kuMEC, bokumela izidingo zabagibeli, oyedwa emele abagibeli kuzigaba ezihlukene zomsebenzi.

- (xi) bangeqi kubantu abathathu, ababuya kuzinyunyana zabasebenzi ezihambelana nohwebo lokuthutha umphakathi, oyedwa amele abasebenzi kuzigaba zomsebenzi ezihlukene.
- (b) Uma oyedwa wababhekeli abaqokile abashiwo kusiqephu (a) angatholakali, inhlango econdene ingamshinsha lowombhekeli kodwa loloshinsho angeke lube olungenakugulwa.

(4) Umgcinisihlalo weBhodi uyoba ngumgcinisihlalo wesigungu.

(5) Isigungu kufanele sikhethe ilunga labo elilodwa libe ngumgcinisihlalo uma umgcinisihlalo enganakubungaza umhlangano wesigungu.

(6) Amalunga esigungu azobizwa wonke ngokungahleliwe uma kunesimo uma kudingeka yiBhodi, kodwa kufanele bahlale okungenani imihlangano emibili ngonyaka.

(7) Ilunga lesigungu eliyilunga lomsebenzi womphakathi uzoba sehovisi uma edingeka ukwenze njalo nguMEC, kanti amanye amalunga kufanele aqokwe isikhathi esingadluli iminyaka emibili futhi kufanele, ngokuya ngalomthetho, babambe ihovisi ngaleyomibandela futhi ngalokho kukhokhelwa njengoba Umec anga, ngokuvumelana nelunga lekomidi eliphezulu lezezimali, banqume lapho ilunga laqokwa khona. Ukusungulua izinhlangano zokuphatha amalayisensi okusebenza ukuthutha.

34. (1) Isikhulu Somnyango kufanele sikhethe oyedwa noma abaningi bezikhulu zomnyango ukuba babekwe emahovisi edolobha ngalinye elikhulu ukuba bagcwalise imisebenzi yezinhlangano zokuphatha izimvume zokuthutha, ngendlela enqunyiwe.

(2) Inhlango ephethe amalayisensi okusebenza ukuthutha kufanele ithole amafomu agcwalisiwe ezicelo zamalayisensi okusebenza ngokwezindlinzeco eziqala kundawo yedolobha labo kanye nemali yesicelo, futhi kufanele babheke ukuthi amafomu ezicelo agcwalisiwe ngendlela futhi nokuthi onke amaphepha ahambisana nesicelo afakiwe futhi asemthethweni futhi ayamukeleka, bese afaka imininingwane yezicelo lapho kugcinwa imininingwane econdene ngedlela enqunyiwe.

(3) Inhlango ephethe amalayisensi okusebenza ukuthutha kufanele adlulisele izicelo kuzikhulu zayo zamadolobha amakhulu, kuzinkundla eziqondene kanye namakomidi okuxoxisana aqondene ukuze kutholakale izincomo ngendlela enqunyiwe.

(4) Ekwenzeni izincomo, izikhulu zamadolobha kuziniseke ukuthi isicelo sivumelana nezinhlelo zokuthutha) eziqondene kanye nezinye izinhlelo ezisetshenziswa ezweni kanye nokuthutha okuqondene, futhi babheke nezizathu njengokudingeka noma, izidingo ngokwemizila, ukutholakala kwezikhala zamarenki kanye nokuminyana kanye neminye imicabango yedolobha elikhulu noma eyasekhaya (local).

(5) Uma ingekho inkundla noma ikomidi lokuxoxisana ngokuya ngomzila noma indawo ngesikhathi esiqondene, inhlango ephethe amalayisensi okusebenza ukuthutha kufanele adlulisele isicelo kuzinhlangano eziqondene ukuze zithasisele futhi zincome, ngaphandle kokuthi inhlango isivese ithasisele lefomu lesicelo.

(6) Inhlango ephethe amalayisensi okusebenza ukuthutha kufanele iqoqe yonke imininingwane iyidlulise kanye kufomu lesicelo kanye nezinye izincwadi ezisizayo kuBhodi ukuthi lithathe isinqumo.

(7) Lapha ukuthutha okuhlongozwayo kuzokwenzeka kundawo yedolobha yenye inhlango ephethe amalayisensi okusebenza ukuthutha inhlango ephethe amalayisensi okuthutha yokuqala kufanele idlulisele isicelo kulena enye inhlango ephethe amalayisensi okusebenza ukuthutha, okufanele ithathe izinyathelo ezikhonjiswe kungxenye yesigaba (3) ukuya ku (6) futhi ibuyisele isicelo kanye nezincomo ezifanele kunhlango ephethe amalayisensi okusebenza ukuthutha yokuqala.

(8) Lapho iBhodi lakwesinye isifunda lidlulisele isicelo kuBhodi ukuba lithasisele maqondana nofake isicelo ohlala kwesinye isifunda, iBhodi kufanele lidlulisele isicelo kunhlango ephethe amalayisensi okusebenza ukuthutha eqondene ukuthi yona inhlango ithole izithasiselo kanye nezincomo ezishiwo kungxenye yesigaba(3).

ISIGABA 6: AMALAYISENSI OKUSEBENZA

Ukuguqulwa kwezimvume zibe ngamalayisensi

35. (1) Izimvume zihlala zisemthethweni kuze kufike usuku olunqunyiwe ngokwesigaba 32 (2) somthetho kaZwelonke.

(2) Izimvume kufanele ziguqulwe zibe ngamalayisensi okusebenza akhishwe ngaphansi komhlinzeko ohambelana nalomthetho ngosuku olushiwo kungxenye yesigaba (1) ukuhluleka kwalokho zizakuphelelwa yisikhathi

(3) Izimvume ebezingakasebenzi phakathi kwesikhathi esinqunyiwe ngu MEC ngesicelo ku Gazethi azingeke ziguqulelwe kulayisensi lokusebenza futhi zizakuphelelwa yisikhathi ngosuku oluchazwe kuleyoGazethi.

(4) Endaweni yemvume ekhishiwe ngesikhathi esibekiwe, ilayisensi lokusebenza lizakuba semthethweni ngesikhathi esingakapheli kusikhathi esibekiwe.

(5) Endaweni yemvume enganqunyelwe sikhathi ilayisensi lokusebenza lizakusebenza isikhathi esinganqunyiwe, ngokuya ngezinhlizeko zola mthetho ohambelana nokuhoxiswa, ukumiswa, ukuguqulwa kanye nokuphelelwa yisikhathi kwezimvume noma amalayisensi okusebenza.

(6) Imvume ayifanele ukuguqulelwa kulayisensi lokusebenza ngaphandle kokuthi isitifiketi esisemthethweni sokuthi imoto iphilile noma isitifiketi sokulungela umgwaqo sivezwe saleyonqola eqondene futhi isigaba 5(4) siyasebenza kulokhu.

(7) Izimvume zezinhlizeko ezihleliwe ezigunyaza umsebenzi phakathi kwendawo echaziwe kufanele ziguqulelwe kumalayisensi okusebenza achaza umzila ngamunye ngokugwele kanye nohlelo lwesikhathi lwalemizila.

(8) Izimvume zezinhlizeko ezihleliwe ezinikezwa ngokwezivumelwano zesikhashana kanye nezilinganiso zesibizo ezamanje kufanele ziguqulelwe kumalayisensi okusebenza ezichachiswe yile zezivumelwano.

(9) Izimvume zezinhlizeko ezingahleliwe, ngaphandle kwezinhlizeko zamatekisi anquma ibanga kanye nezinhlizeko zezithuthuthu ezigunyaza ukusebenza phakathi kwendawo echaziwe noma irediyasi

kufanele siguqulelwe kumalaysensi okusebenza achachisa umzila noma imizila ngokugcwele, kodwa indawo echaziwe ingagunyazwa kuzimo ezihlukile emthethweni lapho kungenamigwaqo echaziwe.

- (10) Izimvume zezinhlizeko zamatekisi anquma ibanga kufanele ziguqulelwe kumalaysensi okusebenza achachisa indawo echaziwe yokusebenza ukugibeza abagibeli, ngokuya kwesigaba 8.
- (11) Indlela okufanele ilandelwe kanye nendlela yokufaka izicelo ezizokwenziwa ngaphansi kwengxenywe yesigaba (2) iziba njengoba kuqunywe.

Izivumelwano zezinhlizeko

36. (1) Isikhulu zezivumelwano akufanele zingene kuzinhlizeko zesivumelwano esixhasiwe ngokunye ngokwamukela isilinganiso sesibizo ngokuya ngezimiso ezenziwa ngu MEC, ngokomthetho kaZwelonke.

(2) Ingxenywe yesigaba (1) kanjalo izosebenza kuzinhlizeko zezivumelwano ezingaxhasiwe, ngaphandle kokuthi uMEC akhiphe izinhlizeko ezichachisiwe noma izinhlobo zezivumelwano kulezizidingo ngesaziso kuGazethi.

(3) Izivumelwano kufanele zinganikezwe ngu Mnyango noma isikhulu sokuthutha esiqondene ngokuvumelana nalazizinhlelo zokuthutha, ngokuya kwesigaba 39(5) kanye noshinsho olufanele. Ukuphelelwa yisikhathi kanye nokusulwa kwamalaysensi okusebenza kanye nezimvume ngokuhambelana nezivumelwano.

37. (1) Uma isivumelwano noma siphi siphela, zonke izimvume noma amalaysensi okusebenza izinhlizeko ebezinikezwa ngaphansi kwaso isivumelwano ziyaphela ngosuku lokugcina futhi kufanele zilethwe kuBhodi zingakapheli izinsuku eziyisikhombisa siphelile.

(2) Lapho izilinganiso zezibizo ziminyi we kuzinhlizeko zesivumelwano isixhasiwe-

(a) akekho umhlinzeki okufanele afake isilinganiso sesibizo kulesosivumelwano ngaphandle kokuthi umhlinzeki alethe kuBhodi zonke izimvume zakhe kanye namalaysensi okusebenza aphethwe nguye ukuba asulwe kumzila othintekayo kulezinhlinzeko.

(b) IBhodi, ngokunxuswa yisikhulu sezivumelwano, kufanele lihxise zonke izimvume noma ilaysensi lokusebenza ezigunyaza izinhlizeko kulemizila ethintekayo kulesosivumelano, ngaphandle kokuthi uminini wemvume uyanxeshezwa ngokuvumelana nemihlahlandlela ekhonjiswe kusigaba 51 (4) sothetho kazwelonke

(3) Akukhosinxephezelo esikhokhwayo umakusulwa ilaysensi lokusebenza noma imvume ngaphantsi kwesiqephu (a) sengxenywe yesigaba (2),

Izicelo maqondana namalaysensi olusebenza

38 (1) lapho uhlelo lokuthuthu lubonisa isidingo sezinhlizeko ezingezekile kumzila, isikhulu sokuthutha singamema izicelo kubhodi zamalaysensi okusebenza ukunikeza izihlinzeko zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi angekho kuzivumelwano kulowomzila.

(2) Umuntu noma inhlango efisa ukuthatha izinhlizelo zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi ngaphandle kwezinhlizelo ezishiwo kusigaba 52(1), kufanele ucele kubhodi ukunikezwa ilayisensi lokusebenza elifanele.

(3) Onalo ilayisensi kufanele acele kubhodi ukuba livuselelwe noma liguqulwe ilayisensi lokusebenza.

(4) Umuntu noma inhlango efisa ukushintsha ilayisensi lokusebenza angacela kubhodi ngokubhalwe phantsi ukuthi umnikazi uyavuma ukushintsha ilayisensi lokusebenza.

(5) Izicelo ngaphantsi kwengxenywe yesigaba (1), (2), (3) noma (4) kufanele –

- (a) Zenziwe ngohlelo lwesicelo esisodwa ngenqola eyodwa
- (b) Zenziwe ngendlela enqunyiwe.
- (c) Zenziwe kufomu elinqunyiwe.
- (d) Ziphelekezelwe yimali enqunyiwe kanye nezindlela zokushicilela isicelo ngaphantsi kwesigaba 42, njengokulinganiswa yibhodi kodwa akunamali eyokhokhwa lapho ilayisensi lokusebenza liyoba ngelesivumelwano.
- (e) Kucacisiwe inqola ezosetshenziswa ukunikeza izinhlizelo eziqondene.
- (f) Kunqola yokuthwala izimpahla eguquliwe, iphelekezelwe yimininingwane eyincasiselo yenqola njongoba kunqunyiwe.
- (g) Kufakwe incazelo ephelele yomzila noma imizila lapho ofake isicelo esebenza khona noma ohlose ukusebenza khona kanye nazozonke izindawo lapho abagibeli begitshezwa noma bayogitshezwa khona noma behliswe khona .
- (h) Futhi, sifakwe nenhlango ephethe amalayisensi okusebenza ukuthutha esungulwe yindawo yedolobha elikhulu eliqondene.

(6) Ifomu lesicelo ngokwezicelo ezibonise kuizingxenywe zezigaba (1),

(2) kanye no (3) zezinhlizelo zohlobo-lwetekisi oluyikhumbi kufanele zibe nendawo yezincomo zenhlango yamatekisi esebenza kumzila, imizila noma ukuhlango kwemigwaqo okukhulunywe ngakho lapho ofake isicelo eyilunga, okufanele igcwaliswe yinhlango ngaphambi kokudlulisa isicelo, noma isitatimende esokuthi ayikho inhlango ekhona noma, ethi ofake isicelo ungumuntu ongelona – ilunga obhalisile

(7) Abafake izicelo kufanele bachaze kufomu lesicelo ngaphantsi kwesifungo noma ukuvuma noma bake batholakala banamacala obugebengu obesimo esinqunyiwe futhi uma kunjalo, bahlele amacala futhi bacaze noma bona, noma abagenene nabo, abangani noma amalunga omndeni aseduze, abancike kubo, abangani kubhizinisi noma abaqhashi bayizikhulu ezigunyaziwe noma izikhulu zemisebenzi yomphakathi noma abaphethe isifunda noma abaphethe umasipala..

(8) (a) Ibhodi kufanele libhalise izicelo zezinhlizelo ezingenasivumelwano kunkundla yokuthutha edolobheni eliqondene elishowo kwisigaba 87 ukuze kube nezincomo, ngendlela enqunyiwe, ngaphambi kokulahla

isicelo.

(b) Lapho umkhandlu noma inkundla, eyaziwa ngokomthetho ngu MEC, ikhona ngohlobo lwezinhlizeko ezithintekayo inkundla yokuthutha yedolobha elikhulu kufanele balibone ngendlela enqunyiwe ngaphambi kokudlulisa izincomo zabo kubhodi.

(9)Ibhodi lingakhipha, ngokufaka isicelo ngendlela enqunyiwe futhi ngokukhokha imali enqunyiwe ilayisensi lokusebenza lesikhashana elingadluli izinsuku ezinqubo lapho isivumelwano sanikezwa kufake isicelo kumnyango kahulumeni kanye nelayisensi lokusebenza eliqondene elishiwo kusigaba 39 (1) alikakhishwa ngosuku lokuqala kwesivumelwano.

(10)Ibhodi kufanele likhiphe, ngokufaka isicelo kophethe invume noma ilayisensi lokusebenza ngendlela enqunyiwe futhi ngokukhokha imali enqunyiwe, isifaniso semvume noma ilayisensi lokusebenza, eliqunisekisiwe isikhulu sebhodi, ukuba sisetshenziswe ngoliphethe ngaphantsi kwesigaba 47 (b), lapho isicelo kungesokushintsha noma ukuguqulwa lokho sifakiwe nebhodi futhi sisa lindiwe.

Ukulalelwa kwesicelo selayisensi lokusebenza

39 (1) (a) Umfaki silinganiso sokubiza onikezwe isivumelwano uzovumeleka ukunikezwa ilayisensi lokusebenza layo yonke inqola ezosebenza izihlinzeko ezigunyazwe yisivumelwano futhi kufanele afake isicelo kubhodi ngendlela enqunyiwe salelo layisensi lokusebenza lesikhathi sesivumelwano.

(b) Akukho mali yesicelo ezokhokhwa maqondana nalesisicelo .

(2)Isikhulu sebhodi esikhethwe ngenhloso yi bhodi sinelungelo lokukhipha amalayisensi okusebenza ngaphansi kwengxenywe yesigaba

(1) , ngaphandle kwezihlinzeko eziphikisana nomakuphi kulomthetho.

(3) Ibhodi lingangalikhphi ilayisensi lokusebenza elisha noma liguqule ilayisenzi lokusebenza ukuze landise izinhlizeko, ezinikezwayo lapho, ngaphandle kokuthi izinhlelo zokuthutha eziqondene zibonisa isidingo sezinhlinzeko kulowomzila othintekayo ngokuya ngengxenywe yesigaba (5).

(4) Lapho uhlelo oluqondene lubonisa isidingo sokuhlinzeka okuceliwe, ibhodi kufanele linikeze isicelo, siye nangayiphi imibandela ebekiwe ngokohlelo, ngaphandle kokuthi linomcabango, maqondana nodaba oluhlelwe kuziqephu (a) kuya ku (d) zengxenywe yesigaba(7), sokuthi ofake isicelo noma inqola ayifanele noma ayiphilile kahle ukunikeza izinhlizeko.

(5) Lapho izinhlelo zingakenziwa noma ziqedwe, ibhodi kufanele libheke udaba oluhlelwe kuziqephu (a) kuya ku (3) sezingxenywe yesigaba (7) ekunqumeni noma lingakhipha noma lenqaba nesicelo.

(6) Lapho kutholwe izicelo zama layisensi okusebenza eziningi ukudlula ibhodi elingazikhipha ngokohlelo oluqondene, ukukhetha kuqala kufanele kunikezwe abafake izicelo zokuvuselela kwamalayisensi okusebenza abo, futhi uma uhlelo lungathatha izinhlizeko ezingeziwe ukukhathalela kufanele kunikezwe izindaba ezihlelwe kuziqephu (a) kuya ku (j) sezingxenywe zisigaba(7) ekuhlungeni izicelo.

(7) Ekunqumeni ukuthi sinikezwe noma sinqatshwe isicelo sokunikwa, ukuvuselela Kona ukuguqula ilayisensi lokusebenza ukuqhuba ukuhlinzeka okungenasivumelwano futhi ekutholeni imibandela okufanele ihambisane nelayisensi lokusebenza ibhod kufanele -.

(a) Libe nokukhathalela okukhulu ku futhi lenze ngokuvumelana nezidingo zesikhulu sokuthutha ngokuya ngezinhlelo zabo zokuthutha, uma okunye kunye nezincwadi zaso kulodaba, uma okunye, kanye.

(b) Kubhekwe -

(i) ukuthi uhlobo, unyaka, umenzi, isimo, umthamo nokwamukeleka kwenqola ehambisana nelayisensi lokusebenza ikufanele umsebenzi ezowenza.

(ii) noma, ngokuya ngokuthanda kwebhodi noma okubonakalisayo, njengoba kunqunywe, ofake isicelo unekhono lokunikeza izinhlizeki azifunela ilayisensi lokusebenza, ngendlela egculisayo kumphakathi.

(iii) zonke izikhala ezithunyelwe maqondana nesicelo.

(iv) ukulahlwa ngamacala enziwa ngapha aqondene nofake isicelo ngokuya ngokuthanda kwebhodi noma okubokalisayo njengoba kunqunywe..

(v) ubukhulu bebhizinisi elenziwe ngofaka isicelo, ukukhetha kuqala kunikezwa umsebenzi wamabhizinisi amancane.

(vi) iqiniso lokuthi ofake isicelo ubesethubeni elihle ngaphambilini, ukukhetha kuqala kunikezwa abantu ababengenamathuba ngaphambili.

(vii) inani lezimvume noma amalayisensi okusebenza anawo ofake isicelo, ukukhetha kuqala kunikwa labo abaphethe izimvumo ezincane noma abangenazo noma amalayisensi okusebenza.

(viii) ubude besikhathi lapho ophethe engunhlinzeki wemisebenzi ukukhetha kuqala kunikezwe kubaphathi ebaenikeza izihlinzeko isikhathi eside.

(ix) uma ibhodi linquma kanjalo ilayisensi elikho noma igunya elifanayo elikhishwe ngapha kwemithetho kamasipala egunyaza ukusetshenziswa kwe renki noma indawo noma isincomo esikomasipala ukuthi isikhala sokurenka sikhona, noma

(x) ezinye izinto lezo, ngokucabanga kwebhodi zingathintela ukudingeka ukunikezwa noma ukwenqatshwa kwesicelo

(8) Ibhodi akufanele libheke isicelo selayisensi lokusebenza esiphuma kumsebenzi wesikhulu sokuthutha, isikhulu esiphokelela imithetho noma ifomu eliphathelene nokubheka izinhlizeko zokuthutha ngomgwqo abagibeli bomphakathi bendawo.

(9) Ngaphandle kwezinye izihlinzeko zomthetho, izicelo zokufaka ezikhundleni inqola ehlukile enomthamo wokuhlala olinganayo noma ongaphansi ngokwe layisensi lokusebenza singanikezwa yisikhulu sebhodi, uma inqola uwuhlobo olungasetshenziswa kuznihlizeko ezishiweyo ngoko hlelo A, ngemuva-

(a) kokubheka noma inqola entsha izifanele izihlinzeko ezigunyazwa yilayisensi lokusebenza nokuthi isitifiketi sokulungelaumgwaqo esisemthethweni sikhishiwe sayo ngokwesigaba 5(4), kanye.

(b) nokuqiniseka ukuthi ofaka isicelo unikezane ngemininingwane enqunywe futhi lesisicelo akudingekile ukuthi sisakazwe ngaphansi kwesigaba 42.

(10)Ibhodi lingaqaba ukubheka isicelo sokukhishwa ,ukuvuselela, ukuguqula noma ukushintsha kwelayisensi lokusebenza uma labheka futhi lenqaba isicelo sangaphambili esatholwa phakathi kwezinyanga eziyisithupha ezandulela usuku okwatholwa ngalo isicelo sokuqala esishiwo ngokucabanga kweBhodi sinokufanayo noma izinhloso ezifanayo nesicelo esishiwo sokuqala.

(11)Ibhodi linga, ekunikezeni isicelo, beka imibandela engeke yashayisana nalomthetho kanye nomthetho kaZwelonke.

(40).(1) Abafaka izicelo zokuthutha okuxhuma izifunda kufanele bacele kubhodi uma izinhlizeko ziqala eGauteng, noma eGauteng kanye futhi nakwesinye isifunda.

(2) Ngenhloso yalesigaba izinhlizeko kuzokhethathwa ukuthi ziqala kundawo lapho abantu bagibela inqola ngenhloso yokuthi bahanjise kwenye indawo, futhi kuphele lapho.

(3)Uma kunokungabaza ukuthi kukuphi lapho izihlizeko eziqala khona, ofaka isicelo kufanele acele kusifunda lapho inqola leyo ibhaliswe khona.

(4)Ibhodi ingangakhiphi isicelo selayisensi lokusebenza eligunyaza izihlizeko eziqala kwesinye isifunda noma esokuvuselela noma ukushintsha ilayisensi lokusebenza, noma ukuguqula ilayisensi lokusebenza ukuqhuba izihlizeko kwesinye isifunda lingaphandle kwesivumelwano sesikhuzinye iipha amalayisensi okusebenza esisunguliwe saleso sifunda.

(5)Lapho ibhodi lingakhoni ukuthola izimpendulo ezifanele kusikhulu esikhipha amalayisensi okusebeza sesinye isifunda nkomba ekhonjise kwingxenywe yesigaba (4), noma alikwazi ukuthola isivumelwano sebhodi elinye ngesikhathi esinqunyewe ibhodi kufanele lithumele lodaba njengesikhalo kwinkundla yezikhalo zokuthutha esungulwe ngokomthetho wezinkundla zezikhalo sokuthutha ngendlela enqunyiwe ngokomthetho.

(6) Izikhalo eziqondene nezinhlizeko ezixhuma izifunda kufanele zenziwe kunkundla yezikhalo zokuthutha njengoba kudingeka ngokomthetho wezinkundla zezikhalo zokuthutha.

(7) Kuzinhlizeko ezixhuma izifunda, abagibeli akufanele bagitshezwe noma behliswe ngaphandle kwezindawo lapho kugitshelwa khona noma lapho bayakhona, ngaphandle kokuthi azikho ezinye izinhlizeko phakathi kwezindawo zokugitshezwa noma zalapho kuyiwa khona kanye nezindawo zokwehliswa noma zokugitshezwa noma, esikhundleni sezinhlizeko zohlobo-lwetekisi oluyikhumbi izinhlangano eziqondene amalunga wazo asebenza kumzila noma imizila avumile kokuseceleni.

Ukuthutha ngomgwaqo oweqa imingcele.

Ukuthutha ngomgwaqo oweqa imingcele⁴¹. Izicelo zokuthutha ngomgwaqo ukweqa imingcele zezinhlizeko zamazwe omhlaba kufanele zenziwe kukomiti elawulayo ngokomthetho wokuthutha ngomgwaqo oweqa imingcele, 1998 (umthetho namba 4 ka 1998) ngendlela enqunyiwe ngokomthetho.

42.(1)Ngokuya kwengxenywe yesigaba (2), ibhodi kufanele ngaphambi kokubheka isicelo sokunikezwa, ukuvuselela, ukuguqula noma ukushinsha ilayisensi lokusebenza, lenze isimemezelo kuGazethi kahulumeni kazwelonke futhi ngendlela enqunyiwe,

imininingwane leyo yesicelo njengoba kuzonqunywa kanye nokubekwa kwesaziso njengoba kuzonqanywa kanye nokubekwa kwesaziso ngalesisicelo kubhodi yezaziso kumahovisi alo isikhathi esinqunyiwe.

(2) Isicelo asidingekile ukuba simenyazelwe ngaphansi kwengxenywe yesigaba (1) lapho kuyisicelo –

(a) ukuguqula imininingwane yaleyonqola echachisiwe kulayisensi lokusebenza, noma.

(b) iyame kusivumelwano esitshengisiwe kusigaba 39 (1)

(3) Umuntu othandayo ofisa ukuletha isikhalo kubhodi ephikisana noma evumelene nesicelo esimemezeliwe ngaphantsi kwangxenywe yesigaba (1) kufanele enze njalo ngendlela futhi phakathi kwesikhathi esinqunyiwe, futhi ibhodi-

(a) kufanele livumele umuntu ozo, phakathi kwesikhathi esebekiwe, letha isikhalo sokuhlola ifomu lesicelo sokufaka

isicelo kanye nezinye izincwadi ezihambelanayo ehovisi lebhodi ekukhokhweni imali enqunyiwe, futhi. (b) linga, ngokunxusa kwalomuntu, nikeza kuye isifanekiso khonalapho sokukhokha imali enqunyiwe.

(4) Ibhodi lifanele kanjalo livumele ofake isicelo ahlole, ngaphandle kokukhokha, emahovisini alo, futhi lenze nezifanekiso (copies) ekukhokheni kwemali enqunyiwe, izikhalo eziphikisa noma ezivumelana nesicelo.

I sikhathi kanye nokuvuselelwa kwelayisensi lokusebenza.

43.(1) (A) amalayisensi okusebenza ezinqola ukubazenzwe umsebenzi ngokwesivumelwano kufanele sinikezwe ukungeqi isikhathi futhisiye ngokwesimo kanye nemibandela yesivumelwano.

(B) ekupheleni kwesivumelwano, amalayisensi okusebenza aqondene nalokho kufanele abuyiselwe kubhodi zingakapheli izinsuku eziyisikhombisa.

(2) Lapho isivumelwano sephelile, kanye nesivumelwano esizongena endaweni yaso singakaqedwa noma amalungiselelo maqondananesivumelwano esisha angakapheli ukuze ophethe ilayisenzi aqale ngokuhlinzeka okuqoneme nesikhathi Ibhodi linga, ngokunxuswa yisikhulu sezivumelaniso, qhubekisa isikhathi esisemthethweni samalayisensi okusebenza aqondene, nesikhathi

esicelwe yisikhulu.

(3) Ngokuya kwesigaba 35(5), amalayisensi okusebenza ezinqola ukusebenza izihlinzelo ezingenasivumelwano kufanele ngezincomo zesikhulu sokuthutha, kube esesikhathi esingagudluki esingeqi kuminyaka emihlanu futhi kufanele sibe nokucabangela-

(a) Izinkambiso zamanje kanye nezihlosiwe ekudingekeni kumzila noma imizila noma indawo echaziwe.

(b) Ikhono lezinhlizeko ezihlosiwe ekuhlangabezani izidingo.

© Ukuba khona kwezivumelwano zezihlinzeka ezingathikabezwa umsebenzi ofakelwe isicelo.

(d) ngokungenzeka ukuthi ilayisenzi lokusebenza elifakelwe isicelo, lingayekwa ukudingeka ngokwezinhlelo zokuthutha eziqondene, futhi.

(e) Ngokungenzeka ukuthi umsebenzi ofakelwe isicelo, ungadluliselwa kusilinganiso sesibizo.

(4) Ukuvuselelwa kwelayisensi lokusebenza lezinhlizeko ezingenasivumelwano angeke linikezwe ngaphandle kokuthi isikhulu sokuthutha esiqondene sincome lokho kuvuselelwa, ngokwezinhlelo zokuthutha eziqondene ngokuya ngesigaba 39 (5).

Ukukhishwa kwelayisensi lokusebenza kanye nezinhlinzeko

44.(1) Ngokuya ngengxenye yisigaba(2) , ibhodi kufanele likhiphe, ngehlangano ephethe amalayisensi okusebenza ukuthutha futhi ngendlela enqunyiwe, ilayisensi lokusebenza elikhishiwe eliguquliwe noma elishintshiwe, elivuselelwe, eliguquliwe noma elishitshiwe yilona ngokwalomthetho okufanele likhishwe, noma kunesicelo esisha selayisensi lokusebenza, lenqola ecacisiwe kufona lesicelo.

(2) Ibhodi akufanele likhiphe ilayisensi lokusebenza ngaphandle.

(a) isitifiketi sokulungelwa umgwaqo esikhishelwe inqola eqondene ngosuku noma ngemuva kosuku okubekwe ngendlela enqunyiwe sinikezelwe kulo, ngokwesigaba 5 (4), futhi.

(b) Oliphethe usinikezile isiqiniseko esigculisa ibhodi ukuthi oliphethe ubhalise njengomkhokhi wentela ngaphantsi kumthetho wokuqoqa intela noma ngokwalo mthetho, akadingekile ukuba abhalise kanjalo.

(3) Amalayisensi okusebenza kufanele acacise

(a) Igama kanye nenombolo kamazisi yoliphethe noma inombolo yokubhaliswa kwenqola esikhundleni senkampani ibhazisini elisemthethweni, inkampani ebekiwe noma inhlango efanayo.

(b) Inombolo ebhaliswe ngayo, uhlobo, inombolo yokuhlunga inqola, unyaka enziwe ngoyo, inhlobo kanye nomthamo lwabagibeli benqola eyanikezwa ilayisensi lokusebenza.

© Izinhlobo zezinhlizeko eyanikezelwa zona .Isikhathi esanikezwa sona.

(e) Esikhundleni selayisensi lokusebenza elanikezwa inqola ukuba inqola isebenze ngaphantsi kwesivumelwano:-

(i) uhlobo lwesivumelwano.

(ii) inombolo emaqondana nesivumelwano (reference number)

(iii) amagama kanye namakheli abathintekayo kusivumelwano.

(f) Esikhundleni selayisensi lokusebenza elikhishwelwe inqola ukuba isebenze izihlinzeko ezihleliwe-

(i) izindawo, phakathi kanye nengcazelo ephelele yomzila noma imizila noma indawo echaziwe eyanikezelwe yona ngokuchaza kahle amagama ezitaladi, izinombolo zomgwaqo, izikhokwane noma izimpawu zomhlaba zalelo phethelo edolobha, dolobhana, dolobha, muzinoma indawo yokuhlala ngayinye.

(ii) uhlelo lwezikhathi oluqondene,

(g) Esikhundleni selayisensi lokusebenza elikhishelwe inqola ukusebenza

(i) izindaba phakathi kanye nengcazelo ephelele yomzila noma imizila indawo echaziwe eyanikezelwa yona ngokuchaza kahle amagama ezitalati, izinombolo zomgwaqo, izikhonkwane noma izimpawu zomhlaba zalelo phethelo ledolobhana, dolobha umuzi noma indawo yokuhlala ngayinye.

(ii) indawo egunyaziwe yokugibeza kanye neyokwehlisa lapho kwenzeka.

(h) Eminye imibandela ibhodi eliyibekayo ngaphantsi kwesigaba 39 (11), kanye.

(i) neninye imininingwane enqunyiwe.

(4) Onke amalayisensi okusebenza akhishiwe yibhodi kufanele asayindwe ngumgcinisihlalo walo noma ngumuntu ekhethiwe ngokubhaliwe ngusihlalo.

(5) Ilayisensi lokusebenza alifanele ukuqashiswa ngaphandle lapho inqola isetshenziswa ngaphansi kokuvumelwano nonesivumelwano ngokwezinhlizeko zesivumelwana esingaxhasiwe noma inhlinzeko yesivumelwano esixhasiwe.

Ukugcinwa kwemininingwane yamalayisensi okusebenza

45. Ibhodi kufanele ligcine endaweni yalo yokusebenza ilayisensi lokusebenza ngalinye elifana nelokuqala elakhishwa yilona futhi nezinguquko lapho, futhi kufanele lifake imininingwane enqunyiwe lapho kayo neyophethe ilayisensi lokusebenza kanye nezinqola eziqondene kuhlelo lolwazi lwekhomputa olunqunyiwe.

Ukungeniswa okwesikhashana kwenqola ehambelana ne layisensi lokusebenza noma imvume.

46.(1) Lapho inqola isebenza ngaphantsi kwelayisensi lokusebenza noma imvume isingalungile noma ayisetshenziswa okwesikhashana ngoba ishayisiwe, ibhodi noma ilunga layo elikhethwe ngusihlelo anganikeze imvumo ebhalwe phantsi ukuthi enye inqola ukuba isetshenziswe esikhundleni sayo ngokuya ngezingxenyane zezigaba (2) kanye no (3).

(2) Umthamo wabagibeli engena esikhundleni senye kufanele ubekusigaba ukuthi ungasetshenziswa kumsebenzi okukhulunywa ngawo ngokohlelo A.

(3) Inqola engenele enye ingasetshenziswa isikhathi esingeguqulwi esingadluli izinsuku ezingu 42 njengoba ibhodi noma ilungu linqumile, lesosikhathi singandiswa ngokuthanda kwebhodi uma kucelwa futhi.

(4) Inqola engenela enye kufanele, phakathi kwesikhathi sekungenela, ithathwe njengenqola okwakhushelwa yona ilayisensi lokusebenza noma imvume.

Imisebenzi yophethe ilayisensi lokusebenza noma imvume.

47. Ophethe imvume noma ilayisensi lokusebenza kufanele –

(a), asebenze izinhlizeko ezigunyazwe yimvume noma ilayisensi lokusebenza ngokwemibandela yalo kanye nezinhlelo zokuthutha

(b) aphaathe elokuqala noma nesifaniso semvume noma ilayisensi lokusebenza lokuqala noma imvumo ebhaliwe ekhoniwe kusigaba 46

(1), noma isifaniso esicabangelwe kusigaba 38 (10), kanye nesitifiketi sokubhalisa soliphethe esikhishwe ngaphantsi kwesigaba (66) enqoleni futhi azikhiphe umazifuneka kusikhulu esigunyaziwe kodwa ibhodi lingabonisa ngokubhaliwe ukuthi izichibiyelo kumvume noma ilayisensi lokusebenza akumele zigciniwe enqoleni lapho seziyinqwaba khona

© gcina imvume noma ilayisensi lokusebenza kanye nezifaniso zokuqala zazo kusimo leso sokuthi izinhlamvu kanye nezinombolo kuzo kubonakala kahle futhi, uma imvume noma ilayisensi lokusebenza limoshekile noma lingasabonakali kahle, faka isicelo sesifaniso ngendlela enqunyiwe,

(d) Enze igama, ikheli kanye nohlobo lwebhizinisi lophethe ilayisensi ukuthi libekwe enqoleni ehambelana nemvume noma ilayisensi lokusebenza, endaweni egqamile, ngendlela enqunyiwe noma njengenye indlela ibhodi elingayivuma ngokubhaliwe kusimo esithile.

(e) ubonise eminye imininingwane enqunye yibhodi.

(f) namathisela futhi ugcine unamathisele ngendlela enqunyiwe enqoleni, zonke izimpawu ezibonakalisayo ezikhishwe ngokwalomthetho.

(g) faka isicelo zingakadluli izinsuku ezingu 30 ngaphantsi kokuphela kwemvume noma ilayisensi lokusebenza ukuba livuselelwe kanjalo, endaweni yelayisensi lokusebenza, umakunjalo, uma efisa ukuselela noma ukuliguqula.

(h). qiniseka ukuthi yonke imininingwane equkethwe kumvume noma ilayisensi lokusebenza igcinwa iphelele ngezindlela ezifanele zokuguqula.

(i) buyisela kubhodi phakathi kwezinsuku ezingu 14 imvume noma ilayisensi lokusebenza elisulilwe noma elihoxisiwe noma eliphelelwe yisikhathi.

(j) Esikhundleni sokuhlinzeka ibanga elide, gcina enqoleni eqondene uhlu lwamagama abagibeli uma kuthuthwa abagibeli, ngendlela kanye nefomu njengoba kunqunyiwe.

Igunya elihanjiswa yilayisensi lokusebenza

48. Ilayisensi lokusebenza elikhishwe ngaphantsi kwalo mthetho –

(a) Alingeke ligunyazwa oliphethe ukuba athathe ukuthutha kumgwaqo womphakathi kwindawo enamandla esikhundla sikamasipala, uma kungekho emthethweni ukwenza kanjalo ngaphantsi komthetho, isimiso noma umthetho kamasipala walowo masipala.

(b) Alingeke lishiye ngaphandle oliphethe kusibopho sokuhambisana nezidingo ezibekwe ngaphantsi komthetho, ilayisenzi noma imvume ekhishwe ngesinye isikhulu.

Umhoxiswa, ukumiswa noma ukuguqulwa kwelayisensi lokusebenza.

49. (1) Lapho ilayisensi lokusebenza linikezwe kusisekelo sesivumelwano, isikhulu sezivumelwano kufanele sinxuse ibhodi lihoxise ilayisensi lokusebenza lapho isivumelwano siphelile noma ngasiphi isizathu.

(2). Ngokwengxenywe yisigaba (3) -lapho ilayisensi lokusebenza linganikeziwe kusisekelo sesivumelwano, ibhodi inga noma ngasiphi isikhathi sokuhoxisa, misa noma guqula ilayisensi lokusebenza ngalesosikhathi elingakubona kufanele , uma---

(a) Ophethe ilayisensi lokusebenza noma isisebenzi siliphe watholwa enceda ngaphantsi kwalomthetho ngaphantsi komthetho ophathelene nezinqola, izimiso zendlela, ukuphepha emsebenzini noma ukuxhumana kwezisebenzi

(b) Kumcabango webhodi, ophethe ilayisensi lokusebenza akaqhubanga imibandela yelayisensi lokusebenza.

© Ophethe ilayisensi lokusebenza uhlulekile ukuqalisa ukuhlinzeka okugunyazwe yilayisensi lokusebenza noma ingxenywe yiphi lapho phakathi kwezinsuku ezingu 90 likhishiwe ilayisensi lokusebenza, noma.

(d) Ophethe ilayisensi, lokusebenza usemisile ukuhlinzeka ngomsebenzi noma yiphi ingxenywe yalapho izinsuku ezingu 180 zilandelana.

(3) Ibhodi alifanele ngaphantsi kwangxenywe yesigaba (1) noma (2) ukuhoxisa noma ukumisa ilayisensi lokusebenza ngaphandle- . .

(a) Okungenani izinsuku ezingu21 isaziso esibhaliwe ngenhloso yalo ukwenze njalo, ngezizathu, ezinikeziwe koliphethe ngeposi elibhalisiwe noma ngeposi eloqinisekisiwe.

(b) Oliphethe ulinikeziwe ithuba, noma yena mathupha noma ngommeli, lokuvela ngaphambi kwebhodi anikeze ubufakazi maqondana nalesenzo esihlosiwe.

© Isikhulu sokuthutha , noma lapho isikhulu sokuthutha singakhethiwe, umasipala oqondene unikeziwe ithuba lokuthula ubufakazi futhi enze amalungiselelo amanye. Ukusulwa kwamalayisensi okusebenza angazange asebenze

Ukusulwa kwamalayisensi okusebenza angazange asebenze

50. (1) Lapha kuvela ekuboneni yiBhodi ukuthi ilayisensi lokusebenza elisha alikaze lisetshenziswa, eliguquliwe kusuka kumvume noma ilayisensi ngekuzinsuku ezingu 90 ngemuva kokuthi likhishiwe, iBhodi kufanele , ngesaziso esibhaliwe, libize oliphethe ukuba alethe izizathu, ezizogculisa iBhodi futhi phakathi kwesikathi esibekiwe kusaziso ukuthi:

(a) kungani engakaqalisi ukusebenza izinhlizeko zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi lowo ohambelana nelayisensi lokusebenza , futhi

(b) kungani iBhodi lingasuli ilayisensi lokusebenza.

(2) Lapho iBhodi ligculisekile ngezizathu ezithuliwe, ophethe ilayisensi lokusebenza kufanele anikezwe futhi isikhathi esichaziwe yiBhodi kodwa kungadluli izinsuku ezingama 30, ukuqalisa ngokuhlizeka ngalowomsebenzi, futhi noliphethe kufanele aziswe ngokubhaliwe ngokunjalo.

(3) Uma lingaculisekile, noma lapho oliphethe ehlulekile ukuthula izizathu phakathi kwesikhathi esivumelekile kanjalo ngesaziso, ibhodi kufanele lesule ilayisensi lokusebenza futhi ngokubhaliwe lazise oliphethe ngokunjalo futhi liyalele oliphethe alethe leyo layisensi lokusebenza kubhodi kanye nezimpawu ezibonakalisayo maqondana nalokho, phakathi kwezinsuku eziyisikhombisa ngemuva kosuku lesaziso.

51. Lapho ibhodi ligculisekile ukuthi:-

(a) Isikhulu sokuthutha ngohlelo lwaso siqcume ukuthi kunokunikezwa okweqile kuzinhlizeko kumzila othile, noma imizila noma ukuxubana.

(b) Isikhulu sokuthutha sixoxisene nophethe ilayisensi osebenza kumzila, imizila noma ekuxhumaneni, ngokubonisana kanye nezinkundla zokuthutha eziqondene, ngenhloso yokuthola ukuhoxiswa kwamalayisensi okusebenza eqile, iBhodi kufanele lihoxise imvume oqondene noma imvume yelayisensi lokusebenza ngokwesigaba 51 somthetho kaZwelonke, uma sekufinyelelwe esivumelwaneni nophethe ilayisensi ukuthi bangxephezele oliphethe ngoku lahlekelwa yinzuzo yomnotho ngendlela engakhethi neqondakalayo ebhalwe ngokuhambelana nomhlahlandlela onqunye ngokwesigaba 51(4) somthetho kaZwelonke.

Izingunyazo ezingahleliwe

52. (1) Akekho noyedwa ofanele ukuthatha izinhlizeko zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi maqondana nesehlakalo esiqondene, njengomcintiswano wezemidlalo isifo noma umshado ngaphandle kokugunyazwa isigunyazo esingahleliwe esikhishwe futhi sagcwaliswa ngaphansi kwalesigaba.

(2) Inqunye yesigaba (1) angeke isebenze lapho-

(a) ukuhlizeka kokuqasha kuzokwenzeka ngokwelayisensi lokusebenza elifanele noma imvume, noma

(b) umhlinzeki uzonikezana ngomsebenzi ngokwelayisensi lokusebenza noma imvume esivele igunyaza ukuthutha okuqondene kumzila noma kundawo leyo.

(2) ophethe angafaka isicelo kuBhodi ukukhishelwa, ekukhokheni kwemali enqunyiwe izigunyazo ezingahleliwe ezilandelanayo.

(3) Ibhodi kufanele libhale izinombolo ngokulandelelana izigunyazo ezingahleliwe ezikhishwe yilona futhi ligcine uhla lwezigunyazo kanye negama lomphathi ezenikezwe yena.

- (4) Ngaphansi kokuqalisa izinhlizeko eziboniswe kweyesigaba(1), umphathi oqondene kufanele agcwalise isigunyazo esingahleliwe sohambo lolo ngendlela enqunyiwe futhi kufanele agcine isigunyazo kunqola eqondene ngazononke izikhathi lapho kuthathwa ukuhlinzeka asikhiphe uma sidingeka yisikhulu esigunyaziwe.
- (5) Masishane, kodwa angakapheli amahora angu72~~000~~ kokuqeda izinhlizeko lezo, umphathi kufanele athumele ikhophi egcwalisiwe yesigunyazo esingahleliwe kuBhodi kanti kuzinhlizeko zohlobo lwetekisi oluyikhumbi, kanye nakunhlangano, engaphansi kwayo, uma Umphathi eyilunga lenhlangano, kanye nenhlangano ebhalisiwe eqondene esebenza kumzila noma ekuxhumaneni lokho.
- (6) Ibhodi lingavimbela umphathi ojwayele ukuthahlinzeka zokuthutha zesikhashana ngaphandle kokugcwalisa izigunyazo ezifanele, noma ojwayele ukusebenzisa dedengu izigunyazo ezingahleliwe.
- (8) Izigunyazo ezingahleliwe kufanele zibe kufomu elinqunyiwe.
- (9) Izigunyazo ezingahleliwe zingasetshenziswa kuphela ukuthutha abagibeli kuzehlakalo ezenzeka kanye futhi, uma zisasetshenziswa-
- (a) abagibeli akufanele bagitshezwe noma behliswe ngomgwaqo.
 - (b) . umphathi kufanele abuye kuhambo olungahleliwe nalabo bagibeli

©Umphathi akufanele athathe izinhlizeko zohlobo lwetekisi oluyikhumbi ngaphakathi ngesikhathi elinde abagibeli.

Ilayisensi lokusebenza lesimo esingavamile

53. (1) Lapho u MEC enze ngaphansi kwisigaba 93 (2) ukuvala imizila, umec angayalela ibhodi limeme izicelo zamalaysensi okusebenza isimo ezingavamile ukusebenza ukuhlinzeka imisebenzi kuleyomizila.
- (2) Izicelo ngaphantsi kwengxenywe yesigaba (1) kufanele zenziwe ngendlela enqunyiwe futhi ekukhokheni imali enqunyiwe.
- (3) Ibhodi kufanele libheke isicelo esenziwe ngaphantsi kwengxenywe yesigaba (1) futhi linze ngokuthanda kwalo nikeza isicelo ngokuphelele noma ngengxenywe kunoma luphi uhlobo ngokwale mibandela ibhodi elingayibeka, noma lenqabe isicelo.
- (4) Ilayisensi lokusebenza kusimo esingavamile kufanele likhishwe isikhathi esingaguquki esingadluli izinsuku ezingu 21.
- (5) Ibhodi linganikeza amandla ngaphantsi kwesigaba kulunga noma isikhulu sebhodi.

Ukukhuphuka kwezinye izimali ngaphambi kwesicelo sokuguqula imvume noma ilayisensi lokusebenza eliqondene.

54. Lapho imvume noma ilayisensi lokusebenza ligunyaza okokuthutha ngomvuzo likhomba ukuthi umphathi kufanele abambisane nombandela wokuthi okokuthutha kufanele kuthathwe ngemali evunywe noma ebekwe yibhodi, ukuthi umphathi aze nomangasiphi isikhathi ngemuva kokukhuphuka ngemali yephethroli kuriphabliki, kuphula imali ngokungekho, kodwa kungadluli omaphesenti ayilo, uma ngaphakathi

kwezinsuku eziyishumi ngemva lokuqala kwemali ekhushuliwe, umphathi ucela kubhodi ukuguquka okufanele kwemvume eqondene noma ilayisensi, lokusebenza ngaphantsi kwalomthetho.

ISIGABA 7: IBHODI LEZIKHALO LABAGIBELI BOMPHAKATHI EGAUTENG.

Ukusungulwa, isakhiwe kanye nemisebenzi yebhodi lezikhalo labagibeli bomphakathi eGauteng.

55. (1) Igama lekhomishane lokuthutha lesifuna elasungulwa yisigaba 27 somthetho wesikhashana wezinhlizeko zohlobo-lwamatekisi angamakhumbi eGauteng, ushinshelwa ku bhodi lezikhalo labagibeli bomphakathi eGauteng futhi lithathwe njengenhlango yezikhalo yokuthutha kusifunda elikhonjiswe kusigaba 128 (1) somthetho kazwelonke.

(2) Ibhodi lezikhalo libunjwe ngusihlalo kanye okungenani elinye ilunga elilodwa eliqokwe ngumec-

- (a) okungenani oyedwa wabo unespiliyoni esifanele ukusebenza njengommeli wamajaji noma ummeli.
- (b) (b) omunye noma abanye kufanele babe nesipiliyoni esiningi sokubonisa ikhono ekuthutheni abagibeli bomphakathi.

(3) Amalunga alekhomishani aqokwe ngaphambi kokuqala kwalomthetho azakuqhubeka ehovisi njengamalunga ebhodi lezikhalo kufikela ukuphela kwesikhathi sokuqokwa kwabo ngaphandle kokuthi umec aqede ukuqokwakwabo ngaphambili.

(4) (a) Ngaphambi kokuqoka amalunga ebhodi lezikhalo u MEC kufanele asakaze isaziso sokuhlosa ukwenza njalo futhi ameme izicelo zobulunga, kunoma okungenani iphephandaba elilodwa elijikelezayo esifundeni, ngesingisi kanye okungenani ulimi olusemthethweni olulodwa okukhulunywa ngabaningi kusifunda.

(b) Ngaphambi kokuqoka nomaliphi ilunga, uMEC kufanele asakaze ngendlela efanayo, amagama abantu yena

abaphakamisayo ukubaqoka kubhodi lezikhalo futhi ameme ukuthasisela kanye nezikhalo kulokho.

© uMEC kufanele abukisise kahle noma ziphi izithasiselo kanye nezikhalo ezitholiwe.

(5) Akukho noyedwa okufanele aqokwe njengelunga lebhodi yezikhalo uma yena :-

- (a) noma aganene naye noma umhlanganyeli, ilunga lomndeni eliseduze, abancike kuye, ahlangene naye kubhizinisi noma umqhashi enesandla ngokwezimali kubhizinisi lokuthutha abagibeli bomphakathi noma ilunga elikhethiwe elinesikhundla kunhlangano, noma ungene kunomawuphi

umsebenzi ngokomcabango ka mec, uzokhubaza nokwenza umsebenzi wehovisi lakhe ngendlela engachemile.

- (a) Ungaphantsi kwesimo sokukhubazeka ngokomthetho.
- (b) Engasenakuhlengeka ezikweletini.
- (c) Wake watholwa enecala, eliphathelene nokunga thembeki noma uyewasuswa ehovisi lomphakathi ngenxa yokungaziphathi kahle.

(6) Nxashana kubhekwa ukuqokwa kwanoma muphi umuntu njengelunga lebhodi lezikhalo, lowo muntu kufanele adalule ku MEC, ngokubhaliwe, nomakuphi ukuthatheka anakho noma angaba nakho

kunoma yiphi ingxenye yohwebo lokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi, kanti ukuhluleka ukwenze njalo kuzokwenza, icala.

(7) Usihlalo webhodi lizikhalo kufanele aqokwe isikhathi esingadluli iminyaka emithathu, kanti amanye amalunga ebhodi isikhathi esingadluli iminyaka emabili futhi ngokuya ngezinhlizeko zalomthetho, ukubamba ihovisi kumibandela kanye nokunye okuzonqunywa ngu mec uma beqokwa.

(8) Nxa ihovisi likasihlalo noma ilunga lebhodi lezikhalo lizokuba noma lingenamuntu u mec kufanele ngokuvumelana nalomthetho, athathe, izinyathelo ezisheshayo zokugcwalisa isikhala ngokuqoka umuntu ophilile futhi ofanele ongenaso isici sokungawufanele okubikwe kungxenye yesigaba (5).

(9) Umuntu isikhathi sakhe sehovisi njengelunga lebhodi lezikhalo siphelile, uzakuba nelungelo lokuqokwa futhi.

(10) Inhloko yomnyango kufanele, ngokuya ngemithetho elawula izisebenzi zomphakathi, inikezane ngezisebenzi ukunceda ibhodi lezikhalo ekwenzeni imisebenzi yalo.

(11) Imisebenzi yebhodi lezikhalo kuzakuba ukulalela izikhalo ezihambelana nezicelo zokuthutha phakathi nesifunda ukusula, ukushiya kwekanye nokususwa ehovisi kwamalunga ebhodi lezikhalo.

56. (1) Ilunga lebhodi lezikhalo lingasula ngesaziso sezinyanga ezimbili ku MEC

(2) uMEC angasusa ehovisi ilunga lebhodi lizikhalo-

a. ohlulekile ukuhambisana nombandela wokuqokwa kwakhe.

b. obenecala lokungaziphathi kahle noma ongasanaki njalo imisebenzi yakhe njengelunga lebhodi noma ohlulekile ukwenza leyomisebenzi ngokuqotho futhi ngokungachemile,

© ongakwazi ukwenza ngokunekhono imisebenzi yakhe njengelunga lebhodi,

(d) ohlulekile ukubungaza imihlangano emithathu yebhodi ilandelana ngaphandle kwesizathu ezizwakalayo.

(3) Ilunga lebhodi kufanele lishiye ihovisi lalo uma ilunga:-

(a) liba ngaphantsi kwezici zokungafanele ukuqokwa okushiwo kusigaba 55(5),

(b) lisuswa ehovisi ngaphantsi kwengxenye yesigaba (2)

Amandla ebhodi lezikhalo

57. (1) Ngaphandle kwamanye amandle anikezwe yilomthetho, ibhodi lezikhalo liya ngenhloso yokusebenza ngodaba oluphambi kwalo ngokwalomthetho-

(a) ngokuthanda kwalo lingavumela umuntu othintekile noma onentshiseko kudaba, noma umeli ogunyazwe

ngokuphelele walowomuntu, ukuba avele phambi kwalo futhi (i) ezothula ubufakazi noma unze ubufakazi obungabhaliwe obuqondene nesikhalo, noma (ii) abize ofakaze futhi aqhube nobufakazi okukhulunywa ngabo obuqondene nesikhalo, noma.

(b) ngesaziso esibhaliwe njengoba kunqunywe futhi sadluliswa ngendlela enqunywe, esidinga umuntu avele

phambi kwalo azothula ubafakazi noma azoletha incwadi, uhlelo noma elinye iphepha noma impahla ekuye noma ngaphantsi kwakhe,

© libize umuntu okhona endaweni lapho ibhodi lezikhalo liphethene nodaba, ukuba avele phambi kwalo ayothola ubufakazi noma azoletha incwadi, uhlelo noma elinye iphepha noma impahla leyo umuntu anayo kuye,

(d) buza umuntu ovele phambi kwalo njengofakazi.

(e) nqaba ukulalela umuntu ovela phambi kwalo njengofakazi, onqabayayo ukufungiswa noma ukuvuma.

(2) Umuntu ophethe umhlangano webhodi lezikhalo lapho umuntu evele khona njengofakazi njengoba kulayelwe kungxenywe yesigaba (1) angaphatha isifungo noma ukuvunyiswa komuntu ovelayo kanjalo.

(3) Bhodi lezikhalo kufanele linikeze abantu abanentshiseko uma benxusangezizathu ezibhaliwe phantsi ngesinqumo esilithathile.

Imihlangano kanye nezinqumo zebhodi lezikhalo.

58. (1) Imihlangano yebhodi kufanele ihlale ngokuya kwezinqubo ezinqunyiwe futhi ngezikhathi kanye nezindawo ezinqunyiwe.

(2) Usihlalo kanye okungenani elinye ilunga elilodwa bazokwenza ikhoramu yemihlangano yebhodi.

(3) Uma usihlalo webhodi angakhoni ukubungaza umhlangano webhodi, usihlalo angakhetha elinye ilunga lebhodi lisebenze njengosihlalo kuloyo mhlango.

(4) Isinqumo samalunga amaningi ebhodi lezikhalo akhona emhlanganweni sizakwenza isinqumo sebhodi ngokuya ngalezo zinqubo futhi lapho kunenani elilinganayo lamavoti, umuntu ongamele umhlangano unevoti lokuphoswa ekungezeni kuvoti lakhe lokukhukuma.

(5) Akukho senzo, silayelo noma isinquma sebhodi lezikhalo esingathathwa njengesingekho emthethweni ngesizathu seqiniso sokuthi, uma isenzo senziwe noma isilayezo noma isinqumo sinikezwa, isikhala sesikhona kubhodi noma umuntu owayeyilunga lebhodi wayekiswa emsebenzini ngaphantsi kwesigaba 55(5) ekubeni yilunga, nokuba noma qha lokokwenza kwalowomuntu kwakudingeka ekwenzini besebenza kwalowomuntu kwakudingeka ekwenzini lesosenzo noma ekunikezeni lesosilayelo noma isinqumo.

(6) Bhodi lezikhalo kufanele limamele izikhalo phakathi kwezinsuku ezingu 60 ekutholeni isaziso sesikhalo futhi lidlulise nezinqumo khona lapho kubo bonke abaqondene phakathi kwesikhathi esinqunyiwe.

Isikhalo kubhodi lezikhalo ngokungahambisani nesinqumo sebhodi noma umbhali.

59.(1) Ngaphandle kwa njengoba kunikeziwe kulomthetho futhi ngokuya ngengxenywe yesigaba (2) umuntu o -

(a) fake isicelo kubhodi sokunikezwa, ukuvuselela, ukuguqula noma ukushintsha imvume yakhe noma ilayisensi lokusebenza noma imvume yakhe noma ilayisensi lokusebenza lihoxisiwe, liguquliwe noma limisiwe yibhodi.

(b) ungumphathi wemvume noma ilayisensi lokusebenza elakhishwa yibhodi.

© ngendlela futhi phakathi kwesikhathi esinqunyiwe, wadlulisa izikhalo kubhodi, noma.

(d) wafaka isicelo kumbhali sokubhalisa ngaphantsi kwalomthetho, noma ubebhekene nophenyo oluqhutshwe ngumbhali:

futhi uthintekile yisinqumo sebhodi noma sombhali, anga ngendlela, futhi phakathi kwesikhathi esinqunyiwe, faka isikhalo kubhodi lezikhalo,

(2) Lapho ibhodi lazisa umuntu ngokubhalwa phantsi ngesinqumo esikhonjisiwe kungxenye yesigaba (1), usuku lwasesosaziso esibhaliwe lizothathwe njengosuku okwanikezwa ngalo isinqumo luzothathwa njengosuke okwanikezwa ngalo isinqumo.

(3) Ibhodi lezikhalo kufanele libheke isikhalo esifakwa nalo ngendlela futhi liza, ngokuthanda kwalo:-

(a) chitha isikhalo futhi livume isinqumo, noma.

(b) Misa isikhalo, libekele ecaleni isinqumo, futhi.

(i) guqula isinqumo sebhodi ngesinye isinqumo, noma.

(ii) lingabuyisela udaba kubhodi ukuthi luyobhekwa futhi, noma.

© Misa isikhalo ngenxenye futhi liguqule nesinqumo.

(4) Ibhodi lezikhalo linganika noma lenqabe nesicelo sokumiswa lokusebenza kwesinqumo sebhodi noma umbhali okukhalwe ngaso kanti lesisicelo kufanele senziwe ngendlela enqunyiwe futhi phakathi kwesikhathi esinqunyiwe.

ISIGABA 8: UMBHALI WOKUTHUTHA EGAUTENG KANYE NOKUBHALISWA KWEZINHLANGANO KANYE NABAHLINZEKI

Ukuqokwa kombhali wokuthutha e Gauteng kanye nesigungu sabasizi.

60 . (1) Umbhali wesifunda oqokwe ngaphantsi kwesigaba 4 somthetho wesikhashana wezihlinzeko lohlobo- lwetekisi oyikhumbi e Gauteng uthathwa ukuthi ungumbhali wokuthutha eGauteng, ungumbhali okhonjwe kusigaba b3 (1) somthetho ka Zwelonke.

(2) UMEC angaqoka isigungu sabasizi esibunjwe ngenani lalabasizi elinqunywe ngu mec, ukuxwayisa nokunceda umbhali ngemisebenzi yombhali, okuzoba ngabantu abanesipilijoni esiningi futhi ababonke ikhono ekuthutheni abagibeli bomphakathi.

(3) Abasizi abaqokwe ngaphambi kokuqala kwalomthetho ngokwesigaba 9 somthetho wesikhashana wokuhlinzeka ngohlobo- lwamatekisi angamakhumbi eGauteng bazakuqhubeka ehovisi njengabasizi ukuze isikhathi sokuqokwa kwabo siphele ngaphandle kokuthi u MEC aqede ukuqokwa kwabo ngaphambili.

(4)(a) Ngaphambi kokuqoka umbhali umsizi, u MEC kufanele basakaze isaziso senhloso yokwenza lokho, futhi bameme izicelo zobulunga, okungenani kuphephandaba elilodwa elijikelezayo esifundeni,

ngesiNgisi futhi okungenani nolunye ulimi olulodwa oluse mthethweni okukhulunywa ngabaningi kusifunda.

(b) Ngaphambi lokuqoka umbhali noma omunye umsizi u MEC kufanele askaze, ngendlela efanayo. Amagama

abantu aphakamisa ukubaqoka futhi amane nezithasiselo kanye nezikhalo kulokho.

© u MEC kufanele abukisise kahle nasiphi isithasiselo kanye nezikhalo ezitholiwe.

(5) Akukho noyedwa umuntu ongaqokwa njengombhali noma umsizi uma:-

(a) aganene naye noma ahlangele naye emshadweni, umndeni oseduze, abancike kuye, abahlanganyele ibhizinisi noma umqhashi, onentshiseko zezimali kubhizinisi yokuthutha ngomgwaqo abagibeli, bomphakathi noma uyilunga elikhethiwe elinesikhundla kunhlangano noma ubambe iqhaza ezintweni, ngokucabanga kuka MEC, zizakuthikameza ukwenza imisebenzi yehovisi lakhe ngendlela engachemile.

(b) ungaphantsi kokukhubazeka ngokomthetho.

© Ongenakuncedeka ezikweletini.

(d) watholwa enecala eliphathelene nokungathembeki noma wasuswa ehovisini lomphakathi ngenxa yokungaziphathi kahle.

(6) Nxa ukuqokwa komuntu njengombhali noma umsizi kubhekwa, lowomuntu kufanele adalule ku MEC, ngokubhaliwe, noma yiphi ingxenye yohwebo lokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi, futhi ukuhuleka ukwenza kanjalo kuzoba yicala.

(7) Umbhali kanye nabasizi kufanele baqokwe isikhathi esingadluli iminyaka emithathu futhi ngokuya kwezinhlizeko zalomthetho, abambe ihovisi ngemibandela yokukhokhelwa kanye nokunjalo njengoba u MEC azonquma uma beqokwa.

(8) Uma ihovisi lombhali liba noma lizoba ngenamuntu, u MEC kufanele aqoke umbhali omusha oyi noma owayeyijaji noma umantshi, noma ummeli okewasebenza njengalokho okungenani. Iminyaka emihlanu, noma ngokucabanga kuka MEC, onesizinda esilinganayo somthetho noma isipiliyoni, ukwenza imisebenzi enikezwe umbhali ngaphantsi lwalomthetho.

(9) Nxa ihovisi lomsizi liba noma lizoba lingenamuntu u MEC kufanele aqoke umsizi omusha ozoba ngumuntu onesipiliyoni esiningi futhi abonisa ikhomo ekuthutheni ngomgwaqo abagibeli bomphakathi.

(10) Umuntu isikhathi sakhe njengombhali noma umsizi siphelile, unelungelo lokuqokwa futhi.

(11) Inhloko yomnyango kufanele, ngokuya ngemithetho engamele izinhlizeko zomphakathi, anikeze ngezisebenzi, ezidingekayo ukuncedisa umbhali ekwenzeni imisebenzi yakhe.

Ukusula, ukushiya noma ukususwa ehovisi kombhali noma abasizi.

61.(1) Umbhali noma umsizi angasula ngesaziso esibhaliwe sezinyanga ezimbili ku MEC.

(2) u MEC angasusa ehovisi umbhali noma umsizi:-

(a) ohlulekile ukuhambisana nombandela wokuqokwa kwakhe

(b) owethweswa icala lokungaziphathi kahle noma ubenganaki njalo imisebenzi yakhe noma uhlulekile ukwenza leyo misebenzi ngobuqotho futhi ngokungachemile.

(c) ongakwazi ukwenza ngokunekhono imisebenzi yakhe.

(d) endaweni yomsizi, uhlulekile ukubungaza imihlangano emithathu ilandelana yabasizi ngaphandle kwesizathu esizwakalayo.

(3) Umbhali noma umsizi kufanele ashiye ihovisi lakhe uma:-

(a) eba ngaphansi kokutholakala enesici sokungakufaneli ukuqokwa okushiwo kusigaba 60 (5)

(b) ususwe ehovisi ngaphansi kwingxenywe yesigaba (2).

Imisebenzi yombhali:

62. Umbhali kufanele-

(a) Abheke futhi anqume ngezicelo zokubhaliswa kwezinhlangano, amalunga kanye nabangewona amalunga ngokomthetho kanye nokubhaliswa kwezabelo kulabo abafanele.

(b) Asungule futhi agcine kusimo esikahle uhlu lwamagama ezinhlangano ezibhalisile, amalunga azo, kanye nabangewona amalunga ngendlela enqunyiwe

© Abambelele kumafomu anqunyiwe ohlu, lwamagama kanye nezitifiketi kufanele zibekwe, zigcinwe noma zikhishwe ngaphantsi kwalomthetho

(d) Ukuqaphela ukuthobela kwezinhlangano ezibhalisile kanye namalunga azo ngezinhlizeko zomthetho-sisekelo osezingeni eliphakathi, noma endaweni yongelona ilunga, nenhlanganisela yemithetho yokuziphatha enqunyiwe.

(e) Anikeze u MEC uma enxusa ulwazi maqondana nemisebenzi yombhali.

(f) Anikeze izeluleko kanye noncedo kwabafake izicelo zokubhalisa.

(g) Kuwo-wonke unyaka wekhalenda anikeze u MEC umbiko wonyaka ngenqubekela phambili esiyeziwe ekuqhubeni imisebenzi yombhali.

(h) Ngesicelo esibhaliwe futhi ngokukhokhwa kwemali enqunyiwe, anikeze noma ngubani ulwazi lokuma kwezibalo zendaba eziphuma kuhlu lokubhalisa, ngaphandle kokuthi lolulwazi lingaba negalelo, ekuzweleni komnotho futhi lingathinaza ibhizinisi noma intshiseko yohwebo noma ukukhona ukunceda kwanoma muphi umuntu, inhlangano noma ubunye noma ingeza ngokuqondile noma ngokunga qondile ekukhonjweni kwalowomuntu, inhlangano noma ubunye.

- (i) Abheke futhi anqume ekuhoxiseni noma ekusuleni kokubhaliswa kwenhlangano noma yilunga liphi noma ongelona-ilunga noma muphi

AMANDLA OMBHALI

63.(1) Ekusebenzeni noma ngaluphi udaba oluboniswe kusigaba 62(a) noma

(i), umbhali anga -

(a) Vumela umuntu othintekile noma onentshiseko kudaba, noma ummeli ogunyazwe ngokuphelele walomuntu, ukuba avele ngaphambi kombhali futhi-

(i) anikeze ubufakazi noma enze izikhalo ngombhali phantsi eziqondene nodaba.

(ii) abize ofakazi futhi aqhube ubufakazi noma ngawuphi umbuzo ophathelene nodaba oluqondene nenqubo ngaphambi kombhali.

(iii) abuze umuntu imibuzo othula ubufakazi njengo fakazi kulezozinqubo.

(b) Akhiphe isamanisi kufomu elinqunyiwe elidinga umuntu ukuba avele ngaphambi kombhali ukuyothula ubufakazi noma akhiphe noma yiphi incwadi yohlelo, iphepha noma okunye okubhaliwe, noma yiphi impahla, inhlamvu noma igugu eliphathwe noma elingaphantsi kokwenza komuntu, futhi alilethe ngendlela enqunyiwe.

© Layeza umuntu muphi okhona kundawo lapho izinqubo ziqhubeka khona, ukuba avele ngaphambi kombhali ukuzothula ubufakazi noma azoletha nomayiphi incwadi, uhlelo, incwadi noma okunye okubhaliwe, noma yiphi impahla, inhlamvu noma igugu, elikuye mathupha umuntu kuleyondawo,

(d) abuze noma muphi umuntu ovele njengofakazi.

(e) udinga ukuthi ubufakazi obuthulwe ngomlomo bunikezwe ngaphansi kwesifungo noma ukuvuma, futhi ngaleyonhloso, apathe isifungo noma abhale phansi okuvunyiwe kunoma wumuphi ufakazi.

(f) anqabe ukulalela noma ubuphi ubufakazi obungabhaliwe noma izikhalo kunoma muphi umuntu ngaphandle kokuthi umuntu ufungisiwe noma uvumile njengofakazi

(2) uMbhali angaphatha isifungo noma ukuvuma kumuntu ovela ngaphambi koMbhali njengofakazi umbhali kufanele anikeze abantu abanentshiseko ngokunxuswa ngezizathu ezibhaliwe ngesinqumo asithathile.

Imihlangano kanye nezinqumo zoMbhali kanye nabasizi

64. (1) Imihlangano yoMbhali kanye nabasizi kufanele ibanjwe ngokwezinqubo ezinqunyiwe kanye nezindawo nezikhathi ezinqunyiwe.

(2) Izinqumo lulemhlango zizakuthuthwa ngokuvumelana, umbhali asho izwi uma ukuvumelana kungekho.

(3) Akukho sunqumo esithathwe kulomhlango esingathathwe njengesingkho emthethweni ngesizathu sokudla uma isinqumo sithathwa isikhala sasikhona phakathi kubasizi noma umuntu wayengumsizi wavinjelwa ngaphantsi kwesigaba 60(5).

65(1) Inhlango, ilunga noma ongelona ilunga leofisi ukubhaliswa kufanela afake isicelo nombhali ngedlela futhi lufomu elinqunyiwe, isicelo sokubhaliswa esiphelikezelwa yimali yesicelo enqunye, uma ikhona kanye neminingwane edingwa yilomthetho kanye nombhali.

(2) Uma ngemuva kokubheka isicelo futhi waqinisekisa iminingwane ethunyelwe umbhali ugculisekile ukuthi ofake isicelo uhambisene nezidingo ezifanele, umbhali kufanele abhalise ofake isicelo.

Ukukhishwa kwezitifketi kanye nezimpawu ezibonakalisayo uma ubhalisa

67. (1) Uma inhlango ibhaliswa, ilunga noma ongelona ilunga othatha ukuthutha okuxhuma izifunda, uMbhali kufanele athumele isifaniso sesitifketi sokubhalisa kanye nayo yonke iminingwane ebhalisiwe kumbhali noma umnyango oqondene nezindaba zokuthutha kusifunda ngasinye ukuya noma ukubuya lapha kumalunga enhlango, noma ongelona-ilunga, asebenza.

(2) Lapho uMbhali azisiwe ngumbhali wakwesinye isifunda ukuthi inhlango, ilunga noma ongelona ilunga libhalisile kuleso sifunda esinye, uMbhali kufanele abhale lelophuzu emabhukwini akhe, kanye neminingwane yalokho njengokunikezwa ngumbhali omunye.

Ukugodla amalungelo ezinhlango ezibhalisiwe kanye nabahlizeki

68. (1) Uncedo nguHulumeni Wesifunda saseGauteng kuzinhlango kanye nabahlizeki lunganikezwa kuphela kulabo ababhaliswe ngaphansi kwaloMthetho.

(2) Akukho mhlizeki noma omele inhlango ozakuba nommeli kunkundla yamatekisi noma inhlango yabameli efanayo esungulwe ngaloMthetho, ngaphandle kokubhaliswa ngokuya ngawo.

ISIGABA 9: UKUBHALISWA KWEZINHLANGANO ZAMATEKISI ANGAMAKHUMBI KANYE NABAHLINZEKI

Ukubhaliswa kwezinhlango ngokuphoqelelwe, amalunga kanye nabangewona amalunga maqondana nezinhlizeko zohlobo lwamatekisi olungamakhumbi.

69. Ngemuva kosuku oluzonqunywa nguMEC ngesaziso kuGazethi, akukho inhlizeki oyothatha izinhlizeko zohlobo-lwamatekisi olungamakhumbi futhi akukho nhlango eyoqhuba ibhizinisi ngokunjalo, ngaphandle kokubhaliswa ngaphansi kwaloMthetho.

Izinhlango kanye nabahlizeki ababhaliswe ngaphansi koMthetho 11 ka 1997

70. (1) Inhlango ebhalise ngokugcwele ngokwesigaba 7 soMthetho wesiKhashana sezinhlizeko zohlobo lwamatekisi Angamakhumbi eGauteng, ezithathwa njengebhalise ngaphansi kwaloMthetho.

(2) Umuntu obhalise ngokugcwele njengelunga lenhlangano ebhalisiwe noma ongelona ilunga, ngokwesigaba 7 soMthetho wesikhashana wokuhlinzeka ngohlobo lwamatekisi Angamakhumbi eGauteng, izothathwa njengobhalisile kanjalo ngaphansi kwaloMthetho.

Ukhetho kanye nezinhlobo-vo

71. (1) uMEC angalayeza inhlangotho ngezaziso ezibhalisiwe ukuba babambe ukhetho lekomidi epehuzulu lenhlangano noma izinhlobo-vo ngezinto ezibanga ukushayisana noma ukungabukani (tensions) phakathi nenhlangano noma phakathi kwenhlangano kanye nenye inhlangotho noma izinhlangano, ngesikhathi esibekiwe kusaziso, futhi alayeze kusaziso ukuthi ukhetho noma inhlangotho iqashelwe ngabazimele abango :-

- (a) umuntu noma abantu abaqokwe futhi bakhokhelwe nguMEC, noma
- (b) umuntu noma abantu abaqokwe futhi bakhokhelwe yinhlangano ngezimali zayo.

(2) uMbhali angahoxisa noma asule ukubhaliswa kwenhlangano ehlulekayo ukuhambisana nemilayezo ekhishwe ngaphansi kwengxenywe yesigaba (1).

Ukubhaliswa kwezinhlangano

72. uMbhali kufanele anikeze ukubhaliswa kwenhlangano ithi ngokubhalisa igculise uMbhali

- (a) ukuthi ibilokhu ikhona isikhathi esingekho ngaphansi kwesigaba esincane esibekiwe,
- (b) ukuthi inani lamalunga lihlangabezana nelincane elibekiwe.
- (c) Ukuthi umthetho sisekelo kanye nenhlanganisela yemithetho yokuziphatha ethunyelwe yinhlangano isayindiwe futhi yamukelwa yilunga ngalinye kumalunga onke.
- (d) Ukuthi lomthetho -sisekelo oshiwo kanye nenhlanganisela yemithetho yokuziphatha iyahambisana futhi iyavumelana nezidingo ezinqunyiwe.
- (e) Ukuthi inhlangotho iyasekelwa ngomasipala abaqondene kanye nezikhulu zokuthutha.
- (f) Ukuthi ilunga ngalinye lenhlangano linayo imvume esemthethweni noma ilayisensi lokusebenza laleyo nqola ngayinye eliyisebenzisayo kanye nokuthi imihlinzeka yalo iphakathi nomthetho loyo.
- (g) Ukuthi ilunga ngalinye lenhlangano lisithumele isiqiniseko esigculisa uMbhali, noma, ngokuya ngalowo Mthetho, akufanele abhalise kanjalo, futhi
- (h) Ukuthi yonke imininingwane, edingwa nguMbhali ngokuya ngaloMthetho noma ngokunye inikeziwe futhi lemininingwane iqinisekisiwe ngendlela enqunyiwe.

Ukubhaliswa kwamalunga noma izinhlangano ezibhalisile

73. Lapho inhlangotho isibhalisile, uMbhali kufanele abhalise lonke ilunga laphoke ngokuya kwalo umniningwane odingekayo usunikezwe kufomu lesicelo eliqondene futhi ophethe imvume efanele futhi esemthethweni noma ilayisensi lokusebenza, njengelunga laleyonhlangano.

Amalunga amasha ezihlangano ezibhalisiwe

74. (1) Lapho inhlangano ebhalisiwe yamukele ilunga elisha kubulunga eliphethe imvume efanele noma ilayisensi lokusebenza laloyomzila noma imizila okukhulunywa ngayo, kufanele, phakathi kwezinsuku ezingu 14 kwalokho kwamukelwa, yazise uMbhali ngokubhaliwe, futhi linikeze uMbhali imininingwane enqunyiwe, maqondana nalelunga elisha kulapho uMbhali kufanele abhalise lowomuntu njengelunga lenhlangano.

(2) Lapho inhlangano yamukele okwesikhashana umhlinzeki kubulunga ongenayo imvume efanele noma ilayisensi lokusebenza lomzila noma imizila okukhulunywa ngayo, kufanele phakathi kwezinsuku ezingu 14 kwalokho kwamukelwa lazise iBhodi ngokubhaliwe ngalokho kwamukela futhi lithumelele iBhodi imininingwane enqunyiwe.

(3) Umhlinzeki obonisiwe kungxenye yesigaba (2) kufanele ifake isicelo selayisensi lokusebenza elifanele phakathi kwezinsuku ezingu 14 amukeliwe kulobobulunga besikhashana, futhi lithumelele isiqiniseko salesosicelo kuMbhali.

(4) Iphuzu lokuthi umhlinzeki owamukelwe okwesikhashana nje ngokuboniswa kungxenye yesigaba (2), noma lowo mhlinzeki uselicelele ilayisensi lokusebenza njengoba kushiwo kungxenye yesigaba (3), akugunyazi umhlinzeki ukuthi asebenze izinhlizeko zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi.

(5) Umakwenzeka iBhodi likhipha ilayisensi lokusebenza elifanele kulelunga elamukelwe okwesikhashana, iBhodi kufanele lazise uMbhali phakathi kwezinsuku ezingu 14 futhi lithumelele kuMbhali isifaniso selayisensi lokusebenza kanye nemininingwane ehambelana nelunga inikezelwe kuBhodi yinhlangano eqondene.

(6) Ekutholeni lesifaniso kanye nemininingwane, umbhali kufanele abhalise umuntu njengelunga lenhlangano

(7) Uma kwenzeka lomhlinzeki owamukelwe okwesikhashana ahluleka ukufaka isicelo selayisensi lokusebenza elifanele phakathi kwesikhathi esidingwa yingxenye yesigaba (3), noma uma kwenzeka iBhodi lazise umhlinzeki ukuthi lesisicelo asiphumelelanga, inhlangano ifanele iphelise ukwamukelwa kwalowo mhlinzeki phakathi kwezinsuku eziyisikhombisa ngemuva kokuphela kwesikhathi esishiwo kungxenyeyesigaba (3), noma ngemuva kwalokho kwaziswa, nomakunjalo.

Ukubhaliswa kwabangewona -amalunga

75. (1) Ongelona ilunga unelungelo lokubhalisa futhi, asesifakile isicelo salokho, kufanele libhaliswe, lapho engelona ilunga –

(a) lavuma kunhlanganisela yemithetho yokuziphatha enqunyiwe.

(b) Uphethe ilayisensi lokusebenza elifanele noma imvume lenqola ngayinye ongelona ilunga asebenza ngayo izinhlizeko zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi,

(c) Usebenza ukuhlinzeka ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi lokho imvume leyo noma ilayisensi lokusebenza lihambelana nakho, ngokuvumelana nokuqokethwe yi, kanye nemibandela ebekwe kumvume noma ilayisensi lokusebenza

(d) Uthumele isiqiniseko esigculisa umbhali ukuthi angelona ilunga ubalisile njengomkhokhi wentela ngaphansi koMthetho wokuqoqwa kwentela, noma ngokuqokethwe nguMthetho, akadingekile ukuba abhalise, futhi.

(e) Usifakile isicelo sokubhaliswa njengo-ngelona ilunga ngokwalezizimbangela:

- (i) Ayikho inhlango ebhalisiwe ngokuya ngalomzila noma imizila noma, uma kwenzeka, kundawo lapho kusebenza izihlinzeko zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi sofika isicelo
- (ii) Lapho kunehlango ebhalisile kanjalo, uma-
 - (aa) Afake isicelo wanqatshelwa ubulunga benhlango.
 - (bb) Izidingo zenhlango zokwamukelwa kubulunga ezilungale.
 - (cc) Ngokubuka kulezimo eziqhubekayo, ofake isicelo ngokufaneleyo akalindelekanga ukuba abeyilunga lenhlango.
 - (dd) Kunokusela okufanele ukuthi ofake isicelo, uma emukelwa kubulunga benhlango, ngoba ngaphantsi kobandlululo olungafanale
- (2) Lapho ongelona-ilunga efisa ukufaka isicelo selayisensi lokusebenza, ongelona- ilunga kufanele kuqala afake isicelo ku mbhali ngendlela enqunyiwe kanye nefomu lokubhalisa njenga ngongelunga.
- (3) Umbhali kufanele athole noma afake isicelo ecela ngaphantsi kwengxenye yesigaba (1) futhi uma kunjalo akhiphele kafake isicelo isitifiketi sokuthi ulethule kubhodi.
- (4) Uma kwenzeka ibhodi linika futhi likhipha ilayisensi lokusebenza elifanele kulowo ongelona – ilunga, ibhodi lihambise kumbhali isifaniso selayisensi lokusebenza.
- (5) Ekutholeni leminingwane, uMbhali kufanele abhalise ongelona ilunga.

Ukuqondiswa kwezigwegwe

- 76.(1) Umbhali angamisa noma ahoxise ukubhaliswa kwenhlango noma umhlinzeki ngokuhluleka ukuhambisana nalomthetho noma nemigomo ebekiwe kumthethosisekelo osezingeni eliphakathi noma inhlanganisela yemithetho yokuziphatha kwabangewona amalunga, noma kunganjalo, noma okunye ukuziphatha okunqunywe njengokuziphathi okungeyikho
- (2) Ekutholeni isikhalo ukubekwa icala noma ukusola noma ngolwazi oluze ngaphambi kwakhe, umbhali angaqhuba uphenyo ngendlela enqunyiwe..
 - (3) Ngaphambi kokuqhuba uphenyo, umbhali kufanele athumele isixwayiso sibhaliwe kunhlango noma umhlinzeka odinga yena noma lona ukulungisa ulwahluleka phakathi kwesikhathi esishiwo kusixwayiso, esingeke saba ngaphantsi kwezinsuku ezingu 21.
 - (4) Uma uphenyo luveza ukuthi bekunalokho kuhluleka noma ukuzuphatha, umbhali anga-
 - (a) Beka inhlawulo engedlule imali enqunyiwe
 - (b) thumela isiyalelo sokubhaliwe sasayindwa nguy~~onisa~~ okwesikhashana isitifiketi esibhaliswa, noma
 - (c) thumela isiyalelo esibhaliwe sasayindwa nguye sihoxisa isitifiketi sokubhaliswa.

(5) Masishane ngemuva kokukhipha isiyalelo sokuthi isama lenhlangano noma ongelona ilunga lisulwe ohlwini

Iwamagama, u mbhali kufanele athumele isifaniso esiqinisekisiwe salokho kubhodi kanye nakusikhulu esiphakeme kumnyango kahulumeni noma isikhungo esikhupha izinzu noma uncedo kumhlangano noma kumalunga ayo noma kunhlizeki.

ISIGABA 10: UKUBHALISWA KWESINHLANGANO EZINQUMA IBANGA KANYE NABAHLINZEKI

Ukubhaliswa kwezinhlangano ezinquma ibanga, amalunga kanye nabangewona amalunga.

77 Izigaba 69,73,74 kanye no 76 ziyasebenza nezinguquko ezifanele, ekubhaliseni izinhlangano zamatekisi anquma ibanga, amalunga kanye nabangewona amalunga, ukufunda kulezozigaba "izinhlizeko zamatekisi anqumayo" esikhundleni salomusho "izinhlizeko zohlobo-lwamatekisi angamakhumbi"

Ukubhaliswa kwezinhlangano zamatekisi anquma ibanga.

78. Umbhali kufanele anikezi ukubhaliswa kwenzingano yamatekiso anqumayo lokho ngokufaka isicelo kugculise umbhali-

- (a) Ukuthi ibikhona isikhathi esingekho ngaphantsi kwesikhathi esincane esibekiwe.
- (b) umthetho sisekelo kanye nenhlanganisela yemithetho-
- (c) othunyelwe yinhlangano isayidinga futhi yamkelwa yilunga ngalinye kumalunga onke
- (d) inhlangano isayinda futhi yamkelwa yilunga ngalinye kumalunga onke.
- (e) Ukuthi ilunga ngalinye lenhlangano linelayisensi noma imvume yenqola ngalinye eliyisebenzisayo kanye nokuthi imisebenzi yakhe imaphakathi negunya layo .
- (f) ukuthi ilunga ngalinye lenhlangano linelayisensi esemthethweni yomsakazo ophindaphindiwe.
- (g) Ukuthi ilunga ngalinye lenhlangano.
- (h) Ukuthi ilunga ngalinye lenhlangano lathumela isiqiniseko esigculisa umbhali lokuthi ilunga libhalisele njengomkhokhi wentela ngaphantsi komthetho wokuqoqa intela noma ngokuya ngalwomthetho alindingeki ukuthi libhalise kanjalo futhi. Ukuthi yonke iminingwano edingwa ngumbhali ngokuya ngalomthetho noma ngokunjani isinikeziwe futhi iqinisekisiwe ngendlela enqunyiwe.

Ukubhaliswa kwabangewona amalunga abasebenza izinhlinzeki zamatekisi anquma ibanga.

79.(1) ongelona ilunga esebenza noma ofisa ukusebenza izihlinzeko ngetekisi elinquma ibanga unelungelo lokubhaliswa futhi ngokufaka isicelo salokho, kufanele abhalisiwe lapho ongelona - ilunga.

- (a) Livumile kunhlanganisela yomthetho wokuziphatha onqunyiwe,
 - (b) Unayo imvume efanele noma ilayisensi lokusebenza lenqola ngayinye ongelona-ilunga ayisebenzisayo ukusebenza ukubhlinzeka kwetekisi elinquma ibanga.
- ©Uqhuba ukubhlinzeka ngetekisi elinquma ibanga okuhambelana naleyomvume noma ilayisensi lokusebenza ngokuvumelana

- nezimiso kanye nemibandela ebekiwe kwilayisensi lokusebenza,
- (d) Linayo ilayisensi esemthethweni yomsakazo ophindaphindayo
- (e) Usidlulisile isiqiniseko esigculisa umbhali ukuthi ongelona ilunga ubhalisile njengomkhokhi wentela ngaphantsi komthetho wokuqoqa intela, noma ngokwezimiso zalowe mthetho ukudingekile ukubhalisa kanjalo.
- (f) Usinikezile yonke imininingwane edingwa ngumbhali ngokwezimiso zalomthetho noma ngokunjani futhi lemininingwane iqinisekisiwe ngendlela enqunyiwe.

(2) Lapho ongelona ilunga efisa ukufaka isicelo semvume noma ilayisensi lokusebenza ongelona ilunga kufanele kuqala afake isicelo kumbhali ngendlela enqunyiwe kanye nefomu lokubhalisa njengongelona – ilunga.

(3) Umbhali kufanele athole noma afake isicelo ngaphantsi kwengxenywe yesigaba (2) uyavumelana nezidingo zengxenywe yesigaba (1), futhi uma kunjalo anikeze ofake isicelo isitifiketi salokho ukuba asidlulisele kubhodi.

(4) Umakwenzeka ibhodi livume futhi likhiphe imvume efanele noma ilayisensi kulosebenza ongelona-ilunga, ibhodi kufanele lazise umbhali phakathi kwezinsuku ezingu 14 futhi anikezele kumbhali, isifaniso semvume noma ilayisensi lokusebenza.

(5) Ekutholeni lemininingwane, umbhali kufanele abhalise ongelona- ilunga.

Izidingo ezingavamile zabashayeli bezingqola ezisebenza wokuhlinzeka kwamatekisi anquma ibanga.

80.(1) Ukusukele kusuku olunqunywe ngu MEC ngesaziso kuGazethi, akekho ongashayela inqola ehlinzeka

umsebenzi wetekisi elinquma ibanga, ngaphandle kokuthi umshayeli uphumelele ekuhlolweni okunqunyiwe ngendlela enqunyiwe, futhi usenikeziwe ngu MEC noma ngumasipala ngesitifiketi esalokho, ngendlela enqunyiwe kanye ne fomu.

(2) Izidingo zengxenywe yesigaba (1) izakuba wokugcwalisela ku, futhi ukungathathi isikhala sezidingo zomthetho wemigwaqo kazwelonke.

ISIGABA 11: UKUBHALISWA KWEZINHLANGANO KANYE NABAHLINZEKI BOHLOBO- LWAMABHASI KANYE NENHLOBO LENKALISHI.

Ukubhaliswa kwezinhlangano, amalunga kanye nabangewona amalunga asebenza ukuhlinzeka ngohlobo lwamabhasi kanye nohlobo lwamankalishi.

81. Izigaba 69,73,74 kanye no 76 zizosebenza ekubhaliseni izinhlangano ezisebenza izinhlizeko zohlobo lwamabhasi kanye nohlobo-lwamankalishi, amalunga azo, kanye nabangewona amalunga abaqhuba lemisebenzi, ukufunda kulezozigaba “Izinhlizeko zohlobo lwamabhasi” noma “izinhlizeko zohlobo lwamankalishi” nomakunjalo, akusho “izihlizeko zohlobo lwamatekisi angamakhumbi”

ukubhaliswa kwezinhlangano zabahlinzeki bomsebenzi yohlobo- lwamabhasi kanye nohlobo lwamankalishi.

82. Umbhali kufanele avume ukubhaliswa kwenhlangano yabahlinzeki bemisebenzi yohlobo lwamabhasi kanye nohlobo lwamankalishi okuthi ekufakeni isicelo sigculise umbhali-

- (a) Ukuthi kubekhona isikhathi esingekho ngaphantsi kwesikhathi esincane esinqunyiwe.
- (b) Ukuthi inani lamalunga lihlangabezana nelincane elinqunyiwe.
- © Ukuthi umthetho sisekelo kanye nenhlanganisela yemithetho wokuziphatha othunyelwe yinhlangano usayindiwe futhi wamukelwa yilunga ngalinye kumalunga aso.
- (d) Ukuthi lomthetho sisekelo kanye nenhlanganisela yemithetho wokuziphatha iyahambisana futhi iyavumelana nezidingo ezinqunyiwe.
- (e) Ukuthi inhlangano ethola ukuxhaswa ngomasipala abqondene.
- (f) Ukuthi ilunga ngalinye liphethe ilayisensi lokusebenza elisemthethweni noma imvume yenqola ngayine eliyisebenzisayo nokuthi imisebenzi yakhe ingaphakathi komthetho lapho.
- (g) Ukuthi ilunga ngalinye lenhlangano linikeze isiqiniseko esigculisa umbhali ukuthi ilunga libhalisile njengomkhokhi wentela ngaphantsi komthetho wokuqoqa intela, noma ngezimiso zalowo mthetho, alidingekile ukubhalisa kanjalo, futhi.
- (h) Yonke imininingwane edingwe ngumbhali ngokwezimiso zalomthetho noma ngokunjalo sezinikeziwe futhi lomningwane uqinisekisiwe ngendlela enqunyiwe.

Ukubhaliswa kwabangewona amalunga asebenza izihlizeko zohlobo lwamabhasi kanye nezinhlobo- zama nkalishi.

83.(1) Ongelona-ilunga osebenza noma ofisa ukusebenza izinhlizeko zohlobo lwamabhasi noma zohlobo lwamankalishi unelungelo lokubhaliswa futhi, ekuthuleni isicelo kafanele abhaliswe, lapho ongelona ilunga-

- (a) Uvumile kunhlanganisela yemithetho wokuziphatha .
- (b) Uphethe imvume efanele noma ilayisensi lokusebenza lenqola ngayinye asebenza ngayo ongelona-ilunga izinhlizeko zohlobo lwamabhasi noma zohlelo lwenkalishi,.
- © Usebenza izinhlizeko ezihambelana nemvume noma ilayisensi lokusebenza ngokuvumelwano nezimiso, kanye nemibandela ebekiwe kumvume noma ilayisensi lokusebenza , futhi.
- (d) Usedlulisile isiqiniseko esigculisa umbhali ukuthi ongelona ilunga ubhalisile njengomkhokhi wentela ngaphantsi komthetho wokuqoqa intela, noma ngokwezimiso zalowomthetho, akadingekile ukubhalisa kanjalo.
- (2) Lapho ongelona ilunga efisa ukucela ilayisensi lokusebenza, ongelona-ilunga kufanele acele kuqala kumbhali ngendlela enqunyiwe kanye nefomu lokubhaliswa njengongelona ilunga.
- (3) Umbhali kufanele athole noma umceli ucela ngaphantsi kwengxenywe

yesigaba (2) uyavumelana nezidingo zengxenywe yesigaba (1), futhi uma kunjalo anike umceli isitifiketi salokho ukuze asidlulisele kubhodi.

(4) Umakwenzeka ibhodi livuma futhi likhipha ilayisensi lokusebenza elifanele kuloyo ongelona- ilunga, ibhodi kufanele lazise umbhali phakathi kwezinsuku ezingu 14 futhi linikeze umbhali isifaniso selayisensi lokusebenza.

(5) Ekutholeni leminingwane, umbhali kufanele abhalise ongelona ilunga.

ISIGABA 12: IZINKUNDLA ZOKUTHUTHA.

Izihlinzeko ezijwayelekile

84 .(1) U MEC angavumela imibuthano yabasebenzisi noma abahlinzeki bemisebenzi yokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi, noma abashayeli bezinqola ezisetshenziswa lemisebenzi, njenge mikhandlu yamatekisi amadolobha amakhulu, ngezinhloso zalengxenywe njengabamele abasebenzisi, abahlinzeki noma abashayeli

(2) Ekungezeni kuzinkundla kanye nakumakomidi azosungulwa yilengxenywe, uMEC anganquma ukusungulwa kweminye imibuthano efanayo nale, noma ukumela inkambiso, eqondene yokuthutha ngomgwaqo, abagibeli bomphakathi, noma izinkambiso eziningi.

INKUNDLA YOKUTHUTHA ABAGIBELI BOMPHAKATHI YESIFUND

85.(1) UMEC kufanele asungule. Inkundla yokuthutha . Abagibeli bomphakathi wesifunda (PPPTF) futhi aqoke kumalunga ayo ngendlela enqunywiswe, abangeba ningiku-

- (a) abathathu kufanele bamele uMnyango
- (b) oyedwa kufanele amele isikhulu sedolobha elikhulu ngalinye kusifunda.
- (c) Ababili kufanele bamele imiphakathi esebenzisa uhlelo lokuthutha .
- (d) Ababili kufanele bamele uhwebo lwamatekisi angamakhumbi futhi oyedwa abe yilunga lenkundla yamatekisi kudolobha elikhulu noma umkandlu.
- (e) Ababili kufanele bamele uhwebo lwamatekisi anquma ibanga futhi babe ngamalunga enkundla yokuthutha yedolobha elikhulu.
- (f) Amabili kufanele bamele uhwebo lwamabhasi futhi ngamunye abe yilunga lenkundla yokuthutha edolobheni elikhulu noma inkundla yokuthutha edolobheni elikhulu noma inkundla yamabhasi.
- (g) Oyedwa kufanele amele okukodwa kulezinhlizeko ezilandelayo, uma uMEC ecabangela ukuthi ubuningi balezinhlizeko kusifunda ziyakudinga lakho.
- (h) Izinhlizeko ngezithuthuthu

- (ii) izinhlizeko zezemfundo
- (iii) izinhlizelko zabavakashile
- (iv) izinhlizeko zokuqashwa
- (v) izinhlizeko zezisebenzi
- (vi) izinhlizeko zekuhlonishwa
- (vii) izinhlizeko ezihlelilwe zenkalishi
- (viii) izinhlizeko ngamashatile

- (i) oyedwa kufanele abe yilunga leBhodi
- (j) ababili kufanele babe ngochwepheshe abaziwayo kuhwebo lokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi noma kube ngabantu abanesipilyoni esiningi se noma babonise ikhono kuzindaba eziphathelene nokuthutha noma izindaba zendawo kanye nezimali,
- (k) ababili kufanele bamele izinyunyane zabashayeli

(2) Uma ummeli eqokiwe engekho. UMEC angagcwalisa isikhala salommeli kodwa lokugculisa isikhathi angeke kube yisimakade (permanent).

(3) Ngaphambi kokuqokwa kwamalunga ePPPTF, u MEC kufanele ameme iziphakamiso kwimigwamanqa eqondene noma izinhlangano ngokuthumela noma asakaza isaziso ngendle uMEC angayinqume

(4) Lapho iziphakamiso zingatholwa phakathi kwezi khathi ezinqunyiwe kusaziso, uMEC anga, ngokwesigaba, qoka abantu njengamalunga e PPPTF ukuthi uMEC ebona kufanele.

(5) iPPPTF kufanele usihlalo kube yisikhulu soMnyango, Amalunga kufanele akhethe oyedwa kubo njengosekela mgcinisihlalo, okufanele enze imisebenzi kasihlalo uma usihlalo angekho.

(6) IPPPTF kufanele inqume izindlela zenqubo kanye nokuphindwa kwemihlangano, uma ukuthi angeke ihlangane ngaphansi lokukodwa ngekwata.

(7) Ilunga le PPPTF kufanele lishiye ihovisi lalo uma lisuswa ehovisi ngaphansi kwengxenye yesigaba (7) noma lishiye ngesaziso esibhaliwe saqondiswa kuMEC.

(8) UMEC angasusa ehovisi ilunga le PPPTF eli –

- (a) tholakele linecala lokungaziphathi kahle noma ngokuphindiwe linganaki imisebenzi yalo njengelunga lePPPTF.
- (b) Alikwazi ukwenza ngokunekhono imisebenzi yalo njengelunga lePPPTF,
- (c) Lehlulekile ukubungaza imihlangano emitha ilandelana ne PPPTF ngaphandle kwezizathu esamukelekayo ku MEC,
- (d) Akanamandla ezingeni lokuthi akasakwazi ukwenza imisebenzi noma
- (e) Akasamele inhlangotho noma uhwebo aqokelwa ukuba ayimele.

Imisebenzi yeNkundla yoKuthutha Abagibeli Bomphakathi Besifunda

86. Imisebenzi yePPPTF kuzakuba ukuxwayisa uMEC ngokucela kuka MEC ngalezinto ezilandelayo kusifunda

- (a) ukusebenza okuyikho komgomo wokuthutha abagibeli bomphakathi kanye nasekuwuthuthukiseleni phambili lowomgomo
- (b) indlela umgomo wokuthutha abagibeli bomphakathi osetshenziswa ngawo
- (c) ukuxhunyaniswa kokuthutha
- (d) isidingo sokungeza noma ukuguqula isimiso ukwenzela umgomo wokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi ukuba ubonakale
- (e) ukuqhasha sakulingana, izinguquko kanye nokuphatha okuguqukile kuzikhungo ezibhekene nokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi.
- (f) Ukuqoqwa kanye nokubonakalisa ulwazi loku thutha bomphakathi
- (g) ukuxhumana phakathi kwezinkambiso zokuthutha abagibeli bomphakathi
- (h) ukuhlngana phakathi kwezinkambiso zokuthutha abagibeli bomphakathi ukufaka nokuphuma ngamathikithi
- (i) ukubonisana nabagibeli kanye namaqembu noma izikhungo ezimele abagibeli, kanye nokubhekana nezikhalo kanye nezindaba zabagibeli.

Izinkundla zokuthutha zasemadolobheni amakhulu

87. (1) Isikhulu sedolobha elikhulu ngasinye kusifunda kufanele sisungule inkundla yokuthutha kumadolobha amakhulu (MTF) kundawo yaso yomthetho.

(2) kumalunga eMTF, angeqi kwangu:-

- (a) amathathu kufanele amele isikhulu sedolobha esifanele, ngokukhethekile ezibuya kuzikhulu zeminyango eziqondene nokuthutha ngomgwaqo, izindaba kanye nokuhlela
- (b) elilodwa kufanele limele uMnyango
- (c) amabili kufanele bamele abagibeli abasebenzisa uhlelo lokuthutha kundawo.
- (d) Amabili kufanele amele uhwebo lwamatekisi olungama khumbi futhi babe ngamalunga omkhandlu wamatekisi asedolobheni noma izinkundla eziqondene
- (e) Amabili kufanele amele uhwebo lwamatekisi anquma ibanga.
- (f) Amabili kufanele amele uhwebo lwamabhasi
- (g) Amabili kufanele amele uhwebo lokuthutha ngojantshi
- (h) Amabili kufanele amele izinyunyana zabashayeli
- (i) Elilodwa kufanele limele abantu abakhubazekile
- (j) Amabili kufanele asengochwepheshe abaziwayo kuhwebo lokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi noma kube ngabantu abanesipiliyoni esiningi noma babonise ikhono ezindabeni eziqondene nokuthutha noma izindawo noma izindaba zezimali.

(3) Uma ummeli oqokiwe engekho isikhulu sedolobha singaqoka omunye esikhundleni sabammeli kodwa lokho kuqokwa esikhundleni angeke kube yisimakade (permanent)

- (4) Ngaphambi kokuqoka ilunga leMTF, isikhulu sedolobha elikhulu kufanele simeme iziphakamiso kwimgwamanqa eqondene noma izinhlangano ngokuthumela noma ngokusakaza isicelo ngendlela enqunyiwe.

- (5) Lapho iziphakamiso zingatholwa phakathi kwesikhathi esinqunyiwe kusaziso, isikhulu sedolobha singaqoka, ngokuya kwalesigaba, abantu njengamalunga eMTF uma sibona kukulungele lokho.
- (6) Isikhulu sedolobha singaqoka oyedwa wabameli babo njengosihlalo. Amalunga kufanele akhethe oyedwa kubo njengosekela sihlalo, okufanele enze imisebenzi kuzihlalo uma usihlalo engekho.
- (7) IMTF kufanele ihlangane ngezikhathi futhi ngendlela kanye nangokuya ngezinqubo ezinqunyiwe
- (8) ILunga leMTF kufanele lishiye ihovisi lalo uma lisuswa ehovisi ngaphansi kwengxenye yesigaba (8) noma lisule ngesaziso esibhaliwe saqondiswa kusikhulu sikamasipala noma sokuthutha esiqondene.
- (9) Isikhulu sedolobha singasusa ehovisi noma liphi ilunga leMTF eli:-
 - (a) elihlulekile ukuvumelana nemibandela yokuqokwa kwalo.
 - (b) Elitholwe linecala lokungaziphathi kahle noma ngokuphindiwe ukunganaki imisebenzi yalo njengelunga le MTF,
 - (c) Alikhoni ukwenza ngokunekhono imisebenzi yalo njengelunga leMTF
 - (d) Lihlulekile ukubungaza imihlangano emithathu ngokulandelana yeMTF ngaphandle kwesizathu esamukelekayo
 - (e) Usehluleka kufikela ezingeni lokungakwazi ukwenza imisebenzi yalo, noma
 - (f) Alisamele inhlangano noma uhwebo aqokelwa ukulimela.

Imisebenzi yezinkundla zokuthutha emadolobheni

88. Izinkundla zokuthutha emadolobheni amakhulu kufanele
- (a) zisebenze njengezinto zokuxoxisana phakathi kwezikhulu zedolobha kanye nohwebo lokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi
 - (b) zisebenze njengezinto zokuxazulula izinkinga kanye nezindawo kuhwebo lokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi futhi zisize nokuxazulula ukungaboni ngasolinye kundawo eqondene
 - (c) ukusabalalisa ulwazi ngezintuthuko ezintsha kanye nezinye izinto ezithinta uhwebo lokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi
 - (d) ukunikeza imibono kumgomo ohlangene kanye nezinhlelo zokusebenza ngezinto ezinjenge, kodwa ezingacini ku
 - (i) ukuqeqesha kanye nokuthuthukisa amakhono
 - (ii) ukuhlela kanye nokuphatha
 - (iii) ukuxazulula ukungaboni ngasolinye
 - (iv) izinhlelo zezimali zokukhwela
 - (v) ukuxhumana kwabashayeli kanye naba qhashi kanye nezimo zokusebenza.
 - (vi) Ukuxhumana kwezinkambiso
 - (vii) Izindawo lapho kugcinwa ulwazi (information and data banks)
 - (viii) Amarenki, indawo zokuma, amatheminali kanye nezinye izinto kanye nokuthuthuka kwazo
 - (ix) Izindaba zokuphepha, kanye
 - (x) Nokuhlelwa kwezinhlizeko
 - (e) anikeze imibono kuzikhulu zokuhlela ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi, iBhodi kanye nezinye izikhulu, futhi

- (f) Ithathelekuyo eminye imisebenzi enqunywe nguMEC noma imithetho kamasipala, noma enconywe kumhlahlandlela esakazwe nguMEC noma isikhulu sedolobha elikhulu.

Izinkundla zamatekisi kudolobha elikhulu

89. (1) Isikhulu sedolobha elikhulu ngalinye kufanele sisungule inkundla yamatekisi kudolobha ngendlela enqunyiwe.

- (a) isikhulu sedolobha eliqondene
 - (b) onke amaKomidi okuxoxisana amatekisi akuleyondawo kusigodi:
 - (c) Uma kunomkhandlu wamatekisi noma umgwamanda zonke izinhlangano zamatekisi abhalisiwe asebenza kundawo esemthethweni yaleso sikhulu.
 - (d) abammeli bezinhlangano njengezinyunyana zabashayeli
 - (e) abammeli bezinhlangano zabagibeli eziqondene noma amaqembu
 - (f) abanye abantu kanye nemigwamanqa njengoba kunqunyiwe
- (3) Uma oyedwa wabammeli abakhonjiwe kungxenye yesigaba (2) akekho, iskhula esiqondene singafaka omunye esikhundleni salowommeli kodwa lokhu kufakwa esikhundleni akungeke kube yisimakade (permanent)
- (4) Inkundla yamatekisi edolobheni kufanele iqoke oyedwa wamalunga ayo njengosihlalo.
- (5) Izinkundla zamatekisi edolobha kufanele zihlangane ngezikhathi kanye nangendlela futhi ngokuya ngezinqubo ezinqunyiwe

Imisebenzi yezinkundla zamatekisi edolobheni elikhulu

90. Izinkundla zamatekisi edolobheni elikhulu kufanele -

- (a) zisebenze njengesu lokuxoxisana phakathi kohulumeni wasekhaya kanye nohwebo lwamatekisi kundawo yesikhulu sedolobha
- (b) zisebenze njengesu lokuxoxisana phakathi kwezinhlangano zamatekisi
- (c) zisebenze njengesu lokuxazulula izinkinga kanye nezindaba kuhwebo lwamatekisi kanye nasekusizeni ukuxazulula ukungaboni ngasolinye, futhi asebenze ukuphumelelisa uxolo kuhwebo.
- (d) zisakaze ulwazi ngezintuthuko ezintsha kanye nezinye izinto ezithinta uhwebo lwamatekisi.
- (e) Zinike umbono kungomo ohlangene kanye nezinhlelo zokusebenza kuzinto ezinjenge, kodwa zingaphaleli ku-
 - (i) ukuqeqesha kanye nokuthuthukisa amakhono
 - (ii) ukuhlela kanye nokuphatha
 - (iii) ukuxazulula ukungaboni ngasolinye
 - (iv) izinhlelo zezimali zokukhwela
 - (v) ukuxhumana kwabashayeli kanye naba qhashi kanye nezimo zokusebenza
 - (vi) ukuxhumana kwezinkambiso
 - (vii) izindawo lapho kugcinwa ulwazi (information and data banks)
 - (viii) amareki kanye nezinye izindawo kanye nokuthuthukiswa kwazo, kanye
 - (ix) nezindaba zokuphepha
- (f) ukunikezwa umbono kuzikhulu zokuhlela ukuthutha ngomgwaqo abagibeli

bomphakathi kanye nezinye izikhulu

- (g) ukuqiniseka ukuthi izinhlangano zisabalalisa ulwazi oluqondene kumalunga azo.
- (h) Ukuqiniseka ukuthi zonke izinhlangano zimelwe kunkundla kanye nakumakomiti okuxoxisana amatekisi endawo oqondene.
- (i) Anikeze izincumo kuBhodi maqondana nezicelo zamalaysensi okusebenza.
- (j) Yisa izikhalo kuhulumeni wesifunda kanye noka Zwelonke ngenkundla yokuthutha abagibeli bomphakathi besifunda naqondana nomgomo kanye nokumiswa komthetho wabagibeli bomphakathi okhona noma ohlosiwe, kanye nezindaba eziboniswe kusiqephu (e).
- (k) zibeke izindlela zokuthuthukisa inzuzo kanye nomnotho kuzinhlizeko zamatekisi,
- (l) zithathe neminye imisebenzi enqunyiwe kumithetho kamasipala noma ezinconyiwe kumihlahlandlela.

Amakomidi okuxoxisana amatekisi endawo

91. (1) Wonke umasipala ngaphandle kwesikhulu sedolobha elikhulu kufanele asungule ikomidi lokuxoxisana lamatekisi endawo ngokuya ngendawo yakhe esemthethweni noma izindawo ezichaziwe phakathi kwaleyondawo.
- (2) Imisebenzi yekomidi lokuxoxisana lamatekisi endawo kuzakuba ukunikeza umbono kunkundla yamatekisi edolobha eliqondene nomgwaqo nezindaba ezibekwe kusigaba 90.
- (3) uMEC angeza imithetho enquma ubulunga kanye nokusebenza kwalamakomidi okuxoxisana, kanye nezinqubo kanye nokuphindwa kwemihlangano yazo, ngokuya kwengxenywe yesigaba(4).
- (4). Ubulunga bamakomidi okuxoxisana amatekisi endawo kufanele akhawuliswe kuzinhlangano ezibhalisiwe okungezendawo kanye nabangewona amalunga ababhalisiwe.

Ukusungulwa kanye nokusebenza kwezinkundla zamanye amadolobha amakhulu noma zokuxoxisana zendawo.

92. Nomamuphi umasipala angasungula inkundla yokuxoxisana yedolobha noma yendwo, njengoba kungaba njalo, kwezinye izinhlizeko zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi noma izinkambiso maqondana nendawo yakhe esemthethweni.

ISIGABA 13: UKUPHOQELELWA KOMTHETHO

93.(1) UMEC angamemezela, ngesaziso kuGazethi, memezela indawo lapho izinyathelo ezingavamile kulesigaba zingenzeka, lapho yena ecabangela ukuthi lokhukudingekile ukubuyisela isimo endaweni yaso ekhungethwe udlame, uthuthuva noma ubuqhashiya.

(2) (a) UMEC angenza imithetho enikeza ukuthi umzila owodwa noma eminingi noma amarenki ngokushiwo, noma ukuthi yonke imizila kanye namarenki ngaphandle kwencazelo, avalwe ekusebenzeni izinhlizeko zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi kundawo emenyezelwe ngaphantsi kwengxenywe yesigaba (1) isikhathi esibekwe kusaziso, futhi ukuthi akukhomuntu ongathatha izinhlizeko ezichaziwe kumzila noma imizila ethintekile phakathi kwesikhathi.

(b) Imithetho inganikeza ukuthi ukwephula kanjalo kuzokwenza icala futhi kunqunywe nenhlawulo ngalokhu.

(3) Ngaphambi kokwenza imithetho ngaphansi kwengxenywe yesigaba(2), uMEC kufanele enze isicelo sisakazwe kuGazethi noma kuphephandaba elijikeleza kundawo emenyezelwe esisho-

- (a) incazelo encane lohlobo kanye nenhloso yesimo esiqondile.
- (b) Umzila noma imizila kanye nerenki noma, amareki azovalwa, noma ukuthi ahloswe ukuvala yonke imizila noma amarenki kundawo emenyezelwe.
- (c) Isikhathi lapho lemithetho ehlosiwe izobe isebenza
- (d) Ukuthi abantu abanentshiseko noma abathintekayo bangacela izizathu zalemithetho ehlosiwe.
- (e) Ukuthi noma muphi umuntu onentshiseko noma othintekayo angahambisa isikhalo.
- (f) Isikhathi lapho izikhalo zingahanjiswa okufanele sibe ngaphansi kwamahora angu24.
- (g) Ikheli lapho, isikhalo kufanele zihanjiswe khona, kanye
- (h) Indlela okufanele izikhalo zihanjiswe ngayo.

(4) UMEC kufanele abheke zonke izikhalo azitholile ngaphansi kwengxenywe yesigaba(3), ngaphambi kokwenza imithetho ngaphansi kwengxenywe yesigaba(2)

Amacala

94. (1) Umuntu ulahlwa yicala

- (a) oqhuba izinhlizeko zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi uma ephula isigaba 3(3) noma isigaba 69,
- (b) oqhuba noma othatha izinhlizeko zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi ngokungahambisani nezimiso kanye nemibandela yelayisensi lokusebenza noma invume.
- (c) Ophula noma yikuphi okunikezwa yilomthetho
- (d) Uma, ungumphathi welayisensi lokusebenza noma invume noma ungumphatheli noma ungumsebenzi walomphathi, umuntu ovumela omunye ukuba asebenzise ilayisensi lokusebenza noma invume ngenqola ngaphandle kwalenqola echachiswe kulayisensi lokusebenza noma invume.
- (e) Uma umuntu ecela noma ethola ilayisensi lokusebenza azi ukuthi ilayisensi lokusebenza lamanje selivese likhishiwe leyonqola efanayo.
- (f) Uma umuntu, ngenhloso yokukhohlisa, ukuguqula umbhalo, shinsha, onakalisa, elimaza noma egcwalisa kunoma yiphi ilayisensi lokusebenza, invume noma elinye iphepha elisemthethweni elikhishwe, ngaphansi kwalomthetho
- (g) Uma, wazi ukuthi iphepha a kulona ilayisensi lokusebenza noma invume noma ngelinye iphepha elisemthethweni nokuthi lishinshiwe, lonakalisiwe, lilinyaziwe noma kugcwaliselwe kulo, sakaza noma usebenzisa iphepha
- (h) Uma umuntu e phana noma enikezana ngemiminingwana engannanga maqondane nasiphi isicelo esenjwe kuBhodi noma uMbhali noma ngesikhathi uvela ngaphambi kwanomakuphi ukumangala, noma uphenyo ngaphambi kweBhodi noma uMbhali.
- (i) Uma umuntu ezenza isikhulu esigunyaziwe

- (j) Uma umuntu ethikazisa noma evimbela ngenhloso isikhulu esigunyaziwa onukeza imisebenzi ephathelene nehovisi eliqondene.
- (k) Uma umuntu enqaba noma ehluleka ukuvumaelana nomlayezo osemthethweni esikhulu esigunyaziwe.
- (l) Uma umuntu ehlulekile ukubuyisela imvume, Ilayisensi lokusebenza, isitifiketi sokubhaliswe noma uphawu olubonakalisayo kuMbali noma kuBhodi noma kunjalo, uma edingeka ukwenze njalo yilomthetho.
- (m) uma umuntu, ngaphandele kwesizathu esihle-
 - (i) enqaba noma ehlukeka ukuvela ngaphambili kweBhodi noma umbali ngokuvumelana nolayeza noma isamaniso esikhishwe ngaphansi kwalomthetho noma
 - (ii) enqaba noma ehluleka ukuphendula ngolwazi lwakhe oluphelele kanye nekhono, noma wumuphi umbuzo ebekwe kuyo ngokomthetho yinoma liphi ilunga leBhodi noma umbali, njengoba kungabanjalo; noma
 - (iii) enqaba noma ehluleka ukukhipha incwadi, iphepha, uhlelo, okubhaliwe noma yimpahla ngokuvumelana nalomlayezo noma isamaniso.
- (n) Uma, lapho umuntu ehanjiswa njengomgibeli kunqola kusimo sokusebenza ukuhlinzeka ukuthutha
 - ngomgwaqo abagibeli bomphakathi, umuntu-
 - (i) ehluleka ukukhokha imali efanele yohambo uma ukukhokha kuceliwe ngumshayeli noma ukhanda wenqola eqondene, noma
 - (ii) ebhema kuleyonqola ngokuphula isaziso esikuleyo nqola esivimbela ukubhema, noma
 - (iii) ngenhloso enza ngedlela ekhatheza uzakwabo nomgibeli, noma
 - (iv) engashayindiva umyalo ozwakalayo okhishwengumshayeli noma ukhondaletsa waleyonqola ngehloso yokugcina ukuthula noma ukuqeda ukuphazamisana noma ukukhuza isimo esivelayo noma esikhona kuleyonqola, noma
 - (v) ngehloso enza isenzo nomasiphi ngaphakathi noma kuleyonqola okungabanga ukulimala noma esingabeka impilo yomuntu engozini noma kungabanga ukulimala kunomayiphi impahla.
 - (m) uma umuntu, engumphathi welayisensi lokusebenza noma imvume noma umshayeli wenqola ehambelana nelayisensi lokusebenza noma imvume, ehlulele ukuhambisana nawuphi umsebenzi noma isibopho esithwaliswe kulowo mphathi noma umshayeli wenqola ehambelana nelayisensi lokusebenza noma imvume, ehlulele ukuhambisana namuphi umsebenzi noma isibopho esithwaliswe kulowomphathi noma umshayeli noma ngokwesimo somthetho.
- (2) Lapho imanenja, umphatheli noma umsebenzi womphathi welayisensi lokusebenza noma imvume enza noma ehluleka ukwenza noma siphi isenzo, uma umphathi welayisensi lokusebenza noma imvume esende noma wahluleka ukusenza lesosenzo mathupha, besingatholwa siyicela ngokwesimo sengxenye yesigaba (1), lowomphathi ubezotholwa enalelocala uma-
 - (a) umphathi-
 - (i) esitheze noma ngokwazi wavumela isenzo noma ukungezi okuqondene noma
 - (ii) akathathanga zonke izinyathelo ezifanele ukunqanda lesosenzo noma ukungenzi, futhi
 - (b) Isenzo noma ukungenzi esalesimo sokwenza noma ukungenzi icala, noma umthetho noma
 - akuwona umthetho siwela phakathi kwelungelo lomthetho noma isimo sokuqhashwa kwemanenja umphathi noma umsebenzi.

Izinhlawulo

95. Umuntu olabahle yicala ngaphansi kwalomthetho uzokwenzeka ngokulahlwa yicala agqunywe ejele isikhathi esingedluli unyaka owodwa noma inhlawulo yemali engedlule iR100 000, noma kokubili lenhlawulo kanye nejele.

Ukubiza abahloli

96. Inhloko yoMnyango ingabiza isikhulu noma umsebenzi woMnyango njengomhloli wokuthutha.

Ukuthunjiwa kanye nokulahlekelwa yilungelo lezinqola

97.(1) Lapho isikhulu esigunyaziwe sigculisekile kumabanga afanele ukuthi inqola isetshenziswa ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi futhi sithole ukuthi imvume efanele, ilayisensi lokusebenza, isigunyazo esingahleliwe noma imvumo ebhaliwe okukhonjwe kusigaba 46(1) asikho enqoleni njengokudingeka yisigaba 47(b) noma 52(4), isikhulu kufanele sithumbe inqola.

(2) Inqola ethunjiwe ngaphansi kwengxenywe yesigaba (1) kufanele iyiswe enkanjini eliboniswe kungxenywe yesigaba (6), futhi kufanele igcinwe enkanjini futhi ikhishwe umuntu ofanele kuphela ngemuva-

- (a) kukuthi imvume esemthethweni, ilayisensi lokusebenza, isigunyazo esingahleliwe noma lemume ebhaliwe iboniswa kusiikhulu esigunyaziwe, ozoqubekisa ngokubhaliwe ukuthi ibonisiwe, futhi umhlinzeki uyikhokhile inhlawulo yicala ngaphansi kwesigaba 94(1)(o) sokuhluleka ukugcina amaphepha afanele enqoleni, uma leyonhlawulo yabekwa.
- (b) Lowomuntu ugculise isikhulu esigunyaziwe ukuthi inqola ibingasetshenziswa ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi, futhi lesikhulu siqinisekise lokhu ngokubhaliwe, noma
- (c) Onke amacala ahambelana nokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi ngokungekho emthethweni aqondene asehoxisiwe noma umuntu othweswe ngalamacala usekhululiwe.

(3) Lapho inqola ingakakhishwa phakathi kwezinsuku ezingu 90 zokuthunjwa kwayo, izokunikezelwa kusiFunda, ngaphandle kokuthi kuboniswe ukuthi ukubambezeleka ekutholeni ukuthi ikhululwe akulona iphutha lomuntu odinga ukukhululwa lokho.

(4) Ukulahlekelwa yilungelo ngaphansi kwengxenywe yesigaba(3) akungeke kuthinte amalungelo umuntu anawo enqoleni uma kutholakele ukuthi ubengazi ukuthi inqola beyi noma yayizo setshenziswa ukuhlinzeka ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi okungekho emthethweni noma yena ubengekakwazi ukuvimbela ukusetshenziswa kwayo.

- (5) Isigaba 35(4) somthetho wokuqhutshwa kobugebengu, 1977 (umthetho namba 1977) uzosebenza nezinguquko ezifanele zokulahlekelwa yilungelo ngaphansi kwengxenywe yesigaba(3).
- (6) UMEC noma umasipala ngesaziso kuGazethi angabiza indawo echazwe kusaziso ukuthi iyinkambu ngokwezinhloso zalesigaba, futhi anga ngendlela efanayo guqula noma ahoxise lesaziso.
- (7) Ekuthumbeni izinqola ngaphansi kwalesigaba, izikhulu ezigunyaziwe kufanele zenze ngokuhambisana nemigomo enqunyiwe.

Imicabango

98. Ekumangalelweni ngaphansi kwalomthetho-

- (a) umuntu ohambise omunye ngokusebenzisa inqola noma ovumele uhambo ngaleyondlela komuntu kanye nomshayeli wenqola, kucabangela ukuthi uthathe ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi, ngaphandle kokubonisa okuphikisana nalokho.
- (b) Umnikazi wenqola okuhanjiswe ngayo umuntu ucabangeleka ukuthi koboniswe lowo muntu, ngaphandle kokuthi kaboniswe ukuthi ubengeyena umshayeli wenqola ngesikhathi sokuhanjiswa okukhulunywa ngakho futhi akagunyazanga noma avumele ukusetshenziswa kwenqola ukuhambisa.

Amanye amandla ezikhulu ezigunyaziwe.

99.(1) Isikhulu esigunyaziwe singabamba ngomyalo weBhodi, imvume noma ilayisensi lokusebenza eseliphelile noma eselihoxisiwe, elisuliwe noma elimisiwe ngokwezimiso zalomthetho.

(2) Ngaphandle kwemisebenzi kanye namandla abonisiwe kuloMthetho, isikhulu esigunyaziwe singa ngokuhambisana nokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi-

- (a) singenza inqola ukuba ime ngendlela enqunyiwe futhi singene enqoleni futhi ayihlole kanye namaphepha agunyaza ukuthutha ukuze athole ukuthi leyonqola isetshenziswa ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi noma ukuze abonise amandla noma wenza umsebenzi noma isenzo ezigunyaziwe.
- (b) Singadinga umshayeli wenqola ukuba amnikeze igama lakhe kanye nekheli kanye nobufakazi bamaphepha abonisa lakho kanye negama nekheli lomnikazi wenqola, kanye neminingwane yebhizinisi ehambelana naleyo esetshenziselwa yona inqola.
- (c) Singadinga ukuthi umshayeli noma omunye umuntu obheke inqola manjalo akhiphe izincwadi zokuhlolwa noma yikuphi okunye okubhaliwe enqoleni ezikuye ezihambelana ngenye indlela nabantu abahanjiswayo ngokusebenzisa leyonqola .
- (d) Singadinga ukuthi umuntu osenqoleni akholelwa ukuthi isetshenziswa ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi, noma umuntu okholelwa ukuthi ubesenqoleni maduzane anikezane ngamagama aphelele kanye namakheli kanye nobufakazi bamaphepha axhasa lokho futhi basho ukuthi noma bakhokha noma

- basazokhokha imali yokuhambjiswa enqoleni, futhi banikeze igama kanye nekheli lomuntu loyo abakhokhe noma abazokhokha kuye.
- (e) Singadinga ukuthi imilando (records) ibekwe ngokwezimiso zalomthetho ikhishwe ngumshayeli wenqola noma ukhondaktha, uma ekhona, ukuze ahlolwe.
- (f) Ngena emagcekeni ngesikhathi esifanele, ukuzoqhuba uphenyo lolungaphansi komsebenzi wakhe njengesikhulu esigunyaziwe, futhi anga, uma esemagcekeni noma kumagceke noma ngesinye isikhathi esifanele-
- (i) benza umuntu, ngokucabangela kwaso angakhona ukumnikeza ulwazi oludingayo.
- (ii) Singadinga umuntu khona lapho, nomangesikhathi kanye nendawo angayinquma yena, anikezele kuye zonke izincwadi kanye namaphepha, ngokucabangela kwakhe angasebenza njengesiqiniseko sokutholakala unecala noma ukusolakala unecala ngokwezimiso zalemithetho, futhi
- (iii) Sihlole incwadi kanye nephepha futhi sithathe namazi athile khona lapho noma izifaniso (copies) zalokho, futhi sifume incazelo yokubhaliwe, kodwa umuntu kanjalo obuziwe noma odingeka ukuba anikeze incazelo, unawo onke amalungelo umuntu ofakaza ngaphambi kwekantolo ezakubanawo.
- (g) singadinga ukuthi umshayeli noma omunye umuntu obheke inqola esetshenziswa ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi akhiphe amaphepha akhishwa yiBhodi noma nguMbali oqondene naleyonqola noma ukuthutha esetshenziselwa yona futhi adingwa ngumthetho ukuba agcinwe kuleyo nqola,
- (h) singadinga ukuthi umshayeli noma omunye umuntu obheke inqola esetshenziswa ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi futhi emoskeke ngendlela yokuthi ingaba yingozi ebantwini kanye nempahla, khona lapho anikeze ilayisensi lokusebenza elikhona noma invume, kanye nezimpawu ezibonakelisayo ezihambelana nenqola, futhi ayekele imisebenzi yakhe kuze okumoshakele kulungiswe.
- (i) Gesaziso seBhodi sithumbe njalo ilayisensi lokusebenza noma invume echachisiwe kusaziso sindlulisele kuBhodi.

Uhlelo lokungatuswa (DEMERIT)

100. Ngokwalesigaba, u MEC anganikeza ngokomthetho ngohlelo lukungotuswa (demerit) lwamphuzu maqondana nomuntu ophula lomthetho, ngokuya ngamacala angafakiwe kumthetho wokuphatha ukwahlulela amacala ongwaqo, 1998 (umthetho namba 46 ka 1998), futhi lapho imibandela yenziwe khona.

- (a) ukubhala inani elichachisiwe lamaphuzu okungatuswa maqondana negama lesaphulamthetho ngethuba ngalinye lapho isoni silahlwe yicala lwalokuphula umthetho.
- (a) ekunikezeni isigwebo esichachisiwe noma isinkinyabezo esichaziwe kungxenye yesigaba
- (2) (b) kuzaphulamthetho amaphuzu azo okungatuswa alingana noma eqa inani elichachisiwe.

2 (a) ngaphandle kokuvimbela amandla ka MEC ngaphansi kwenxenye yesigaba (1) maqondana nokubhalwa kwamaphuzu okungatuswa encikene nezaphulamthetho, imibandela ingenziwa yokuthi inani lamaphuzu okungatuswa angabhalwa ngethuba ngalinye lingakhushulwa ngokuvumelana nesilinganiso esehlayo esichachisiwe noma umthetho ofingqiwe (formula).-

(i)ngomzuzwana kanye nezigameko ezilandelayo zokweqa umthetho.

(ii)ngokuya ngobunzima becala, ukuzekuthi uma icala linzima, inani lamaphuzu okungatuswa abhalwayo abemaningi.

(b)ukugqunywa ejele noma inhlawulo inganikezwe kuzaphulamthetho kuzimo ezifanele, noma njengokunye okungenziwa -.

(i)isijeziso kanye nesixwayiso esikhishwe ngokubhaliwe.

(ii)ukumiswa kwelayisensi lokusebenza noma imvume ephethwe yisiphulamthetho. Ukumiswa kuzakuba okwesikhathi esinqunyiwe futhi sacaciswa kusaziso esibhaliwe sukumiswa kwesaphulamthetho.

(iii)ukuhoxiswa kwelayisensi lokusebenza noma imvume noma.

(iv)isikinyabezo esinqunyiwe esingaphantsi kwaleso esinikeziwe kusiqephu (ii)noma (iii).

(3)u MEC kufanele anikeze isaziso sokuqalisa okuhlosiwe kohlelo lwamaphuzu okungatuswa, futhi kusaziso-

(a) achazekabanzi ngohlelo oluhlosiwe, futhi

b) omeme abantu abanentshiseko ukuba bathasisele kuhlelo oluhlosiwe, futhi, ikakhulu, izinhlawulo kanye nezinye izinkinyabezo ezihlosiwe, futhi ubameme bathumele izithasiselo ezibhaliwe kanye nezikhalo zingakapheli izinsuku ezingu 30 ngemuva kosuku lwesaziso.

(4) Imibandela yohlelo lwamaphuzu okungatuswa kufanele lusakazwe ngendlela enqunyiwe, futhi izoqalisa futhi igcizelelwe futhi iphoqeke ngezinsuku ezingu 30 ngemuva kokusakazwa.

(5) Inhlawulo noma isinkinyabezo esinye asifanele sikhishwe ngokuya ngengxenye yesigaba (2) (6) ngaphandle kokuthi umthetho wokunquma wemvelo usetshenzisiwe maqondana nesaphula-mthetho.

ISIGABA 14: OKUJWAYELEKILE (GENERAL)

Ushuwalense ophoqelekile wabahlinzeki

101.(1) uMEC angenza izimiso zomthetho ezisho ukuthi abaphathi bezimvume noma amalayisensi okusebenza izinhlizeko zezinhlobo ezichachisiwe zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi kufanele zinikeze umshwalense wesikweletu womphakathi wabagibeli noma ezinye izinhlobo zomshuwalense eziphawuliwe kuzimiso zomthetho, ngenani lemali uMEC angalichachisa kuzimiso zomthetho. Izimiso zomthetho zingachachisa futhi amalungelo noma izidingeko zabahlinzeka ngomshuwalense abanikeza umshuwalense.

(2) (a) iBhodi lingabeka imibandela kulamayisensi okusebenza maqondana nezidingeko zomshwalense ezibonisiwe kungxenye yesigaba (1) ezingahambisani nalezizimiso.

- (b) Izimiso zinganikeza futhi ukuthi isiqiniseko salo mshwalense kufanele sinikezwe iBhodi noma abanye abantu abachachisiwe kuzimiso, phakathi kwezikhathi ezichachisiwe kanjalo.
- (3) Umshwalense oshiwo kungexenye yesigaba (1) kufanele phakathi kwezinye izinto inikeze okuthile (cover) maqondana nokulahlekelwa noma umonakalo ovelile ngokomonakalo wempahla noma ukufa noma ukulimala kunoma muphi umuntu okubangwe yisenzo senhloso noma ubudedengu noma ukungenzi kumhlinzeki noma umphatheli noma izisebenzi zomhlinzeki maqondana nokuhlinzeka imisebenzi yokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi.
- (4) uMEC kufanele enze izimiso ngaphansi kwengxenye yesigaba (1) maqondana nezihlizeko zabavakashi phakathi kwezinsuku ezingu 180 zokuqalisa kwalomthetho.

Izinyathelo zokuxhasa ukuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi bomphakathi

102. (1) uMEC angenza izimiso abekele eceleni olayini abahlukanisiwe kumigwaqo ngaphansi kwamandla esikhundla sesifunda ukuba zisetshenziswe kuphela yizinqola ezisetshenziswa izinhlizeko zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi kwala imibandela yoMthetho wemigwaqo kazwelonke
- (2) uMEC anganikeza ukuxhasa ngezimali izikhulu zokuthutha noma omasipala uku –
- (a) ukuzebasungule izinhlelo zamapaki kanye ngokugibela kanye nokuhlela, ukwakha kanye ngokugibela kanye nokuhlela, ukwakha kanye nokucina kahle ingqalasizinda efanele zalezizinhlelo.
- (b) Abekele eceleni olayini abahlukanisiwe kumigwaqo ngaphansi kwamandla esikhundla ukuze zisetshenziswe kuphela izinqola ezisetshenziswa izinhlizeko zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi
- (c) Ukuhlela, ukwakha kanye nokucina ingqalasizinda ukukhulisa ukuqeqesheka kanye nethuba elifanele lezinhlizeko zokuthutha ngomgwaqo abagibeli bomphakathi

Ukuguquka kwemihlinzeko

103. (1) Lapho, noma siphi isikhathi ngaphambi kokuqalisa kwaloMthetho
- (a) umuntu wayethweswe icala, ngokuya nganoma wuphi umthetho owachithwa yisigaba 104, owecala eliyicala ngokuya ngaloMthetho, umuntu, lapho kuqondene ngokwezinhloso zaloMthetho, uthathwa futhi uphathwa njengomuntu owenze icala elifanayo elibonisiwe kuloMthetho futhi
- (b) nomaluphi uphawu olubonakalisayo elakhishwa ngokuya ngaloMthetho owachithwa kwinqola ehambisana nemvume ithetha futhi iphathwa ngezinhloso zaloMthetho kuzekufike lesosikhathi imvume iphela, iguqulelwe kulayisensi lokusebenza, noma ihoxiswe noma isulwe ngokuya ngaloMthetho, njengoba uphawu olubonakalisayo lukhishwe ngaphansi kwaloMthetho.
- (2) Ukuqokwa, ukubizwa, isimiso, isaziso noma iphepha elenziwe, lasakazwa noma lakhishwa noma enye into eyenziwe, ngaphansi kweMithetho yonke echithiwe yisigaba 104 ithathiwa njengemenyezelwe, esunguliwe, yenziwe, ikhishiwe noma yenziwe ngaphansi kwemibandela eqondene yaloMthetho.

- (3) Ngokwezinhloso zengxenywe yesigaba (2) isicelo sokukhishwa noma sokunikwa imvume esingakalahlwa ekuqaliseni kwaloMthetho, izathathwa njengesicelo ngaphambi kwaloMthetho sokunikwa ilayiseni lokusebenza elifanele.
- (4) Usuku luka 1 Julayi 1999 olusakazwe ngokuya kwesigaba 25 (1) soMthetho wesikhashana wokuhlinzeka uhlobo lwamatekisi angamakhumbi eGauteng, KUSAZISO 1211 sika 1998 (iGazethi lesiFunda Elingavamile 495 langezi 22 Meyi 1998) lithathwe njengeliqhutshekisiwe kufikela kusuku lokuqalisa kwesiqephu 6 soMthetho.
- (5) Isikhalo esifakwe noMEC ngokuya ngesigaba 8 (5) soMthetho Wesikhashana sohlobo lwamaTekisi angama khumbi kodwa esingakalahlwa ekuqaliseni kwaloMthetho, Sithathwa njengesikhalo kuBhodi lezikhalo ngaphansi kwesigaba 59.
- (6) (a) Nakuphi lapho loMthetho udinga ukunakwa ukuze uzilwe kunoma luphi uhlelo lokuthutha, iBhodi isikhulu sezilinganiso sokubiza, isikhulu sokuthutha, idolobha eliphakathi noma umasipala, angaqhubeka nendaba oluqondene, ngokuvuma kukaMEC, ngaphandle kwephuzu lokuthi aluthunyelwanga ukuyothola imvume edingekayo, noma alusakwazanga ngaphansi kwesigaba 29 (1) soMthetho kaZwelonke.
(b) uMEC anganikeza lemvumo noma ngokujwayelekile noma ngendlela echachisiwe.

© LeBhodi, isikhulu, idolobha eliphakathi, noma umasipala kufanele nokukhathalela kunoma luphi uhlelo lokuthutha olukhona noma olunye udaba oluluthatha njengofanele.

- (7) Noma maphi amandla asetshenzisiwe noma imfanelo noma umsebenzi owenziwe ngokoMthetho yiBhodi lezimvume zokuthutha ngomthetho ochithwe yisigaba 104 ngemuva kokuqalisa koMthetho ka Zwelonke, uthathwa njengowenziwe ngokomthetho ngaphansi kombandela weMthetho ohambelanayo.

Ukuchithwa kwemithetho kanye nokushiye.

104. (1) Lemithetho elandelayo lapha ichithiwe

- (a) uMthetho Wesikhashana wezinhlizeko zohlobo lwamatekisi angamakhumbi eGauteng, kanye
- (b) Nomthetho Wesikhashana Wokuthutha ngongwaqo egauteng, 1998 (uMthetho nombolo 2 ka 1998)

(2) uMthetho wokuthutha ngomgwaqo, 1997 (umthetho nombolo 74 ka1977) lapho ukhishiwe ekusebenzeni eGauteng.

Umthetho ubopha uhulumeni.

105. Lomthetho ubopha uhulumeni

Isihloko esifushane kanye nokuqalisa

106. (1) Lomthetho ubizwa uMthetho Wokuthutha ngomgwaqo Abagibeli Bomphakathi eGauteng, 2001 futhi uzoqala ukusebenza ngosuku olunqunywe nguNdunankulu ngesiMemezelo kuGazethi
- (2) Izigaba noma izingxenye ezihlukene zaloMthetho zingaqalisa ukusebenza ngezinsuku ezihlukene noma ngokuya ngezindawo ezihlukile.
 - (3) Isigaba 29 (1) sithathwa njengesiqale ukusebenza ngezi 1 Disemba 2000.

IHLELO A

IZINHLOBO ZEZINQOLA / IZINHLOBO ZEZINHLIZEKO ZABAGIBELI

UHLOBO LWENHLIZEKO

UHLOBO LWENQOLA	INHLEZEKO YOHLOBO LWESITHU THUTHU	INHLEZEKO YETEKISI ELINQUMA IBANGA	INHLEZEKO YOHLOBO LWETEKISI ELIYIKHUM BI	INHLEZEKO YOHLOBO LWEBHASI	INHLEZEKO YEZEMFUN DO	INHLEZEKO YABAVAK ASHI	INHLEZEKO YOKUQASH A	INHLEZEKO YEZISEBEN ZI	INHLEZEKO YAMASHAT ILI	INHLEZEKO YOKUTHUT HA OKUFINYE LEKAYO	INHLEZEKO YEBUHLON ISHWA	INHLEZEKO EHLELIWE YOHLOBO LWENKALI SHI
Ngaphansi Isib. Isithuthuthu	ABC	Qha	Qha	Qha	qha	Qha	Qha	Qha	Qha	Qha	ABCD	Qha
Ilimozini	QHA	Qha	Qha	Qha	Yebo	Yebo	Yebo	G/C	Yebo	Yebo	Yebo	Qha
4. kuya 8* isib.inqola	QHA	Qha	GH	Qha	Yebo	Yebo	N	G/C	Yebo	Yebo	Yebo	Qha
9. kuya 18* ikhumbi	QHA	Qha	GH	Yebo	Yebo	Yebo	N	G/C	Yebo	Yebo	Yebo	Qha
19 kuya 35* Ibhasi eliphakathi	QHA	Qha	PQR	Yebo	Yebo	Yebo	N	G/C	Yebo	Yebo	Yebo	Qha
36 kuya 70* Ibhasi Elikhufu	QHA	Qha	Qha	Yebo	Yebo	Yebo	N	G/C	Yebo	Yebo	Yebo	Qha
Ibhasi elihlangene Ukuya phezulu	QHA	Qha	Qha	LK	Yebo	Yebo	N	G/C	Yebo	Yebo	Qha	Qha
Ibhasi sitimela	QHA	Qha	Qha	LK	Yebo	Qha	N	G/C	Qha	Yebo	Qha	Qha
Ingoladlana	QHA	QHA	Qha	Yebo		Yebo	Yebo	Yebo	Qha	Yebo	Yebo	Qha
Inkalishi	QHA	QHA	Qha	Qha	Qha	Yebo	Yebo	G/C	Qha	Yebo	Yebo	Yebo
LDV Eguquliwe	QHA	QHA	Yebo	Qha	Yebo	1	1	Yebo	Qha	Qha	Qha	qha

Abashayeli babaliwe

IHLELO B**IZINHLOBO ZEZINHLIZEKO ZABAGIBELI UKUHAMBELANA NEMIGOMO YOKUHLELA (ISIKHATHI ESIZAYO)****UHLOBO LWENHLIZEKO**

UMGOMO		Isithuthuthu	Itokisi Enquma ibanga	Ikhumbi	Uhlobo lwebhasi	Ezemfundo	Abavakashi	Ukuqasha	Izisebenzi	Ishatili	Inhlizeko Yokuthutha efinyelekayo	Abehlonishwa	Uhlobo lwenkalishi
Izivumelwa no zezinhlizeko ezixhaswayo	Inhlizeko ezihleliwe	Qha	Qha	Qha	Yebo	Yebo ngesimiso	Qha	Qha	Qha	Yebo	Yebo	Qha	Qha
Izivumelwa no ezingaxhasiwe	Izinhlizeko ezihleliwe	Yebo ngesimo	Qha	Qha	Yebo	Yebo	Qha	Qha	Qha	Yebo	Yebo	Qha	Qha
	Izinhlizeko ezingahleliwe	Yebo ngesimo	Qha	Yebo	Qha	Yebo	Qha	Qha	Qha	Yebo	Yebo	Qha	Qha
	Inhlizeko zendawo	Yebo ngesimo	Yebo ngesimiso	Qha	Qha	Yebo	Qha	Qha	Qha	Yebo	Yebo	Qha	Qha
Izinhlizeko	Inhlizeko ezihleliwe	Yebo	Qha	Qha	Yebo	Yebo	Qha	Qha	Qha	Yebo	Yebo	Qha	Yebo
	Inhlizeko ezihleliwe	Yebo	Qha	Yebo	Qha	Yebo	Qha	Yebo	Yebo	Yebo	Yebo	Yebo	Qha
Ezingena sivumelwano	Inhlizeko zendawo	Yebo	Yebo	Qha	Qha	Yebo	Yebo	Qha	Yebo	Yebo	Yebo	Yebo	Qha

IHLELO C

IZINHLOBO ZEZINHLIZEKO ZABAGIBELI UKUHAMBELANA NEMIGOMO YOKUHLELA (UKUGUQULA)

UHLOBO LWENHLIZEKO

UMGOMO		Isithuthu	Itekisi Enquma ibanga	Ikhumbi	Uhlobo lwebhasi	Ezemfundo	Abavakashi	Ukuqasha	Izisebenzi	Izinhlizeko zokuthutha ezifinyelekayo	Ishatili	Abehlonishwa	Uhlobo lwenkalishi
Izivumelwa no zezinhlizeko ezixhaswayo	Inhlizeko ezihleliwe	Qha	Qha	Isazukhulunywa	Yebo	Yebo ngesimiso	Qha	Qha	Qha	Yebo	Yebo	Qha	Qha
Izivumelwa no ezingaxhasiwe	Izinhlizeko ezihleliwe	Yebo ngesimo	Qha	Qha	Yebo	Yebo	Qha	Qha	Qha	Yebo	Yebo	Qha	Qha
	Izinhlizeko ezingahleliwe	Yebo ngesimo	Qha	Yebo	Qha	Yebo	Qha	Qha	Qha	Yebo	Yebo	Qha	Qha
	Inhlizeko zendawo	Yebo ngesimo	Yebo ngesimiso	Yebo	Qha	Yebo	Qha	Qha	Qha	Yebo	Yebo	Qha	Qha
Izinhlizeko	Inhlizeko ezihleliwe	Yebo	Qha	Qha	Yebo	Yebo	Qha	Qha	Qha	Yebo	Yebo	Qha	Yebo
	Inhlizeko ezihleliwe	Yebo	Qha	Yebo	Qha	Yebo	Qha	Yebo	Yebo	Yebo	Yebo	Yebo	Qha
Ezingena sivumelwano	Inhlizeko zendawo	Yebo	Yebo	Yebo	Qha	Yebo	Yebo	Qha	Yebo	Yebo	Yebo	Yebo	Qha

SESOTHO

PROFINTSHI YA GAUTENG

MMUSO WA PROFINTSHI YA GAUTENG

GAZETTE E SA IKGETHANG YA PROFINTSHI

DITSEBISO TSA MOPRIMERE

KANTORO YA MOPRIMERE

NOMORO 1

Mona ho tsebiswa hore MoPrimiri o dumellane le Molao o latelang mme kahoo o phatlalatswa bakeng sa tsebo-kakaretso:

Nomoro 7 ya 2001: Molao wa Bapalami ba Setjhaba ba dipalangwang tsa mebileng wa Gauteng.

MOLAO

Ho fetola molao o laolang dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba Gauteng le sebakeng sa hore

ho fanwe ka tsamaiso ya dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba jwaloka karolo ya tsamaiso e kopantsweng ya dipalangwang tsa fatshe tsa Gauteng, e tsamaelanang le tsamaiso ya bosetjhaba ya dipalangwang tsa fatshe mmoho le tsamaiso ya dipalangwang tsa fatshe tsa diprofinthsi tse ding.

Ho fanwe ka hlophiso ya ditshebeletso tsa dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba hammoho le mekgatlo e tsamaelanang le ditlhopiso tsa e kopantsweng le hlophiso ya tshebediso ya lefatshe.

Ho fanwe ka melawana le taolo ya dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba ke mmuso wa profintshi le wa lehae;

Ho hlongwe mekgatlo ya mafapha ho fihlella maikemisetso ana;

Ho hlakola Molao wa Gauteng wa Ditshebeletso tsa Nakwana tsa Ditekisi tsa mofuta wa Dibese tse Nyenyane, wa 1997 (Molao ii wa 1997) le Molao wa Nakwana wa Gauteng wa Dipalangwang tsa Mebileng, wa 1998 (Molao 2 wa 1998);

Ho Kenya molao wa profintshi wa dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba motjheng o le mong le kgaolo 2 ya Molao wa Naha wa Phetolo ho Dipalangwang tsa Lefatshe, wa 2000 (Molao 22 wa 2000) ; le ho fetola kgaolo 3 ya Molao oo mabapi le profintshi a dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba profintshing; le

Ho lokisetsa dintlha tse ding tse tsamaelanang le seo

(Pampiri ya Sekgowa e saennwe ke Tonakgolo)
(E dumeletswe ka la 19 Tshitwe 2001)

E kenywe tshebetsong ke Lekgotla la tsamaiso la Profintshi ya Gauteng ka tsela e latelang:-

DIKAHARE

KAROLO 1: DITUMELLANO TSE KA SEHLOOHONG

1. Lebakabaka la Molao ona
2. Ditlhaloso

KAROLO 2: DITSHEBELETSO TSA DIPALANGWANG TSA MEBILENG TSA BAPALAMI BA SETJHABA

3. Dintlha tsa ho tsebisa ditshebeletso tsa dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba le dihlophiso tsa dipalangwang tsa setjhaba.
4. Mekgelo
5. Diphelelo tse amang bakganni le dipalangwang
6. Dikarolo tsa ditshebeletso
7. Ditshebeletso tsa Tuk-tuk
8. Ditshebeletso tsa ditekisi tsa dimitara
9. Ditshebeletso tsa ditekisi tsa mofuta wa dibese tse nyenyane
10. Ditshebeletso tsa mofuta wa dibese
11. Ditshebeletso tsa thuto
12. Ditshebeletso tsa boeti
13. Ditshebeletso tsa ditekisi tse tjhatrilweng (motho ya itsamaelang ale mong)
14. Ditshebeletso tsa basebetsi
15. Ditshebeletso tsa bohlokwa
16. Ditshebeletso tsa mofuta wa materoko
17. Ditshebeletso tsa potlako
18. Mafapaha a dipalangwang

KAROLO 3: MATLA LE DITSHWANELO TSA LETONA LE PHAHAMENG LE BOMASEPALA

19. Matla a MEC
20. Mesebetsi ya MEC
21. Melawana tsamaiso
22. Melao e ka thoko
23. Ditlhokeho tsa ditaba le ditsamaiso tsa ho beha
24. Ho aba ka mesebetsi

KAROLO 4: HO RERWA DIPALANGWANG TSA MEBILENG TSA BAPALAMI BA SETJHABA

25. Melao tumelo ya ditlhophiso tsa dipalangwang tsa mebileng, tsa bapalami ba setjhaba
26. Merero ya dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba
27. Mesebetsi ya balaodi ba dipalangwang, ditoropo tse ka sehloohong le bomasepala mabapi le ditlhophiso
28. Ditaba tsa nakwana tse amanang le ho rerwa

KAROLO 5: BOROTO YA GAUTENG YA DILAESENTSHE TSA HO TSAMAISA DIPALANGWANG

29. Ho hlongwa le ho thewa ha Boroto ya Gauteng ya Dilaesentshe tsa ho Tsamaisa Dipalangwang
30. Ho itokolla, ho tlohela le ho ntshuwa kantorong ha ditho tsa Boroto
31. Matla a Boroto
32. Dikopano le diqeto tsa Boroto
33. Ho hlongwa ha baeletsi ba Boroto
34. Ho hlongwa ha mekgatlo ya batsamaisi ba dilaesense tsa ho sebetsa ha dipalangwang

KAROLO 6: DILAYISENTSHE TSA HO SEBETSA

35. Ho fetolwa ha dipemiti hore e be dilaesentshe tsa tshebetso
36. Dikontraka tsa ditshebeletso
37. Ho fellwa ke nako, ho ntshuwa tshebetsong ha dilaesentshe tsa ho sebetsa le dipemiti mabapi le dikontraka tsa ho sebetsa le dipemiti mabapi le dikontraka
38. Dikopo tsa dilaesentshe tsa tshebetso
39. Ho qhelwa ka thoko ha kopo ya layisensi ya tshebetso
40. Dipalangwang pakeng tsa diprofintshi
41. Dipalangwang tsa mebileng tsa meedi
42. Phatlalatso ya kopo malebana le dilaesentshe tsa ho sebetsa
43. Nako le ntjhafatso ya laesentshe ya tshebetso
44. Ho ntshuwa ha laesentshe ya tshebetso le dipehelo tsa teng
45. Direkoto tsa dilaesentshe tsa tshebetso
46. Ho sebediswa ha nakwana dipalangwang tseo mangolo a tokelo kapa laesentshe ya ho sebetsa a leng teng
47. Mosebetsi ya motho ya naleng mangolo a tokelo kapa laesentshe ya ho sebetsa
48. Matla a tlliswang ke laesentshe ya tshebetso
49. Ho kgutlisetswa morao, ho emisa nakwana kapa ho sebetsa ka mekgwa e fapaneng ha laesentshe e sebetsang
50. Ho hlakolwa ha dilaesentshe tsa tshebeletso tse sa sebediswang
51. Ho kgutlisetswa morao ha dilaesentshe tsa tshebetso kapa dipemiti
52. Ditumellano tse tsamayang feela le feela
53. Laesentshe tsa tshebetso tsa mabaka a ikgethang
54. Dinyollo tsa ditefello tse itseng pele ho dikopo tsa ho fetolwa ha mangolo a tokelo kapa laesentshe ya tshebetso

KAROLO 7: BOROTO KAPA MONGODI WA DIKOPO TSA BAPALAMI BA SETJHABA SA GAUTENG

55. Ho hlongwa, molao-theo le mesebetsi ya Boroto ya Boikopelo ba Bapalami ba setjhaba Gauteng
56. Ho itokolla mesebetsing, ho tswa le ho tloswa kantorong ya Boroto ya Boikopelo
57. Matla a Boroto ya Boikopelo
58. Dikopano le diqeto tsa Boroto ya Dikopo
59. Boikopele ho Boroto ya Bakopele

KAROLO 8: MONGODI WA DIPALANGWANG TSA GAUTENG LE HO NGODISWA HA MEKGATLO LE BAKGANNI

60. Ho hlongwa ha Mongodi wa Dipalangwang tsa Gauteng le lekgotla la bahlahlobi
61. Boitokollo mosebetsing, ho tlohela le ho ntshuwa kantorong ya mongodi le bahlahlobi
62. Mesebetsi ya Mongodisi
63. Matla a Mongodi
64. Dikopano le diqeto tsa Mongodi le bahlahlobi
65. Kopo ya boingodiso
66. Ho ntshuwa ha ditifikeiti le matshwao a ikgethang ha ho ngodiswa
67. Mekgatlo, ditho le bao e seng ditho ba nkang karolo dipalangweng pakeng tsa diprofintshi
68. Ho behelwa ka thoko ha menyetla bakeng sa mekgatlo le batsamaisi ba ingodisitseng

KAROLO 9: HO INGODISA HA MEKGATLO YA DITEKISI TSA DIBESE TSE NYENYANE MMOHO LE BATSAMAISI

69. Boingodiso bo tlamang ba mekgatlo, ditho le bao e seng ditho mabapi le ditshebeletso tsa ditekisi tsa mofuta wa dibese tse nyenyane.
70. Mekgatlo le batsamaisi ba ingodisitseng ka tlasa Molao 11 wa 1997.
71. Dikgetho le ditlhaliso tsa maikutlo
72. Ho ngodiswa ha mekgatlo
73. Ho ngodiswa ha ditho tsa mekgatlo e ngodisitsweng
74. Ditho tse ntjha tsa mekgatlo e ngodisitsweng
75. Boingodiso ba bao e seng ditho
76. Mehato ya kgalemo

KAROLO 10: BOINGODISO BA MEKGATLO YA DITEKESI TSA METARA MMOHO LE BATSAMAISI

77. Boingodiso ba mekgatlo ya ditekisi tsa metara, ditho le bao e seng ditho
78. Boingodiso ba mekgatlo ya ditekisi tsa metara
79. Boingodiso ba bao e seng ditho tsa ditshebeletso tsa ditekisi tsa dimetara
80. Dihlokeho tse ikgethang tsa bakganni ba dipalangwang tsa ditshebeletso tsa ditekisi tsa metara

KAROLO 11: BOINGODISO BA MEKGATLO YA DIBESE LE DITSHEBELETSO TSA MOFUTA WA MATEROKO MMOHO LE BATSAMAISI

81. Boingodiso ba mekgatlo, ditho le bao e seng ditho ba tsamaisang ditshebeletso tsa mofuta ya dibese le materoko
82. Boingodiso ba mekgatlo ya batsamaisi ba ditshebeletso tsa mofuta ya dibese le materoko
83. Boingodiso ba bao e seng ditho, ba tsamaisang ditshebeletso tsa mofuta ya dibese le materoko

KAROLO 12: DIFORAMO TSA DIPALANGWANG

84. Dipehelo ka Kakaretso
85. Foramo ya Profintshi ya Dipalangwang tsa bapalami ba Setjhaba
86. Mesebetsi ya Foramo ya Profentshi ya Dipalangwang tsa Bapalami ba Setjhaba
87. Diforamo tsa dipalangwang tsa Metse ditoropong
88. Mesebetsi ya Diforamo tsa dipalangwang tsa toropo
89. Diforamo tsa ditekesi tsa toropo
90. Mesebetsi ya diforamo tsa ditekesi tsa Metse ditoropong
91. Dikomiti tsa dipuisano tsa ditekesi tsa sebaka
92. Ho hlongwa hammoho le ho sebetsa ha diforamo tse ding tsa toropo kapa tsa diforamo tsa dikamano tsa selehae

KAROLO 13: HO KENGWA HA MOLAO TSHEBETSONG

93. Mabaka a tshohanyetso a ikgethang
94. Tlolo ya Molao
95. Dikotlo
96. Ho hlongwa ha bahlahlobi
97. Ho hapuwa le ho lahlehelwa ke dipalangwang
98. Dikgopolelo
99. Matla a mang a baofisiri ba molao
100. Tsamaiso ya ho lahlehelwa ke matshwao

KAROLO 14: KAKARETSEO

101. Inshorentshe e bakeng sa batsamaisi ba dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba
102. Mehato ya ho tshehetsa dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba
103. Dipehelo tsa nakwana
104. Ho fetolwa ha nnete le ho behwa ka thoko
105. Molao o tlama Puso
106. Sehloho se sekgutswanyane le qalo

LENANEO A: DIHLOPHA TSA DIPALANGWANG/MEFUTA YA DITSHEBELETSEO TSA DIPALANGWANG TSA BAPALAMI BA SETJHABA

LENANEO B: DIHLOPHA TSA DITSHEBELETSEO TSA DIPALANGWANG TSA BAPALAMI BA SETJHABA MABAPI LE DITUMELANO TSA DITLHLOPHISO (BOKAMOSO)

LENANEO C: DIHLOPHA TSA DITSHEBELETSEO TSA DIPALANGWANG TSA BAPALAMI BA SETJHABA MABAPI LE DITUMELO TSA DITLHOPHISO NAKWANA

KAROLO 1: DIPEHELO TSE KA SEHLOOHONG

Lebakabaka la Molao ona

1. (i) Lebakabaka la molao ona ke ho ntshetsa –pele le ho fana ka tsamaiso e ntle ya dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba Gauteng. Sena se ka fihlellwa ka ho tlatselletsa mabaka a ka sehlohong a Molao oo, e leng ho -
 - (a) Kenya tshebetsong molao tumelo wa profintshi le wa naha o amanang le ditshebeletso le disebediswa tsa dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba, ho ela hloko ho kengwa tshebetsong ha molao oo wa profintshi , ho etsa dipatlisiso dinthong tse tlišwang ke ho kengwa tsamaisong ke molao o na le ho etsa diphetoho tsa molao tumelo o hlekehang
 - (b) Ho ntshetsa-pele le ho kenya tshebetsong ho sebediswa haholo le kgodiso ya dipalangwang tsa setjhaba tsa dipalangwang tsa mebileng tsa Profintshi
 - (c) Sebedisa ho rerwa le ntshetso-pele ya dipalangwang tsa setjhaba jwaloka sesebediswa sa ho fetola setjhaba hore-
 - (i) Ho thuswa le ho kgothalletsa basebetsi ho dula haufinyana le dibaka tsa mesebetsi, haholoholo moo kgethollo ya bodulo e neng e entswe ke melao ya mehlang ya kgethollo;
 - (ii) Ho kgothalletswe hore ditulo tsa bodulo di be haufinyana le dibaka tsa mesebetsi
 - (iii) Ho ntshetswe-pele tsela e bonolo ya ho tsamaya ha botho ka hara profintshi
 - (iv) Ho ntshetswepele ntjhafatso ya ditoropo, pokello mmoho le tshebediso e kopaneng ya naha.
 - (d) Kopanya le ho nyalanya mekgwa ya dipalangwang tsa setjhaba le ho rerwa ha dipalangwang le tshebediso ya lefatshe mmoho le ho rerwa ha ntshetso-pele bakeng sa ho tswelletsa-pele metsamao ka mekgwa e sebetsang hantle ya dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba.
 - (e) Nka mehato e hlokehang ho phahamisa nyalanyo mahareng a balaodi ba dipalangwang le balaodi ba bang merero profintshing ka sepheo sa ho balehela ho phetwa-phetwa ha merero .
 - (f) Ho ntshetsa-pele nyalanyo pakeng tsa dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba mmoho le ho tsamaya ntle le tshitiso ho bapalami tshebetsong tsena.
 - (g) O ntshetsa-pele ho nka karolo le ho botsisisa Setjhaba pele ho nkuwa qeto efe kapa efe kapa ho etsuwa molao mmoho le ho laela ditsamaiso tse motjheng oo.
 - (h) laola le ho fana ka melao ditshebeletsong tsa dipalangwang tsa mebileng tsa Setjhaba ka ho fana ka dilaesentshe tsa tshebetso ho batsamaisi ba ditshebeletso tseo ho sa kenyelletswe batho ba se nang dilaesentshe tse dumelletseng le tse ikgethang tshebedisong ya ditshebeletso tse jwalo.
 - (i) dumella makoloi a tla sebediswang ditshebeletsong tsa dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba feela ho ya ka mefuta ya ditshebeletso tse fumanwang
 - (j) dumella boingodiso ba batsamaisi ba fanang ka ditshebeletso tse itseng tsa dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba mmoho le mekgatlo ya batsamaisi bao.

- (k) phahamisa polokeho le dikgahleho tsa bapalami ba sebedisang ditshebeletso tsa dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba
 - (l) hloma mekgatlo ho tshhetsa dipheo tsa Molao ona;
 - (m) ntshetsa-pele nyalano e ntle e sebetsang ka tshwanelo melaong e amang dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba, ho kenyelletswa le melao ya dipalangwang tsa tseleng le yona polokeho tseleng
 - (n) ntshetsa-pele mekgwa tsamaiso e phahameng hara batsamaisi ba ditshebeletso tsa dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba;
 - (o) ntshetsa-pele nyalano ya ho ka sebaka se lekaneng le se fihlellwang ha dipalangwang tsa setjhaba, ho ya ka melao e ikgethang e sebedisanang le mebila, diporo le dibaka tse ding tsa dipalangwang;
 - (p) ntshetso-pele mokgwa oo ka ona basebetsi ba lefellang ditshebeletso tseo ba di fumanang, ntle feela le moo ho hlokehang dithuso tsa tjelete ho thusa ka dipalangwang tse kgonehang le tshebediso e ntle ya lefatshe, ho thusa bapalami ba ikgethang hore ba fihlelle kapa ba kgone ho tsamaya habonolo kapa bakeng sa melao-tsamaiso e utlwalang le ho tiisa hore ditshebeletso di thuswa feela ka mabaka ao feela dumella.
 - (q) hore ditshebeletso tsa dipalangwang tsa setjhaba tse thuswang ka ditjelete di fumantshwe ka ho sebedisa mokgwa phehisano wa ho etsa boikopelo (ho tendara)
 - (r) Fana ka ditshebeletso tse hlakileng tsa taolo ya ditaba le dipalopalo tse kopantsweng bakeng sa tsamaiso ya dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba
 - (s) Fana ka mokgwa wa ho theosa matshwao a batsamaisi ba ditshebeletso tsa dipalangwang tsa setjhaba mmoho le
 - (t) Ho phahamisa dikgwebo tse nyenyane, tse lekaneng le tse nyenyane haholo mmoho le batsamaisi ba timilweng menyetla ke melao ya kgethollo.
- (2) Molao ona o nka Sebeka sa Kgaolo 3 ya Molao wa Naha mabapi le dintlha tse lekotsweng Molaong ona.

Ditlhaloso

2. Molaong ona, ntle le ha dikahare tsa teng difana ka moelelo o mong -

“sepalangwang se bobebe se fetotsweng se tsamaisang phahlo” se bolela sepalangwang se bobebe se tsamaisang phahlo le dikarolo tsa sona tsa phetolo kapa di fetotswe ho palamisa batho ke mohlahisi ya molaong ho latella Molao wa Dipalangwang tsa Mebileng tsa Setjhaba;

“Tokelo e etsahalang neng kapa neng ” e bolela tokelo ya ho sebetsa ka dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba (neng kapa neng) , jwaloka ha ho dumelletswa ho karolo 52,

“ambulanse” e bolela koloi e ikgethileng e etseditsweng kapa e fetoletsweng ho tsamaisa bakudi kapa batho ba lemetseng ho tloha kapa ho ya tulong eo ho fumantshwa thuso ya phekolo, mme e ngodisitswe jwaloka ambulanse ho ya ka melao e lokelang ya dipalangwang tsa mebileng;

“Boroto ya Dikopo” e bolela Boroto ya Dikopo ya Bapalami ba Setjhaba ya Gauteng e bolelwang ho karolo 55;

“mokgatlo”o bolela mokgopi wa batho ba tsamaisang ditshebeletso tsa dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba

- (a) oo sepheo e leng ho se etse poello ya ditjhelete
- (b) oo sepheo e leng ho phahamisa dikgahleho tsa ditho tsa wona
- (c) oo ditjhelete tswa ona di sebedisetswang ho phahamisa dikgahleho tseo;

“moofisiri ya dumelletsweng” e bolela

- (a) Mohlahlobi
- (b) Setho sa Tshebeletso ya Sepolesa sa Afrika Borwa, ho kenyelletswa setho sa tshebeletso ya sepolesa sa masepala jwaleka ha ho hlalositse karolong 1 ya Molao wa Tshebeletso ya Sepolesa sa Afrika Borwa, 1955 (Molao 68 wa 1995);
- (c) Motho ya leng tshebeletsong ya Lefapha kapa Masepala, eo mosebetsi wa hae e leng ho hlahloba makoloi, dilayisentshe tsa makoloi kapa ho laola dipalangwang;
- (d) Mohlahlobi wa dipalangwang tsa mebileng ya bolelwang ho karolo 39 ya Molao wa Dipalangwang tsa Mebileng tse Tshelang Meedi wa 1998 (Molao 4 wa 1998)

“**Boroto**”e bolela Boroto ya layisentshe ya Tsamaiso ya Dipalangwang ya Gauteng e hlonngweng ke karolo 29;

“**Bese-terene**” e bolela sepalangwang se-

- (a) entsweng ka karolo tse pedi tse kopantsweng ho etsa ntho e le nngwe
- (b) kgonang ho thinya sebakeng se nammeng moo ho kopanang dikarolo tsa yona.
- (c) Etseditsweng kapa e fetotsweng ho tsamaisa haholo-holo mokganni le bonyane batho ba ka bang 100;
- (d) Nang le tselana e tswellang bolelleng ba yona

“**tshebeletso ya mofuta wa bese**”e bolela tshebeletso e behetsweng nako ya dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba e rwalang babopalami ba feteng robedi, e sebetsang ditseleng tse ikgethang kapa mao di kopanelang teng ho ya ka ditefello tse phatlaladitsweng, tse tshwanelang ho dumellwa ha ditshebeletso di tshheditswe ke mmuso, tseo ho bolelwang ka tsona ho karolo; 10

“**boholo**”ho bolelwa ka nomoro e loketseng ya bapalami ba ka tsamaiswang ke sepalangwang, ho sa kenyelletswa mokganni, jwaloka ha ho bontshitswe ho setlankana sa tumelo-tseleng se ntshitsweng bakeng sa sepalangwang; seo,

“**tshebeletso ya potlako**”e bolela tshebeletso ya dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba e konyeletsang ho hirwa ha sepalangwang mmoho le mokganni ka tefelo, bakeng sa leeto le hlophisitsweng e sa le nako le motsamaisi, moo-

- (a) mokganni kapa yena motsamaisi a ke keng a lefisa bapalami ditefello ka bong
- (b) motho ya hirang tshebeletso a nang le tokelo ya ho etsa qeto mabapi le tsela, letsatsi le nako ya leeto; mmoho le
- (c) bapalami ba iswang tulong e le nngwe;

“**Leteroko**”e bolela koloi ya boithabiso e fanang ka moya o phodileng, mekgwa ya ho buisana mmoho le ntho tse ding tseo molao kapa boroto e di dumelletsweng;

“**Tshebeletso ya mofuta wa leteroko**”e bolela tshebeletso e behetsweng nako ya dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba, ho sebediswa tsamaiso ya leteroko e tsamayang ditseleng tse kgethilweng, le ka ditefello tse ho buuwang ka tsona ho karolo 16;

“Molao-theo” o bolela Molao-theo wa Repaboliki ya Afrika Borwa, ya 1996 (Molao 108 wa 1996);
“Kontraka” e bolela kontraka ya tshebeletso e tsheheditsweng ka tjelete, kontraka ya ditshebetso tse sa thuswang ka ditjelete, kontraka ya jwale e fumanweng ka phehisano, kapa kontraka ya nakwana;
“ramolao wa dikontraka” e bolela –

- (a) Lefapha la Setjhaba la Dipalangwang
- (b) Lefapha
- (c) Ramolao wa dipalangwang
- (d) Masepala kapa toropo-kgolo,

Tse tlamelletseng ho kontraka kapa tumellano eo ho dumellanweng ka yona le motsamaisi;
“toropo-kgolo” e bolela masepala ya kgethilweng tlasa karolo 4 ya Molao wa Dipalangwang tsa Ditoropong wa 1977 (Molao 78 wa 1977) jwaloka toropo-kgolo ya tulo ya dipalangwang tsa toropo ya bommasepala ba baholo, mme e kenyeletsa masepala ofe kapa ofe eo, kamora hoba Molao ona o qale ka tsela e kgethilweng;

“Tshebeletso ya tlhomphe” e bolela tshebeletso ya tlatsetso ya dipalangwang bakeng sa batshehetsi kapa bareki ba tswang mokgatlong oo o seng motsamaisi, moo mokgatlo o fanang ka dipalangwang tsa wona, kapa moo sepalangwang e leng sa motsamaisi ho ya ka kontraka le mokgatlo oo, mme mopalami a sa lefiswe bakeng sa sepalangwang seo;

“Dipalangwang tse tshelang meedi” e bolela dipalangwang tsa matjhaba tse tshelang meedi jwaloka ha ho hlalositse ho Molao wa Dipalangwang tse Tshelang Meedi tsa Mebileng, wa 1998 (Molao 4 wa 1998);

“Kontraka ya jwale e tendarilweng” e bolela kontraka eo ho kenweng ho yona pele ho qalo ya Molao wa Naha wa tsamaiso ya tshebeletso tsa dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba pakeng tsa Lefapha la Naha la Dipalangwang le Profintshi ngqo ngwe mmoho le motsamaisi, ya neilweng tendara ya ho fana ka tshebeletso ke Boroto ya Tendara ya Puso kapa Boroto ya Tendara ya Gauteng e hlomilweng tlasa Molao wa Boroto ya Tendara ya Gauteng wa 1994 (Molao 2 wa 1994) mme o sa ntseng o tlama, oo nako ya ona e felang feela ka mora qalo ya Molao ona, mme o kenyetsetsa kontraka e tlamang pakeng tsa -

- (a) motsamaisi le Profintshi ho ya kamoo Lefapha la Naha le fanang ka ditokelo le ditshwanelo tsa lona ho Profintshi ho sa natswe hore mosebetsi oo o e etsahetse pele kapa kamora ho qala ha Molao wa Naha; kapa
- (b) motsamaisi le ramolao wa dipalangwang, masepala kapa toropo-kgolo eo Profintshi, kamora qalo ya Molao wa Naha –
 - (i) e ka beng e fane ka ditokelo le ditshwanelo tsa yona; kapa
 - (ii) jwaleka ha ho ka etsahala, e ka be e tswelletse ho fana ka ditokelo le ditshwanelo tseo e di filweng ke Lefapha la Naha ho ya ka serapa sa (a);

“Lefapha” le bolela Lefapha ho Profintshi le ikarabellang ho dipalangwang tsa setjhaba;

“bese e palameng hodima e nngwe” e bolela sepalangwang se nang le karolo tse pedi, enngwe e le hodima enngwe, e ka palamisa bapalami ba sa feteng 110 ka palo;

“tshebeletso ya thuto” e bolela tshebeletso ya dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba e tsamaisang baithuti, baithuti ba baholo, bana ba so keneng sekolo le balaodi, pakeng tsa ditulo tsa bona tsa bodulo le mafapha a thuto mmoho le maetong a sa behelweng nako ya ho ya le ho kgutla lefapheng la thuto, e shebaneng haholoholo le mabaka a amanang le thuto, jwaloka ha ho bolelwa ho karolo 11’

“Molao wa Gauteng Ditshebeletso tsa Nakwana tsa Ditekesi tsa Dibese tse Nyenyane” o bolela Molao wa Ditshebeletso tsa Nakwana tsa Ditekesi tsa mofuta wa Dibese tse Nyenyane wa Gauteng, wa 1997 (Molao 11 wa 1997);

“Molao wa Gauteng wa Baeti” o bolela Molao wa Gauteng wa Baeti, wa 1998 (Molao 18 wa 1998);

“Gazette” e bolela Gazette ya Profintshi;

“motshwari” e bolela motshwari wa lengolo le dumeletsweng la molao kapa laesense ya tsamaiso; “Molao wa lekgetlo la tjehele e amohelwang” o bolela Molao wa lekgetho la tjehele e amohelwang, wa 1962 (Molao 58 wa 1962);

“Mohlalobi” le bolela mohlalobi ya beilweng tlasa karolo 96;

“morero o tsamaelaneng wa dipalangwang” e bolela morero o tsamaelanang o hlalositweng karolong ya 27 ya Moalo wa Naha;

“Kontraka” ya Nakwana” e bolela kontraka eo e seng e tendarilweng nakong eo, bakeng sa ditshebeletso tse behetsweng nako mme di tsheheditse ka tjehele, mme nako ya yona e fela kamora nako ya ho qala ha Moalo wa Naha mme –

- (a) Ho **kenweng** ho yona pele ho nako eo, pakeng tsa Profintshi le Lefapha la Dipalangwang tsa Naha ka ngqengwe le motsamaisi ya tshwanelang ho hlahisa ditjhebeletso ka letsoho leng, mme e ntse e tlama mahareng a bona kapa pakeng tsa bona Profintshi le motsamaisi eo; kapa
- (b) E tlama motsamaisi eo mmoho le ramolao ofe kapa ofe wa dipalangwang, toropokgolo kapa masepala ho ya ka ho fuwa ha yona kamora qalo ya Molao ona, ditokelo le ditshwanelo tsa Profintshi ka tlasa kontraka eo ho buuwang ka yona ho serapana (a);

“**Dipalangwang tsa hara diprofentshi**” e bolela tshebeletso ya dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba tse sebetsang hara tsa diprofentshi tse pedi kapa hofeta,

“Dipalangwang tse pakeng tsa diprofentshi” e bolela tshebeletso ya dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba tse tsamaiswang pakeng tsa meedi ya profentshi

“**Limosini**” e bolela koloi ya boiketlo e dumeletsweng ke Boroto jwaloka limosini e ka palamisang bapalami ba ka bang bane ho ya ho ba robedi,

“**tshebeletso ya maeto a malelele**” e bolela tshebeletso e behetsweng nako kapa e sa behelweng nako, ya dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba kapa dipalangwang tsa diporo ho sa kenyeletsweng tshebeletso ya ho palamisa e fanwang ka ntle yo moedi wa tulo e akareditsweng ke tlhophiso ya dipalangwang moo bapalami ba lefiswa ditefello ka bong;

“tshebeletso ya tekesi e metarilweng” e bolela tshebeletso ya dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba e tsamaiswang ka koloi e etseditweng, kapa e fetotsweng ka molao ke moahi wa makoloi ya ingodisitseng ka tumellano le Molao wa Naha wa Dipalangwang tsa Mebileng, ho palamisa batho ba sa feteng robong ba dutseng fatshe, ho kenyeletswa le mokganni, o sepalangweng seo –

- (a) se fumanehang bakeng sa ho hirwa ka ho hweletswa ka mohala, ka ho bitswa kapa ka mekgwa e meng,
- (b) se ka emang boemelong ba ditekesi hore se hirwe, le
- (c) se kentsweng metara e kwetsweng e boemong bo loketseng ho sebedisetswa bakeng sa ho beho tefo e tshwanetseng

“**ramolao wa toropo e kgolo**” e kenyeletsang masepala wa toropo e kgolo kapa masepala wa setereke, jwaloka ha ho hlalositse ho Karolo 1 ya Mmuso wa Lehae: Molao wa Meaho ya Masepala, wa 1998 (Molao 117 wa 1998),

“**bese e mahareng**” e bolela sepalangwang se etseditweng kapa se fetotsweng ka molao ke moahi wa makoloi ya ingodisitseng ka tumellano le Molao wa Naha wa Dipalangwang tsa Mebileng, hore se palamise batho ba ka bang 19 ho fihla ho 35 ba dutseng fatshe, ho sa kenyeletse mokgani,

“**bese e nyenyane**” e bolela sepalangwang se entsweng kapa se fetotsweng ka molao ke moahi wa makoloi ya ingodisitseng ka tumellano le Molao wa Naha wa Dipalangwang tsa Mebileng, ho palamisa batho ba ka bang 9 ho fihla ho 18 ba dutseng fatshe, ho sa kenyeletse mokganni, “**tshebeletso ya bese tse nyenyane tsa mofuta wa tekisi**” e bolela tshebeletso e sa behelweng nako ya dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba e tsamaiswang tseleng kapa ditseleng tse ikgethang kapa ebang ho lokela, hara tulo

e itseng, ka mkgwa wa koloi, bese e nyenyane, bese e mahareng kapa sepalangwang se fetotsweng se bobebe se tsamaisang diphahlo,

"Koloi" e bolela sepalangwang, kante ho sepalangwang se maoto a mabedi a mararo kapa makoloi a manyenyane haholo jwaloka ha ho hlalositswe Molaong wa Naha wa Dipalangwang tsa Mebileng, tse etseditsweng kapa tse fetotsweng ka molao ke moeti wa makoloi ya ingodisitseng ka tumellano le Molao oo ho palamisa batho ba sa feteng robedi, ho sa kenyeletswa mokgani,

"Koloi" le **"sepalangwang"** di bolela sepalangwang jwaloka ha ho hlalositswe ho karolo ya Molao wa Naha wa Dipalangwang tsa Mebileng

"masepala" e kenyeletsa bomasepala kaofela bao ho buuwang ka bona ho karolo 155 (6) ya Molaotheo mme bakeng sa masepala wa lefapha la C oo ho buuwang ka ona ho karolo 155 (1) (c), e kenyeletsa bo masepala ba lefapha la B bao ho buuwang ka bona ho karolo 155 (1) (b) tulong ya ona,

"Molao wa Naha" o bolela Molao wa Naha wa Phetoho wa Dipalangwang tsa Fatshe wa 2000 (Molao 22 wa 2000),

"Molao wa Naha wa Dipalangwang tsa Mebileng" o bolela Molao wa Naha wa Dipalangwang tsa mebileng, wa 1996 (Molao 93 wa 1996);

"Tshebeletso e seng ka tlasa kontraka" e bolela tshebeletso ya dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba e sa tsamaisweng ka mkgwa wa kontraka ya ditshebeletso tse tsheheditsweng ka tjelele, kontraka ya ditshebeletso tse tshehetswang ka tjelele, kontraka tsa nakong tse tendarilweng kapa kontraka ya nakwana,

"Motho eo e seng setho" e bolela motho mang kapa mang, e ka ba motho feela kapa motho ya kang molao, eo e seng setho sa mokgatlo,

"bese e phalamaneng tse bulehileng" e bolela bese tse palamaneng e etseditsweng kapa e fetotsweng ke moetsi wa makoloi ya ngodisitseng ka tumellano le Molao wa Naha wa Dipalangwang tsa Mebileng, baeti kapa ditshebeletso tsa ho tsamaisa mme e dumellana le maemo a polokeho a beilweng mme hape e dumelletswe ke Boroto ho sebediswa jwalo,

"laesentshe ya tsamaiso" e bolela laesentshe ya tsamaiso ya dipalangwang tsa setjhaba e hlokehang ho ya ka karolo 33 ya Molao wa Naha, eo hofanweng ka yona ya ntshuwa ho latela karolo ya 6

"Motsamaisi" o bolela motsamaisi wa dipalangwang tsa setjhaba jwaloka ha ho hlalositswe Molaong wa Naha, e leng motho ya tsweletsang kgwebo ya tsamaiso ya tshebeletso ya dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba,

"Setho sa puso" se bolela setho sa puso jwaloka ha ho hlalositswe ho karolo 239 ya Molaotheo,

"lengolo la tumellano" e bolela lengolo la tumellano ya mebila ya setjhaba kapa taolo e tshwanang e ntshitsweng tlasa molao wa mehleng jwaloka ha ho hlaloswa Molaong wa Naha, mme o le tshebetsong qalong ya Molao ona ho ya ka karolo 78 ya Molao wa Naha,

"beilwe" e bolela ho bewa ka molao,

"Profintshi" e bolela Profintshi ya Gauteng,

“Foramo ya Profintshi ya Dipalangwang tsa Bapalami ba Setjhaba”e bolela Foramo ya Profintshi ya Dipalangwang tsa Bapalami ba Setjhaba e hlomilweng ho ya ka karolo 85,

“dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba” ho ya ka karolo 4, e bolela tshebeletso ya ho tsamaisa bapalami mebileng, ho sa natswe hore tshebeletso eo ke kontraka kapa tjhee, le moo tshebeletso ya ho tsamaisa bapalami mebileng, ho sa natswe hore tshebeletso e g ka tefello kapa ka teboho kapa ka tsela tse ding, ho kenyeletswa tshebeletso efe kapa efe e leng-

- (a) tshebeletso ya Tuk-tuk
- (b) tshebeletso ya tekesi ya metara
- (c) tshebeletso ya mofuta wa bese e nyenyane
- (d) tshebeletso ya mofuta wa bese
- (e) tshebeletso ya thuto
- (f) tshebeletso ya boeti
- (g) tshebeletso ya tsamaiso
- (h) tshebeletso ya basebetsi
- (i) tshebeletso ya bohlokwa
- (j) tshebeletso ya mofuta wa leteroko e behetsweng nako,
- (k) tshebeletso ya potlako

“moeti wa makoloi ya ingodisitseng”e kenyelletsa moetsi, ho Kenya ha thepa etswang naheng tse kantle kapa moahi wa makoloi ya ingodisitseng tlasa karolo 5 ya Molao wa Naha wa Dipalangwang tsa Mebileng,

“Mongodisi” e bolela Mongodi wa Gauteng wa Dipalangwang ya thontsweng tlasa karolo 60,

“tshebeletso e behetsweng nako”e bolela tshebeletso ya dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba e tsamaiswang tseleng kapa ditseleng tse ikgethileng ho ya ka nako, e hlophisitsweng

“koloji e hulwang e nyenyane”e bolela koloji e hulwang e nyenyane jwaloka ha ho hlalositse ho karolo 1 ya Molao wa Naha wa Dipalangwang tsa Mebileng,

“ditshebeletso” ke hore ditshebeletso tsa dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba,

“ditshebeletso tsa maeto a makgutshwane”e bolela tshebeletso ya dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba e fumanwang tulong e itseng kapa ditseleng tse itseng, e ka behelwang nako ho ya ka ditlhokeho kapa e sa behelwang nako, jwaloka ha ho buuwa ho karolo 17,

“tshebeletso tsa basebetsi”e bolela tshebeletso ya dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba e fumantshwang ke ramosebetsi ka sepalangwang sa hae kapa ka sepalangwang sa motsamai ho ya ka kontraka ya hae le ramosebetsi, ha se sebedisetswa feela ho rwala basebetsi pakeng tsa tulo tsa bona tsa bodulo le mosebetsing kapa maetong a mosebetsi a sa batleng ditfello tsa nako eo,

“bese e lekaneng”e bolela sepalangwang se etseditsweng kapa se fetoletsweng ka molao ke moetsi wa makoloi ya ingodisitseng ka tumellano le Molao wa Naha wa Dipalangwang tsa Mebileng, se

kgonang ho palamisa bapalami ba 36 ho fihla ho 70 ba dutseng fatshe mmoho le bapalami ba emeng ka maoto ho ya ka tumellano e tshwanetseng ya lengolo la molao le loketseng tsela,

“kontraka ya tshebeletso e thuswang ka ditjhelete” e bolela tumellano e kantle ho kontraka ya nakwana kapa kontraka ya ha jwale e fumanwang ka ka tenda pakeng tsa Lefapha, ramolao wa dipalangwang, masepala kapa toropo-kgolo ka ho le leng, le motsamaisi ka ngqo ngwe, ho tsamaisa ditshebeletso tse behetsweng nako ho ya ka tsela eo mokganni a fumanang ditefelo ho bapalami hodimo thuso eo a e fumanang ho ya ka ditumellano tsa tendara

“Molao ona” o kenyeletsa moho-tsamaiso

“Molao wa Bāeti “o bolela Molao wa Baeti wa 1993 (Molao 72 wa 1993)

“tshebeletso ya baeti” e bolela tshebeletso ya dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba e etseditsweng ho palamisa baeti ho tloha le ho ya tulong tse kgahlang baeti, moo baeti ba felehetswang ke mothusi wa maoto ya ingodisitseng tlasa karolo 21 ya Molao wa Baeti,

“Molao wa Traebunale wa Dikopo tsa Dipalangwang” o bolela Molao wa Traebunale wa Dikopo tsa Dipalangwang wa 1998 (Molao 39 wa 1998),

“*ramolao wa dipalangwang*” e bolela ramolao eo ho buuwang ka yena ho karolo 10 (1) ya Molao wa Naha,

“*lekgotla la bongodi la layisentshe e tsamaisang dipalangwang*” e bolela lekgotla la bongodi la layisentshe e tsamaisang dipalangwang eo ho buuwang ka lona ho karolo 34,

“*thlophiso ya dipalangwang*” e bolela thlophiso e hlahisitsweng ho karolo 19 ya Molao wa Naha,

“tuk-tuk” e bolela sepalangwang sa maoto a mararo se kgonang ho palamisa batho ba sa feteng nne (4),

“*tshebeletso ya tuk-tuk*” e bolela tshebeletso e sa behelwang nako ya dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba moo bapalami ba sa feteng tharo, e tsamayang ditseleng tse thontsweng tsa ditoropo kapa e sebetsa sebakeng se ikgethileng, ka lebelo le ka tlase ho dikilometara tse 45 ka hora jwaleka ha ho hlaloswa ho karolo 7,

“*dipalangwang tsa mebileng tse sa dumellwang tsa bapalami ba setjhaba*” e bolela dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba tse sa dumellwang ka layisentshe ya tsamaiso kapa lengolo la tokelo mme di kenyeletsa sepalangwang se nkuwang ke motho ya nang le layisentshe ya tsamaiso kapa lengolo la tokelo le seng molaong le tsona ditlhokeho tsa laesentshe ya tsamaiso kapa lengolo la tokelo

“*tshebeletso e sa behelwang nako*” e bolela tshebeletso ya dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba e tsamaiswang tseleng kapa ditseleng tse itseng, moo ho hlokehang, hara tulo e itseng, ntle le lenane la nako, moo bapalami ba lefshwang ka bong,

"Kontraka ya ditshebeletso tse sa tshehetswang" e bolela kontraka ya tshebeletso ya ditjhelete eo ho buuwang ka yona ho Molao wa naha, e leng tumellano e entsweng pakeng tsa ramolao wa dikotraka le motsamaisi, mabakeng a hore

- (a) motsamaisi o lokela ho tsamaisa tshebeletso ya dipalangwang tsa bapalami ba setjhaba, e hlahisitsweng ho hlophisa dipalangwang,
- (b) motsamaisi o hlokomelwa ke ditefello tse lefuwang ke bapalami ba tsamaiswang mme le moo bapalami ba lefang ditefello tseo ho dumelanweng ka tsona, mmoho le ka tefo e etswang ke ramolao wa dipalangwang ho motsamaisi eo, mmoho le
- (c) motsamaisi ha a fumane tshehetso kapa thuso efe kapa efe ya tjhelete ho tswa mofuteng ofe kapa ofe wa mmuso mme bakeng sa serapana sena, ditefo tse entsweng ho motsamaisi ka tsela ya ditefello tseo ho dumelwaneng ka tsona di keke tsa nkuwa jwaloka tshehetso kapa tsela enngwe ya thuso ya tjhelete.

KAROLO 2: DITSHEBELETSO TSA DIPALANGWANG TSA MEBILENG TSA BAPALAMI BA SETJHABA

Ditumelo tsamaiso tse totobatsang ditshebeletso tsa dipalangwang tsa mebileng tsa ba setjhaba mererong ya dipalangwang

3. (1) Ho tshwanela hore ho fihlellwe mano a ho kopanya dibaka tsa dipalangwang, dipalangwang tse ka fihlelwang ke batho ba sa itekanelang, ho tlisa diphelelo ho le ntshetsopele ya dikgwebo tse nyane le ho batho ba reng ba kgetholwa pele.

(2) Ramolao e mong le emong wa dipalangwang, toropo kgolo le masepala ba tshwanela ho fana le ho totobatsa ditshebeletso tsa dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba tse tla bonahala dihlophisong tsa wona mabakeng a-

- (a) dikotraka tsa ditshebeletso tse tsheheditsweng ka ditjhelete bakeng tsa ditshebeletso tse behetsweng nako,
- (b) dikotraka tsa ditshebeletso tse sa tshehetswang ka ditjhelete bakeng sa
 - (i) ditshebeletso tse behetsweng nako
 - (ii) ditshebeletso tse sa behelwang nako
 - (iii) ditshebeletso tsa tulo
- (c) ditshebeletso tse sa kenyeletswang kontrakeng bakeng sa
 - (i) ditshebeletso tse behetsweng nako
 - (ii) ditshebeletso tse sa behelwang nako
 - (iii) ditshebeletso tsa tulo, tse tsamaiswang ntle le tshehetso

(3) Motho ya sebetsang ka dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba o tshwanetse ho –

- (a) ba le lengolo la tokelo le hlokehang, laesentshe ya tsamaiso kapa tumellano e sa rerwang
- (b) ingodisa tlasa Molao ona bakeng sa ditshebeletso tsa ditekesi tsa mofuta wa bese e nyenyane, ditekesi tsa metara, mofuta wa bese mmoho le ditshebeletso tsa mofuta wa (dikhoutjhu) tse tlasa karolo 69, karolo 77 mmoho le karolo 81

(4) Mokgatlo o ke ke wa ba lengolo la tokelo kapa laesentshe ya tsamaiso

(5) Ho ka tshuwa feela laesentshe ya tsamaiso e le nngwe bakeng sa sepalangwang sefe kapa sefe

Mekgelo

4. Bakeng sa Molao ona, tlhaloso ya "dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba e nkuwa e sa kenyeletse dintho tse latelang:
- (a) tsamaiso ya mokudi ka koloi etsamaisang bakudi (ambulense) ho ya kapa ho tloha tulong eo mokudi a tla fumantshwa thuso ya kalafo,
 - (b) ho tsamaiso, batho ka koloi jwaloka karolo ya mokgatlo wa ho palamisana, moo setho se seng le se seng se fumantshwa sebaka sa ho rwala ditho tse ding ke batho ba thontsweng ke ditho tse ding ho ya kapa ho kgutla tulong e itseng ka mabaka a ikgethang mme ho se tefo bakeng sa lecto leo.

Dipehelo bakeng sa baganni le dipalangwang

5. (1) MEC le ka beha melao ya boitshwaro ya baganni ba dipalangwang tse sebedisetswang mekgwa e fapaneng ya ditshebeletso tsa dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba mme baganni bao ba lokela hore ka dinako tsohle ba –

- (a) ba hlweke mme ba apare hantle
- (b) ba seke ba tsuba, mme
- (c) ba be le tsebo e batsi ya tulo eo ba sebetsang teng

(2). Karolwana (1) e ke ke ya dumellwa ho ditshebeletso tsa basebetsi dibakeng tse sa lokang

(3). MEC le ka etsa hore ditlhoko tsa baganni ba dipalangwang tse sebedisetswang tshebeletso tsa dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba ba fumantshwe thupello.

(4). Boroto

- (a) e tshwanela ho dumela mefuta le maemo a dipalangwang tse tla sebedisetswa ditshebeletso tse ikgethang tsa dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba,
- (b) kapa moofisiri wa molao a ka laela hore motho ya kopang laesentshe ya tsamaiso a ise sepalangwang hore se hlahlojwe hape haeba a laele ho sepalangwang se sa lokela tsela, ho sa natswe hore lengolo la molao la tokelo ya tsela le a fumaneha, le
- (c) e ka qhelela ka thoko ho nehelana ka laesentshe ya tsamaiso haeba o nahana hore sepalangwang ha se a lokela tsela.

(5). Dipalangwang tse sebedisetswang ditshebeletso tsa dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba di tshwanela ho hlweka ha di tloha setsheng sa tsona, kandle le ka hare, ho ya ka ditlhokeho tse beilweng, e bang di le teng, kapa bakeng sa kontraka, ditlhokeho tse hlahisitsweng kontakeng.

(6). Hodima dintho tse hlokehang tsa Molao wa Naha wa Dipalangwang tsa Mebileng, dipalangwang tsa ditshebeletso tsa dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba di tshwanela ho ba boemong bo lokileng ka hare le ka ntle.

(7). (a) Sepalangwang se sebedisetswang ditshebeletso tsa dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba se tshwanela ho ba le bonyane setima mollo se seng se boemo bo sebetsang hantle mmoho le lebokoso la thuso ya potlako le nang le disebediswa tse hlokehang.

(b) Setima mollo mmoho le lebokoso la thuso ya potlako di tshwanela ho bewa kapa ho tlamellwa ka tsela e loketseng le tulong e loketseng ka hara sepalangwang, mme ditima-mollo di tshwanela ho fetolwa nakong tse behilweng

Mekga ya ditshebeletso

6. (1) Dilaesentshe tsa tsamaiso bakeng sa ditshebeletso tsa dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba di ntshuwa bakeng sa ditshebeletso tse latelang:

- (a) tshebeletso ya tuk-tuk ho ya ka karolo 7;
- (b) tshebeletso ya tekesi ya metara ho ya ka karolo 8,
- (c) tshebeletso ya tekesi ya mofuta wa bese e nyenyane ho ya ka karolo 9,
- (d) tshebeletso ya mofuta wa bese ho ya ka karolo 10,
- (e) tshebeletso ya thuto ho ya ka karolo 11
- (f) tshebeletso ya baeti ho ya ka karolo 12
- (g) tshebeletso ya tsamaiso ho ya ka karolo 13,
- (h) tshebeletso ya basebetsi ho ya ka karolo 14,
- (i) tshebeletso ya dipalangwang tse fihlellwang habolo
- (j) tshebeletso ya potlako ho ya ka karolo 17,
- (k) tshebeletso ya bohlokwa ho ya ka karolo 15,
- (l) tshebeletso e behetsweng nako ya mofuta wa leteroko ho ya ka karolo 16

(2) MEC, ka ho etsa tsebiso Gazetheng, mme ka mora dipuisano le Foramo ya Profintshiya Dipalangwang tsa Setjhaba, a ka, fetola kapa a tlosa ditshebeletso, a fetolo kapa a tlosa ditshebeletso lenaneng le beilweng ho karolwana (1).

(3) Mafapha a ditshebeletso a beilweng ho karolwana (1) ho ya ka ditumelo tseo ho buuwang ka tsona ho karolo 3 bakeng sa bokamoso, di hlahiswa Lenaneong B, le bao ba nakwana di hlahiswa ho Lenaneong la C.

Ditshebeletso tsa tuk-tuk

7. Tshebeletso ya tuk-tuk e ka -

- (a) se kgone ho palamisa bapalami ba fetang ba bararo
- (b) fumantshwa feela ka sepalangwang sa tuk-tuk, moo Boroto e laelang laesentshe ya tsamaiso e lokelang -
 - (i) tseleng ya toropong kapa moo ditsela dikopanang teng, sebakeng seo e sebetsang teng
 - (ii) lebelo la tsamaiso la boholo ba dikilometara tse 45 ka hora.

Ditshebeletso tsa ditekisi tsa metara

8. (1) Tshebeletso ya tekesi ya metara e hlahiswa feela ka koloi kapa bese e nyenyane, empa -

- (a) sepalangwang se tshwanela ho kengwa metara o kwetsweng e boemong bo loketseng tshebediso, bo tsamaelanang le ditlhokeho tse beilweng, ho bala tefello ya leeto,

- (b) bakeng sa bese e nyenyane, mofuta le boholo ba sepalangwang bo tshwanetse ho dumellwa le Boroto ka mora dipuisano le mekgatlo ya ditekisi tsa metara tse tsamaiswang tulong eo,
 - (c) Boroto e tshwanela ho beha palo e kgolo ya bapalami ba ka palamiswang, e tshwanelang ho ba ka tlase ho robong, mme e be tlase ho boholo ba sepalangwang,
 - (d) Boroto e ka beha ditulo tse hlaloseditsweng ho rwala bapalami,
 - (e) Moo ho tsamaiswang batho ba fetang bone, sepalangwang se tshwanetse ho ba le disebediswa tse arolelanang tsa metara
 - (f) Sepalangwang se tshwanela ho ba le letshwao le behilweng la tumellano
- (2) Boroto e ka fana ka bonyane kapa boholo ba ditefello tsa ditshebeletso tsa ditekisi tsa metara, tse tla phatlalatswa ho Gazette,
 - (3) MEC e ka laela mokgwa e fapaneng tlhakiso ditshebeletsong tsa ditekisi tsa metara le ho hlaliswa ha matshwao a ikgethang a tla hlalishwang ke mekgwa e fapaneng ya ditekisi tsa metara moo tlhahiso ena e entsweng, e tshwanetse hore e hlakiswa laesentshe e tshwanelang ya tsamaiso.
 - (4) Ditekisi tsa metara di ka tloha ditulong tsa tsona tsa tsamaiso ha feela
 - (a) di palamisa bapalami ba tshwanang ho ya le ho kgutla moo ba yang teng,
 - (b) tekesi e kgutla e se na batho, kapa
 - (c) di tshwanela ho etsa jwalo ho ya ka kontraka a dumeletsweng ke Boroto.
 - (5) Ntle le karolwana (1), tekesi ya metara e ka tsamaiswa ka tefo e sa bontshweng ke metara ha ho dumellanwe ka tefo ya leeto le itseng pele leeto leo le qala.

Ditshebeletso tsa ditekisi tsa mofuta wa dibese tse nyenyane

- 9. (1) Ditshebeletso tsa ditekisi tsa mofuta wa dibese tse nyenyane di ka tlišwa feela ke makoloi, dibese tse nyenyane, dibese tse mahareng kapa dipalangwang tse fetotsweng tse bobebe tse rwalang diphahlo.
- (2) Laesentshe ya tsamaiso e fuuwanang tshhebeletso ya tekesi ya mofuta wa bese tse nyenyane e tshwanela ho bontsha hore tshhebeletso e ka tlasa tsela kapa kopano, ntle le mabaka a ikgethang a dumellwang ke Molao.
- (3) Ditshebeletso tsa ditekisi tsa mofuta wa dibese tse nyenyane ke ditshebeletso tse sa behelwang nako tsa dipalangwang tsa setjhaba bakeng sa bapalami ba sa feteng 35, tse sa tlangwang ke melao ya ditefello le mananeo a dinako.

Ditshebeletso tsa mofuta wa dibese

- 10. (1) Ditshebeletso tsa mofuta wa dibese di ka fumantshwa feela ke dibese tse nyenyane, dibese tsa mahareng, dibese tse lekaneng, ditereilara tse halofo, dibese tse phahameng, kapa dibese -terene.
- (2) Bakeng sa bese e phahameng kapa bese - terene, Boroto eka lekanya tshhebeletso bakeng sa laesentshe ya tsamaiso ho ya tulong itseng kapa dikopanang teng ditsela.
- (3) Ditshebeletso tsa mofuta wa dibese di tshwanetse hore e be ditshebeletso tse behetsweng nako tse tsamaiswang ditseleng tse kgethilweng kapa kopanong ho ya ka ditefello le

manane a dinako a phatlaladitsweng , bakeng sa ditshebeletso tse tshheditsweng, a tshwanelang ho dumella ke ramolao ya lefelang tshheetso ya ditjhelete.

Ditshebeletso tsa thuto

11. (1) Ditshebeletso tsa thuto di tshwanela ho behelwa nako ya ho tsamaisa barutwana baithuti, bana ba so keneng dikolo le balaodi pakeng tsa tulo tsa bona tsa bodulo le tsa thuto, empa di ka kenyeletsa maeto a sa behelwang nako ho ya le ho kgutla lefapeng la thuto leo ho bolelwang ka lona feela ebang maeto ao a amana haholo le mabaka a thuto.
- (2) Ditshebeletso tsa thuto di ka newa ke makoloi, dibese tse nyenyane, dibese tse mahareng, dibese tse lekaneng, dibese tse phahameng, dibese -terene kapa dipalangwang tse fetotsweng tse bobebe tse rwalang dipahlo.
- (3) Pele ho hlalojwa kopo ya tlhahiso fana, ho ntjhafatsa, ho lokisa kapa ho fetisetsa laesentshe ya tsamaiso ya ditshebeletso tsa thuto, Boroto e tshwanela ho isa lengolo la kopo sekolong se amehang kapa ho lefapheng le leng la thuto bakeng sa dikeletso tsa tsela e dumelletsweng, mme e tshwanela ho hlokomela dikeletso tse fumanweng.

Ditshebeletso tsa baeti

12. (1) Ditshebeletso tsa boeti di tshwanela ho ba ditshebeletso tse beheleditsweng pejana tse kenyeletsang maeto a boiketlo moo baeti ba felehetswang ke molaodi wa leeto ya ingodisitseng tlasa karolo 21 ya Molao wa Boeti
- (2) Laesentshe ya tsamaiso e behang ditshebeletso tsa baeti molaong e ke ke ya ntshuwa ntle le hore Boroto e fumane tlhaloso ya ditlhako dikeletso tse tswang ho ramolao wa boeti ya tsejwang ke MEC, empa Boroto e ka tswela pele ka dikeletso tse jwalo ebang ramolao ha a fane ka laesentshe ka nako e beilweng kopong ya Boroto.
- (3) Ho nehelaneng ka laesentshe ya tsamaiso ho ditshebeletso tsa baeti, Boroto e ka beha mabaka a hore sepalangwang se be le tshebeletso ya modumo, tshebeletso ya moya o phadilweng, disebediswa tsa ntlung ya ho phehela kapa disebediswa tse ding tse hlahisitsweng ke Boroto, kapa ntlwana ya ho ithusa moo dikarolo tsa maeto di fetang dikilometara tse 200, kapa mabaka a mang.
- (4) Boroto e ka hlahisa boholo ba palo ya bapalami ba ka palamiswang ke sepalangwang se sebedisetswang ditshebeletso tsa baeti, ho sa natswe hore boholo ba sepalangwang ke bo fetisisang.
- (5) Moo ho lokelang, Boroto e ka hlahisa ditulo kapa ditsela tse hlahositsweng ho ka hlahisa ditshebeletso tsa baeti.
- (6) Mokganni wa sepalangwang se sebedisetswang ditshebeletso tsa baeti o tshwanela hore nakong tsohle tseo a fanang ka ditshebeletso tseo a dumellane le bohloki bo hlahisitsweng ke molawana wa baeti ka tsela e laetsweng.

- (7) Ditshebeletso tsa baeti ha di a tshwanela ho hlahiswa ka dibese-terene.

Ditshebeletso tsa maeto a makgutswane (tjhatara)

13. (1) Ditshebeletso tsa tsamaiso di ka hlahiswa feela moo bapalami ba iswang tulong e le nngwe le moo tulo, letsatsi le nako ya ho tloha di beilweng ke motho kapa mokgatlo o beheletsang leeto.
- (2) Tshebeletso ya tsamaiso e ke ke ya hlahiswa ka dituk –tuk

Ditshebeletso tsa basebetsi

14. (1) Ditshebeletso tsa basebetsi di ka hlahiswa ka dipalangwang tse dumeletsweng ke Boroto, ho sa kenyeletswe tuk-tuk, haeba laesentshe ya tsamaiso e fuuwig tshebeletso ya basebetsi e totobatsa hore tshebeletso e rerilwe tseleng kapa kopanong kapa tulong e itseng.

Ditshebeletso tsa bohlokwa

15. Ditshebeletso tsa bohlokwa di ke ke tsa hlahiswa ka bese e phahameng kapa bese-terene.

Ditshebeletso tsa mofuta wa leteroko

16. (1) tshebeletso ya mofuta wa leteroko e ka hlahiswa ka mokgwa wa leteroko feela-
- (a) bapalami kaofela ba tshwanela ho fumantshwa ditulo
 - (b) sepalangwang se tshwanela ho ba le ntlwana ya ho ithusa ebang bapalami ba tsamaiswa dikarolong tsa maeto a fetang dikilometara tse 200,
 - (c) tshebeletso e tshwanela ho tsamaiswa ho ya ka nako e beilweng, ditseleng tse kgethilweng pele, mmoho le ka ditefelo tse hlahisitsweng.
- (2) Boroto eka hlahisa ditlhokeho tse ekeditsweng materoko

Ditshebeletso tsa potlako

17. (1) Tshebeletso ya potlako e ka hlahiswa feela ka limosini, kolo'i'bese e nyenyane, bese e mahareng, bese e lekaneng, bese e phahameng kapa leteroko.
- (2) Ditshebeletso tsa potlako di tshwanela ho kenyeletsa ditefelo tse hlahisitsweng pele ho ya ka tsela e phatlaladitsweng ka tsela efe kapa efe edumellwang ke Boroto.
- (3) Boroto e ka hlahisa boholo ba palo ya bapalami ba ka palamiswang ka sepalangwang se sebedisetswang tshebeletso ya potlako, ho sa natswe hore boholo ba sepalangwang bo ka hodimo.
- (4) Boroto e tshwanela ho hlahisa bakeng sa tshebeletso ya potlako –
- (a) tulo e lekantsweng kapa tsela tse kgethilweng ho ka tsamaisa tshebeletso ya potlako, mmoho le

- (b) hore tshebeletso ha e a behelwa nako ka baka la tlhokeho kapa ke tshebeletso e behetsweng nako
- (5) Ha ho fanwa ka laesentshe ya tsamaiso bakeng sa tshebeletso ya potlako, Boroto e ka fana ka mabaka a hore sepalangwang se be le tshebeletso ya moya o phadileng/tjhesang kapa disebediswa tse ding tse hlahiswang ke Boroto.

Mefuta ya dipalangwang

18. (1) Mefuta e latelang ya dipalangwang e ka sebedisetswa ditshebeletso tsa dipalangwang tsa mebileng, bapalami ba setjhaba, ho fihlela feela le ka mokgwa o bontshitsweng ho lenaneo A, kapa jwaloka ha ho hlahisitswe ka tsela tse ding jwaloka ha ho hlahisitswe ho dikarolo 7 ho ya ho 17:
- (a) dituk-tuk
 - (b) dilimosini
 - (c) makoloi
 - (d) dibese tse nyenyane
 - (e) dibese tse mahareng
 - (f) dibese tse lekaneng
 - (g) dibese tse phahameng
 - (h) dibese – terrene
 - (i) dipalangwang tse fetotsweng tse bobebe tse rwalang diphahlo
 - (j) ditereilara tse halofo
 - (k) materoko
- (2) MEC a ka ntsha tsebiso ho Gazette le ka mora dipuisano le Foramo ya Profintshi ya Dipalangwang tsa Bapalami ba Setjhaba, ho eketsa, ho fetola kapa ho tlosa dipalangwang lenaneng le hlahisitsweng ho karolwana (1)
- (3) Mefuta ya dipalangwang ho ya ka mefuta ya ditshebeletso e bontshwa ho Lenaneo A
- (4) Sepalangwang se bobebe se tsamaisang diphahlo se ka sebedisetswa ditshebeletso tsa dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba ha feela e le sepalangwang se fetotsweng se bobebe se tsamaisang diphahlo.

KAROLO 3: MATLA LE DITSHWANELO TSA MEC LE BOMASEPALA

Matla a MEC

19. Ntle le matla a boletsweng nqeng engwe Molaong ona, le Molaong wa Naha, MEC, ka mora phahameng ka mora dipuisano le MEC ya ditjhelete a ka -
- (a) tshehetsa ka tjhelete dipatlisiso mabapi le ditshebeletso tsa dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba,
 - (b) tshehetsa ka tjhelete dipontsho kapa diprojeke tsa diteko ho ditshebeletso tse jwalo,

- (c) phatlalatsa ditaba mabapi le ditshebeletso tse jwalo ka mokgwa wa masedinyana, diradio, televishini kapa mekgwa e meng ya ho phatlalatsa,
- (d) thusa bomasepala ba hlokgang basebetsi ba lokelang kapa ba hlokgang bokgoni ba ho etsa mesebetsi eo ba e fuuweng tlasa Molao ona,
- (e) tshehetsa ka tjehelele thupelo ya batsamaisi, bakganni le bangodi ba ditshebeletso tseo,
- (f) fana ka keletso ho mekgatlo kapa mekgwa ya batho ba sebeletsang ho phahamisa dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba,
- (g) dumellana le diprofintshi tse ding ka tsamaiso hara diprofintshi ha dipalangwang tse sebedisetswang ditshebeletso tsa dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba mmoho le mabaka a amanang le tsona.

Mosebetsi wa MEC

20. MEC o tshwanela ho-

- (a) hlokomela ho kenywa tshebetsong ha molawana wa profintshi wa dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba, ho etsa dipatlisiso ho mabaka a tlišwang ke ho kenywa tshebetsong ha molawana le ho etsa diphetoho tse hlokehang tsa molawana –
- (b) phahamisa le ho ntshetsa-pele tshebediso e hodimo ya dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba hara profintshi,
- (c) nka mehato e hloka halang ho phahamisa tshebedisano-mmoho pakeng tsa boramolao ba dipalangwang le boramolao ba bang ba tlhophiso ka hara profintshi, kapa pakeng tsa boramolao bao le profintshi, ka tjehebo ya ho qoba phetapheto ya diteko tse etsuwang;
- (d) kgothaletsa boitshwaro bo batsi le ba kgwebo ho batsamaisi ha ba hlahisa ditshebeletso tsa dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba le ho kgothalletsa boemo bo phahameng ba ho tendara ha dikontra ka ,
- (e) kaha Molao ona o kgothaletsa dipuisano le setjhaba hammoho le ho nka karolo pele ho nkuwa qeto ya se molao ho laela hore dintho tseo di etsuwa jwang
- (f) tsitlallela netefatso ya hore thuso ya ditjehelele e hlahiswang profintshing le ho boramolao ba dipalangwang bakeng sa dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba di sebediswa ka tsela e hlakileng, e batsi, e bolokehileng mme e bonahalang,
- (g) ho ntshetsapele tswelo pele dipalangwang tsa bapalami ka tsela e –
 - (i) elang hloko ditsela tse ntle haholo tsa naha le tsa matjhaba-tjhaba
 - (ii) ntshetsang- pele, sepheo sa dipalangwang tsa fatshe ka kakaretso, polokeho ya bapalami,
 - (iii) kgothaletsang boitshwaro bo botle, ba boemo bo phahameng le ba kgwebo tlhahisong ya dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba,
 - (iv) ntshetsong pele ya mokgwa bohla e kopantsweng ho tlhahiso ya dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba ka ho kopanya ditshebeletso tsa dipalangwang tsa bapalami ba setjhaba, ditsha mmoho le ditshebeletso,
 - (u) ntshetsong-pele ya bohleki bo matla le ho fokotsa ho ameha hampe ha tikoloho
- (h) ho ntshetsapele maemo a dipalangwang tsa mebileng hore ho fihlellwe –
 - (i) bokgoni ba ho lokisa dintho tse hlokehang
 - (ii) tshebediso e ntle ya ho sebedisa matlotlo
 - (iii) boemo bo phahameng haholoholo le ho fumaneha ha tshebeletso, mmoho le hore ho fumanwe sebaka se setle ka ditefello tse amohelanang le,
 - (iv) polokeho ya tsamaiso ya bapalami mmoho le basebetsi ba bang ba tsela

- (i) ntshetsa-pele nyalanyo le kopano ka hare le pakeng tsa mekgwa ya dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba ho phahamisa boiphihlello le ho fumaneha ebile le ho theosa dinako tsa maeto

Melawana

21. (1) MEC le ka etsa melawana e laelang –
- (a) dintlha tse tshwanelang ho hlahiswa mmoho le lengolo la kopo ya ho hlahisa maemo a fapaneng, ho ntjhafatsa, ho fetola kapa ho fetisetswa pele ha laesentshe ya tsamaiso,
 - (b) mekgwa le tsela eo dikopo tsa dilaesentshe tsa tsamaiso di tshwanelang ho etswa ka tsona,
 - (c) tsela e tshwanelang ho latelwa ke mekgwa wa boingodiso wa laesentshe ya tsamaiso ya dipalangwang kapa ke Boroto ha ho lekolwa le kopo.
 - (d) Dintlha tse tshwanelang ho hlahiswa ha ho etswa kopo ya boipiletso Boroto ya boipiletso kgahlanong le molao, taelo kapa qeto ya Boroto kapa ya Mongodisi ,(registara)
 - (e) Dintlha tse sa hlahiswang ke Boroto kapa ke mongodi ho Boroto ya Boipiletso kapa ho mokopi mabapi le boipiletso, le tsela eo hammoho le nako eo ho tshwanelang hore ho fanwe ka dintlha,
 - (f) Tsela e tshwanelang ho latelwa ke Boroto ya Boipiletso ho shebana le boipiletso ha e shebane le kopo ya boipiletso,
 - (g) Melato eo Boroto e tshwanelang ho e hlokomela ha e shebana le dikopo tsa dilaesentshe tsa tsamaiso tlasa karolo 38;
 - (h) Ho nomorwa ha ditsela le ho fana ka tsona mekgatlong e itseng kapa ho batshwari, mekgwa le ho fana ka matshwao a ikgethang lebakeng leo,
 - (i) Melao ya ho hlahisa ditshebeletso tsa thuto ditsela tsa
 - (j) Tharollo ya diphapang, ya ho tlisa kgotso hara mekgatlo le hara batsamaisi
 - (k) Mekgwa wa ho fapanya bakeng sa batsamaisi kapa bakgani ditshebeletsong tsa dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba ,
 - (l) Ditlwaelo le maemo a dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba hara profintshi,
 - (m) Ditokisetso, phetapheto, tokiso le ho kengwa tshebeletsong ha ditlhophiso tsa dipalangwang, hodima melawana le ditlhokeho tse hlahisitsweng tlasa Molao wa Naha,
 - (n) Tlhahiso le taolo ya tshebediso ya disebediswa tsa dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba ka hara profintshi
 - (o) Ditlhokeho ho ya ka –
 - (i) dintlha tsa dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba
 - (ii) dipuisano tsa setjhaba le ho nka karolo ha setjhaba dihlophisong tsa dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba le ho thewa ha melawana,
 - (iii) ho lekolwa ha mosebetsi wa ntshetso-pele ya boramolao ba dipalangwang, ditoropo-kgolo le bomasepala ya ho kengwa tshebeletsong ha molawana wa dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba,

- (p) ditlamorao tsa ho sa dumellane le nako e beilweng tlasa Molao ona,
- (q) ditotobatso le dintho tse hlokehang sepalangwang se sebediswang jwaloka sepalangwang sa mebileng sa setjhaba se tshwanetseng ho di hlompha, hodima sena di hlahisitswe ho ke melawana ya dipalangwang tsa mebileng:
- (r) direkoroto tseo motho ya sebetsanang le dipalangwang tsa mebileng tsa ba setjhaba a tshwanetseng ho ba le tsona mmoho le dipoelo le dintlha tseo motho eo a tshwanelang ho di neha Boroto kapa motho e mong kapa lona lefapha,
- (s) ditjhelete kapa ditefelo tse lefuwang motho ya tshwanelang ho itlhahisa pela Borotho kapa Mongodi ho fana ka bopaki kapa ho hlahisa buka, polane kapa pampiri kapa phahlo,
- (t) melawana ya polokeho le boiketlo ba bapalami ho dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba, mmoho le mabaka a mang,
- (u) mokgwa le sebopeho sa letshwao le ikgethang, boitsebiso, laesentshe ya tsamaiso, tsebiso kapa pampiri e nngwe eo fanwang ka yona kapa e hlokehang ho ya ka Molao ona, ho kenyelletswa le sebopeho, boholo le mmala mmoho le dintlha tse fumanwang pampiring tseo, kapa ho neha Boroto kapa Mongodisi matla a ho laela sebopeho seo,
- (v) mokgwa oo letshwao le ikgethang, boitsebiso, laesentshe ya tsamaiso, tsebiso kapa pampiri e nngwe kapa mongolo di tshwanelang bontshwa ka teng kapa ho ka fumaneha ka hara sepalangwang ho ya ka Molao ona, kapa maemo a beilweng ka tlasa Molao, a tshwanela ho bontshwa kapa ho fumaneha, le moo a beilweng teng ka hara sepalangwang,
- (w) melawana ya polokeho ya tsamaiso bakeng sa dipalangwang tse sebeditsweng mebileng bakeng sa setjhaba,
- (x) sebopeho sa mangolo a boingodiso a batsamaisi le mekgatlo ya bona,
- (y) mefuta ya dipalangwang tse sebedisetswang mefuta e fapaneng ya dipalangwang tsa setjhaba bonyane ba,
- (z) palo ya ditho tseo mekgatlo e tshwanelang ho ba le tsona hore e kgone ho ka ingodisa,
- (aa) bonyane ba nako eo mokgatlo e bileng teng hore e kgone ho ka ingodisa,
- (bb) ditlhokeho tse ding tseo mekgatlo e tshwanelang ho dumellana le tsona ho ka dumellwa hore e ingodise
- (cc) ho batlisisa mekgwa ya dipatlisiso tsa diketso tsa boitshwaro bo sa dumellwang ba mekgatlo e ingodisitseng, ditho mmoho le bao e seng ditho,
- (dd) mokgwa oo ka ona mokgatlo kapa motho eo e seng setho a ka etsang kopo ya ho ingodisa, lengolo leo kopo eo e ka etswang ho lona, ditefello tse lefuwang ho Mongodi bakeng sa kopo, mmoho le ditefello tsa selemo le selemo tseo mokgatlo kapa eo e seng setho a tshwanelang di lefa ho Mongodi,
- (ee) tlhahiso ya thupelo ho bakganni kapa batsamaisi ba ditshebeletso tsa dipalangwang tsa mebileng tsa ba setjhaba
- (ff) ho tsamaiswa ka dipalangwang ha baithuti,
- (gg) ditho le tshebeletso ya dikomiti tsa dipuisano tsa ditekisi tsa lehae tseo ho buuwang ka tsona ho karolo 92, mmoho le tsamaiso le ho tshwarwa ha dikopano tsa tsona,
- (hh) ditlhokomelo le maemo a dimetara tse kengwang ditekesing tsa di metara

- (ii) ditefello tsa selemo le selemo tse lefuwang ke batshwari ba mangolo a tokelo kapa dilaesentshe tsa tsamaiso tse dumelletseng nakong e fetang selemo
 - (ij) lebaka le leng le le leng le tla phahamisang sepheo sa Molao ona.
- (2) MEC a ka beha melawana e hlokang ho lefuwe ditefello tsa –
- (a) kopo ya ho fana ka, ho ntjhafatsa, ho lokisa kapa ho fetisetswa pele ha laesentshi ya tsamaiso,
 - (b) kopo ho Boroto ya Boipiletso kgahlanong le ketso, tsela kapa qeto ya Boroto,
 - (c) ho fanwa ka letshwao le ikgethang kapa pampiri e itseng kapa lengolo le tshwanang le le leng ke mokgatlo wa tsamaiso ya Dipalangwang, le ho hlahisa ditefello, mabaka ao ho ona ditefello tse seng di lefuwe di ka lahlehang kapa di kgutlisetswa morao di ntse di felletse kapa e le karolo ya tsona feela, boleng ba tefo e busetswang morao mmoho le mabaka ao ka yona tefo eo e ka lahlehang kapa ya busetswa morao e felletse kapa e le karolo, ho ya ka Boroto kapa Boroto ya Dikopo.
- (3) MEC a ka hlahisa bonyane ba Molao-theo bakeng sa mokgatlo mmoho le Mokgwa wa Boitshwaro wa bao e seng ditho, mme a ka etsa melawana e meng e laolang mokgwa oo –
- (a) mokgatlo o ingodisitseng mmoho le ditho tsa ona o tshwanelang ho tsamaisa tshebetso ya wona,
 - (b) motho eo e seng setho ya ngodisitseng a tshwanelang ho tsamaisa kgwebo ya hae.
- (4) Molao tsamaiso e fapaneng e entsweng ka tlasa karolo ena e ka sebediswa dibakeng tse fapaneng Gauteng mmoho le mekgatlo e metjha ho sa natswe eo e seng e ikemetse.
- (5) Melawana e hlahisitsweng karolong ena kapa karolong efe kapa efe ya Molao ona, e ka bontsha hore motho ya fapaneng le ditlhaliso tsa ona kapa ya sa dumellaneng le ona o molato mme o tshwanela ho hlaolo kapa ho kwallwa tjhankaneng nakong e sa feteng dikgwedi tse tshelletseng:-
- (6) Molao taolo ofe kapa ofe o entsweng ho ya ka molao o sa kenyelletsweng kapa o sa natsweng ke Molao ona mme o le tshebetsong hang pele ho qalo ya Molao ona bakeng sa mabaka ao MEC le nang le tokelo ya ho beha melawana ho ya ka karolo ena, o nkuwa bakeng sa Molao ona, e le molawana o entsweng ho ya ka karolo ena ho fihlella MEC le etsa molawana o mong o ka hodimo, o tlasa karolo ena.

Melao e ka thoko

22. (1) Ramolao wa toropo e kgolo ho ya ka hlophiso e tshwanelang ya dipalangwang tse sebedisang mmoho a ka –
- (a) laola boholo kapa palo ya dipalangwang tse sebedisetswang ditshebeletso tsa dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba tse ka kenang nqalong e itseng ya molao mme se behe nako kapa dinako tseo sepalangwang seo se ka kenang ka yona,

- (b) laola kapa ho hanela sepalangwang seo ho kena nqalong eo ka nako e itseng
 - (c) se dumelle ho nkuwa kapa ho theoswa ha bapalami ke sepalangwang seo tilong e itseng, nakong e itseng mme se behe nako kapa dinako tseo ho nkuwa kapa ho theolwa ha bapalami ka yona .
- (2) Masepala a ka etsa melao e ka thoko ho ntshetsa –pele sepheo sa Molao ona, e sa phehisane le Molao ona kapa melawana e entsweng ka tlasa ona, ho kenyeletswa feela empa ho sa felle ho –
- (a) nomorwa ha ditsela le ho arolela mekgatlo e itseng kappa besebetsi ba nkang maeto a dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba le foramo le ho hlahiswa ha matshwao a ikgethang ntlheng eo;
 - (b) ho fana ka disebediswa ho batsamaisi kapa mekgatlo e ikgethang le ho batla ditefello mabakeng ao,
 - (c) ho kenywa mosebetsing le boitshwaro ba batho ba laolang mela moo ho emelwang dipalangwang teng
 - (d) boitshwaro ba bakganni ba dipalangwang tse sebedisetswang ditshebeletso tsa dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba, e ka kenyeletsang ho se dumellwe ho ipitsetsa bapalami kapa ho letsa hutara ho leka ho fumana bapalami.
- (3) Masepala a ka dumellana le batho kapa mafapha sa ho fana ka disebediswa bakeng sa ditshebeletso tsa dipalangwang tsa mebileng tsa ba setjhaba tse beilweng ditulong tse ipatileng, ho ya ka melawana kapa ditlhakiso tse entsweng ke MEC , ha feela ho fanwa kapa ho sebediswa merero e hlokehang ya dipalangwang.

Dintlha tse hlokehang mmoho le mekgwa ya ho beha

23. MEC

- (a) le tshwanela ho hodisa le ho boloka mekgwa wa ho fana ka dintlha le wa ho beha dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba ka tumellano le bomasepala hammoho le boramolao ba dipalangwang ho bokelletsa dintlha tse amanang le sepheo sa Molao ona kapa sa naha kapa wona molawana wa profintshi wa dipalangwang tsa fatshe
- (b) le ka nna fana ka ditumellano kapa dithuso ho masepala kapa ramolao wa dipalangwang, ho tloha tsatsing leo le ka bewang ke lona, ntle le hore ramolao a dumellane le ditlhokeho tse beilweng tsa ho be beha tseoho buuwang ka tsona ho serapana sa (a),
- (c) le tshwanelo ho phatlalatsa ditlhokeho kapa melawana e hlahisang mekgwa eo ho buuwang ka yona ho serapana sa (a) ho Gazette,
- (d) le ka bokella dintlha ka dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba mme le di fumantshe batho ba nang le kgahleho hape le fane ka dintlha tse amanang le dipalangwang tseo ka mekgwa wa masedinyana, seyalemoya, televishini kapa masedinyana a mang.

Ho aba mosebetsi

24. MEC a ka aba kapa a fana ka matla kapa tokelo eo a e fuweng, ho moofisi Lefapheng , ntle le matla a ho etsa melawana, mme a ka kgutlisetsa morao matla ao kappa mosebetsi ka nako efe kappa efe

KAROLO 4: HO RERWA HA DIPALANGWANG TSA MEBILENG TSA SETJHABA

Ditumelo bakeng sa ho rerwa ha dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba

25. Ditumelo tse latelang di tla sebedisetswa tsa dihlophiso tsa dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba ka hara profintshi:
- (a) merero e kopaneng mme e felletseng e tshwanela ho ba teng tswelopeleng e batsi e tshwanela ho hlahella hara pono e kgolo e kopanyang dipalangwang le ho rerwa ha sebaka
 - (b) merero ya dipalangwang e tshwanela ho bontsha menyetla e fapaneng ya moo dipalangwang di qalang teng ,
 - (c) le hoja boramolao ba dipalangwang ba ke ke ba fana ka ditshebeletso nakong e kgutswane kapa e mahareng, dintlha tsa diterene di tshwanetse ho kengwa ka botlalo ho dihlophiso tse kopantsweng tsa dipalangwang ka ho buisana le ba ditshebeletso tsa diterene
 - (d) mekgwa ya ditekete tsa tumello le e meng e tshwanang le yona e ka sebediswa ho theosa dinako tsa maeto le ho phahamisa bokgoni bakeng sa bapalami,
 - (e) dihlopha tse lokelang tsa dipalangwang di tshwanela ho bontsha hore ke mehato efe e ikgethang e nkuwa, kapa e tla nkuwa ho hlokomela bapalami ba na leng ditlhoko tse ikgethang, jwaloka batho ba sa itekanelang mmeleng

Merero ya dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba

26. (1) Ha ho hlophiswa dipalangwang tsa setjhaba ho ya ka karolo 26 ya Molao wa Naha, ho tshwanetswe ho ela hloko tse latelang, hara tse ding:
- (a) dikontraka kaofela tse tshwanetseng
 - (b) ditsela tseo ditshebeletso tse tshweditsweng le tsa tshweditswang ka ditjhelete di tsamaiswa hammoho
- (2) dihlophiso tseo ho tshwanetsweng hore ho thewe hodima tsona, hara tse ding:
- (a) ditsela tse bontshwang ka ho tlala hore di latele mebila kapa diterata tse kgethilweng, ha ho lekanywa le ditsela tsa ntlha le ntlha tsohle,
 - (b) manae a nako bakeng sa ditshebeletso tse behetsweng nako
 - (c) boholo bo leng teng bo behetsweng ditsela tseo,
 - (d) dintho tse hlokwang ke bapalami tseleng tsena; mme ho tshwanela hore ho kenyeletse dintlha tse laetsweng ka molao-tsamaiso kappa ka melao e meng ya naha kappa ya profintshi
- (3) merero e tshwanelang ho kenyeletsa dintlha tse hlahisitsweng ke molawana kapa ke molao o mong wa naha kapa wa profintshi
- (4) merero e tshwanelang ho kenyeletsa dintlha tse lekaneng ho thusa ramolao wa dipalangwang, ho nehela le tlhokeho ya ditshebeletso tseleng enngwe le e nngwe moo ditshebeletso tsa dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba di hlahiswang.
- (5) Nakong ya ho lokiswa ha dihlophiso tseo, boramolao ba dipalangwang ba tshwanetse ho latela ditsela tse behilweng tsa ho buisana le setjhaba, mme ba dumelle batho ba nang le kgahleho nako e lekaneng ya ho bua le ho ipeha ka mabaka a leng mererong e ka amanang le kgahleho tsa bona.

Mosebetsi wa boramolao ba dipalangwang, ditoropo-kgolo mmoho le bomasepala tse amanang le merero

27. (1) Ramolao e mong le e mong wa dipalangwang o tshwanela ho ba le dikotraka le batsamaisi ba ditshebeletso ditseleng tse leng dibakeng tsa bona bakeng sa ditshebeletso tse kenyeleditsweng ho molawana wa profintshi le wa naha
- (2) Moo ho hlokehang ditshebeletso tse ekeditsweng ditseleng tse sa hlahiswang le tse ke reng tsa hlahiswa ho ya ka kontraka, ramolao o tshwanela ho etsa memo ya dikopo ho Boroto, tsa dilaesentshe tsa tsamaiso bakeng sa ditshebeletso tse theilweng hodima merero ya dipalangwang ho ya ka karolo 38.
- (3) Boramelao ba dipalangwang, ditoropo-kgolo le bomasepala ba tshwanela ho netefatsa ka botlalo ka dikeletso tse lokileng Borotong, hore ho fanwa ka dilaesentshe ka tsela eo bapalami ditseleng tse amehang ba tla fumantswang dipalangwang ho ya ka ho ba teng ha tjelete, le hore ho qojwe ditshebeletso tse fetang tekano.
- (4) moo merero ya dipalangwang e bontshang ditshebeletso tse fetang tekano tseleng e itseng, ramolao wa dipalangwang o tshwanela –
- (a) ho se amohele dikopo tse ntjha tsa dilaesentshe tsa tsamaiso tseleng eo,
- (b) ho kopa Boroto ka lengolo hore e seke ya fana ka dilaesentshe ka dilaesentshe tse ntjha tsa tsamaiso kapa ho lokisa laesentshe efe kapa efe ya tsamaiso ya ho dumella ditshebeletso tse eketseditsweng tseleng eo, le
- (c) ho nka mehato ka mekgwa ya ho hatella melao kapa ka ho kgutlisa dilaesentshe tsa tsamaiso tse fetang tekano ho ya ka karolo 51 ya Molao wa Naha o balwang le Molao ona, kapa ka mekgwa e meng e hlahisitsweng ho tlisa pheho e fetang motjheng le dinthong tse hlokwang .
- (5) Mererong ya ditshebeletso tsa dikotraka, boramolao ba tshwanela ho hlokomela ditsela ka botlalo, ke hore ba ele hloko ditshebeletso tse tsheheditweng le tse sa tshehetswang ka ditjelete le moo ho lokelang, ba fane ka dikotraka tse kopantseng ditshebeletso tse tsheheditweng le tse sa tshehetswang ka ditjelete.

Ditaba tsa nakwana mabapi le merero

28. (1) Merero ya dipalangwang e dumelletsweng tlasa karolo 6 (1) ya Molao wa Dipalangwang tsa Ditoropo wa 1997 (Molao 78 wa 1977) mmoho le merero efe kapa efe ya sebaka ya dipalangwang tsa bapalami e ngotsweng ke khansele ya ditshebeletso tsa sebaka ho ya ka Molao wa Dikhansela tsa Ditshebeletso tsa Sebaka wa 1985 (Molao 109 wa 1985) e tla dula tshebetsong ho fihlela e fetolwa kapa e kenelwa ke dihlophiso tse tshwanelang tsa dipalangwang tlasa Molao wa Naha.

- (2) Rekoroto efe kapa efe ya dipalangwang tsa setjhaba e lokisitsweng ho ya ka karolo 3 ya Molao wa Naha wa Ditokisetso tsa Nakwana tsa Dipalangwang tsa Fatshe, wa 1998 (Molao 45 wa 1998) e tla nkuwa e le rekoroto e jwalo kaha ho hloka hloka ho karolo 23 ya Molao wa naha.
- (3) Bakeng sa ditokisetso tse bonahalang tse tswang ho karolwana ya (1), MEC le ka etsa tumellano ya ho fana ka boikarabelo ho boramolao ba itseng ba dipalangwang ho bomasepala ka tsebiso ho Gazetteng.
- (4) Qalong ya Molao ona, Profintshi e ntse e iketsetsa merero ya dipalangwang tsa setjhaba, ntle le ditshebeletso tseo ho buuwang ka tsona ho karolo 20 (4) ya Molao wa Naha, ho ya ka Molao-theo e tshwanelang ho nkuwa ke bo masepala, MEC mmoho le boramolao ba merero e amehang, ba tshwanela ho etsa ditokisetso tsa ho fetisetse mesebetsi ya merero ho boramolao ba dihlophiso ba amehang.

KAROLO 5: BOROTO YA GAUTENG YA LAESENTSHE YA TSAMAIISO YA DIPALANGWANG

Ho hlongwa le ho bopa Boroto ya Gauteng ya laesentshe ya Tsamaiso ya Dipalangwang

29. (1) Lebitso la Boroto ya Gauteng ya Pemi ya Dipalangwang e hlongweng ka tlasa karolo 2 ya Molao wa Gauteng wa Dipalangwang tsa Mebileng wa 1998 (Molao 2 wa 1998) o fetoletse ho Boroto ya Gauteng ya laesentshe ya Tsamaiso ya Dipalangwang mme e nkuwa e le boroto eo ho buuwang ka yona ho karolo 30 (1) ya Molao wa Naha.
- (2) Boroto e tshwanela ho ahuwa ke modula-setulo mmoho le ditho tse ding tseo palo ya tsona e bewang ke MEC, bao e tla bang batho ba nang le tsebo e batsi ya , mme ba bontshitse bokgoni ho dipalangwang tsa bapalami ba setjhaba, mabaka a diindasteri, a dikgwebo, a ditjhelete kapa a molao kapa ho tsamaiso ya tsa setjhaba.
- (3) Ditho tsa Boroto ya Gauteng ya Mangolo a Ditokelo a Dipalangwang tse hlomilweng pele ho qalo ya Molao ona di tla tswela-pele mosebetsing jwalo ditho tsa Boroto ho fihlela nako ya ho hlongwa ha bona e fela, ntle le hore MEC e fedise ho hlongwa ha tsona pele ho nako.
- (4)
 - (a) Pele ho ka kgethwa setho sa Boroto, MEC o lokela ho phatlalatsa tsebiso ya sepheo sa ho etsa jwalo, mme le meme dikopo tsa ho ba ditho, bonyane lesedinyaneng le le leng le tsamaiswang ka hara Profintshi, ka Sekgowa bonyane puo enngwe le enngwe e leng molaong e behilweng haholo ka hara Profintshi.
 - (b) Pele ho kgethwa setho se jwalo, MEC o tshwanela hore, ka tsela e tshwanang, a patlatse mabitso a batho bao a batlang ho ba kgethela Boroto, mme a fane mabaka .

© MEC O lokela ho hlokomela maikutlo le boemedi bofe kapa bofe boo a bo fumaneng.

- (5) Motho a ke ke a kgethwa kapa a tswelapele ka ho ba setho sa Borotho haeba
- (a) yena kapa molekane kapa motswalle wa hae, lelapa, motswalle kgwebong kapa monga mosebetsi, ba na le kgahleho ya tjelete kgwebong ya dipalangwang tsa mebileng tsa ba setjhaba kapa ele setho se kgethilweng sa kantorong ya mokgatlo, kapa o amana le ketso eo ho ya ka mohopolo wa MEC, e tlang ho kenella le ho tsamaiswa ka ho sa felle ha mosebetsi wa kantoro ya hae,
 - (b) ha a kgone tlasa molao
 - (c) ke sesenyi se sa sokoloha
 - (d) o kile a ahlolelwa molato o kenyeletsang ho se tshepahale kapa o ile a tloswa mahlong a setjhaba ka baka la boitshwaro bo bobo.
- (6) Ha motho ofe kapa ofe ya ka etswang setho sa Boroto, motho eo o tshwanela ho tsebisa MEC, ka lengolo, kgahleho efe kapa efe eo a ka bang le yona karolong efe kapa efe ya industering ya dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba, mme ho sa etse hoo ho tla nkuwa jwaloka molato.
- (7) Modulasetulo wa Boroto o tshwanela ho behwa bakeng sa nako e sa feteng dilemo tse tharo, mme ditho tse ding tsona tsa Boroto nakong e sa feteng dilemo tse pedi, mme ho ya ka Molao ona, ba dule kantorong ho ya ka mabaka a tefo kapa ho ya kamoo MEC e ka hlahisang ka teng nakong ya ho behwa.
- (8) Ha kantoro ya modula setulo wa Boroto kapa ya setho sa Boroto e eba le sekgeo, MEC o tshwanela ho nka mehato ya potlako ho kwala sekgeo seo ka motho ya loketseng sekgeo seo, ya sa thibelweng ke ho kgaolwa ya karolwana (5).
- (9) Motho eo nako ya hae ya kontraka e seng e fedile, le yena a ka behwa hape.
- (10) Hlooho ya Lefapha e tshwanela, ho ya ka melao e busang ditshebeletso tsa setjhaba, ho hlahisa basebetsi ba hlokehang ho thusa Boroto ho etsa mosebetsi wa yona.

Ho itokolla, ho tlohela le ho tloswa ofising ha ditho tsa boroto

30. (1) Setho sa Boroto se ka itokolla mosebetsing ka tsebiso ya kgwedi tse pedi, e ngoletsweng MEC.
- (2) MEC ka tlosa setho sa Boroto ofising -
- (a) haeba se hlolehile ho dumellana le mabaka a ho behwa ha sona
 - (b) haeba se fumanwa molato ka boitshwaro bo sa lokang kapa se iphapantse nakong e ngata le mosebetsi kapa mesebetsi ya sona jwaloka setho sa Boroto, kapa se hlolehile ho etsa mosebetsi ntle le kgethollo le ho nka karolo.
 - (c) haeba se hloleha ho etsa mosebetsi o hlwahlwa jwaloka setho sa Boroto:
 - (d) haeba se hlolehile ho iponahatsa dikopanong tse thoko tse latelanang tsa Boroto, ntle le mabaka a utlwalang.

- (3) Setho sa boroto se tshwanela ho tswa ofising ha setho seo
 (a) se shebane le ho kgaolwa ho latela karolo 29
 (5):
 (b) se tloswa ofising ho ya ka karolwana (2).

Matla a Boroto

31. (1) Ntle le matla a mang a fuuwanang ke Molao ona, Boroto e ka –
- (a) batlisisa taba e welang tlasa Molao ona, mme e eletse MEC,
 (b) hlokomela le ho nehelana ka qeto ho, kapa e sebedisane, ho ya ka Molao ona, le kopo e entsweng ho yona ya ho –
- (i) fana ka laesentshe ya tsamaiso e dumellang dipalangwang tsa mebileng tsa ba setjhaba Gauteng,
 (ii) fana ka laesentshe ya tsamaiso e dumellang dipalangwang tse qalang Gauteng mme di eya profintshing e nngwe ho ya ka tumellano le boroto ya profintshi eo,
 (iii) ntjhafatsa, ho fetolwa kapa ho fetisetswa ha laesentshe ya tshebetso e fumantshitsweng ke yona,
- © Fana, ho ya ka dihlahiso tsa Molao ona, ka laesentshe ya tsamaiso eo ho fanwang ka yona e e ntjhafatsang, e e fetolang kapa e e fetisetsang pele
- (d) ka sepheo sa ho sebitsana le mabaka ao e shebaneng le ona ho ya ka Molao ona, -
- (i) ho ya ka yona e ka dumella motho ya angwang ke, kapa ya nang le kgahleho ho lebaka leo, kapa moemedi ya dumelletsweeng ka molao wa motho eo, ho itlhahisa pela yona mme –
- (aa) a fane ka bopaki kapa a etse boitlhahiso ba molao bo amanang le lebaka leo,
 (bb) a bitse dipaki mme a bontshe bopaki potsong e amanang le lebaka leo
 (cc) a botsisise motho ya fanang ka bopaki lebakeng leo,
 (ii) ka tsebiso e ngotsweng ho ya ka mokgwa o hlahisitsweng ya hore motho a itlhahise pela yona ho fana ka bopaki kapa ho fana ka buka, morero, kapa mangolo a mang kapa dintho tseo motho ya di tshwereng kapa tse leng taolong ya hae,
 (iii) e ka bitsa motho ya leng teng tulong eo Boroto e sebitsanang le yona, ho itlhahisa pela yona ho fana ka bopaki kapa ho fana ka buka, merero kapa mangolo a mang kapa dintho tseo motho eo a nang le tsona,
 (iv) e ka botsisisa motho ya hlahellang pela yona jwaloka paki empa a hana ho ikana kapa ho dumela
- (2) Motho ya dulang kopanong ya Boroto eo motho a hlahellang ho yona jwaloka paki ho ya ka karolwana (1), a ka fana ka boikano kapa tumello ho motho ya hlahellang jwalo.
- (3) Boroto e tshwanela ho neha mekgotla a nang le kgahleho ho ya ka kopo tsa bona, mabaka a ngotsweng a ka etswa ka qeto.

Dikopano le diqeto tsa Boroto

32. (1) Dikopano tsa Boroto di tshwanela ho tshwarwa ho latela ditsela tse hlahisitsweng mmoho le dinako le ditulo tse hlahisitsweng
- (2) Modula –setulo le bonyane ditho tse ding tse pedi tsa Boroto di etsa khoramo ya dikopano tsa Boroto.
- (3) Qeto ya bongata ba ditho tsa Boroto tse leng teng kopanong e tla ba qeto ya Boroto ho ya ka tsamaiso eo, mme moo dikgetho di lekanang, modulasetulo wa kopano a ka nka qeto ka boikgethelo.
- (4) Ha modulasetulo wa Boroto a sa kgone ho itlahlaha kopanong ya Boroto, modulasetulo a ka kgetha setho se seng sa Boroto ho dula jwaloka modula-setulo kopanong eo.
- (5) Ha ho ketso, tshekamelo kapa qeto ya Boroto e ka nkuwang e sa lokela ka lebaka la hore, nakong eo ketso eo e neng e etsuwa kapa tshekamelo kapa qeto e neng e fuwa, sekgeo se ne se le teng Borotong kapa motho ya neng a kgaotswe tlasa karolo 29 (5) ho ba setho o ne a ntse a le setho sa Boroto, ho sa natswe hore ho ha motho eo ho ne ho hlokeha hore a etse , kapa a fane ka tshekamelo kapa ka qeto.

Ho hlongwa ha Komiti e eletsang Boroto

33. (1) MEC, haeba a kopjwa ke Boroto, a ka hloma Komiti e eletsang e bitswang Komiti ya Gauteng ya Keletso ya Boroto ya Dilaeentshe tsa Tsamaiso ho eletsang Boroto.
- (2) Komiti e tshwanela ho eletsang Boroto ditabeng tsa molawana mme ha e a tshwanela ho iketsetsa diqeto ntle le hore e kopuwe ke Boroto, e tshwanetse ho fana feela ka keletso ya mokgwa wa kakaretso le ya molawana.
- (3) (a) Komiti e tshwanela ho ba le ditho tse latelang, tse kgethuweng ke mekgatlo e ikgethang ya tsona, haeba mekgatlo o ingodisitse ho ya ka Molao ona kapa e elwa hloko ke MEC, mme le kgethuwe ke MEC.
- (i) moemedi a le mong ho tswa Lefapheng
- (ii) moemedi a le mong ho tswa ho ramolao e mong le e mong wa toropo,
- (iii) moemedi a le mong ho tswa indastering ya ditekesi,
- (iv) moemedi a le mong ho tswa indastering ya ditekesi, tsa metara
- (v) moemedi a le mong ho tswa indastering e ipopileng ya dibese,
- (vi) moemedi a le mong ho tswa indastering ya dibese tse nyenyane
- (vii) moemedi a le mong ho tswa indastering ya bapalami ba diterene
- (viii) moemedi a le mong ho tswa ho bahlahisi ba ditshebeletso tsa thuto
- (ix) moemedi ka mong ho tswa mefuteng e meng ya ditshebeletso tsa dipalangwang tsa mebileng setjhaba tse hlahoswang Molaong ona, haeba ho etswa qeto ke MEC,
- (x) batho ba sa feteng boraro ba, ho ya ka MEC ba kgonang ho emela bapalami, e mong le e mong a emela bapalami ba tswang mafapheng a fapaneng a ditshebeletso,

- (xi) baemedi ba sa feteng ba bararo ba tswang ho basebetsi ba ipopileng ho indasteri ya dipalangwang tsa setjhaba, e mong le e mong a emela basebetsi ho tswa mafapheng a ditshebeletso.
 - (b) Ebang e mong wa baemedi ba kgethilweng ho ya ka serapa (a) a sa fumanehe, mokgatlo o amehang o ka beha moemedi eo, empa boemedi ba bo a tshwanela ho ya ho ile.
- (4) Modula-setulo wa Boroto e tla ba modula-setulo wa Komiti
 - (5) Komiti e tshwanela ho kgetha e mong wa ditho tsa yona ho ba modula-setulo ebang modula-setulo ya tshwereng mokobobo a sa kgone ho ba teng kopanong ya Komiti.
 - (6) Ditho tsa Komiti di tla bitswa ka potlako ho ya ka bohloki ba Boroto, empa di tshwanetse ho tshwarwe bonyane habedi ka selemo.
 - (7) Setho sa Komiti seo e leng setho sa ditshebeletso tsa setjhaba se tla dula ofising ebang MEC e batla, mme ditho tse ding di tshwanelwa ho kgethwa nakong e sa feteng dilemo tse pedi mme ho ya ka Molao ona, di tshwanela ho dula ofising ho ya ka mabaka le meputso eo MEC e dumellaneng le MEC ya ditjhelete, le ka hlahosang ha setho se kgethwa.

Ho hlongwa ha mekgwa ya boingodiso ya dilaesentshe tsa tsamaiso tsa dipalangwang

34. (1) Hlooho ya Lefapha e tshwanela ho hlopha moofisiri kapa baofisiri ba lefapha ba tla bewang diofising tsa ramolao e mong le e mong wa toropo ho ntshetsa-pele mekgwa ya boingodiso ba mangolo a tokelo a dipalangwang, ka tsela e hlahisitsweng
- (2) Mokgwa wa boingodiso wa dilaesentshe tsa tsamaiso ya dipalangwang o tshwanela ho amohela doforomo tsa dikopo tsa dilaesentshe tsa tshebetso, ho ya ka ditshebeletso tse qalang hara totopo eo mmoho le ditefelo tsa dikopo mme o tshwanela ho netefatsa hore diforomo tsa dikopo di tlatsitswe hantle le hore mangolo ohle a hlokalang a rometswe le hore a lokile mme a amohelehile, mme o kenye dintlha tse foromong ya kopo dipokelletsong tse tshwanetseng tsa dintlha ka tsela e hlahisitsweng.
- (3) Mokgwa wa boingodiso wa dilaesentshe tsa tsamaiso ya dipalangwang o tshwanela ho fana ka dikopo ho ramolao wa toropo, bomasepala ba amehang toropong, diforomo tse amehang mmoho le dikomiti tsa dipuisano tse amehang, bakeng sa dikeletso ho ya ka tsela e beilweng.
- (4) Ha ho etsuwa dikeletso, boramolao ba toropo ba tshwanela ho netefatsa hore kopo etsamaelana le merero e hlokalang ya dipalangwang, mmoho le merero e meng ya dipalangwang le tsa tshebediso ya lefatshe mme ba hlokemele dintlha tse kang ditlhokeho tsa, ho fumaneha ha sebaka sa ho sebetsa mmoho le ditlhokeho tse ding tsa dipalangwang, tsa toropo le tsa lehae.
- (5) Ebang ho se na foramo kapa komiti ya dipuisano ho ya ka tsela e itseng kapa ka sebaka se itseng, ka nako e tshwanelang, mokgwa wa boingodiso wa dilaesentshe

tsa tsamaiso ya dipalangwang o tshwanela ho fana ka kopo bakeng sa dikeletso mekgatlong yohle e amehang, ntle le hore mekgatlo o se o fane ka dikeletso foramong ya kopo.

- (6) Mokgwa wa boingodiso wa dilaesentshe tsa tsamaiso ya dipalangwang o tshwanela ho bolella baemedi bohle mme o fane ka tsona mmoho le forarmo ya kopo le mangolo a mang a tshetso ho Boroto bakeng sa qeto.
- (7) Moo dipalangwang tse kgethilweng di sebetsa toropong ya mokgwa o mong wa boingodiso wa dilaesentshe tsa tsamaiso ya dipalangwang, mokgwa wa pele wa boingodiso wa dilaesentshe tsa tsamaiso ya dipalangwang o tshwanela ho fana ka kopo mekgweng mokgwa omong wa boingodiso wa dilaesentshe tsa tsamaiso ya dipalangwang, o tla tshwanelang ho nka mehato e boletsweng karolwaneng (3) ho ya ho (6), mme e kgutlise kopo le dikeletso tse amohelehang, mekgweng wa pele wa boingodiso wa dilaesentshe tsa tsamaiso ya dipalangwang.
- (8) Moo boroto ya profintshi enngwe e rometseng kopo ho Boroto bakeng sa keletso ka mokopi ya dulang profintshing e nngwe, Boroto e tshwanela ho romela kopo ho mokgwa o amehang wa boingodiso wa dilaesentshe tsa tsamaiso ya dipalangwang hore mokgwa oo ofumane dikeletso tseo ho buuwang ka tsona ho karolwana (3).

KAROLO 6: DILAESENTSHE TSA TSAMAIISO

Ho fetolelwa ha mangolo a tokelo ho dilaesentshe tsa tsamaiso

35. (1) Mangolo a Tokelo a dula a dumelletswa ho fihlela nakong e beilweng ho ya ka karolo 32 (2) ya Molao wa Naha.
- (2) Mangolo a Tokelo a ka fetolelwa ho dilaesentshe tsa tsamaiso tseo ho fanweng ka tsona tlasa ditlhahiso tsa Molao ona ka nako e boletsweng ho karolwana (1), mme ebang a hloleha a tla fediswa.
- (3) Mangolo a tokelo a sa kang a sebediswa nakong eo MEC le e beileng ka tsebiso ho Gazette a ke ke a fetolelwa ho dilayinsense tsa tsamaiso mme a tla fediswa nakong e hlahisitsweng tsebiso eo.
- (4) Bakeng sa lengolo la tokelo le ntsheditsweng nako e itseng, layinsense ya tsamaiso e tla dumellwa karolong e so kang e fela ya nako ya tumello ya lengolo la tokelo.
- (5) Bakeng sa lengolo la toke le ntsheditsweng nako e sa feleng, layinsense ya tsamaiso etla dumellwa nako e sa feleng, ho ya ka ditlhahiso tsa Molao ona tse tsamaelanang le ho kgutlisetsa morao, ho emisa, ho fetolwa le ho fellwa ke nako ha mangolo a tokelo kapa ha dilaesentshe tsa tsamaiso.
- (6) Lengolo la tokelo le ke ke la fetolelwa ho laesentshe ya tsamaiso ntle le hore ho hlahiswe lengolo le loketseng la hore koloi e phetse mme e loketse tsela, karolo 5 (4) e sebetsa lebakeng lena.
- (7) Mangolo a tokelo a ditshebeletso tse behetsweng nako a dumellang tsamaiso hara sebaka se ikgethang a tshwanela ho fetolelwa ho dilaesentshe tsa tsamaiso tse bontsheng ka ho otloloha tsela enngwe le enngwe mmoho le mananeo a dinako tsa ditsela tseo.
- (8) Mangolo a tokelo a ditshebeletso tse behetsweng nako ho ya ka dikontraka tsa nakwana le tsa jwale tse tendarilweng a tshwanela ho fetolelwa ho dilaesentshe tsa tsamaiso tse amanang le dikontraka tseo.

- (9) Mangolo a tokelo a ditshebeletso tse sa behelwang nako, ho sa kenyelletswe ditshebeletso tsa ditekesi tsa metara, le tsa tuk-tuk tse dumellang tsamaiso ka hara sebaka se ikgethang kapa tseleng e ikgethang a tshwanela ho fetolelwa ho dilaesentshe tsa tsamaiso tse bontshang tsela kapa ditsela ka botlalo, empa sebaka se ikgethang se ka dumellwa mabakeng a kgethehileng jwaloka 1, madulo a sa laolweng moo ho se nang ditsela tse tsejwang.
- (10) Mangolo a tokelo a ditshebeletso tsa ditekesi tsa metara a tshwanela ho fetolelwa ho dilaesentshe tsa tsamaiso tse bontshang tsela e ikgethang ya tsamaiso ya ho palamisa bapalami, ho ya ka karolo 8.
- (11) Tsela le mokgwa wa ho kenya dikopo tse etswang tlasa karolo (2) di sebetsa ka tsela e hlahisitsweng.

Dikontraka tsa ditshebeletso

36. (1) Ramolao wa dikontraka ha a tshwanela ho kena kontrakeng e tsheheditsweng ka ditjhelete ntle le ho amohela tendara ho ya ka melawana e entsweng ke MEC, ho ya ka Molao wa Naha.
- (2) Karolwana ya (1) le yona e tla sebetsa jwalo ho dikontraka tse sa tshehetswang ka ditjhelete, ntle le hore MEC e lokolle ditshebeletso tse itseng kapa mefuta ya dikontraka mererong ena ka tsebiso ho Gazette.
- (3) Dikontraka di tshwanela ho fumantshwa ke Lefapha kapa ramolao ya amehang wa dipalangwang ho ya ka ditlhophiso tsa dipalangwang, ho ya ka karolo 39 (5) mmoho le diphetoho tse hlokalang,

Ho fela le ho hlakolwa ha dilaesentshe tsa tshebetso le mangolo a tokelo bakeng sa dikontraka

37. (1) Ha kontraka efe kapa efe e fela, mangolo kaofela a tokelo mmoho le dilaesentshe kaofela tsa tsamaiso ho ya kamoo ditshebeletso di neng di hlahiswa ka teng tlasa kontraka di tla fela mme di tshwanela ho lebiswa Borotong ka matsatsi a supileng a ho fela ha tsona.
- (2) Moo ditendara di mengwang bakeng sa kontraka ya tshebeletso e tsheheditsweng - ka ditjhelete
- (a) ha ho motsamaisi ya ka tendarang bakeng sa kontraka e jwalo ntle le hore a nehe Boroto mangolo ohle a tokelo mmoho le dilaesentshe tsa tsamaiso tseo a nang le tsona tse dumelletswe ditseleng tse sebedisetswang ditshebeletso tseo;
- (b) ho ya ka kopo ya ramolao wa dikontraka, Boroto e tshwanela ho kgutlisetsa morao lengolo lefe kepe lefe la tokelo kapa laesentshe ya tsamaiso e dumellang ditshebeletso ditseleng tse amehang kontrakeng eo feela e bang motshwari wa laesentshe kapa wa lengolo la tokelo o lefuwa ho ya ka dikeletso tseo ho buuwang ka tsona ho karolo 51 (4) ya Molao wa Naha.
- (3) Ha ho tefo e lefuwang ha ho hlakolwa laesentshe ya tsamaiso kapa lengolo la tokelo, tlasa serapa sa (a) sa karolwana (2).

Dikopo bakeng sa dilaesentshe tsa tsamaiso

38. (1) Moo morero ya dipalangwang e bontshang tlhokomelo bakeng sa ditshebeletso tse ekeditsweng tseleng e itseng, ramolao wa dipalangwang a ka mema dikopo tse lebisitsweng ho Boroto bakeng sa laesentshe tsa tsamaiso ho fana ka ditshebeletso tsa dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba tse seng kontrakeng ya tsela eo.

(2) Motho kapa mokgatlo o lakatsang ho fana ka tshebeletso ya dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba ho sa kenyelletswe tshebeletso eo ho buuwang ka yona ho karolo 52 (1), o tshwanela ho etsa kopo ho Boroto ya ho fuwa laesentshe e tshwanetseng ya tsamaiso.

(3) Motswari wa laesentshe a ka kopa ho Boroto ho sa ntjhafatsa kapa ho fetola laesentshe ya tsamaiso.

(4) Motho kapa mokgatlo o lakatsang ho fetisetsa- pele laesentshe ya tsamaiso a ka etsa kopo ho Boroto ka lengolo bakeng sa ho fetisetswa-pele laesentshe ya tsamaiso.

(5) Dikopo tlasa dikarolwana (1), (2), (3) kapa (4) di tshwanela -

(a) ho etsa ka kopo e nngwe bakeng sa sepalangwang se seng

(b) ho etswa ka tsela e laetsweng

(c) ho etswa foromong e hlahisitsweng

(d) ho felehetswa ke tefello e hlahisitsweng mmoho le ditefelo tsa ho phatlalatsa kopo tlasa karolo 42, jwaloka ha ho lekantswe ke Boroto, empa ho ke ke ha lefuwa ebang laesentshe ya tsamaiso ke ya kontraka,

(e) ho hlalosa sepalangwang se tla sebediswa ho fana ka ditshebeletso tse amehang,

(f) bakeng sa sepalangwang se fetotsweng se bobebe se tsamaisang diphahlo, ho kenyeletswe dintlha tse hlakisang sepalangwang, jwalokaha ho laetswe,

(g) kenyelletsa tlhaloso e otlohileng ya tsela kapa ditsela tseo mokopi a sebetsang kapa a lakatsang ho sebetsa kao tsona mmoho le dibaka tsohle moo bapalami ba tla palamiswang kapa ba theoswe teng, mme

(h) ho fetisetswa ho mokga wa boingodiso wa dilaesentshe tsa tsamaiso tsa dipalangwang o hlonngwe bakeng sa sebaka sa toropo se amehang.

(6) Foromo ya kopo ho ya ka dikopo tseo ho buuwang ka tsona ho dikarolwana (1), (2), le bakeng sa ditekesi tsa mofuta wa dibese tse nyenyane e tshwanela ho beha sebaka sa dikeletso tse tswang mokgatlong wa ditekesi o tsamaiswang tseleng kapa ditseleng tseo ho buuwang tsona, mme mokgatlo oo mokopi a leng setho sa wona o tshwanela ho tlatsa pele kopo e fetisetswa pele kapa ho be le tlhaloso ya hore ha ho mokgatlo kapa mokopi ha se setho sa mokgatlo ofe kapa ofe mme o ingodisitse jwalo.

(7) Bakopi ba tshwanela ho hlahisa foromong ya kopo ba ikane hore ba kile ba fumanwa ba le molato mme ba ahlolelwa melato ya tsela e hlahisitsweng mme ha ho le jwalo, ba fane ka lenane la dikahlolo ba be ba bolele hore na balekane ba bona, metswalle, kapa maloko a bona, batho ba ba thusang, metswalle dikgwebong kapa boramesebetsi ba bona ke baofisiri ba molaong kapa baofisiri ba Tshebeletso ya Setjhaba kapa Boingodiso ba Profintshi kapa boingodiso ba masepala, na .

(8) (a) Boroto e lokela ho fana ka dikopo tsa ditshebeletso tse seng kontrakeng ho foramo ya dipalangwang tsa toropo eo ho buuwang ka yona ho karolo 87 bakeng sa dikeletso, ka tsela e hlahisitsweng, pele kopo e ka qhelelwa ka thoko.

(b) Moo Komiti kapa foramo e amohelwang ke MEC e bakeng sa mofuta wa tshebeletso eo, foramo ya toropo ya dipalangwang e tshwanela ho buisana le Komiti kapa Foramo eo ka tsela e hlahisitsweng, pele e fa Boroto dikeletso.

(9) Bakeng sa kopo e hlahisitsweng le ka tefello e hlahisitsweng, Boroto e ka fana ka laesentshe ya tsamaiso ya nakwana ka matsatsi a sa feteng a 60 moo kontraka e fuuwanang mokopi ke setho sa puso mme laesentshe ya tsamaiso eo ho buuwanang ka yona ho karolo 39 (1) ha e so ntshuwe tsatsing la qalong ya kontraka.

(10) Bakeng sa kopo ya motho ya tshwereng lengolo la tokelo kapa laesentshe ya tsamaiso ka mokgwa o hlahisitsweng mme le ka ho lefuwa ha tefo e laetsweng, Boroto e tshwanela ho fana ka kopi ya lengolo la tokelo kapa laesentshe ya tsamaiso, e tempuweng ke moofisiri wa Boroto, hore e sebediswe ke motshwari tlasa Karolo ya 47 (b), moo kopo ya ho fetisetswa-pele kapa ho fetolwa ha yona ho entsweng le Boroto mme ho sa emetswe karabo.

Ho lahlwa ha kopo ya laesentshe ya ho sebetsa

39. (1) (a) Mokopi wa tendara ya fumantshitsweng kontraka o tla lokela ho fuwa laesentshe ya tsamaiso bakeng sa sepalangwang se seng le se seng se tla etsang ditshebeletso tse dumellwang ke kontraka mme o tshwanela ho etsa kopo ho Boroto ka tsela ehlahisitsweng bakeng sa laesentshe ya tsamaiso e jwalo nakong eo kontraka e leng tshebeletsong.

(b) Ha ho tefo ya kopo e tla lefuwa bakeng sa kopo e jwalo.

(2) Moofisiri wa Boroto ya kgethilweng ke Boroto bakeng sa sapheo seo a ka fana ka dilaesentshe tsa tsamaiso tlasa karolwana ya (1), ho sa natswe ditlahiso tse kgahlanong Molaong ona.

(3) Boroto e ke ke ya fana ka laesentshe entjha ya tsamaiso kapa e fetole laesentshe ya tsamaiso ho eketsa ditshebeletso tse tlasa yona, ntle le hore merero se amehang ya dipalangwang e bontshe tlhokeho ya tshebeletso tseleng e amehang, ka tlasa karolwana (5).

(4) Moo merero e amehang e bontshang tlhokeho ya tshebeletso, Boroto e tshwanela ho dumella kopo, ho ya ka mabaka a hlahiswang ke morero, ntle le hore e eellwe hore ho ya ka mabaka a bontshitsweng dirapaneng tsa (a) ho ya ho (d) ya karolwana (7), mokopi kapa sepalangwang ha se a lokela kapa ha se maemong a ho fana ka tshebeletso.

(5) Moo merero e so kang e lokiswa kapa ya qetwa, Boroto e lokela ho hlokomela mabaka a bontshitsweng ho dirapaneng (a) ho ya ho (j) tsa karolwana (7) hore e kgone ho etsa qeto ya ho ka fana ka kapa ho hanela kopo.

(6) Moo ebang dikopo tsa dilayasense tsa tsamaiso tse fumanweng di ngata ho feta kamoo Boroto e ka fanang ka tsona ho ya ka merero e amehang, ho tla shejwa pele dikopo tsa ho ntjhafatsa dilaesentshe tsa tsamaiso mme ebang merero e ka dumella ditshebeletso tse ding, ho tshwanetswe ho hlokomelwe mabaka a bontshitsweng ho dirapana (a) ho ya ho (j) tsa karolwana (7) ho ka shebisisa dikopo.

(7) Moo ho etswang qeto ya ho fana kapa ho hana ka kopo ya ho fumantshwa, ho ntjhafatsa kapa ho fetolwa ha laesentshe ya tsamaiso tshebeletsong tse seng kontrakeng mme le moo ho bewang mabaka a amanang le laesentshe ya tsamaiso, Boroto e tshwanela ho -

(a) sebetsa ho ya ka ditlhokeho tsa ramolao wa dipalangwang ho ya ka dihlophiso tsa ona tsa dipalangwang, ebang di le teng, mmoho le dikeletso tsa teng, ebang di le teng,

(b) hlokomela -

(i) hore moetso, mofuta, moetsi, maemo, boholo le ho amohelwa ha sepalangwang seo laesentshe ya tsamaiso e amanang le sona, se tshwanetse tshebeletso eo se tla e etsang,

- (ii) hore ho ya ka kamoo Boroto e bonang ka teng kapa ka kgetho ya yona jwaloka ha ho hlalisitswe, mokopi o na le bokgoni ba ho fana ka tshebeletso eo laesentshe ya tsamaiso e dumellanang le yona, ka mokgwa o kgotsofatsang setjhaba,
 - (iii) baemedi bohle bao ho nehelanweng ka bona bakeng sa kopo
 - (iv) dikahlolo tsohle tsa kgale tsa melato ya mokopi tse amanang le kopo, ho ya kamoo Boroto e bonang kateng kapa ka kgetho ya yona, jwaloka ha ho hlalisitswe,
 - (v) boholo ba kgwebo ya mokopi, ho shebilwe haholo borakgwebo ba banyane,
 - (vi) ntlha ya hore mokopi o ne a hloka pele, ho shebilwe haholo batho bao ba neng ba hloka nakong e fetileng,
 - (vii) palo ya mangolo a tokelo kapa a dilaesentshe tsa tsamaiso tse seng di tshwerwe ke mokopi, ho shebilwe haholo batshwari ba se nang, kapa ba nang le mangolo a ditokelo kapa dilaesentshe tsa tsamaiso tsa palo e tlase,
 - (viii) bolelele ba nako eo motshwari a faneng ka ditshebeletso ka yona, ho shebilwe haholo bao ba faneng ka ditshebeletso ka nako e telele,
 - (ix) ebang Boroto e nka qeto, hore laesentshe ya sebaka sa ho sebeletsa kapa molawana o jwalo, ontshitsweng tlasa melawana e ka thoko ya masepala e dumella tshebediso kapa sebaka, kapa dikeletso tse tswang ho bomasepala ba amehang e a fumanaha, kapa
 - (x) mabaka a mang ao, ho ya ka Boroto, a ka bang le seabo ho batleng ha ho dumellwa kapa ho hanelwa ha kopo
- (8) Boroto e ke ke ya natsa kopo ya laesentshe ya tsamaiso e etswang ke motho ya sebetsang ho ramolao wa dipalangwang, agente ya kगतello ya molao, kapa ramosebetsi ya ikarabellang tihokomelong ya ditshebeletso tsa dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba, sebakeng seo
- (9) Lehoja molao o hlalosa ka bonolo ba sepalangwang se ka sebediswang, Boroto kapa moofisiri a ka dumela hore ho sebediswe sepalangwang se seng se lekanang le seo kappa se senyane ho ya ka Lenaneo A, kamora –
- (a) ho lekole hore sepalangwang se setjha se tshwanetse ditshebeletso tse dumellwang ke laesentshe ya tsamaiso le hore lengolo la tokelo ya tsela le a fumanaha bakeng sa sona, ho ya ka karolo 5 (4), le
 - (b) ho netefatsa hore mokopi o fane ka dintlha tse hlalisitsweng, mme kopo eo ha e hloke ho phatlalatswa tlasa karolo 42.
- (10) Boroto e ka hana ho lekola kopo ya ho fana, ho ntjhafatsa, ho fetolwa kapa ho tisetswa-pele ha laesentshe ya tsamaiso ebang e ile ya lekola mme ya hanana le kopo e entsweng pele, e ile ya amohelwa nakong ya kgwedi tse tshelletseng pele ho nako eo kopo ya pele e amohetsweng ka yona mme, ho ya ka Boroto e ne e na le sepheo se tshwanang kapa seo boholo se tshwanang le kopo ya pele.
- (11) Boroto e ka beha mabaka a seng kgahlanong le Molao kapa le Molao wa Naha, ebang e amohela kopo.

Dipalangwang tsa hara-diprofensi

40. (1) Bakopi ba dipalangwang tsa hara diprofentshi ba ka etsa dikopo ho Boroto ebang ditshebeletso tseo di qala Gauteng, kapa Gauteng le profintshing enngwe.
- (2) Bakeng sa karolwana, ditshebeletso di tla nkuwa di qala tulong eo batho ba palamang teng ho iswa tulong enngwe mme ba theohe moo.

(3) Ebang ho belaelwa hore ditshebeletso di tla qala kae, mokopi o tshwanela ho etsa kopo profintsheng eo sepalangwang seo se ngodisitsweng teng.

(4) Boroto e ka nna ya qhelela ka thoko kopo ya laesentshe ya tsamaiso e dumellang ditshebeletso tse qalang profintshing enngwe, kapa ho ntjhafatsa kapa ho fetisetsa laesentshe ya tsamaiso, kapa ho fetolelwa ha laesentshe ya tsamaiso ho ditshebeletso profintshing enngwe ntle le ha ha ramolao a fana ka dilaesentshe tsa tsamaiso tse laetsweng profintshing eo.

(5) Moo Boroto e sa kgoneng ho fumana dikarolo tse hlokahalang ho tswa ho ramolao wa dilaesentshe tsa tsamaiso ya profintshing enngwe bakeng sa kopo e hlahoswang karolwana (4), kapa a sa kgone ho fumana tumellano ya boroto enngwe nakong e beilweng, Boroto e tshwanela ho isa taba eo Traebunale ya Dikopo tsa Dipalangwang hlongweng ke Molao wa Traebunale ya Dikopo tsa Dipalangwang, ka tsela e e behilweng ke Molao oo.

(6) Dikopo bakeng tsa ditshebeletso tse hara-diprofintshi di tshwanelwa ho etswa ho Traebunale ya Dikopo tsa Dipalangwang jwaloka ho hlokeha ho ya ka Molao wa Traebunale ya Dikopo tsa Dipalangwang.

(7) Bakeng sa ditshebeletso tsa hara-diprofintshi, bapalami ha ba lokelwa ho palamisana kapa ho theoswa ntle le dibakeng tsa ho thotha kapa moo ba yang teng, ntle le hore ho hlokahale tshebeletso enngwe pakeng tsa dibakeng tsa ho thotha le tsa ho theola, kapa bakeng sa ditshebeletso tsa ditekesi tsa mofuta wa dibese tse nyenyane, mekgatlo e amehang eo ditho tsa yona di sebetsang tseleng kapa ditseleng di dumellane ka pejana.

Dipalangwang tsa mebileng tse tshelang meedi

41. Dikopo bakeng sa dipalangwang tsa mebileng tse tshelang meedi tsa setjhaba di tshwanelwa ho etswa ha Komiti e laolang ho ya ka Molao wa Dipalangwang tsa Mebileng tse Tshelang- Meedi wa 1998 (Molao 4 wa 1998) ka tsela e hlahisitsweng ho ya ka Molao.

Phatlalatso ya kopo bakeng sa laesentshe ya tsamaiso

42. (1) Ho ya ka karolwana ya (2), Boroto e tshwanela hore pele e ka lekola kopo ya ho fana, ho ntjhafatsa, ho fetolwa kapa ho fetisetswa-pele ha laesentshe ya tsamaiso, e etse phatlalatso ho Gazette ya Mmuso ya setjhaba ka tsela e hlahisitsweng, dintlha tsa kopo jwaloka ha ho hlahositswe mme e behe tsebiso ya kopo eo borotong ya ditsebiso diofising tsa yona nakong e behilweng.

(2) Kopo e ka nna ya se phatlalatswe tlasa karolwana ya (1) moo e leng kopo –

(a) ya ho fetoha dintlha tsa sepalangwang se hlahellang ho laesentshe ya tsamaiso, kapa

(b) e theilweng hodima kontraka eo ho buuwang ka yona ho karolo 39 (1).

(3) Motho ya nang le kgahleho ya ho hlahisa maikutlo ho Boroto e hananang kapa e dumellanang le kopo e phatlaladitsweng tlasa karolwana (1), a etse jwalo ka mokgwa le nakong e beilweng, mme Boroto –

(a) e tshwanela ho dumella motho eo, nakong e hlahisitsweng, a ho lekola foromo ya kopo ya mokopi mmoho le mangolo a amanang le yona, ofising ya Boroto ebang a lefa tefo e beilweng, mme

(b) eka fana, ho ya ka kopo ya motho eo, ka dikhopi tseo ebang tefo e beilweng e lefuwe

(4) Boroto e tshwanela hore feela jwalo e dumelle mokopi ho lekola, ntle le tefello, diofising tsa yona, le ho etsa dikhopi ka tefello e beilweng, baemedi ba hananang kapa e dumellanang le kopo.

Nako le ntjhafatso ya laesentshe ya tsamaiso

43. (1) (a) Dilaesentshe tsa tsamaiso tsa hore dipalangwang di itse ditshebeletso ho ya ka dikontraka di tshwanela ho fumantshwa nakong e sa feteng mabaka le maemo a kontraka.

(b) Nakong eo kontraka e fediswang ka yona, dilaesentshe tsa tsamaiso tse amehang di lokelwa hore di kgutlisetswe Borotong nakong e sa feteng matsatsi a supileng.

(2) Moo kontraka e fedisitsweng mme kontraka e kenelang eso ho qetwe kapa merero ya kontraka e latelang ha di so qetellwe ho ka thusa motshwari ho qala ka ditshebeletso tse hlokehang ka nako, Boroto ho ya ka kopo ya ramolao wa dikontraka, e ka etsesa nako ya tumello ya laesentshe ya tsamaiso e amehang ka nako e kopjwang ke ramolao eo.

(3) Ho ya ka karolo 35 (5), dilaesentshe tsa tsamaiso tsa hore dipalangwang di tsamaisa ditshebeletso tse seng kontrakeng di tshwanela hore ka keletso ya ramolao wa dipalangwang, di be tshabetsong nakong e sa feteng dilemo tse hlano mme e ele hloko-

(a) metjha ya ha jwale le e shebilweng e hlokahalang tseleng kapa ditseleng kapa sebakeng se beilweng,

(b) ho ba hlwahlwa ha ditshebeletso tse tla bang teng ho kopana le ditlhokeho,

(c) ho ba teng ha kontraka bakeng sa ditshebeletso tse ka angwang ke tshebeletso eo ho entsweng kopo ya yona,

(d) kgonahalo ya hore laesentshe ya tsamaiso e kopilweng e fellwe ke ditlhoko tsa merero ya tsa dipalangwang, tse amehang, le

(e) kgonahalo ya hore tshebeletso e kopilweng e iswe ho tendara.

(4) Ntjhafatso ya laesentshe ya tsamaiso bakeng sa tshebeletso e seng kontrakeng e ke ke ya fumantshwa ntle le hore ramolao ya amehang wa dipalangwang a dumellwe ho ntjhafatsa, ho ya ka merero e tshwanelang ya dipalangwang, ho ya ka karolo 39 (5).

Ho fana ka laesentshe ya tsamaiso mmoho le mabaka a teng

44. (1) Ho ya ka karolwana (2) Boroto, ka ho ya ka mokga o amehang wa boingodiso ba dilaesentshe tsa tsamaiso ya dipalangwang le ho ya ka mokgwa o hlahisitsweng, e tshwanela ho fana ka laesentshe ya tsamaiso e fumantshwang, ntjhafatswang, fetolwang kapa e fetisetswang ke yona ho ya ka Molao ona, e tshwanelang ho fumantshwa, bakeng sa kopo ya laesentshe entjha ya tsamaiso, bakeng sa sepalangwang se boletsweng foromong ya kopo.

(2) Boroto e ke ke ya fana ka laesentshe ya tsamaiso ntle le -

(a) hore lengolo la tokelo ya tsela le dumelletswe bakeng sa sepalangwang seo ka tsatsi le beilweng kapa ka mora tsatsi le beilweng le ka tsela e hlahisitsweng, le rometswe ho yona, ho ya ka karolo 5 (4); le

(b) hore motshwari o fane ka bopaki bo kgotsofatsang Boroto hore a ingodisetse jwaloka motho ya lefang lekgetho tlasa Molao wa lekgetho la Meputso, kapa ho ya ka Molao oo, ha a lokela ho ingodisa.

- (3) Dilaesentshe tsa tsamaiso di tshwanela ho hlakisa -
- (a) Lebitso le nomoro ya boitsebiso ba motshwari kapa nomoro ya yona ya boingodiso bakeng sa khampani, koporasi e kwetsweng, traste kapa mokga o jwalo,
 - (b) Nomoro ya boingodiso, moetso, nomoro ya boitsebiso ya sepalangwang, selemo sa ho etsuwa, mofuta mmoho le baholo ba yona ho ya ka bapalami, tseo laesentshe ya tsamaiso e fumantshitsweng ka tsona,
 - (c) Mefuta ya ditshebeletso tseo e fumantshitsweng tsona,
 - (d) Bolelele ba nako eo di fumantshitsweng ka yona,
 - (e) Bakeng sa laesentshe ya tsamaiso e fumantshitsweng hore sepalangang se tsamaiswe tlasa kontraka -
 - (i) Mofuta wa kontraka
 - (ii) nomoro ya tshupetso ya kontraka
 - (iii) mabitso le diaterese tsa makgotla a leng kontrakeng
 - (f) bakeng sa laesentshe ya tsamaiso e fumantshitsweng hore sepalangwang se tsamaiswe ditshebeletso tse behetsweng nako -
 - (i) dintlha pakeng tsa, mmoho le tlhahiso e hlakileng ya tsela kapa ditsela kapa sebaka se hlahositsweng seo e e fumantshitsweng ka ho totobatsa mabitso a diterata, dinomoro tsa mebila, matshwao a ikgethang bakeng sa toropo enngwe le enngwe, toropo motsana kapa bodulo,
 - (ii) mananeo a dinako a hlokalang,
 - (g) bakeng sa laesentshe ya tsamaiso e fumantshitsweng hore sepalangwang se fane ka ditshebeletso tsa ditekesi tsa mofuta wa dibese tse nyenyane -
 - (i) dintlha pakeng mmoho le tlhaloso e hlakileng ya tsela kapa ditsela kapa sebaka se hlahositsweng mme seo ho faneng ka sona ka ho totobatsa mabitso a diterata, dinomoro tsa mebila, matshwao a ikgethang bakeng sa toropo enngwe le enngwe, toropo, motsana kapa bodulo,
 - (h) mabaka a mang ao Boroto e a beang ka tlasa karolo 39 (11), le
 - (i) dintlha tse ding tse hlahisitsweng
 - (4) Dilaesentshe tsohle tsa tsamaiso tse fumantshitsweng ke Boroto di tshwanela ho saenwa ke modula-setulo wa yona kapa ke motho ya kgethilweng ka lengolo ke modula-setulo.
 - (5) Laesentshe ya tsamaiso e ke ke ya hiriswa ntle le ha sepalangwang se tsamaiswa tlasa ditumellano tsa kontraka e ka tlasa e kgolo ho ya ka kontraka ya tshebeletso e sa tshehetswang kapa kontraka ya tshebeletso e tsheheditweng.

Direkoroto tsa dilaesentshe tsa tsamaiso

45. Boroto e tshwanela ho boloka tulong ya yona ya kgwebo duplicate ya pele ya laesentshe enngwe le enngwe ya tsamaiso eo e faneng ka yona mmoho le diphetoho tsa yona, mme e boloke dintlha tse hlahisitsweng mmoho le tsa mong ya laesentshe le dipalangwang tse amehang ka mokgwa o hlahisitsweng wa komputara.

Ho kenelwa ha nakwana ha sepalangwang se amanang le lengolo la tokel kapa laesentshe ya tsamaiso

46. (1) Ebang sepalangwang se sebediswang tlasa laesentshe ya tsamaiso kapa tlasa lengolo la tokelo se tlohelang ho sebediswa nakwana ka baka la ho robaha kapa ho kena kotsing, Boroto kapa setho se kgethilweng ke modula-setulo se ka fana ka tokelo e ngotsweng ya hore ho sebediswe sepalangwang se seng bakeng sa se sa sebitseng, ho ya ka dikarolwana (2) le (3).

(2) Boholo ba sepalangwang se kenelang se seng, se tshwanela ho ba sa mofuta o ka sebedisetswang tshebeletso eo ho ya ka Lenaneo A.

(3) Sepalangwang se kenelang se ka sebediswa nakong e beilweng e sa feteng matsatsi a 42 jwaloka ha Boroto kapa setho se batla, nako e ka eketswa ho ya ka Boroto haeba ho nale kopo e jwalo.

(4) Sepalangwang se kenelang se tshwanetse hore ka nako ya ho kenela se nkuwe e le sepalangwang sefumantshitsweng laesentshe ya tsamaiso kapa lengolo la tokelo.

Ditshwanelo tsa motshwari wa lengolo la tokelo kapa laesentshe ya tsamaiso

47. Motshwari wa lengolo la tokelo kapa laesentshe ya tsamaiso o tshwanela ho -

- (a) tsamaisa tshebeletso e dumellwang ke lengolo la tokelo kapa laesentshe ya tsamaiso ho ya ka mabaka le merero e lokelang tsa dipalangwang,
- (b) tshwara lengolo la tokelo kapa laesentshe ya tsamaiso ya bonnete kapa duplicate ya yona ya pele kapa lengolo la tumellano leo ho buuwang ka lona ho karolo 46 (1), kapa khopi e hlahisitweng ho karolo 38 (10), mmoho le lengolo la boingodiso la motshwari le fumantshitsweng ho ya ka karolo 66, ka hara sepalangwang mme a di bontshe ebang ho hloka-hala, ho moofisiri ya molaong, empa Boroto eka laela ka mangolo a ka thoko tsa lengolo la tokelo kapa laesentshe ya tsamaiso di seke tsa bewa ka hara sepalangwang ebang di ngata hoo ho di tshwara ho le thata,
- (c) boloka lengolo la tokelo kapa laesentshe ya tsamaiso mmoho le duplikate ya pele ka tsela e netefatsang hore mongolo le dinomoro di ntse di bonahala mme, ebang lengolo la tokelo kapa laesentshe ya tsamaiso e senyeha kapa e sa hlale e bonahala hantle, ho etsa kopo ya duplicate ka tsela e hlahisitweng;
- (d) etsa hore lebitso, aterese, le mofuta wa kgwebo ya motshwari di bonahale sepalangwang se angwang ke lengolo la tokelo kapa laesentshe ya tsamaiso, tulong e bonahalang, ka tsela e hlahisitweng kapa ka tsela eo Boroto e dumellanang le yona ka lengolo bakeng se ikgethang;
- (e) phatlalatsa dintlha tse ding tseo Boroto e di hlahisitseng;
- (f) mamaretsa mme a dule a mamareditse ka tsela e hlahisitweng sepalangwang, matshwao ohle a tlhaloso a fumantshitsweng ho ya ka Molao ona;
- (g) etsa kopo nakong e sa feteng matsatsi a 30 pele nako ya lengolo la tokelo kapa laesentshe ya tsamaiso e fela, bakeng sa ntjhafatso ya laesentshe ya tsamaiso kapa ebang ke lengolo la tokelo, ho le fetolela ho laesentshe ya tsamaiso jwalokaha ho hlokeha, ebang o rata ho e ntjhafatsa kapa ho e fetolela;
- (h) netefatsa hore dintlha tsohle tse fumanehang lengolong la tokelo kapa laesentshe ya tsamaiso di ntse di lokile, ka dikopo tse lokelang tsa diphetoho;
- (i) kgutlisetsa lengolo la tokelo kapa laesentshe ya tsamaiso e fedisitweng morao kapa eo nako ya yona e fedileng, ho Boroto nakong ya matsatsi a 14;

- (j) bakeng sa tshebetso ya maeto a malelele, ho boloka hara sepalangwang lenane la bapalami ba palamisitsweng, ka tsela le mokgwa o hlahisitsweng.
- Tumelo e fuuwanang ke laesentshe ya tsamaiso
48. laesentshe ya tsamaiso e fumantshitsweng tlasa Molao ona-
- (a) e ke ke ya dumella motshwari ho kganna sepalangwang mmileng wa setjhaba sebakeng se kgethilwe sa masepala ebang e le tlolo ya molao, molawana kapa molao oka thoko wa masepala eo;
 - (b) e ke ke a dumella motshwari ho sebetsa ka tsela enngwe e etsang hore a se latele molao ka ditaelo tsa ramolao o mong.
- Ho kgutlisetswa morao, ho kgaolwa nakwana kapa ho fapa-fapana ha laesentshe ya tsamaiso
- 49.(1) Moo laesentshe ya tsamaiso e fumantshitsweng ho ya ka kontraka, ramolao wa dikotraka o tshwanetse ho kopa Boroto ho kgutlisetsa morao laesentshe ya tsamaiso ebang laesentshe e fedisitswe ka lebaka lefe kapa lefe.
- (2) Ho ya ka karolwana (3), bakeng sa laesentshe ya tsamaiso e sa fumantshwang ka kontraka, Boroto e ka kgutlisetsa morao, ya kgaola nakwana, kapa ya fetola laesentshe ya tsamaiso nakong e nngwe le e nngwe, sebaka seo se bonang se lokile, haeba-
- (a) motshwari wa laesentshe ya tsamaiso kapa monga motshwari a ahloletse molato tlasa Molao ona, tlasa molao o amanang le dipalangwang, le taolo ya dipalangwang, polokeho mosebetsing kapa dikamano tsa basebetsi.
 - (b) Ho ya ka Boroto, motshwari wa laesentshe ya tshebetso ha a latele mabaka a laesentshe ya tshebetso.
 - (c) Motshwari wa laesentshe ya tsamaiso o hlolehile ho qala tshebetso e dumelletsweng ke laesentshe ya tsamaiso kapa karalo efe kapa efe ya yona nakong ya matsatsi a 90 ya ho fumantshwa laesentshe ya tsamaiso
 - (d) Motshwari wa laesentshe ya tsamaiso o tlohetse ho tsamaisa tshebetso kapa karolo efe ya yona nakong ya matsatsi a 180 a latelanang.
- (3) Boroto ha e a tshwanela ho kgutlisetsa morao kapa ho kgaola nakwana laesentshe ya tsamaiso ho ya ka karolwana ya (1) le (2), ntle le hore-
- (a) motshwari a newe tsebiswa e ngotsweng ya matsatsi a 21 ya Sepheo sa Boroto sa ho etsa jwalo ka poso tempuweng semmuso;
 - (b) motshwari o filwe monyetla ka ho tsebiswa kapa ka moemedi, ho hlahella pele ho Boroto mme a fane ka bopaki kapa a fane ka boemedi lebakeng bohato bo tla nkuwa; le
 - (c) hore ramolao wa dipalangwang, kapa moo ramolao wa dipalangwang a kgethilweng, masepala ya amehang a fuwe monyetla wa ho fana ka boemedi le ho etsa ditokisetso tse ding
- Ho fediswa ha dilaesentshe tsa tsamaiso tse sa sebedisweng

50.(1) Moo Boroto e ehlwang hore laesentshe ya tsamaiso e fetotsweng ho tswa lengolong la tokelo kapa laesentshe e ntjha ya tsamaiso eo ho fanwang ka yona ha e so ka e sebediswa nakong ya matsatsi a 90 kamora hore e fumantshwe, Boroto e tshwanela hore,

ka tsebiso ya lengolo, e bitse motshwari ho tla fana ka mabaka a kgotsofatsang Boroto nakong e boletsweng tsebisong a ho sa qale ho tsamaisa tshebeletso ya dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba tseo laesentshe eo ya tsamaiso e amanang le tsona; le

(c) hore hobaneng Boroto e sa tshwanela ho fedisa laesentshe eo ya tsamaiso.

- (2) Ebang Boroto e kgotsofaditswe ke mabaka a hlahisitsweng, motshwari wa laesentshe ya tsamaiso o tla dumellwa nako e ekeditsweng e totobaditsweng ke Boroto, empa ho sa fete matsatsi a 30, ho qala tsamaiso ya tshebeletso eo mme motshwari a tsebisw hantle ka lengolo.
- (3) Ebang ha a kgotsofala, kapa ebang motshwari o hlolehile ho fana ka mabaka nakong e dumelletsweng tsebisong, Boroto e tshwanela ho hlakola laesentshe ya tsamaiso mme e tsebise ka lengolo motshwari hantle mme e laele motshwari ho nehelana laesentshe eo ya tsamaiso ho Boroto, mmoho le matshwao a ho iponahatsa a teng nakong ya matsatsi a supileng ka mora tsebiso.
 - Ho kgutlisetswa morao ha dilaesentshe tsa tsamaiso kapa mangolo a tokelo a fetang tekano

51. Moo Boroto e kgotsofetseng hore-

- (a) ramolao wa dipalangwang o fumane ho ya ka hlophiso ya hae hore ho na le ditshebeletso tse fetang tekano tseleng e itseng, ditseleng kapa makopanong;
- (b) ramolao wa dipalangwang o buisane le motshwari ya tsamayang tseleng, ditseleng kapa makopanong, ka ho buisana le diforamo tse a mehang tsa dipalangwang, ka tjhebo ya ho tswelletsa pele ho hlakola dilaesentshe tsa tsamaiso tse fetang tekano; Boroto e tshwanela ho kgutlisetsa morao lengolo le tokelo le amehang kapa tsamaiso ho ya ka karolo 51 ya Molao wa Naha, ebang tumellano e fihlletsweng le motshwari ho lefa motshwari ho lefa motshwari bakeng sa tahlehelo ya menyetla ya ikonomi ka tsela e lokileng e utlwalang ho ya ka dikeletso tse hlahisitsweng ho ya ka karolo 51 (4) ya Molao wa Naha.

- Ditumellano tsa potlako

52.(1) Ha ho motho ya ka nkang ditshebeletso tsa dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba bakeng sa ketsahalo e itseng, jwaleka ketsahalo ya dipapadi, lefu kapa lenyalo, ntle le ho nwa tokelo kapa tumello ya potlako e qetelletseng tlasa karolo ena.

(2) Karolwana (1) e ke ke ya sebetsa moo

- (a) tshebeletso ya tsamaiso e tla tsamaiswang ho ya ka laesentshe ya tsamaiso kapa lengolo la tokelo; kapa
- (b) motsamaisi a tla fanang ka tshebeletso ho ya ka laesentshe ya tsamaiso kapa lengolo la tokelo le seng le dumella dipalangwang tse amehang tseleng kapa tulong eo.

(3) Motshwari a ka etsa kopo ho Boroto ya hore, ha a etsa tefo e hlahisitsweng, a fuwe leqolwana la ditumello tsa potlako

(4) Boroto e tshwanela ho bala ka tatellano ditumellano tsa potlako tseo e faneng ka tsona mme e boloke bukana ya ditumellano e nang le lebitso la motshwari ya fumantshitsweng ditumellano tseo.

(5) Pele ho qalwa ka ditshebeletso tseo ho buuwang ka tsona ho karolwana (1), motshwari ya amehang o tshwanela ho ngodisa tumellano ya potlako bakeng sa leeto leo ka tsela e hlahositsweng mme a boloke tumellano eo sepalangweng se amehang, ka nako tsohle tseo tshebeletso e fumantshwang tsa yona mme a se bontshe moofisiri ya dumelletswe ebang ho hloka hlahala.

(6) Ka potlako, empa nakong e sa feteng dihora tse 72 ka mora qeto ya ditshebeletso tseo, motshwari o tshwanela ho fana ka khopi ya tumellano ya potlako ho Boroto, mme bakeng sa tshebeletso ya ditekesi tsa mofuta wa dibese tse nyenyane, mmoho le ho mokgatlo oo e leng setho sa ona, ebang motshwari e le setho sa mokgatlo, hape le ho mokgatlo o ingodisitseng o sebetsang tseleng kapa moo dipalangwang di kopanelang teng.

(7) Boroto e tshwanela ho kgaola motshwari ya phehelletseng ho hlahisa ditshebeletso tsa nakwana tsa dipalangwang ntle le ho ngodisa ditumellano tse hloka halang, kapa ya phehelletseng ho tlola ditumellano tsa potlako.

(8) Ditumellano tsa potlako di tshwanela ho etsuwa foromong e hlahisitsweng.

(9) Ditumellano tsa potlako di sebediswa feela ho palamisa bapalami bakeng sa dintho tse etsahalang hang feela, mme ha di ntse di sebediswa –

- (a) bapalami ha ba lokela ho palamiswa le ho theoswa tseleng
- (b) motshwari o tshwanela ho kgutla leetong ka potlako mmoho le bapalami bao
- (c) motshwari ha a lokela ho tsamaisa ditshebeletso tsa ditekesi tsa mofuta wa dibese tse nyenyane hara motse ha a ntse a emetse bapalami.

• Dilaesentshe tsa tsamaiso tse ikgethang

53.(1) Moo MEC a nkileng mehato tlasa karolo 93(2) ho kwala ditsela, Letona le ka laela Boroto ho mema dikopo tsa dilaesentshe tsa tsamaiso tse ikgethang ho hlahisa ditshebeletso ditseleng tseo

(2) Dikopo tlasa karolwana (1) di tshwanela ho etswa ka ho latela tsela e hlahisitsweng le ka ho lefa ditefello tse behilweng.

(3) Boroto e tshwanela ho lekola kopo e ntswe tlasa karolwana (1) mme ho ya ka yona e ka fana ka kopo ka botlalo kapa karolo ho ya ka mabaka ao Boroto e ka a behang, kapa e hanane kopo eo.

(4) Dilaesentshe tsa tsamaiso tsa mabaka a ikgethang di tshwanela ho fumantshwa ka sa nako e behilweng e sa feteng matsatsi a 21

(5) Boroto e ka theolela tlase matla a yona a tlasa karolo ena ho setho kapa moofisiri wa Boroto.

- Ho nyollwa ha ditefello tse itseng pele ho kopo ya ho fetola lengolo la tokelo kapa laesentshe ya tsamaiso e amehang

54. Ebang lengolo la tokelo kapa laesentshe ya tsamaiso le dumellang ho tsamaisa ka tlase ditjhelete tse beilweng dibontsha hore motshwari o tshwanela ho dumellana le ntlha tsamaiso e hlahiswa ka ditefello tse dumelletseng kapa tse hlahisitsweng ke Boroto, motshwari a ka nyolla ditefello ka diperesente tse sa feteng 10 nakong efe kapa efe ka mora nyollo ya theko ya mafura a petroliamo kahara Repaboliki, feela ebang nakong ya matsatsi a 10 kamora nyollo ya ditefello, motshwari o etsa kopo ho Boroto ya phetolo e tshwanelang ya lengolo la tokelo kapa laesentshe ya tsamaiso e amehang tlasa Molao ona.

KAROLO 7: BOROTO YA GAUTENG YA DIKOPO TSA BAPALAMI BA SETJHABA

- Ho hlongwa, ho thewa mmoho le mesebetsi ya Boroto ya Gauteng ya Dikopo tsa Bapalami ba Setjhaba

55.(1) Lebitso la Khomishene ya Profentshe ya Dipalangwang e hlonngweng ke karolo 27 ya Molao wa Gauteng wa Ditshebeletso tsa Nakwana tsa Ditekesi tsa Mofuta wa Dibese tse Nyenyane, le fetolelwa ho Boroto ya Gauteng ya Dikopo tsa Boipiletso ya dipalangwang tsa Setjhaba mme e nkuwa e le mokgatlo wa profentshe wa dikopo tsa boipiletso tsa dipalangwang oo ho buwang ka ona ho karolo 28(1) ya Molao wa Naha.

(2) Boroto ya Dikopo tsa Boipiletso e etswa ke modulasetulo mmoho le bonyane setho se le seng e kgethilweng ke MEC –

- (a) bonnyane a le mong ya nang le bokgoni bo hlokaalang tshebetsong ya boemedi (advocate) kapa ya mmuelli; (attorney)
- (b) e mong kapa ba bang ba tshwanela ho ba la bokgoni bo boholo ba kapa ba bontshitse bokgoni ho dipalangwang tsa setjhaba.

(3) Ditho tsa Komishene eo, tse kgethilweng pele Molao ona o qala di tla tswela pele ofising jwaloka ditho tsa Boroto ya Dikopo tsa Boipiletso ho fihlela nako ya bona ya ho kgethwa e fela, ntle le hore MEC e fedise ho botho ba bona pele ho nako.

(4)(a) Pele ho kgethwa ditho Borotong ya Dikopo Boipiletso, MEC o tshwanela ho phatlalatsa tsebiso ya maikemisetsa a etse jwalo ka memo ya dikopo, lesedinyaneng le le leng bonyane, le tsamaiswang ka hara Profensi, ka puo ya English le bonyane puo ya Sengesemane le bonyane puo e le nngwe e leng molaong Profentsheng

(b) Pele ho kgethwa setho sefe kapa sefe, MEC le tshwanela ho phatlalatsa, ka mokgwa o tshwanang, mabitso a batho bao a nahanang ho ba kgetha Borotong ya Dikopo tsa Boipiletso mme a meme dikeletso le maikutlo lebakeng leo

- (c) MEC o tshwanela ho ela hloko dikeletso mmoho mahlale a ka wa amohelang.

- (5) Ha ho motho ya tla kgethelwang Boroto ya Dikopo tsa Boipiletso ebang-
- (a) yena kapa molekane, ba lelapa, ba itshetlehileng ho yena, balekane mosebetsing kapa monga hae, o na le kgahleho ya ditjhelete kgwebong ya dipalangwang tsa bapalami ba setjhaba, kapa ele moofisiri ya kgethilweng mokgatlong, kapa a entseng seo ho ya ka MEC, e ka amang hampantshetsopele ya mosebetsi wa ofisi ya hae;
 - (b) Ha a itekanela hantle ho ya kamolao
 - (c) o bile motshwaruwa ya sa kang a fumantshwa thuso
 - (d) o kile a ahlolelwa molato wa ho se tshepahale, kapa o kile a tloswa ofising ya setjhaba bakeng sa boitshwaro bo sa lokang.
- (6) Ha ho kgetha ha motho ofe kapa ofe ho ba setho sa Boroto ya Dikopo, tsa Boipiletso ho tsebisa MEC ka lengolo, ka kgahleho efe kapa efe ya ka bang le yona karolong efe kapa efe indasteri ya dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba, mme ho se etse jwalo ke tlolo ya molao.
- (7) Modulasetulo wa Boroto o tshwanela ho kgethelwa nako e sa feteng dilemo tse tharo, mme ho na le ditho tse ding tsa Boroto tsa nako e sa feteng dilemo tse pedi, mme, ho ya ka ditlahiso tsa Molao ona, ba dule ofising ho ya ka mabaka a moputso le ho MEC e bonang ka teng ha ditho tseo di kgethwa.
- (8) Ha ofisi ya modulasetulo kapa setho sa Boroto ya Dikopo tsa Boipiletso e tla bang kapa e bang le sekgeo, MEC, ho ya ka karolo ena o tshwanela ho nka mehato ya potlako ho kwala sekgeo seo ka ho kgetha motho ya loketseng, ya sa kgaolwang, ho ya ka karolwana (5).
- (9) Motho eo nako ya hae ya ofisi e fedileng jwaloka setho sa Boroto ya Dikopo tsa Boipiletso, o ntse a ka nna a kgethwa hape.
- (10) Hlooho ya Lefapha, ho ya ka melao e busang ditshebeletso tsa setjhaba, e tshwanela ho fana ka basebetsi ba hlokehang ho thusa Boroto ya Dikopo tsa Boipiletso ntshetso peleng ya mesebetsi ya yona.
- (11) Mosebetsi wa Boroto ya Dikopo tsa Boipiletso, e tla ba ho mamela dikopo tse amanang le dikopo tsa dipalangwang tsa ka hara diprofentshe.

- Ho itokolla, ho tswa le ho ntshuwa ofising ha ditho tsa Boroto ya Dikopo tsa Boipiletso

56. (1) Setho sa Boroto ya Dikopo tsa Boipiletso se ka itokolla mosebetsing ka tsebiso e ngoletsweng MEC, kgwedi tse pedi.
- (2) MEC le ka ntsha ofising setho sa Boroto ya Dikopo tsa Boipiletso—
- (a) se hlolehileng ho dumellana le mabaka a ho kgethwa ha sona;
 - (b) se fumanweng molato bakeng sa boitshwaro bo bobbe, kapa sa iphapanya kamehla le mesebetsi wa hae jwaloka setho sa Boroto eo, kapa a hlolehile ho ka etsa mesebetsi wa sona ka bolokolohi le ka ho hloka leeme;
 - (c) se hlolehang ho etsa mesebetsi wa sona hantle jwaloka setho sa Boroto;
 - (d) se hlolehileng ho tla dikopanong tsa Boroto ka makgetlo a mararo a latelanang ntle le lebaka le utlwahalang.
- (3) Setho sa Boroto ya Dikopo se tshwanela ho tswa ofising ya sona ebang setho -
- (a) se kgaolwa ho latela tihaloso e boletsweng ho karolo 55(5);

(b) se ntshuwa ofising tlasa karolwana (2).

- Matla a Boroto ya Dikopo tsa Boipiletso

57.(1) Ntle le matla a mang a tliswang Molao ona, Boroto ya Dikopo tsa Boipiletso bakeng sa ho shebana le lebaka le pela yona ho ya ka Molao ona, e ka –

(a) dumella motho ya angwang ke, kapa ya nang le kgahleho lebakeng leo kapa moemedi ya dumelletsweeng ho hlahella pela yona, ebang a batla jwalo, mme –

(i) a fane ka bopaki kapa a hlalose ka molomo dintlha tse amanang le kopo; kapa

(ii) a kope dipaki le bopaki bo itlhommeng dintlha tse amanang le kopo; kapa

(iii) a botse dipotso mothong ya faneng ka bopaki kopong eo;

(b) ka tsebiso e ngotsweng ho laela motho mmoho le mokgwa o hlahisitsweeng, ho hlahela pela yona, ho fana ka bopaki kapa ho nehelana ka buka, merero kapa lengolo le leng kapa ntho enngwe e ho yena, kapa e ka tlasa taolo ya hae;

(c) bitsa motho ya leng teng tulong eo Boroto ya Dikopo tsa Boipiletso e shebaneng le lebaka, ho hlahella pela yona ho fana ka bopaki kapa ho nehelana ka buka, merero kapa lengolo le leng kapa ntho e ho yena;

(d) botsa motho ya hlahellang pela yona jwaloka paki,

(e) hana ho mamela motho ya hlahellang pela yona jwaloka paki, a hana ho ikana.

(2) Motho ya dutseng setulong kopanong ya Boroto ya Dikopo Boipiletso moo motho a hlahelang jwaloka paki ho ya ka karolwana (1), a ka etsa motho ya hlahellang hore a ikane.

(3) Boroto ya Dikopo tsa Boipiletso e tshwanela ho fana ka mabaka a ngotsweng, ho mekgatlo e kopang jwalo ka diqeto tseo e di nkileng, e bang e kopuwa jwalo.

- Dikopano le Diqeto tsa Boroto ya Dikopo

58.(1) Dikopano tsa Boroto ya Dikopo tsa Boipiletso o tshwanela ho tshwarwa ho ya ka tsamaiso e hlahisitsweeng le ka nako le tulo tse hlahisitsweeng.

(2) Modulasetulo mmoho le bonyane setho se le seng sa Boroto ya Dikopo tsa Boipiletso ba tla be ba felletse (khoramo) bakeng sa dikopano tsa Boroto eo.

(3) Ebang modulasetulo wa Boroto ya Dikopo o hloheha ho ka ba teng kopanong ya Boroto eo, modulasetulo a ka kgetha setho se seng sa Boroto eo ho ba modulasetulo kopanong eo.

(4) Qeto ya bongata ba ditho tsa Boroto ya Dikopo tsa Boipiletso tse leng teng kopanong eo e tla ba qeto ya Boroto eo bakeng sa diketsahalo tseo mme bakeng sa palo e lekanang dikgetho, motho ya dutseng setulong kopanong eo a ka ba le kgetho e nngwe ka hodima kgetho ya hae ya pele.

(5) Ha ho ketso, tshkamelo kapa qeto ya Boroto ya Dikopo tsa Boipiletso e ka nkuwang e sa dumellwa ka baka la hore, ha ketso eo e neng e etsahala, kapa tshkamelo kapa qeto e neng e fuuwa, ho ne ho na le sekgeo Borotong, kapa motho eo e ene e le setho sa Boroto a kgaotswe tlasa karolo 55(5) ho ba setho, e-bang maemo a motho eo a ne a hloka ketso eo kapa ho tshkamelo eo kapa qeto eo.

(6) Boroto ya Dikopo tsa Boipiletso e tshwanela ho sekamela dikopo nakong tse pakeng tsa matsatsi a 60 mme nakong eo a fane ka karabo ka qeto eo ho batho bohle ba amehang ka nako e laetsweng.

- Kopo ho Boroto ya Dikopo tsa Boipiletso kgahlanong le qeto ya Boroto kapa ya Mongodisi

59.(1) Ntle feela le, ha ho hlahisitswe Molaong hoya ka karolwana (2), motho ya –

- (a) entseng kopo Borotong ya ho fuwa, ho ntjhafatswa, ho fetolwa kapa ho fetisetswa –pele ha lengolo la tokelo kapa laesentshe ya tsamaiso, kapa eo lengolo la hae la tokelo kapa laesentshe ya hae ya tsamaiso e kgutliseditsweng morao, e fetotsweng kapa e kgaotsweng ke Boroto ya Boipiletso
- (b) tshwereng lengolo la tokelo kapa laesentshe ya tsamaiso e fumantshitsweng ke Boroto;
- (c) ya hlahisitseng kopo, kapa a e kentse kapa hona ya rometseng boemedi Borotong ka nako e laetsweng
- (d) entseng kopo ho Mongodi bakeng sa boingodiso tlasa Molao ona, kapa ya bileng setho sa dipatlisiso tse entsweng ke Mongodi; mme a angwa ke qeto ya Boroto kapa Mongodi, a ka etsa kopo Borotong ya Dikopo Boipiletso ka tsela mme le nakong e hlahisitsweng.

(2) Ebang Boroto e tsebisa motho ka lengolo, ka qeto eo ho buuwang ka yona ho karolwana (1), tsatsi la tsebiso eo e ngotsweng e tla nkuwa e le letsatsi la qeto.

(3) Boroto ya Dikopo tsa Boipiletso tshwanela ho ela hloko hantle kopo e kentsweng ho yona, mme, ho ya ka yona, e ka-

- (a) hanana le kopo mme e dumellane le qeto; kapa
- (b) tshwara kopo, behela ka thoko qeto, mme
 - (i) e beheletse qeto ya Boroto ka qeto e nngwe; kapa
 - (ii) e kgutlisetse kopo Borotong hore e shebuwe hape; kapa
- (c) tshwara kopo nakwana mme e lekole qeto.

(4) Boroto ya Dikopo tsa Boipiletso e ka fana kapa ya hanana le kopo bakeng sa ho emisa nakwana tsamaiso ya qeto ya Boroto kapa Mongodi eo ho etsuwang kopo le yena kgahlanong le yona kapa yena, mme kopo eo e tshwanela ho etswa ka tsela e hlahisitsweng le nakong e hlahisitsweng.

KAROLO 8: MONGODI WA DIPALANGWANG WA GAUTENG LE HO NGODISWA HA MEKGATLO LE BATSAMAISI

- Ho kgethwa ha Mongodi wa Dipalangwang wa Gauteng mmoho le sehlopha sa bahlahlobi

60.(1) Mongodi wa Profentshe ya kgethilweng tlasa karolo 4 ya Molao wa Gauteng wa Nakwana wa Ditshebeletso tsa Ditekesi tsa Mofuta wa Dibese tse Nyenyane o nkuwa jwaloka Mongodi wa Gauteng wa Dipalangwang, e leng Mongodi eo ho buuwang ka yena o karolo 53 (1) ya Molao wa Naha.

(2) MEC a ka kgetha sehlopha sa bahlahlobi bao e leng palo ya bahlahlobi ho ya ka MEC, ho eletsela le ho thusa Mongodi ya hae panele e tla bang batho ba nang le tsebo e batsi mme ba bontshitse bokgoni dipalangweng tsa bapalami ba setjhaba.

(3) Bahlahlobi ba kgethilweng pele ho Molao ona o qala ho ya ka karolo 9 ya Molao wa Gauteng wa Nakwana wa Ditshebeletso tsa Ditekesi tsa mofuta wa Dibese tse nyenyane, ba tswela pele ofising jwaloka bahlahlobi ho fihlela nako ya ho kgethwa ha bona e fihla pheletsong, ntle le hore MEC a fedise ho kgethwa ha bona pele ho nako.

(4)(a) Pele ho kgethwa Mongodi kapa Mohlahlobi, MEC o lokela ho phatlalatsa tsebiso ya maikemisetso a ho etsa jwalo, mme a meme dikopo tsa ho ba ditho, bonyane lesedinyaneng le le leng le Profentsheng, ka puo ya Sekgowa le ka puo e nngwe e molaong e buuwang haholo profentsheng.

(b) Pele ho kgethwa Mongodi kapa Mohlahlobi ya jwalo, MEC o tshwanela ho phatlalatsa, ka tsela e tshwanang, mabitso a batho bao a batlang ho ba kgetha mme a meme dikeletso le ditlahiso lebakeng leo.

(c) MEC o tshwanela ho ela hloko dikeletso le ditlahiso tse amohetsweng.

(5) Ha ho motho ya ka kgethwang jwaloka Mongodi kapa Mohlahlobi ebang -

(a) yena kapa molekane wa hae, ba lelapa, ba itshelehileng ho yena, balekane mosebetsing kapa monga hae, ba na le kgahleho ya ditjhelete kgwebong ya dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba, kapa e leng moofisiri ya kgethilweng mokgatlong, kapa a etsa ketso eo, hoya ka MEC, e ka amang ntshetso-pele ya mosebetsi wa ofisi ya hae,

(b) ha a itekanela ka tshwanelo semolao;

(c) o bile motshwaruwa ya sa kang a fumantshwa thuso kapa

(d) o kile a ahlolelwa molato wa ho se tshepahale, kapa o kile a tloswa ofising ya setjhaba bakeng sa boitshwaro bo sa lokang.

(6) Ha ho kgethwa motho ofe kapa ofe ho ba Mongodi kapa mohlahlobi, motho eo tshwanela ho tsebisa MEC ka lengolo, ka kgahleho efe kapa efe eo a ka bang le yona karolong efe kapa efe ya indastering ya dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba, mme ho se etse jwalo e tla ba tlolo ya molao.

(7) Mongodi mmoho le bahlahlobi ba tswanela ho kgethwa nakong e sa feteng dilemo tse tharo mme, ho ya ka ditlahiso tsa Mola ona, ba dule ofising ho ya ka mabaka a meputso le hoya ka ka moo MEC a boneng ka teng ha a ba kgetha.

(8) Ha ofisi ya Mongodi e tla ba kapa e eba le sekgeo, MEC o tshwanela ho kgetha Mongodi e motjha eo e leng kapa ya ikeleng ya eba moahlodi kapa magistrata, kapa mmuelli kapa leqethwa le lehlo (advocate) ya sebeditseng jwalo dilemong tse ka ba hlano bonyane, kapa eo, ho ya ka MEC, o na le tsebo e lekanang ya molao kapa botsebi, ho etsa mesebetsi wa Mongodi tlasa Molao ona.

(6) Ha ofisi ya Mohlahlobi e tla ba kapa e na le sekgeo, MEC o tshwanela ho kgetha mohlahlobi e motjha eo e leng motho ya nang le botsebi haholo ba, kapa a bontshitse bokgoni ka dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba.

(7) Motho eo nako ya hae ya ofisi jwaloka Mongodi e fedileng, o ntse a ka nna a kgethwa hape.

(8) Hlooho ya lefapha, ho ya ka melao e busang ditshebeletso tsa setjhaba, o tshwanela ho fana ka basebetsi ba hlokehang ho thusa Mongodi ntshetsopeleng ya mesebetsi wa hae.

- Ho itikolla, ho tswa le ho ntshuwa ofising ha Mongodi le bahlahlobi

61.(1) Mongodi kapa mohlahlobi a ka itokolla mesebetsing ka tsebiso e ngoletsweng MEC, ka kgwedi tse pedi -

(2) MEC a ka ntsha ofising Mongodi kapa mohlahlobi -

- i. ya hlolehileng ho dumellana le mabaka a ho kgethwa ha hae;
- ii. ya fumanweng molato bakeng sa boitshwaro bo bobo, kapa a iphapantseng kamehla mesebetsing ya hae, kapa ya hlolehileng ho etsa mesebetsi eo ka bolokolohi le ka ho hloka leeme;
- iii. ya hlolehang ho etsa mosebetsi wa hae ka makgethe;
- iv. eo, bakeng sa mohlalobi, ya hlolehileng ho itlahisa dikopanong tsa bohlahlobi ka makgetho a mararo a latelanang ntle le lebaka le utlwahalang.

(3) Mongodi kapa mohlalobi o tshwanela ho tloha ofising ya hae ebang –

- (a) ha a kgone ho kgethwa tlasa karolo ya 60 (5)
- (b) ha o ntshuwa ofising tlasa karolwana (2).

• Ditshwanelo tsa Mongodisi

62. Mongodisi o tshwanela

- (a) ho ela hloko mme a etse qeto ka boingodiso ba mekgatlo, ditho le bao e seng ditho ho ya ka Molao ona mme a fane ka boingodiso bathong ba lokelang;
- (b) ho hloma mme le ho boloka lenane le nakong la mekgatlo e ingodisitseng, ditho tsa yona, mmoho le bao e seng ditho ho ya ka tsela e boletsweng;
- (c) ho latella diforomo tse laetsweng mmoho le mangolo a tshwanelang ho boloka, ho hlokomela le ho ntshuwa tlasa Molao ona.
- (d) ho hlohloba haeba mekgatlo e ingodisitseng mmoho le ditho tsa wona, bonyane, ba latella molao-theo kapa haeba ha se ditho, ba latella melao ya boitshwaro e laetsweng.
- (e) ho fana ka dintlha mabapi le mesebetsi ya mongodi, ho komiti e phahameng, ebang MEC oa di kopa,
- (f) ho fana ka dikeletso le thuso ho bakopi ba tsa boingodiso
- (g) selemo le selemo, ho fa MEC raporoto ya tswelo-pele mesebetsing o neng o etsuwa ke Mongodi.
- (h) ho ya ka kopo e ngotsweng le ditefelo tse laetsweng, ho fa mang kapa mang dintlha tsa dipalo (statistics) tse tswang ho mongodisi, ntle le ha feela dintlha tseo di ka bang kotsi, kgwebong kapa mesebetsing wa motho mokgatlo kapa tsamaisong e itseng mme o ka etsa hore motho eo a tsejwe kapa a hlahelle ka phoso.
- (i) Ho lekola kapa ho nka qeta ya ho emisa nakwana ho phumula ho hang boingodiso ba mokgatlo, kapa setho sefe kapa sefe le motho eo e seng setho.

Matla a mongodi

63 (1) Ho shebaneng le lebaka lefe kapa lefe leo ho buwang ka lona ho karolo 62(a) kapa (1), Mongodisa ka –

- (a) dumella motho ya angwang ke, kapa ya nang le kgahleho tabeng eo, kapa moemedi ya dumelletseng wa motho eo, ho hlahella pela mongodisi mme –
 - (i) a fane ka bopaki kapa a hlalose ka molomo dintlha tse hlokehang.
 - (ii) A bitse dipaki mme a fane ka bopaki potsong efe kapa efe e amanang le taba e amehang le taba tsamaisong, pela mongodisi.
 - (iii) A botsise motho ya fanang ka bopaki tsamaisong eo,

(b) Ha laela ka lengolo foromong e laetsweng hore motho a hlahelle pela mongodi ho fana ka bopaki kapa ho nehelana ka buka efe kapa efe, morero, lengolo kapa rekoto tse ding, kapa ntho e nngwe le enngwe e hoyena kapa e ka tlasa taolo ya motho eo, mme a etse taolo hore le fumantshwe ka tsela e laetsweng,

© laela motho ofe kapa ofe ya leng teng tulong eo tsamaiso e etswang ho yona, ho hlahella pela mongodi ho fana ka bopaki kapa ho tlisa efe kapa efe, morero, lengolo kapa direkoto tse ding, kapa ntho e nngwe le enngwe e ho yena kapa e ka tlasa taolo ya hae tulong eo,

(d) botsisisa motho ofe kapa ofe ya hlahellang jwaloka paki,

(e) batla hore bopaki bofe kapa bofe ba molomo bo hlahiswe kamorao hobha ho ikanwe,

(f) hana ho mamela bopaki bofe kapa bofe, boitlhamiso ho tswa ho mang kapa mang ntle le hore motho eo a ikane jwaloka paki.

(2) mongodisi a ka etsa hore motho ya nehelanang ka bopaki a ikane.

(3) Haebenyane ho na le kopo e entsweng, mongodisi o tlamehile ho fana ka tlhaloso ya diketso tsa hae ka ho ngola.

Dikopano le Diqeto tsa Mongodisi le molekanyi (assessor)

64.(1) Dikopano tsa mongodisi le bahlahlobi di tshwanela ho tshwarwa ho ya ka tsamaiso e hlahisitsweng le ka nako mmoho le ditulo tse laetsweng .

(2) Diqeto dikopanong tse jwalo di tla etsuwa ho ya ka tumellano, empa mongodi o tla ba le lentwe la qetelo ebang ho se tumellano.

(3) Ha ho qeto e nkuweng mokgatlong eo e sa tlo amohelwa ka lebaka la hore ka nako eo e neng e etsuwa ho ne ho na le sekgeo sa mohlalobi kapa motho e ne e le mohlalobi empa a tlohediswa tlasa karolo 60 (5).

.Dikopo tsa boingodiso

65.(1) Mokgatlo, setho, kapa eo e seng setho ya lakatsang ho ingodisa o tshwanela ho kenya kopo ho mongodisi, ka tsela eo le ka foromo e laetsweng ya boingodiso e tsamayang le tefo ya kopo e laetsweng, mmoho le dintlha tse hlokwang ke molao ona le ke mongosi.

(2) Ebang ka mora ho lekola kopo le ho netefatsa dintlha tseo ho fanweng ka tsona, Mongodisi o kgotsofetse hore dintlha tsohle tse batlehang di hlahisitswe e tshwanela ho ngodisa mokopi.

(3) Ebang ka mora ho sheba kopo Mongodi ha a a kgotsofala hore Mokopi o fane ka tsohle tse hlokehang, Mongodi o tshwanela ho tsebisa mokopi ka dintho tse hlokehang, mme a ka eletsa mokopi kapa a mo neha thuso e hlokalang ho ka fihlella dintho tsohle tse batlhalang.

Ho fana ka mangolo le matshwao a boitsebiso nakong ya boingodiso

66. (1) Ebang mokgatlo, setho kapa eo e seng setho a ingodisitse, Mongodi o tshwanela ho kenya dintlha tse hlhisitsweng lenaneng la dipalangwang tsa profentshi mme a fane ka nomoro ya boingodiso ho mokgatlo, setho kapa motho eo e seng setho, mmoho le lengolo la boingodiso, foromong e laetsweng.

(2) Mongodi o tshwanela hore hodima moo a fane ka letshwao la boitsebiso ho ya ka tsela le mokgwa o laetsweng, bakeng sa sepalangwang se seng le se seng sa setho kapa sa motho eo e seng setho ya ingodiseditse se sebediswang ka tlasa tumellano ya lengolo le tshwanelang, la tokelo kapa laesentshe ya tsamaiso.

Mekgatlo, ditho le bao e seng ditho ba tsamaisang dipalangwang tse pakeng tsa diprofentshi

67. (1) Nakong ya boingodiso ba mokgatlo setho kapa motho eo e seng setho ya tsamaisang dipalangwang pakeng tsa diprofentshi, Mongodi o tshwanela ho hlhisa kopi ya lengolo la boingodiso mmoho le dintlha tsohle tsa boingodiso ho mongodi kapa lefapheng le ikarabellang tabeng tsa dipalangwang profentshing kapa moo setho le ha e le eo e seng setho a sebeletsang teng.

(2) Moo mongodi a tsebiswang ke mongodi wa profentshi enngwe hore mokgatlo, setho kapa motho eo e seng setho o ingodisitse profentshing enngwe, Mongodisi o tshwanela ho ngola ntlha eo direktong tsa hae, mmoho le dintlha tsa teng jwaloka ha ho laetswe ke mongodi e mong.

Ho bolokwa ha menyetla bakeng sa mekgatlo mmoho le batsamaisi ba ingodisitseng

68. (1) Thuso ho mekgatlo le batsamaisi e fumantshwang ka Mmuso wa Profentshi ya Gauteeng e ka fuwa feela ho ba ingodisitseng tlasa Molao ona.

(2) Ha ho motsamaisi kapa moemedi wa mokgatlo ya ka bang le boemedi foramong ya ditekesi kapa ho mokga wa baemedi o jwalo o hlongweng ke Molao ona, ntle le ho ingodisa ho ya ka ditaello tsa yona.

KAROLO 9: BOINGODISO BA MEKGATLO LE BATSAMAISI BA DITEKESI TSA DIBESE TSE NYENYANE

- Boingodiso bo tlamang ba mekgatlo, ditho le bao e seng ditho bakeng sa ditshebeletso tsa ditekesi tsa mofuta wa dibese tse nyenyane

69. Kamora nako e tla bewa ke MEC ka tsebiso ho Gazette, ha ho motsamaisi ya tshwanelang ho tsamaisa ditshebeletso tsa ditekesi tsa mofuta wa dibese tse nyenyane, mme ha ho mokgatlo o ka tsamaisang kgwebo e jwalo, ntle le hore o ingodise tlasa Molao.

- Mekgatlo le batsamaisi ba ingodisitseng tlasa Molao wa 11 wa 1997.

70.(1) Mokgatlo o ingodisotseng ka botlalo ho ya ka karolo 7 ya Molao wa Gauteng wa Nakwana wa Ditshebeletso tsa ditekesi tsa mofuta wa dibese tse Nyenyane, o ntle nkuwa ka hore o ingodise tlasa Molao ona.

(2) Motho ya ingodisitseng ka botlalo jwaloka setho sa mokgatlo o ingodisitseng, kapa jwaloka motho eo e seng setho, ho ya ka karolo 7 ya Molao wa Gauteng wa Nakwana wa Ditshebeletso tsa ditekesi o tla nkuwa jwaloka motho ya ingodisitseng tlasa Molao ona.

- Dikgetho le direferendamo (tsela ya ho fumana maikutlo)

71.(1) MEC a ka laela mokgatlo ka tsebiso e ngotsweng ho tshwara dikgetho tsa Komiti e Phahameng ya mekgatlo kapa direferendamo ya dintho tse a tlisang ho se utlwane kapa diqabang ka hara mokgatlo kapa pakeng tsa mekgatlo ka nako e badilweng tsebisong, mme a fane ka tsebiso hore kgetho kapa referendamo e etswe ka hoikemela ke –

(a) motho kapa batho ba kgethilweng mme ba lefuwa ke MEC; kapa

(b) motho kapa batho ba kgethilweng mme ba lefuwa ke mokgatlo ka ditjhelete tsa wona .

(2) Mongodi a ka emisa nakwana kapa a hlakola ho boingodiso ba mokgatlo o hlolehang ho dumellana le taelo e fuuweng tlasa karolwana (1).

Boingodiso ba mekgatlo

72. Mongodi o tshwanela ho fana ka boingodiso ho mokgatlo oo ka nako ya kopo o kgotsofatsang Mongodisi –

(a) hore o bile teng nakong e seng tlasa ho nako ya bonyane bo laetsweng ;

(b) hore palo ya ditho e kgotsofatsa bonyane bo laetsweng;

(c) hore molatheo le ditaelo tsa boitshwaro tse rometsweng ke mokgatlo di saennwe mme di amohetswe ke setho ka seng sa mokgatlo;

(d) hore molatheo oo mmoho le ditaelo tsa boitshwaro di a tsamaelana mme di dumellana le ditaelo tse hlhisitsweng;

(e) hore mokgatlo o fumana tshehetso ho tswa ho bomasepala ba amehang mmoho le boramolao ba dipalangwang;

(f) hore setho ka seng sa mokgatlo se na le lengolo la tokelo le amohetsweng kapa laesentshe ya tsamaiso bakeng sa sepalangwang se seng se sebetsang le hore ditsamaiso di molaong o lokelang;

(g) hore setho ka seng sa mokgatlo se file Mongodisi ka bopaki bo kgotsofatsang hore se ingodisitse jwaloka molefa- lekgetho tlasa Molao wa lekgetho la Meputso, kapa, ho ya ka Molao oo, ha a tshwanela ho ingodisa jwaloka; le

(h) hore dintlha tsohle tse hlokwang ke Mongodisi ho ya ka Molao ona kapa ka tsela enngwe, di fumantshitswe mme dintlha tseo di netefaditswe ka tsela e laetsweng .

73. Boingodiso ba ditho tseo e leng maloko a mekgatlo e ingodisitseng

Moo mokgatlo o ingodisitseng teng, Mongodisi o tshwanela ho ngodisa setho se seng le se seng seo ho fumanweng dintlha tsohle tsa sona mme di kentswe foromong ya teng mme a na le pemiti e tshwanelang kapa pemiti ya laesentshe jwaloka setho sa mokgatlo oo.

Ditho tse ntjha tsa mekgatlo e ingodisitseng

74.(1) Ebang mekgatlo o ingodisitseng a amohetse setho se setjha dithong tsa sona setho, se tshwereng lengolo la tokelo kapa laesentshe ya tsamaiso e lokelang bakeng sa tsela kapa ditsela tse bolelwang, o tshwanela hore nakong ya matsatsi a 14, o tsebise Mongodi ka lengolo mme o fane ka dintho tse hlokehang tse hlahisitsweng jwaloka setho se setjha ho Mongodisi, moo Mongodisi a tshwanelang ho ngodisa motho eo jwaloka setho sa mekgatlo oo.

(2) Ebang mekgatlo o amohetse motsamaisi nakwana jwaloka setho empa a se na lengolo la tokelo kapa laesentshe ya tsamaiso e hlokahalang bakeng sa tsela kapa ditsela tse bolelwang, mekgatlo o tshwanela hore nakong ya matsatsi a 14 a kamohelo o fane ka dintlha tse hlokahalang Borotong.

(3) Motsamaisi ya bolelwang ho karolwana (2) o tshwanela ho etsa kopo ya laesentshe ya tsamaiso e lokelang nakong ya matsatsi a 14 ao a amohetsweng ka yona ho ba setho sa nakwana, mme a romele bopaki ba kopo e jwalo ho Mongodisi.

(4) Lebaka la hore motsamaisi ya amohetsweng nakwana ho ya ka karolwana (2), kapa motsamaisi eo o entse kopo ya laesentshe ya tsamaiso ho ya ka karolwana (3), ha le dumelle motsamaisi ho fana ka tshebeletso ya dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba.

(5) Ebang Boroto e fana ka laesentshe ya tsamaiso e lokelang ho setho se amohetsweng nakwana, Boroto e tshwanela ho tsebisa Mongodi nakong ya matsatsi a 14 mme a fane ka khopi ya laesentshe ya tsamaiso ho Mongodisi, mmoho le dintlha tse amanang le setho di fetisetswe –pele ho Boroto, ke mekgatlo o amehang.

(6) Kamora ho a amohela khopi e jwalo, Mongodi o tshwanela ho ngodisa motho eo jwaloka setho sa mekgatlo.

(7) Ebang motsamaisi ya amohetsweng nakwana o hloleha ho etsa kopo ya laesentshe ya tsamaiso e hlokahalang ka nako e beilweng ho ya ka karolwana (3), kapa ebang Boroto e tsebisa motsamaisi hore kopo eo e hlolehile, mekgatlo o tshwanela ho qeta botho ba motsamaisi eo nakong ya matsatsi a supileng kamorao hoba a lefuwe ke nako e bolelwang ho karolwana (3), kapa ka mora tsebiso e jwalo, ho ya ka mabaka.

Boingodiso ba bao e seng ditho

75.(1) Motho eo e seng setho o dumelletswe boingodiso mme, ebang o se a entse kopo, o tshwanela ho ngodiswa, moo e seng setho –

- (a) dumetse ho ikamahanya le mokgwa wa boitshwaro o laetsweng;
- (b) o na le laesentshe ya tsamaiso e loketseng kapa lengolo la tokelo bakeng sa sepalangwang se seng le seng seo a sebetsang ka sona ho sebeletsa tshebeletso ya dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba;
- (c) o tsamaisa tshebeletso ya dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba tse amanang le lengolo la tokelo kapa laesentshe ya tsamaiso, e dumellanang le mabaka mmoho le dintho tse hlokehang tse tsamaelang le lengolo la tokelo kapa laesentshe ya tsamaiso;

- (d) o fane ka bopaki bo kgotsofatsang Mongodi hore motho eo e seng setho o ingodisitse jwaloka motho ya lefang lekgetho tlasa Molao wa Lekgetho la Meputso, kapa ho ya ka Molao oo, ha a lokela ho ingodisa; mme
- (e) o entse kopo ya boingodiso jwaloka motho eo e seng setho ka mabaka a latelang –
 - (i) ha ho mokgatlo wa ditekesi o ingodisitseng tseleng eo sebakeng seo moo mokopi wa dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba di leng teng,
 - (ii) moo ho nang le mokgatlo o jwalo o ingodisitseng ebang
 - (aa) mokopi o hanetswe ka ho ba setho sa mokgatlo
 - (bb) dintho tse hlokehang bakeng sa ho ba setho ha di a amohelela;
 - (cc) ho ya ka mabaka a leng teng mokopi a ke ke a lebellwa ho ba setho sa mokgatlo; kapa
 - (dd) ho na le pelaelo o kgotsofatsang ya hore mokopi, ebang a amohelwa ho ba setho, sa mokgatlo, o tia lebana le kgethollo e sa lokang.

(2) Haeba motho eo e seng setho o lakatsa ho etsa kopo ya laesentshe ya tsamaiso, o tshwanela ho kopa pele ho Mongodisi ka tsela e hlahisitsweng le ka foramo ya ho ingodisa jwaloka motho eo e seng setho.

(3) Mongodiso tshwanela ho netefatsa hore mokopi ya kopang tlasa karolwana (2) o dumellana le ditaelo tsa karolwana (1), mme ha ho le jwalo a fane ka lengolo le loketseng ho mokopi hore a le fetisetse Borotong.

(4) Ebang Boroto e a dumela ebile e fana ka laesentshe ya tsamaiso e loketseng mothong eo e seng setho, Boroto e lokela ho tsebisa Mongodi nakong ya matsatsi a 14 mme e fane ka khopi ya laesentshe ya tsamaiso ho Mongodisi.

(5) Ha a amohela dintlha tseo, Mongodi yo tshwanela ho ngodisa motho eo e seng setho.

- Mehato ya kgalemelo

76.(1) Mongodi a ka emisa nakwana kapa a kgutlisetsa morao boingodiso ba mokgatlo kapa motsamaisi bakeng sa ho hloleha ho dumellana le Molao ona, kapa le melawana e beilweng bonyane ho molaotheo wa tekano kapa mokgwa wa boitshwaro bakeng sa bao e seng ditho, jwaloka ha ho ka etsahala, kapa bakeng boitshwaro bo bong bo hlahisitsweng le boitshwarong bo sa lokang.

(2) Ha a amohela tlaleho, qoso kapa ho bonwa molato kapa ka baka la dintlha tseo a di fuweng . Mongodisi a ka etsa dipatlisiso ka tsela e laetsweng.

(3) Pela a etsa dipatlisiso, Mongodi o tshwanela ho romela kgalemo e ngotsweng ho mokgatlo kapa ho motsamaisi, a laela hore a lokise diphoso ka nakong e beilweng ho lengolong la kgalemo, mme e se be tlasa matsatsi a 21.

(4) Ebang dipatlisiso dibontsha hore ho bile le ho hloleha kapa boitshwaro bo jwalo, Mongodi a ka -

- (a) beha tefo e sa feteng palo e laetsweng,
- (b) romela taelo e ngotsweng e saennweng ke yena ya ho emisa nakwana lengolo kapa boingodiso, kapa
- (c) romela taelo e ngotsweng e saennweng ke yena e kgutlisetsang morao lengolo la boingodiso

- (4) Hang ka-mora ho fana ka taelo ya hore lebitso la mokgatlo kapa motho eo e seng setho le hlakolwe lenaneng, Mongodi o tshwanela ho fetisetsa-pele kopi ya teng e tempuweng semmuso Borotong le ho moofisiri ya ka sehlohong lefapheng la mmuso kapa tulong ya menyetla kapa thuso ho mokgatlo oo kapa ditho tsa yona kapa motsamaisi eo.

KAROLO 10: BOINGODISO BA MEKGATLO YA DITEKESI TSA METARA LE BATSAMAISI

Boingodiso ba mekgatlo ya ditekesi tsa metara, ditho mmoho le bao e seng ditho

77. Dikarolo 69, 73, 74, le 76 mmoho le diphetoho tse hlokehang, boingodiso ba mekgatlo ya ditekesi tsa metara, ditho le batho bao e seng ditho, dikarolong tseo ho ngotsweng tseo "ditshebeletso tsa ditekesi tsa metara bakeng sa "ditshebeletso tsa ditekesi tsa mofuta wa dibese tse nyenyane"

Boingodiso ba mekgatlo ya ditekesi tsa metara

78. Mongodi o tshwanela ho amohela boingodiso ho mokgatlo wa ditekesi tsa metara ha Mongodisi a kgotsofetse -

- (a) hore e bile teng nakong eseng tlase ho nako ya bonyane e bo laetsweng;
- (b) hore molaotheo le molao wa boitshwaro wa mokgatlo tse romeletsweng ho saenwa di amohetswe ke ditho tsohle tsa mokgatlo,
- (c) hore molaotheo le molao wa boitshwaro di tsamaelana le dintho tse hlokaahalang tse laetsweng,
- (d) hore mokgatlo o fumana tshehetso ho tswa ho bomasepala ba amehang mmoho le boramolao ba dipalangwang,
- (e) hore setho ka seng sa mokgatlo se na le lengolo la tokelo le amohetsweng kapa laesentshe ya tsamaiso bakeng sa sepalangwang se seng le se seng, le hore ditsamaiso tsa sona di molaong o tshwanetseng;
- (f) hore setho ka seng sa mokgatlo se na le laesentshe e amohetsweng la seyalemoya,
- (g) hore setho ka seng sa mokgatlo se fane ka bopaki bo kgotsofatsang Mongodi hore setho se ingodisetse jwalo kapa motho ya lefalang lekgetho tlasa Molao wa Lekgetho la Meputso, kapa ho ya ka Molao oo, ha a tshwanela ho ingodisa jwalo,
- (h) hore dintlha tsohle tse hlokwang ke Mongodi ho ya ka Molao ona kapa ka tsela enngwe, di fumantshwe mme dintlha tseo di netefatswe ka tsela e hlahisitsweng.

Boingodiso bao e seng ditho tse tsamaisang ditshebeletso tsa ditekesi tsa metara

79. (1) Motho eo e seng setho ya tsamaisang kapa ya lakatsang ho tsamaisa tshebeletso ya ditekesi tsa metara o dumelletswa ho ingodisa mme, kamora kopo eo, o tshwanela ho ngodiswa, ebang motho eo e se setho -

- (a) o ikamahantse le mokgwa wa boitshwaro o hlahisitsweng;
- (b) o na le lengolo la tokelo kapa laesentshe ya tsamaiso bakeng sa sepalangwang se seng le se seng seo e seng setho se tsamaisang tshebeletso ya ditekesi tsa metara,

- (c) o tsamaisa tshebeletso ya ditekesi tsa metara e amanang le lengolo la tokelo kapa laesentshe ya tsamaiso, e dumellanang le mabaka mmoho le ditlhokeho tse tsamaelanang le laesentshe ya tsamaiso,
 - (d) o na le laesentshe e loketseng ya seyalemoya,
 - (e) o fane ka bopaki bo kgotsofatsang Mongodi hore eo e seng setho o ingodisitse jwaloka motho ya Lefang lekgetho tlasa Molao wa Lekgetho la Moputso, kapa ho ya ka Molao oo, ha a lokela ho ingodisa, mme
 - (f) o fane ka dintlha tsohle tse hlokwang ke Mongodi ho ya ka Molao ona, kapa ka tsela enngwe le dintlha tseo di netefaditswe ka tsela e laetsweng.
- (2) Ebang motho eo e seng setho o lakatsa ho etsa kopo ya lengolo la tokelo kapa laesentshe ya tsamaiso, eo e seng setho o lokela hore a etse kopo pele, ho Mongodi ka tsela le mokgwa o hlahisitsweng bakeng sa boingodiso jwaloka motho eo e seng setho.
- (3) Mongodi o tshwanela ho fumana hore motho ya kopang tlasa karolwana (2) o dumellana le dintho tse hlokehang ho karolwana (1) mme ebang ho le jwalo a fane ka lengolo le loketseng hore a le fetisetse ho Boroto.
- (4) Ebang Boroto e dumella e bile e fana ka lengolo la tokelo kapa laesentshe ya tsamaiso e loketseng mothong eo e seng setho, Boroto e tshwanela ho tsebisa Mongodisi nakong ya matsatsi a 14 mme e fane ka khopi ya lengolo la tokelo kapa laesentshe ya tsamaiso ho Mongodisi.
- (5) Ha a amohela dintlha tseo, Mongodi yo lokela ho ngodiso motho eo e seng setho.

Dintho tse hlokehang tse ikgethang bakeng sa bakganni ba dipalangwang tse sebedisetswang ditshebeletso tsa ditekesi tsa metara.

80. (1) Ho tloha ka tsatsi le beilweng ke MEC ka tsebiso ho Gazette, Ha ho motho ya tla kgannang sepalangwang se nehelanang ka ditshebeletso tsa ditekesi tsa metara, ntle le hore mokganni eo a atlehe ditekong tse diteko tse hlahisitsweng ka tsela e hlahisitsweng, mme e hlahisitse ke MEC kapa ke masepala, ka tsela le mokgwa o laetsweng .

- (2) Dintho tse hlokehang ho (1) di tla eketsa , mme e hore di kena sebakeng sa tsa Molao wa Naha wa Dipalangwang tsa Mebileng.

KAROLO 11: BOINGODISO BA MEKGATLO LE BATSAMAISI BA MEFUTA YA DIBESE LE MEFUTA YA MATEROKO

Boingodiso ba mekgatlo, ditho mmoho le bao e seng ditho ba tsamaisang ditshebeletso tsa mofuta wa dibese le mofuta wa materoko

Dikarolo 69, 73, le 76 di tla sebedisetswa boingodiso ba mekgatlo e tsamaisang ditshebeletso tsa mofuta wa dibese le mofuta wa materoko, ditho tsa yona, mmoho le bao e seng ditho, ba tsamaisang ditshebeletso tse jwalo, tse balwang dikarolong jwaloka "ditshebeletso tsa mofuta wa dibese" kapa "ditshebeletso tsa mofuta wa materoko", jwalokaha ho etsahala, bakeng sa "ditshebeletso tsa ditekesi tsa mofuta wa dibese tse nyenyane".

Boingodiso ba mekgatlo ya batsaimisi ba ditshebeletso tsa mofuta wa dibese le mofuta wa materoko

82. Mongodisi o tshwanela ho nehelana ka boingodiso ho mekgatlo wa batsamaisi ba ditshebeletso tsa mofuta wa dibese le tsa mofuta wa materoko ka nako ya kopo Mongodising –

- (a) hore o bile teng nakong e seng tlase ho nako ya bonyane bo hlahisitsweng;
- (b) hore palo ya ditho e fihlella bonyane bo hlahisitsweng;
- (c) hore molatheo le mokgwa wa boitshwaro tseo mekgatlo o di rometsweng di saennwe mme di amohelwe ke setho sa mekgatlo;
- (d) hore molatheo oo mmoho le mokgwa wa boitshwaro di a tsamaelana mme di dumellana le ditho tse hlakileng tse laetsweng;
- (e) hore mekgatlo o fumana tshehetso ho tswa ho bo masepala ba amehang;
- (f) hore setho ka seng sa mekgatlo se na le laesentshe ya tsamaiso kapa lengolo la tokelo le amohetsweng bakeng sa sepalangwang ka seng mme le ditsamaiso tsa sona di molaong o tshwanelehang;
- (g) ho setho ka seng sa mekgatlo se fane ka bopaki bo kgotsofatsang Mongodi hore setho se ingodisitse jwaloka motho ya lefang lekgetho tlasa Molao wa lekgetho la Meputso, kapa ho ya ka Molao oo, ha a hloke ho ingodisa jwalo, mme
- (h) hore dintlha tsohle tse hlokwang ke Mongodi ho ya ka Molao ona kapa ka tsela enngwe, di fumantshitswe mme dintlha tseo di netefaditswe ka tsela e hlahisitsweng.

Boingodiso ba batho bao e seng ditho ba tsamaisang ditshebeletso tsa mofuta wa dibese le mofuta wa materoko

83. (1) Motho eo e seng setho, ya tsamaisang kapa ya lakatsang ho fana ka ditshebeletso tsa mofuta wa dibese kapa tsa mofuta wa materoko o dumelletse ho ka ingodisa, mme ha a etsa kopo o tshwanela ho ngodiswa, ebang ha se setho –

- (a) o ikamahantse le mokgwa wa boitshwaro o hlahisitsweng;
- (b) o na le lengolo la tokelo kapa laesentshe ya tsamaiso bakeng sa sepalangwang se seng seo a sebetsang ka sona wa beseng kapa wa materokong;
- (c) o hlahisa ditshebeletso tseo lengolong la tokelo kapa laesentshe ya tsamaiso e amanang le tsona, mme e dumellana le mabaka, le ditlhokeho tse le lengolo la ditokelo kapa laesentshe ya tsamaiso; mme
- (d) o fane ka bopaki bo kgotsofatsang Mongodisi hore motho eo e seng setho mme a Lefa lekgetho a ingodisitse tlasa Molao wa Lekgetho la Meputso, kapa, ho ya ka Molao oo, ha a lokela ho ingodisa.

(2) Ebang motho eo e seng setho o lakatsa ho etsa kopo ya laesentshe ya tsamaiso, o tshwanetse hore a etse kopo ho Mongodi pele, ka tsela le mokgwa wa boingodiso jwaloka motho eo e seng setho.

(3) Mongodisi o tshwanela ho fumana hore na eka ba motho ya kopang tlasa karolwana (2) o dumellana le ditho tse hlokwang karolong (1) na, mme e bang ho jwalo ha a fane ka karolwana (1), mme ha ho le jwalo a fane ka lengolo ho mokopi hore a le fetisetse Borotong.

(4) Ebang Boroto e a dumela mme e fane ka laesentshe ya tsamaiso e loketseng motho eo e seng setho, Boroto e tshwanela ho tsebisa Mongodi nakong ya matsatsi a 14 mme e fane ka khopi ya lengolo la tsamaiso ho Mongodisi.

(5) Ha a amohela dintlha tseo, Mongodisi o lokela ho ngodisa motho eo e seng setho.

KAROLO 12 : DIFORAMO TSA DIPALANGWANG

Dipehelo tsa kakaretso

84. (1) MEC a ka ela hloko mekga ya basebedisi kapa batsamaisi ba ditshebeletso tsa dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba, kapa bakganni ba dipalangwang tse sebedisetswang ditshebeletso tseo, jwaloka ka dikansela tsa ditoropong tsa ditekesi, bakeng sa Karolo ena, e leng baemedi ba basebedisi, batsamaisi kapa bakganni.

(2) Hodimo diforamo le dikomiti tse hlongweng ke karolo ena, MEC a ka hlahisa ho behwa ha meaho e meng e tshwanang, ebang e le ho emela mokga o ikgethang wa dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba, kapa pokeletso ya mekga eo.

Foramo ya Profentsi ya Dipalangwang tsa Bapalami ba Setjhaba

85. (1) MEC o tshwanela ho hloma Foramo ya Profentshe ya Dipalangwang tsa Bapalami ba Setjhaba (FPDBS) mme e kgethe ditho ho yona, ho ya ka mokgwa o hlahisitsweng, tse sa feteng –

- (a) ba bararo ho emela Lefapha
- (b) a le mong ho emela ramolao wa toropo Profentsing
- (c) ba bapedi ho emela baahi ba sebedisang tsela ya dipalangwang
- (d) ba bapedi ho emela indasteri ya ditekesi tsa dibese tse nyenyane mme setho ka seng e be setho sa foramo kapa Khansela ya ditekesi tsa toropo
- (e) ba bapedi ho emela indasteri ya ditekesi tsa metara mme setho ka seng se be setho sa foramo ya toropo ya dipalangwang
- (f) ba bapedi ho emela indasteri ya dibese mme setho ka seng se be sa foramo ya dipalangwang kapa ya dibese ya toropo.
- (g) a le mong ho emela indasteri ya bapalami ba diterene mme a be setho sa foramo ya dipalangwang tsa toropong
- (h) a le mong ho emela enngwe le enngwe ya ditshebeletso tse latelang ebang MEC o nahana hore boholo ba ditshebeletso tse jwalo ka hara Profentsi di a hlokeha:
 - (i) ditshebeletso tsa tuk – tuk;
 - (ii) ditshebeletso tsa thuto
 - (iii) ditshebeletso tsa boeti
 - (iv) ditshebeletso tsa difofane
 - (v) ditshebeletso tsa basebetsi
 - (vi) ditshebeletso tsa tlhompho
 - (vii) ditshebeletso tsa mofuta wa materokoa behetsweng nako
 - (viii) ditshebeletso tsa potlako

- (i) motho ya leng mong o tshwanela ho ba setho sa Boroto
 - (j) ba babedi ba tshwanela ho ba ditsebi tse hlwahlwa indastering ya dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba kapa ba nang le boiphihlello bo batsi, kapa ba bontshitse dibaka kapa ditjhelete;
 - (k) ba babedi ba emela di union tsa bakganni.
- (2) Haeba moemedi ya kgethilweng ha a fumanehe, MEC a ka kenya sebakeng se seng moemedi eo empa moemedi eo a ke ke a eba wa ho ya ho ile.
- (3) Pele ho kgethwa ditho tsa (FPDBS), MEC o tshwanela ho mema ditho ho tswa mekgeng e amehang kapa mekgatlong ka ho romela kapa ho phatlatsa tsebiso ka tsela eo MEC (LKP) a boneng kateng
- (4) Moo dikgetho di sa fihlang ka nako e beilweng ho ya ka tsebiso MEC ho ya ka karolo ena, a kgetha batho jwaloka ditho tsa FPDBS bao MEC a nahanang hore ba a lokela.
- (5) Foramo (FPDBS) e tshwanela ho ba le modulasetulo eo e leng moofisiri wa Lefapha. Ditho di tshwanela ho kgetha e mong wa bona ho thusa – modulasetulo, ya tshwanelang ho etsa mosebetsi wa modulasetulo ebang ha a yo.
- (6) Foramo FPDBS e tshwanela ho beha tsamaiso mmoho le palo ya dikopano tsa yona, ebang o tshwanela ho kopana nakong e sa feteng hang ka kotara
- (7) Setho sa Foramo FPDBS se tshwanela ho tswa ofising ya sona ebang se tlositswe ofising tlasa karolwana (7), kapa a itokolla ka tsebiso e ngoletsweng MEC.
- (8) MEC a ka tlosa setho sa Foramo FPDBS ofising, se -
- (a) bileng molato wa boitshwara bo sa lokang, kapa o iphapantseng kamehla mesebetsing jwaloka setho sa FPDBS (Foramo);
 - (b) hlolehang ho ka etsa mosebetsi wa sona ka mahlale, jwaloka setho sa FPDBS (Foramo)
 - (c) hlolehileng ho ya dikopanong tse tharo tse latelanang tsa FPDBS Foramo ntle le lebaka le utlwahalang le amohelwang ke MEC.
 - (d) hlolehang ho fihlela moo a sa kgoneng ho etsa mosebetsi wa hae; kapa
 - (e) sa hlolehang se emela mokgatlo kapa indasteri eo kgethetsweng ho o emela.

Mosebetsi ya Foramo ya Profentsi ya Dipalangwang tsa Bapalami ba Setjhaba

86. Mosebetsi ya Foramo e tla ba ho eletsa MEC ka kopo ya MEC mabakeng a lateleng hara Profentshi.

- (a) ho sebetsa ka tshwanelo ha molawana wa dipalangwang tsa bapalami ba setjhaba le tswelo-pele ya molawana oo;
- (b) tsela eo molawana wa dipalangwang tsa bapalami ba setjhaba e kenngwang tshebetsong ka ona;
- (c) ho kohahangwa ha dipalangwang
- (d) ho hlokeha ha melawana e meng kapa e fetotsweng ho thusa hore molawana ya dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba e hlokomelwe.
- (e) Matlafatso ya bao ho neng ho kgetholwa kgahlanong le bona, diphetoho, tsamaiso ya ho tlisa diphetoho mekgatlong e na leng karolo mesebetsing ya dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba

- (f) ho bokella le ho phatlalatsa dintlha ka dipalangwang tsa bapalami ba setjhaba
- (g) dipuisano pakeng tsa mekgwa ya dipalangwang tsa bapalami ba setjhaba
- (h) kopano pakeng tsa mekgwa ya dipalangwang tsa setjhaba, ho kenyelletswang tshebediso ya ditekete.
- (i) Dipuisano le bapalami le mekgatlo kapa mafapha a emelang bapalami, le ho shebana le ditletlebo tsa bapalami.

Diforamo tsa dipalangwang tsa ditoropong (MTF)

87. (1) Ramolao wa toropo enngwe le enngwe wa Profentshi o tshwanela ho hloma foramo ya Dipalangwang tsa Ditoropong (MTF) bakeng sa tulo ya tshebetso.

- (2) Ho ditho tsa MTF, batho ba sa feteng –
- (a) Ba bararo ba tshwanela ho emela ramolao wa toropo eo, haholo ho tswa mafapheng a ramolao ya ikarabelang bakeng sa ditaba tsa dipalangwang tsa mebileng le merero;
 - (b) a le mong o tshwanela ho emela Lefapha;
 - (c) ba bapedi ba tshwanela ho emela bapalami ba sebedisang mekgwa ya dipalangwang tulong eo;
 - (d) ba bapedi ba tshwanela ho emela indasteri ya ditekesi tsa dibese tse nyenyane mme a be ditho tsa khansele kapa foramo ya ditekesi tsa toropo tse amehang;
 - (e) ba bapedi ba tshwanela ho emela indasteri ya ditekesi tsa metara;
 - (f) ba bapedi ba tshwanela ho emela indasteri ya dibese
 - (g) ba bapedi ba tshwanela ho emela indasteri ya bapalami ba tereni
 - (h) ba bapedi ba tshwanela ho emela diunione tsa bakganni;
 - (i) a le mong o tshwanela ho emela diqwala
 - (j) ba bapedi ba tshwanela ho ba ditsebi tse hlwahlwa indastering ya dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba, kapa ebe batho ba nang le boiphihlello bo batsi, kapa ba bontshitseng bokgoni ho dipalangwang kapa dibaka kapa dibakeng tsa ditjhelete.

(3) Ebang moemedi ya kgethilweng ha a fumanehe, ramolao wa toropo a ka tlisa moemedi e mong ho emela eo empa maemo ha a tshwanela ho tswela-pele ho ya ho ile.

(4) Pele ho kgethwa ditho tsa MTF, ramolao wa toropo o tshwanela ho mema dikgetho ho hlaha mekgeng e amehang kapa mekgatlong ka ho romela kapa ho phatlalatsa tsebiso ka tsela e laetsweng.

(5) Moo dikgetho di sa fihleng ka nako e behilweng tsebisong, ramolao wa toropo, ho ya ka karolo ena, a ka kgetha batho jwaloka ditho tsa MTF tse lokelang.

(6) Ramolao wa toropo o tshwanela ho kgetha e mong wa baemedi ba wona jwaloka modulasetulo. Ditho di tshwanela ho kgetha e mong wa palo ya bona jwaloka mothusa-modulasetulo, ya tshwanelang ho etsa mesebetsi wa modulasetulo ebang eo a sa fumanehe.

(7) MTF e tshwanela ho kopana ka nako le ka tsela ya tsamaiso e laetsweng.

(8) Setho sa MTF se tshwanela ho tswa ofising ya sona haeba o tlositswe ofising tlasa karolwana (8), kapa se itokolla ka tsebiso e ngoletsweng masepala kapa ramolao wa dipalangwang o amehang

- (9) Ramolao wa toropo a ka tlosa ofising setho sefe kapa sefe sa MTFse -
- hlolehileng ho sebeta ho latela maemo a ho kgethwa ha sona
 - se fumanwe se le molato wa boitshwara bo sa lokang kapa se phehelletse ho iphanya le mesebetsi wa sona jwaloka setho sa MTF
 - hlolehag ho etsa mosebetsi wa sona ka makgethe , jwaloka setho sa MTF
 - hlolehile ho ya dikopanong tse tharo tse latenang tsa MTF ntle ho lebaka le utlwahalang
 - hlolehang hoo a se sa kgoneng ho etsa mosebetsi wa sona; kapa
 - ha a sa kgone ho emela mokgatlo kapa indasteri eo a kgethetswng ho e emela

Mesebetsi ya Diforamo tsa Dipalangwang tsa Ditoropong

88. Diforamo tsa Dipalangwang tsa Ditoropo di tshwanela –

- ho ba tsela ya dipuisano pakeng tsa ramolao ya amehang wa toropo mmoho le indasteri ya dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba;
- ho ba tsela ya tharollo ya mathata le mabaka a indasteri ya dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba le ho ntshetsa pele lamola diphapang moo
- ho fana ka dintlha tsa dikgodiso tse ntjha le mabaka a mang a amang indasteri ya dipalangwang mebileng tsa setjhaba;
- ho fana ka maele ka melawana e kopanetsweng le merero e jwalo empa ho sa fella moo –
 - ntshetso pele ya thupelo le bokgoni;
 - melao le taolo;
 - ho fedisa diphapang;
 - mefuta ya ditefello;
 - dikamano tsa bakganni le basebetsi mmoho le mabaka a tshebetso;
 - ho kopanngwa ha mekgwa e fapaneng
 - ditaba le dibanka tsa ditaba
 - moo ho emelwang teng dipalangwang, ditsha, ditopo, le ditsebediswa tse ding le ntshetsopele ya tsona;
 - ditaba tsa polokeho
 - ho behelwa nako ya ditshebeletso.
- ho fana ka dintlha ho boramolao ba merero ya dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba ho Boroto le ho boramolao ba bang, mme
- ho ntshetsa pele mesebetsi e meng e hlahisitsweng ke MEC kapa e hlahisitsweng dikeletsong tse phatlaladitsweng ke MEC kapa ramolao wa toropo.

Diforamo tsa ditekesi tsa ditoporop

89. (1) Ramolao e mong le e mong o tshwanela ho hloma foramo ya ditekesi tsa ditoporopong.

(2) Mekga e latelang e tshwanela ho ba le moemedi foramong ya ditekesi tsa ditoporopong ka tsela e laetsweng:

- ramolao wa toropo e amehang;
- dikomiti tsohle tsa dipuisano tsa ditekesi tsa lehae tulong eo;

- (c) ebang ho nale komiti ya ditekesi kapa mokga o jwalo, moemedi wa yona, mme haeba komiti kapa mokga o jwalo ha a yo, mekgatlo kaofela ya ditekesi tse ingodisitseng tse tsamayang tulong e tlasa molao oo
- (d) baemedi ba mekgatlo e jwaloka mekgatlo ya besebetsi ya bakganni
- (e) baemedi ba mekgatlo kapa mekga e amehang ya bapalami
- (f) Batho kapa mekga emeng jwaloka ha ho laetswe

(3) Ebang e mong wa baemedi bao ho buuwang ka bona ho karolwana (2) ha ba fumanehe, ramolao ya amehang a ka kenyang sebakeg sa moemedi eo empa moemedi eo e se wa ho ya ho ile.

(4) Foramo ya ditekesi tsa ditoropo e tshwanela ho kgetha emong wa ditho jwaloka modulasetulo.

(5) Diforamo tsa ditekesi tsa ditoropo di tshwanela ho kopana ka dinako le ka mokgwa ho ya ka tsamaiso e laetsweng.

Mesebetsi ya diforamo tsa ditekesi tsa ditoropong

90. Diforamo tsa ditekesi tsa ditoropong di tshwanela

- (a) ho sebetsa jwaloka tsela ya dipuisano pakeng tsa mmuso wa lehae mmoho le indasteri ya ditekesi tulong ya ramolao wa toropo;
- (b) ho sebetsa jwaloka tsela ya dipuisano pakeng tsa mekgatlo ya ditekesi;
- (c) ho sebetsa jwaoka mokgwa tharollo ya mathata le mabaka hara indasteri ya ditekesi, le ho ntshetsa pele ho fediswa ha diphapang le ntshetsopele ya ho hodisa kgotso indastering;
- (d) ho fana ka dintlha tsa tswelopele e ntjha mmoho le mabaka a mang a indasteri ya ditekesi
- (e) ho fana ka merero melaong e kopanetsweng le merero ditabeng tse jwalo empa a sa felle ho –
- (i) kgodiso ya thupelo le bokgoni
- (ii) melao le taolo
- (iii) ho fediswa ha diphapang
- (iv) mefuta ya ditefello
- (v) dikamano le maemo a mosebetsi pakeng tsa bakganni le basebetsi
- (vi) ho kopanngwa ha mekgwa e fapaneng ya dipalangwang
- (vii) ditaba le dibanka tsa ditaba
- (viii) moo ho emelwang teng dipalangwang, ditsha, ditopo le disebediswa tse ding le ntshetsopele ya tsona, le
- (ix) ditaba tsa polokeho
- (f) ho fana ka dintlha ho boramolao ba merero ya dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba le ho boramolao ba bang,
- (g) ho netetsafa hore mekgatlo e fana ka dintlha tse hlokehang ho ditho tsa yona,
- (h) ho netefatsa hore mekgatlo kaofela e na le moemedi Foramong le ho dikomiti tsa lehae tsa dipuisano tsa ditekesi,
- (i) ho etsa fana ka dikeletso ho Boroto bakeng sa dikopo tsa dilaesentshe tsa tsamaiso,
- (j) ho hlahisa pusong ya profentshi le ya naha ka Foramo ya Profentshi ya Dipalangwang tsa Bapalami ba Setjhaba bakeng sa melao e teng kapa e tla bang teng ya bapalami ba setjhaba, mmoho le mabaka ao ho buuwang ka ona serapaneng sa (e),
- (k) ho sheba mekgwa ya ho nyolla ho kena ha tjelete mmoho le moruo indastering ya ditekesi,

- (l) ho ntshetsa pele mesebetsi e meng e hlalishitsweng ho melawana e ka thoko ya masepala kapa e bontshitsweng lenaneng la dikeletso.

Dikomiti tsa lehae tsa dipuisano tsa ditekesi

- 1) 91. (1) Masepala e mong le emong ntle le ramolao wa toropo o tshwanela ho hloma komiti ya lehae ya dipuisano tsa ditekesi ho ya ka sebaka seo ba sebeletsang teng ditulong tse kgethilweng.
- (2) Mosebetsi wa komiti ya lehae ya dipuisano tsa ditekesi o tla fana ka ditlhahiso ho foramo e amehang ya ditekesi tsa toropo tlasa mabaka a ntshitsweng ho karolo 90
- (3) MEC a ka nna etsa melawana e hlalishang ditho le tshebetso ya dikomiti tse jwaloka dipuisano, tsamaiso le bongata ba dikopano, ho ya ka karolwana (4)
- (4) Ho ba ditho tsa dikomiti tsa lehae tsa dipuisano tsa ditekesi ho tshwanela ho fella ho mekgatlo ya lehae e ingodisitseng le bathing bao e seng ditho, ba ingodisitseng

Ho hlongwa le ho sebetsa ha diforamo tse ding tsa ditoropo kapa tsa lehae tsa dipuisano

92. Masepala ofe kapa ofe a ka hloma foramo ya dipuisano ya toropo kapa ya lehae, ho ya ka mabaka, ditshebeletso kapa mekga ya dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba ho ya ka sebaka sa yona sa ho sebetsa .

KAROLO 13: HO HATELLWA HA MOLAO

Mehato e ikgethang ya tshohanyetso

93. (1) MEC ka tsebiso ya gazette, a laela hore sebaka se tlasa maemo a tshohanyetsa, empa ha MEC a nahana hore seo se a hlokeha a ka kgona ho kgutlisetsa maemo setlwaeding tulong e hlasetsweng ke dintwa, merusu kappa e hloka phomolo le ho se iketle.

(2) (a) MEC a beha melwana e bontshang hore tsela kapa ditsela kapa sebaka sa ho emela dipalangwang kapa ditsela tsohle le ditulo tsohle, ntle le mabaka, di kwallwe tsamaiso ya ditshebeletso tsa dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba tulong e behuweng tlasa karolwana (1) nakong e hlalishitsweng tsebisong, le hore ho sebe le motho ya hlalishang ditshebeletso tse itseng tseleng tse amehang boemelong bo amehang nakong eo.

(b) Melawana e ka bontsha hore tlolo ya molawana oo e tla ba molato mme e hlalise dikotlo tsa teng

(3) Pele a ka etsa melawana tlasa karolwana (2), MEC o tshwanela ho etsa hore ho be le tsebiso e phatlalatswang ho Gazette kapa lesedinyaneng la tulo e hlalishang -

- (a) tlhaloso e kgutswanyane ya mokgwa le sepheo sa ketso e tla etswa;
- (b) tsela kapa ditsela le maemo a tla kwalwang, kapa a ikemiseditse ho kwallwa ditsela kaofela kapa ditulo tsohle tseo batho ba emang teng;
- (c) nako eo molawana oo o tla kengwang ka yona tshebetsong
- (d) hore batho ba nang le kgahleho kapa ba amehang ba ka kopa mabaka a melawana eo e tla bewa;
- (e) hore motho ofe kapa ofe ya nang le kgahleho kapa ya amehang a ka etsa tlhahiso
- (f) nako eo ka yona ditlhahiso di ka etswang ka yona , e ke keng ya ba ka tlase ho dihora tse 24;
- (g) aterese eo ditlhahiso di ka romellwang ho yona; le

(h) mokgwa oo ditlhaliso di ka etswang ka ona

- (5) MEC o tshwanela ho hlokomela ditlhaliso dife kapa dife tse fumanweng tlasa karolwana (3) pele a ka etsa melawana tlasa karolwana (2)

Melato

94. (1) Motho o molato

- (a) ya tsamaisang tshebeletso ya dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba kgahlanong le karolo 3 (3) kapa karolo 69;
- (b) ya tsamaisang kapa a nkang tshebeletso ya dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba kgahlanong le melao le mabaka a laesentshe ya tsamaiso kapa lengolo la tokelo;
- (c) ya tloang ditlhaliso dife kapa tsa Molao ona;
- (d) ebang e le motshwari wa laesentshe ya tsamaiso, kapa lengolo la tokelo, kapa agente, kapa mosebetsi wa motshwari eo, motho ya dumellang motho e mong ho sebedisetsa laesentshe ya tsamaiso kapa lengolo la tokelo bakeng sa sepalangwang se sa ngolwang ho laesentshe ya tsamaiso kapa lengolong la tokelo;
- (e) ebang motho a etsa kopo kapa a fumana laesentshe ya tsamaiso a ntse a tseba hore laesentshe ya tsamaiso ya nakong eo e se e ntshitswe bakeng sa sepalangwang sona seo;
- (f) ebang motho, ka bonokwane a iketsetsa, o fetola, o senya kapa o eketsa hodima laesentshe efe kapa efe ya tsamaiso, lengolo la tokelo kapa lengolo le leng la semmuso le fumantshitsweng tlasa Molao ona;
- (g) ya sebedisang lengolo a ntse a tseba hore lengolo leo ha se laesentshe ya tsamaiso kapa lengolo la tokelo, kapa o tseba hore le fetotswe, le sentswa, kapa le ekeditswe hodimo;
- (h) ya hlahisang kapa ya fanang ka dintlha tsa leshano bakeng sa kopo efe e etswang ho Boroto kapa ho Mongodi, kapa ha a hlahellang ditshekong, dipatlisisong, kapa ha a botswa dipotso pela Boroto kapa Mongodisi;
- (i) o hlasela moofisiri ya molaong;
- (j) o hanela kapa o thibela ka boomo moofisiri ya molaong ya etsang mosebetsi o amanang le ofisi ya hae
- (k) o hana kapa o hloleha ho dumellana le taelo ya molao ya moofisiri ya molaong;
- (l) o hloleha ho kgutlisa lengolo la tokelo, laesentshe ya tsamaiso, lengolo la boingodiso kapa la boitsebiso ho Mongodi kapa Boroto jwaloka ha ho ka etsahala, ebang o hloka ho etsa jwalo ho ya ka Molao ona;
- (m) ntle le lebaka le utlwahalang –
 - (i) o hana kapa o hloleha ho hlahella pela Boroto kapa Mongodi ka taelo kapa lengolo la pitso le ntshitsweng tlasa Molao ona; kapa
 - (ii) o hana kapa o hloleha ho araba ho ya ka tsebo ya hae e tletseng le bokgoni ba hae, potso efe kapa efe e molaong, a e botswang ke setho sefe kapa sefe sa Boroto kapa ke Mongodi, jwaloka ha ho ka etsahala, kapa
 - (iii) o hana kapa o hloleha ho fana ka buka efe kapa efe, lengolo, merero, dipampiri tsa kgale kapa taelo e jwalo kapa lengolo la pitso;
- (n) haeba nakong eo a palamisitsweng jwaloka mopalami dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba, motho eo –
 - (i) o hloleha ho lefa tefo ya leeto ha mokganni a mo kopa molaodi wa sepalangwang seo; kapa

- (ii) o tsuba sepalangwang seo kgahlanong le tsebiso e beilweng sepalangweng e thibelang ho tsuba; kapa
- (iii) o itshwara ka tsela e sitisang bapalami ba bang; kapa
- (iv) o hana ho hlomphe taelo e utlwahalang e fuuwang ke mokganni kapa molaodi wa sepalangwang seo ka sepheo sa ho boloka kgotso kapa ho fedisa kgathatso kapa ho laola maemo a tshohanyetso a hlahang kapa teng sepalangweng seo;
- (v) ka boomo o etsa ntho ketso sepalangweng kapa ka hara sepalangwang, e ka tlisang kotsi kapa e behang maphelo a batho kotsing, kapa a senya ntho efe kapa efe.
- (o) Motho eo e leng motshwari wa laesentshe ya tsamaiso kapa lengolo la tokelo kapa mokganni wa sepalangwang se amanang le laesentshe eo ya tsamaiso kapa lengolo leo la tokelo, o hloleha ho dumellana le taelo e beilweng hodimo motshwari eo kapa Molao ona.

(2) Neng kapa neng molaodi, agente kapa motho ya tshwereng laesentshe ya tsamaiso kapa lengolo la tokelo a etsa kapa a tlohela ho etsa ntho eo ebang ha e ne e entswe kapa e sa etswa ke motshwari wa laesentshe ya tsamaiso kapa lengolo la tokelo ka boyena, e ne e tla ba molato ho ya ka karolwana (1), motshwari eo o tla fumanwa a le molato wa ketso eo ebang-

(a) motshwari -

- (i) ka bonokwane kapa a ntse a tsebo e tletseng o dumelletse ketso eo kapa a se etse hoo; kapa
- (iii) ha a nka mehato yohle e tshwanelang ho thibela ketso kapa tlolo eo; mme

(b) ketso kapa tlolo ya mofuta oo kapa tlolo e behilweng, ebang e le molaong kapa e seng molaong e wela tlasa ramolao kapa tsela ya mosebetsi wa molaodi, agente kapa mosebetsi.

Dikotlo

95. Motho ya ahloletsweng molato tlasa Molao ona o tla tshwanelwa, ka nako ya kahlolo, ho ya tjhankaneng nakong e sa feteng selemo kapa ho lefiswa tefo e sa feteng R100 000, kapa tjhankana le tefo mmoho.

He bewa ha bahlahlobi

96. Hlooho ya Lefapha a ka beha moofisiri kapa mosebetsi wa Lefapha e le mohlahlobi wa dipalangwang.

Ho nkuwa le ho lahlehelwa ke dipalangwang

97.(1) Ebang moofisiri o kgotsofetse mabakeng a utlwahalang mebileng ya bapalami ba setjhaba mme a fumana hore lengolo la tokelo, laesentshe ya tsamaiso, tumello ya potlako kapa tumello e ngotsweng ho karolo 46(1), di hlokahala ho ya ka karolo 47(6) kapa 52(4), moofisiri o tshwanela ho nka sepalangwang seo.

(2) Sepalangwang se nkuweng tlasa karolwana (1) se tshwanela ho fetisetwa boemelong boo ho buuwang ka bona ho karolwana (6), mme se bolokwe boemelong ho fihlelwa se fuwa motho eo feela kamora -

- (a) lengolo la tokelo le molaong, kapa laesentshe ya tsamaiso, tumello ya potlako kapa tumello e ngotsweng e bontshwa moofisiri ya molaong, ya netefaditseng ka lengolo hore o e bontshitswe,

mme motsamaisi o lefile tefo ya molato tlasa karolo 94(1) (0) bakeng sa ho hloleha ho boloka mangolo a hlokahalang hara sepalangwang, ebang tefo eo e ne e beilwe; kapa

- (b) motho eo o kgotsofatsa moofisiri ya molaong hore sepalangwang se ne se sa sebedisetswe sepalangwang sa mebileng sa setjhaba, mme moofisiri eo o netefaditse hoo ka lengolo; kapa
- (c) dikotlo kaofela bakeng sa melato e amanang le sepalangwang seo sa mebileng sa setjhaba se seng molaong, se kgutliseditswe morao kapa batho ba fumanweng ba le molato bakeng sa melato eo ba lokolotswe.

(3) Ebang sepalangwang ha se a lokolwa nakong ya matsatsi a 90 kamora hoba se hapuwe se tla nkuwa ke Profintshi, ntle le hore ho bontshwe hore ho se lokolwa ha sona ha se phoso ya motho ya tshwanelang ho se lokolla.

(4) Ho hapuwa tlasa karolwana (3) ho keke ha ama ditokelo dife kapa dife tseo motho a nang le tsona haeba o ne a sa tseba hore sepalangwang se ne se sebediswa kapa se tla sebediswa jwaloka sepalangwang sa ho rwala batho ka tsela e tlohang molao mme ho ne ho se seo a ka se etsang ho thibela seno

(5) Karolo 35(4) ya Molao wa Tsamaiso ya Ditlokotsebe, ya 1977 (Molao 51 wa 1977), o tla sebetsa le diphetoho tse hlokahalang tahlehelo tlasa karolwana (3).

(6) MEC kapa masepala, ka tsebiso ho Gazette, a ka beha tulo e hlahositsweng tsebisong, hore e be sebaka sa ho ema bakeng sa karolo ena, mme a ka nna a fetola kapa a kgutlisetsa tsebiso eo morao ka mokgwa o tshwanang.

(7) Ho hapuweng ha dipalangwang tlasa karolo ena, baofisiri ba molaong ba tshwanela ho latela tsamaiso e hlahisitsweng mme ba tlitse mangolo a laetsweng.

98. Mehopolo –

- (a) motho ya rwetseng e mong ka sepalangwang kapa a dumelletse hore motho e mong a tsamaiswe ho kenyelletswa le mokganni wa sepalangwang, o nkuwa e le yena ya tsamaisitseng sepalangwang sa setjhaba, ntle le ha feela a ka hlahisa bopaki bo kgahlanong le seo;
- (b) monga sepalangwang se rwetseng motho o nkuwa a rwetse motho eo, ntle le hore ho fanwe ka bopaki ba hore e ne e se yena mokganni wa sepalangwang nakong eo sena se etsahala mme ha a ka a fana ka tumello ya ho sebediswa ha sepalangwang bakeng sa leeto leo.

Matla a mong a baofisiri ba molaong

99.(1) Moofisiri ya molaong a ka hapa ka taelo ya Boroto, lengolo la tokelo kapa laesentshe ya tsamaiso e seng e felletswe ke nako ya ho sebediswa, kapa e kgutliseditsweng morao, e fedisitsweng kapa e emisitweng nakwana ho ya ka Molao ona.

(2) Ntle ho ditshwanelo le matla ao ho buwang ka ona Molaong ona, moofisiri ya molaong, mabapi le dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba, a ka –

- (a) emisa sepalangwang ka tsela e hlahisitsweng mme a kene ho sona ho se hlahloba le ho hlahloba mangolo a dumellang sepalangwang ho tiisa hore sepalangwang seo se sebediswa jwaloka

sepalangwang sa mebileng sa setjhaba kapa ho sebedisa matla, kapa ho etsa ntho e dumelletswang;

- (b) batla hore mokganni wa sepalangwang a fane ka lebitso la hae le aterese, le bopaki ba mangolo jwaloka tshebetso, mmoho le lebitso le aterese ya monga sepalangwang, hammoho le dintlha tsohle tsa kgwebo eo sepalangwang se e sebedisetswang yona;
- (c) batla hore mokganni kapa motho e mong ya laolang sepalangwang seo a fane ka mangolo kapa direkoroto tse ding tse leng sepalangwang kapa tse ho yena bakeng sa ho hlahlojwa, tse amanang le batho ba tsamaiswang ka sepalangwang seo;
- (d) batla hore motho ya ka hara sepalangwang seo ho dumelwang hore se sebediswa bakeng sa dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba, kapa motho eo ho dumelwang hore o bile sepalangwang seo haufinyane, ba fane ka mabitso a bona a leng sepalangwang seo haufinyane, ba fane ka mabitso a bona a tletseng aterese le mangolo a bopaki mosebetsing eo mme ba bolele hore ba lefile kapa ba tshwanela ho lefa tefo bakeng sa bapalami ba sepalangwang seo kapa tjhee, le hore ba fane ka lebitso le aterese ya motho eo ba lefileng kapa ba tla lefang ho yena;
- (e) hore direkoroto tse tshwanelang ho bolokwa ho ya ka Molao ona di hlahiswe ke mokganni wa sepalangwang kapa ke molaodi, ebang o teng bakeng sa ho hlahlojwa;
- (f) kena meahong ka nako e tshwanelang, ho etsa dipatlisiso tse leng hara ditshwanelo tsa hae jwaloka moofisiri ya molaong, mme ha a ntse a le meahong eo, kapa ka nako e nngwe e tshwanelang, a ka –
 - (i) botsa motho eo ho ya ka yena a ka fanang ka dintlha tseo a di hlokang,
 - (ii) batla hore motho eo; kapa ka nako le tulong eo, a ka e beha a, fetisetsa ho yena dibuka tsohle mmoho le mangolo ao, a ka bang bopaki ba ketso ya molato kapa se nkuwang jwaloka molao ho ya ka Molao ona; mme dilaesentshe tsa tsamaiso tsa mefuta e itseng ya ditshebeletso tsa dipalangwang setjhaba di tshwanela ho ba le inshorentshe ya boikarabelo ba setjhaba bakeng sa bapalami kapa mefuta e meng ya inshorentshe e laetsweng melawaneng, ka ditefello tseo MEC a le ka di hlahisang melawaneng. Melawana eka hlalosa hape ditokelo kapa dintho tse hlokehang bakeng sa inshorentshe eo.

(2) (a) Boroto e ka beha mabaka ho dilaesentshe tsa tsamaiso bakeng sa ditlhokeho tsa inshorensense eo ho buuwang ka yona ho karolwana (1) a tsamaelanang le melawana eo

(c) Melawana e ka fana hape ka hore bopaki ba inshorensense eo bo fetisetswa Borotong kapa bathong ba bang ba hlahisitsweng melawaneng, nakong tse beilweng

3. Inshorentshe e bolelwang karolwaneng (1) e tshwanela hore, hara tse ding e sireletse batho kgahlanong le ho lahlehelwa, ho senyehelwa ke phahlo kapa lefu la motho ofe kapa ofe mme tsena tsohle di hlahile ka lebaka la bohlaswa kapa phoso ya motsamaisi, mokganni nakong eo batho ba rwetsweng ka dipalangwang tsa setjhaba

(4) MEC o tshwanela ho etsa melawana tlasa karolwana (1) bakeng sa ditshebeletso tsa baeti nakong ya matsatsi a 180 ho kennywa tshebetso ya Molao ona.

Mehato ya ho tshhetsa dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba.

102. (1) MEC a ka etsa melawana e qhelelang thoko dikarolo tse itseng tseleng tlasa taolo ya Profintsi hore ho sebediswe feela ke dipalangwang tsa mebileng tsa bapalami ba setjhaba, ho sa nyatswe ditlhaliso tsa Molao wa Naha wa Dipalangwang tsa Mebileng.

- (2) MEC o ka fana ka thuso ya ditjhelete ho boramolao ba dipalangwang kapa bomasepala bakeng sa –
- (a) ho aha ditshebeletso tsa moo ho behiwang dikoloi mme ho tsamaiwe ka koloi e leng ngwe, ho boloka le ho di hlokomela ;
 - (b) ho behela ka thoko melao e itseng mebileng tlasa taolo ya bona bakeng sa ho sebedisetswa feela dipalangwang tse sebediswang bakeng sa ditshebeletso tsa dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba;
 - (c) merero, kaho le tlhokomelo ya meaho ho phahamisa ka bo hlwahlwa, ho fumaneha phumaneho ya ditshebetso tsa dipalangwang tsa mebileng tsa setjhaba.

Ditlhahiso tse nakwana

103. (1) Moo, nakong efe kapa efe pele ho kenngwa tshebetsong Molao ona –

- (a) motho o ile a ahlolwa, ho ya ka molao ofe kapa ofe o hlahang ho karolo 104, bakeng sa tlolo-molao eo e leng tlolo-molao ho ya ka Molao ona, motho eo, ebang ho tshwanela ka sepheo sa Molao ona, o nkuwa mme jwaloka motho ya entseng tlolo e amanang le Molaong ona; mme
- (b) letshwao lefe kapa lefe la boitsebiso a le fumantshitsweng ho ya ka molawana o jwalo bakeng sa sepalangwang seo lengolo la tokelo le amanang le sona, ho fihlela nakong eo lengolo la tokelo le felang, kapa le fetolelwang ho laesentshe ya tsamaiso, kapa ho kgutlisetswa morao kapa le hlakolwa ho ya ka Molao ona, jwaloka letshwao la boitsebiso le fumantshitsweng Molaong ona.

(2) Ho kgethwa le ho behuwa ha molawana, tsebiso kapa lengolo le entsweng, le phatlaladitsweng kapa le fumantshitsweng, kapa ntho e entsweng, tlasa Molao o dumellwang ke karolo 104 le nkuwa , le mohetswe, le hlonngwe, le entswe, le phatlaladitswe, le fumantshitswe kapa le entswe tlasa dihlahiso tse tsamaelang le Molao ona.

(3) Bakeng sa karolwana (2) kopo ya ho fana kapa ho dumellwa ha lengolo la tokelo le so kang le lahlwa ka nako ya ho kenngwa tshebetsong ha Molao ona, e tla nkuwa e le kopo tlasa Molao ona bakeng sa ho dumellwa ha laesentshe ya tsamaiso e lokelang.

(4) Tsatsi la 1 Phupu 1999 le phatlaladitsweng ho ya karolo 25(1) ya Molao wa Gauteng wa Nakwana wa Ditshebeletso tsa Ditekesi tsa Mofuta wa Dibese tse Nyenyane , Tsebisong 1211 ya 1998 (Gazette ya Profentsi e sa tlwaelehang 495 ya 22 Motsheanong 1998) le nkuwa le ekeditswe ho fihla ho tsatsi la ho kenngwa tshebeletso karolong 6 ya Molao ona

(5) Kopo e etsweng hloko ho MEC ho ya ka karolo 8(5) ya Molao wa Gauteng wa Nakwana wa Ditshebeletso tsa Ditekesi tsa Mofuta wa Dibese tse Nyenyane, empa e sa ka ya lahlwa nakong ya ho kenngwa tshebetsong ya Molao ona, e nkuwa e le kopo ho Boroto ya Dikopo tlasa karolo 59.

(6) (a) Moo ebang Molao ona o hloka hore ho eellwe morero ofe kappa ofe ya dipalangwang, Boroto, ramolao wa kontraka, ramolao wa dipalangwang, toropo kgolo kapa masepala ba ka tswela pele le taba e amehang, ka tumello ya MEC, ntle le ntlha ya hore merero ya dipalangwang tse amehang ha e so lokiswe kapa ha e so romelwe bakeng sa ditumello tse hlokehang, kapa ha a e so phatlalatswe tlasa karolo 29(1) ya Molao wa Naha.

(b) MEC a ka dumella tumellano e jwaloka mokgwa wa kakaretso kapa wa ho ikgetha.

(c) Boroto, toropo, ramolao, kapa masepala eo o tshwanela ho hlokomela morero of ekapa ofe wa dipalangwang kapa lebaka le leng leo e le nkang ka hore le ya ameha

(7) Matla afe kapa afe a sebediswang kapa kapa mosebetsi o etswang ka molao ke Boroto ya Mangolo a Tokelo ya Gauteng eo ho buuwang ka yona ho karolo 29(1) ho ya ka molao o ntshitsweng ke karolo 104 kamora ho kenngwa tshebetsong ha Molao wa Naha, a nkuwa a sebedisitswe kapa a entswe tlasa tdipehelo tse tsamaelang le Molao ona.

Ho ntshuwa ha melao le mekgelo

104. (1) Melao e latelang e ntshuwa tshebetsong

(a) Molao wa Gauteng wa Nakwana wa Ditshebeletso tsa Ditekesi tsa Mofuta wa Dibese tse Nyenyane; le

(a) Molao wa Gauteng wa Nakwana wa Dipalangwang tsa Mebileng wa 1998 (Molao 2 wa 1998).

(2) Molao wa Dipalangwang tsa Mebileng, wa 1997 (Molao 74, wa 1977) ke mokgelo wa ho ba tshebetsong Gauteng.

Molao o tlamang Mmuso

105. Molao ona o tlama Puso.

Sehlooho se sekgutswanyane le ho kenngwa tshebetsong

106. (1) Molao ona o bitswa Molao wa Gauteng wa Dipalangwang tsa Mebileng tsa Bapalami ba Setjhaba, 2001 mme o tla kenngwa tshebetsong ka nako e beilweng ke MoPrimiri ho Gazette.

(2) Dikarolo kapa mafapha a faneng a Molao ona di ka kenngwa tshebetsong nakong tse fapaneng, kapa ho ya ka dibaka tse fapaneng.

(3) Karolo 29 (1) e nkuwa e kene tshebetsong ka la 1 Tshitwe 2000.

LENANE O LA A

DIHLOPHA TSA DIPALANGWANG / MEFUTA YA DITSHEBELETSO TSA BAPALAMI

MEFUTA YA DITSHEBELETSO

UHLORO LWENQOLA	SEHLOPHA SA SEPALANGWANG	DITSHEBELETSO TSA TUK-TUK	TEKISI YA DIMITARA	DITEKISITSA DIBESE TSE NYANE	DIBESE	THUTO	BAETI	TJHATARE SEFOFANE SE SENYANE	BASEBETSI	MAETO A MAKGUTSWANE	TLHOMPHO	DIKHOUTJHE TSA DINAKO TSE BEHILWENG
Ngaphansi Isib. Isithuthuthu	Tlisa 4. mohl. Tuk-tuk	ABC	Ee	Ee	Ee	Ee	Qha	Ee	Ee	Ee	ABCD	Ee
Ilimozini	Limosini	Ee	Ee	Ee	Ee	Ee	Yebo	G/C	Eya	Eya	Eya	Ee
4. kuya 8* isib.inqola	4 bo ya bo 8 Kolo	Ee	Eya	GH	Ee	Eya	N	G/C	Eya	Eya	Eya	Ee
9. kuya 18* ikhumbi	Bese e nyane 9-18	Ee	EFM	GH	Eya	Eya	N	G/C	Eya	Eya	Eya	Ee
19 kuya 35* Ibhasi eliphakathi	19-35 Bese e kgolo	Ee	Ee	PQR	Eya	Eya	N	G/C	Eya	Eya	Eya	Ee
36 kuya 70* Ibhasi Elikhulu	Bese e Tlwaelehileng	Ee	Ee	Ee	Eya	Eya	N	G/C	Eya	Eya	Eya	Ee
Ibhasi elihlangene Ukuya phezulu	Bese tse palamaneng	Ee	Ee	Ee	LK	Eya	N	G/C	Eya	Eya	Ee	Ee
Ibhasi sitimela	Terene ya bese	Ee	Ee	Ee	LK	Eya	N	G/C	Ee	Eya	Ee	Ee
Inqoladlana	Trailara e sa felleng	Ee	Ee	Ee	Eya	Eya	Yebo	Ee	Ee	Eya	Yebo	Ee
Inkalishi	Khoutjhu	Ee	Ee	Ee	Ee	Ee	Yebo	G/C	Ee	Eya	Yebo	Eya
LDV Eguquliwe	LDV e lokisitsweng	Ee	Ee	Eya	Ee	Eya	1	Ee	Ee	Ee	Ee	Ee

• Ho balwa le bakganni

LENANEO B

DIHLOPHA TSA DIPALANGWANG LE DITUMELO TSA MERERO (BOKAMOSO)

MOKGWA DI TSHEBELETSO

DITUMELO		DITSHEBE LETSO TSATUK- TUK	TEKISI YA DIMITAR A	DITEKISI TSA DIBESE TSE NYANE	DIBESE	Ezempundo	THUTO	BAETI	TIHATARE SEFOFANE SE SENYANE	BASEBETSI	MAETO A MAKGUTSWAN E	TLHOMPHO	DIKHOUTJ HE TSA DINA KO TSE BEHLWEN G
Ditshebeletso tsa dikontraka-tse thuswang ka ditjhelete	Ditshebeletso tse hlophisitsweng	Ee	Ee	Ee	Eya	Eya ka ditumelo	Ee	Ee	Ee	Eya	Eya	Ee	Ee
Dikontraka tsa Ditshebeletso tse sathusweng Ka ditjhelete	Ditshebeletso tse hlophisitsweng	Eya ka ditumelo	Ee	Ee	Eya	Ee	Ee	Ee	Ee	Eya	Eya	Ee	Ee
	Ditshebeletso tse sa hlophiswang	Eya ka ditumelo	Ee	Eya	Ee	Ea	Ee	Ee	Ee	Eya	Eya	Ee	Ee
	Sebaka sa ho sebeletsa	Eya ka ditumelo	Eya ka Ditumelo	Ee	Ee	Eya	Ee	Ee	Ee	Eya	Eya	Ee	Ee
Izinhlizeko	Ditshebeletso tse hlophisitsweng	Ee	Ee	Ee	Eya	Eya	Ee	Ee	Ee	Eya	Eya	Ee	Eya
	Ditshebeletso tse sa hlophiswang	Ee	Ee	Eya	Eya	Eya	Ee	Eya	Eya	Eya	Eya	Eya	Ee
Ezingena sivumelwano	Sebaka sa ho sebeletsa	Ee	Eya	Eya	Ee	Eya	Eya	Ee	Eya	Eya	Eya	Eya	Ee

LENANEO C

DIHLOPHA TSA DIPALANGWANG LE DITUMELO TSA MERERO (BOKAMOSO)

MOKGWA DI TSHEBELETSO

DITUMELO		DITSHEBEL ETSO TSATUK- TUK	TEKISI YA DIMITARA	DITEKISI TSA DIBESE TSE NYANE	DIBESE	Ezemfundo	THUTO	BAETI	TJHATARE SEFOFANE SE SENYANE	BASEBETSI	MAETO A MAKGUTS WANE	TLHOMPH O	DIKHOUTJ HE TSA DINAKO TSE BEHLWEN G
Ditshebeletso tse dikontraka tse thuswang ka ditjhetete	Ditshebeletso tse hlophisitswe ng	Ee	Ee	Ee	Eya	Eya ka ditumelo	Ee	Ee	Ee	Eya	Eya	Ee	Ee
Dikontraka tse Ditshebeletso tse sathusweng Ka ditjhelete	Ditshebeletso tse hlophisitswe ng	Eya ka ditumelo	Ee	Ee	Eya	Ee	Ee	Ee	Ee	Eya	Eya	Ee	Ee
	Ditshebeletso tse sa hlophiswang	Eya ka ditumelo	Ee	Eya	Ee	Ea	Ee	Ee	Ee	Eya	Eya	Ee	Ee
	Sebaka sa ho sebeletsa	Eya ka ditumelo	Eya ka Ditumelo	Ee	Ee	Eya	Ee	Ee	Ee	Eya	Eya	Ee	Ee
DIzinhlizek o	Ditshebeletso tse hlophisitswe ng	Ee	Ee	Ee	Eya	Eya	Ee	Ee	Ee	Eya	Eya	Ee	Eya
	Ditshebeletso tse sa hlophiswang	Ee	Ee	Eya	Eya	Eya	Ee	Eya	Eya	Eya	Eya	Eya	Ee
DITSHEBEL ETSO TSE SENG DIKONTAK ENG	Sebaka sa ho sebeletsa	Ee	Eya	Eya	Ee	Eya	Eya	Ee	Eya	Eya	Eya	Eya	Ee

DITLHALOSO TSA LENANEO A.

- (a) Dipalangwang tse dumeletsweng feela mebileng ya ditoropo.
- (b) Dipalangwang tse dumeletsweng feela ho kganna ka bohola ba lebelo le itseng .
- (c) Ditshebeletso tse na leng tulo e itseng.
- (d) Mokgatlo o fana ka ditshebeletso tsa tlhompho o tshwanale ho ba le sepalangwang sa wona.
- (e) Sepalangwang se tshwanela ha ba le mitara tse sebediswang mmoho
- (f) Mefuta ya dipalangwang e tshwanela ho kgothalestwa indasteri ya ditekisi e kentsweng dimitara
- (g) Ditshebeletso tse sebedisang ditsela tse ding ntle le tlasa maemo a ikgethang
- (h) Ditshebeletso tsa ho sebetsa tlasa Interim Taxi Bill (Molawana wa ditekisi wa nakwana)
- (i) Ditlameletswa ho sebetsa feela maetong a boithabiso bo ka bang kotsi
- (j) Sepalangwang le disebediswa tsa ho fetolela di tshwanela ho etsuwa ke mohlalisi, kapa di fetolelwe ke motho ya ingodisitsweng jwaloka mohlalisi kapa difetolelwe ho latela maemo a laetsweng.
- (k) Etshwanela ho sebetsa feela tulong e kgethilweng kapa dibakeng tsa mebila e itseng
- (l) Ditshebeletso di tshwanela ho latela melao-taolo ya jwale ya tsela.
- (m) Palo ya basebetsi e badilweng bakeng sa laesentshe e sebetsang (mohl. ho ya ho supa bakeng sa bese e nyane)
- (n) Motho ya e tshwereng o tshwanela ho ba le pemiti ya dipalangwang tsa setshaba bakeng sa sepalangwang khr. e nyare, mefuta ya ditekisi, mofuta wa bese, baratwana, khoutjhu kapa ditshebeletso tsa baeti
- (o) Ditshebeletso di tshwanela ho hlahiswa bakeng sa merero ya dipalangwang tse lokelang
- (p) Ditulo tse lokelang tsa boemelo ba ditekisi di be teng.
- (q) Mekgatlo e lokelang e tshwanela ho dumela.